

ÚNOS

Robert Louis Stevenson

Přeložila Jarmila Fastrová

Únos

Robert Louis Stevenson

Přeložila Jarmila Fastrová

Znění tohoto textu vychází z díla [Únos](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Práce v Praze v roce 1958.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Robert Louis Stevenson: Únos), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte původ-Nevyužívejte komerčně-Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní](#).

Verze 1.0 z 31. 7. 2026.

OBSAH

KAPITOLA I – Vydávám se na cestu do domu Shawů	6
KAPITOLA II – Přicházím k cíli své cesty	11
KAPITOLA III – Navazuji známost se strýcem	17
KAPITOLA IV – V domě Shawů mi hrozí velké nebezpečí	25
KAPITOLA V – Odcházím do Queen's Ferry	34
KAPITOLA VI – Co se přihodilo v Queen's Ferry	41
KAPITOLA VII – Vyplouvám na moře brigou Úmluva z Dysartu	47
KAPITOLA VIII – Kajuta na palubě	55
KAPITOLA IX – Muž se zlatem v opasku	61
KAPITOLA X – Obléhání palubní kajuty	71
KAPITOLA XI – Kapitán se podrobí	79
KAPITOLA XII – Dovídám se o Zrzavé Lišce	84
KAPITOLA XIII – Záhuba brigy	94
KAPITOLA XIV – Na ostrůvku	101
KAPITOLA XV – Hoch se stříbrným knoflíkem na ostrově Mullu	111
KAPITOLA XVI – Hoch se stříbrným knoflíkem putuje Morvenem	120
KAPITOLA XVII – Smrt Zrzavé Lišky	129
KAPITOLA XVIII – Rozmluva s Alanem v Lettermorském lese ..	136
KAPITOLA XIX – Dům strachu	145
KAPITOLA XX – Útěk vřesovištěm – skály	152
KAPITOLA XXI – Útěk vřesovištěm – strž Corrynakiegh	162
KAPITOLA XXII – Útěk vřesovištěm – v rašeliníšti	170
KAPITOLA XXIII – Clunyho klec	179
KAPITOLA XXIV – Útěk vřesovištěm – hádka	189
KAPITOLA XXV – Balquhider	201

KAPITOLA XXVI – Útěk končí – přepravíme se přes Forth . . .	209
KAPITOLA XXVII – U pana Rankeillora.	221
KAPITOLA XXVIII – Domáhám se svého dědictví	230
KAPITOLA XXIX – Vstupuji do svého království	238
KAPITOLA XXX – Sbohem	245

KAPITOLA I

Vydávám se na cestu do domu Shawů

Začnu vyprávět svá dobrodružství od jednoho dne ráno na počátku měsíce června L. P. 1751, kdy jsem naposledy vytáhl klíč ze dveří otcovského domu. Když jsem se pustil po cestě, začínalo slunce ozařovat vrcholky kopců, a sotva jsem byl u fary, hvízdali už v bezech na zahradě kosi a mlha, která se za svítání prostírala v údolí, začínala se zdvíhat a rozplývat.

Pan Campbell, essendeanský duchovní, už na mne čekal u zahradních dvířek, ten dobrý člověk! Zeptal se mne, zda jsem snídal, a když slyšel, že nic nepotřebuji, vzal mou ruku do obou svých a vlídně si ji přitiskl v podpaždí.

„Dobrá, Davidku, půjdu s tebou až k brodu a ukáži ti cestu.“

Pustili jsme se dál mlčky.

Po chvíli se mě zeptal: „Je ti líto, že se loučíš s Essendeanem?“

„No, kdybych věděl, pane, kam jdu,“ odpověděl jsem, „a jak to se mnou asi dopadne, řekl bych vám upřímně, že jsem se měl v Essendeanu vskutku dobře a byl jsem tady šťastný, ale vždyť jsem jaktěživ nikde jinde nebyl! Když mi tatínek a maminka umřeli, nebyl bych jim v Essendeanu o nic blíž než v Království uherském. Abych řekl pravdu, kdybych si tam, kam jdu, mohl polepšit, šel bych docela rád.“

„Tak?“ řekl pan Campbell. „Dobrá, Davidku. Měl bych ti tedy povědět, jak to s tebou dopadá, aspoň pokud mohu. Když tvá matka zemřela a tvůj otec, byl to úctyhodný člověk a křesťan, byl už na smrt nemocný, svěřil mi jistý dopis a řekl mi, že je to tvé dědictví. Jakmile budu po smrti, řekl, a dům bude vyklizen a zařízení

rozprodáno, dejte mému chlapci do ruky tento dopis a vypravte ho do domu Shawů nedaleko Cramondu. Z toho domu pocházím a sluší se, aby se tam můj synek vrátil. Je to zdatný chlapec, řekl tvůj otec, a dobrý chodec. Nepochybuji, že tam dojde živ a zdrav a že ho tam budou mít rádi.“

„Mám jít do domu Shawů!“ podivil jsem se. „A co měl nebožtík tatínek co dělat s domem Shawů?“

„Kdopak to může s jistotou říci?“ odpověděl pan Campbell. „Ale jméno toho rodu máš i ty, milý Davídku – jmenuješ se přece Balfour ze Shawů. Je to starý, počestný a proslulý rod, jenže v poslední době asi zchudl. Tvůj otec byl muž vzdělaný, jak se slušelo na jeho postavení – nikdo nedovedl lépe řídit školu než on. Však ani neměl takové způsoby a nemluvil tak jako obyčejný učitel. Rád jsem si ho zval na faru – jak se jistě pamatuješ – když se u mne sešlo panstvo, a pánové z našeho rodu, jako Campbell z Kilrennetu, Campbell z Dunswiru, Campbell z Minche a ještě jiní, samí moc dobře známí pánové, si libovali v jeho společnosti. Nu, abych ti tedy konečně odevzdal všechno, co se této věci týká, tady máš dopis s tou závětí. Je na něm adresa psaná vlastnoručně naším zesnulým bratrem.“

Dal mi ten dopis, na kterém stálo: „Toto nechť odevzdá můj syn David Balfour do rukou slovutnému pánu Ebenezeru Balfourovi ze Shawů v jeho sídle, v domě Shawů.“ Srdce se mi prudce rozbušilo, když mi najednou začaly kynout tak skvělé vyhlídky do budoucna – mně, sedmnáctiletému výrostkovi, synu chudého venkovského učitele z Ettrického lesa.

„Kdybyste vy byl v mojí kůži, pane Campbelle,“ otázal jsem se ho, zajíkáje se vzrušením, „šel byste tam?“

„To se rozumí, že bych tam šel, a bez meškání!“ odpověděl duchovní. „Takový mladík jako ty by měl pěšky dorazit do Cramondu (je to někde u Edinburghu) tak za dva dny. I kdyby to dopadlo nejhůř

a tví vznešení příbuzní – musím přece mít za to, že jste pokrevní příbuzní – by ti snad ukázali dveře, vrátíš se zkrátka za dva dny zase pěšky sem a zaklepáš na faře. Ale spíše bych doufal, že tě tam přivítají pěkně, jak to předvídal nebožtík tvůj otec, a jestli něčemu rozumím, můžeš to jednou ve světě někam dotáhnout. Ale teď, milý Davídku,“ pokračoval, „mi nedá svědomí, musím ti dát na rozloučenou poučení, aby ses měl na pozoru před všelijakým nebezpečím vezdejšího světa.“

Při těch slovech se rozhlédl, kde by se mohl pohodlně posadit, uviděl u cesty pod břízou veliký balvan a usedl na něj, horní ret vážně stáhl hodně hluboko k bradě, a protože slunce na nás svítilo mezi dvěma špičatými kopci, rozetřel si přes zprohýbaný klobouk kapesník, aby se chránil. A takto tedy s pozdviženým ukazováčkem mě nejdřív varoval před spoustou všelijakých kacířských bludů, které mě vůbec nepokoušely, a důtklivě mě nabádal, abych byl horlivý v modlení a čtení bible. Načež mi vylíčil ten vznešený dům, do kterého jsem se měl vydat, a poučoval mě, jak se mám chovat k tamějším obyvatelům.

„Bud' povolný, Davídku, ve věcech, které nejsou důležité,“ pravil. „Měj na paměti, že sice jsi urozený, ale máš venkovské vychování. Nedělej nám hanbu, Davídku, nedělej nám hanbu! V tom vznešeném velkém domě se chovej ke všemu služebnictvu, vyššímu i nižšímu, hodně přívětivě a obezřele, všechno bystře pozoruj a mluv co nejmíň. A co se týče tamějšího pána, pamatuj, že to je pán. Víc ti nemusím říkat – komu čest, tomu čest. Je to radost poslouchat pána – aspoň pro mladé lidi by to měla být radost.“

„No, možná, pane,“ odpověděl jsem, „a já vám slibuji, že se vynasnažím a zařídím se podle toho.“

„Tos řekl pěkně,“ pochválil mě pan Campbell srdečně. „A teď abych přistoupil k věcem hmotným – nebo, řečeno světsky – k vě-

cem nehmotným. Tadyhle máš balíček a jsou v něm čtyři věci.“ Při těch slovech jej se značnými nesnázemi vylovil z kapsy v šosatém kabátě. „Z těch čtyř věcí ta první ti podle zákona patří: je to trocha peněz za knihy a nábytek po tvém otci. Koupil jsem to všechno – jak jsem ti hned z počátku vyložil – s úmyslem, že to s výdělkem prodám příštímu učiteli. Ostatní jsou dárky od nás, od paní Campbellové a ode mne, a bude nás moc těšit, když je přijmeš. Ta první věc je kulatá a na počinek ti asi udělá největší radost. Ale, Davídku, je to jen kapka vody do moře – pomůže ti jen při prvním kroku a rozplyne se jako ranní mlha. Druhá věc je tenká a podlouhlá a popsaná, ta ti bude pomáhat celý život jako dobrá hůl na cestě a dobrý podhlavník v nemoci. A co se týče té poslední, která je hranatá, ta ti bude nápomocná, jak je mým zbožným přáním, aby ses dostal na lepší svět.“

Duchovní přitom vstal z balvanu, smekl klobouk a chvilku se hlasitě a dojmavě modlil za mladíka, který se vydával do světa. Potom mě najednou vzal do náručí a pevně si mě přitiskl na prsa. Pak si mě podržel před sebou na délku paže, zadíval se na mne a obličej se mu svrašťel zármutkem. Najednou se otočil, křikl na mne sbohem a rozběhl se skoro poklusem zpátky cestou, kterou jsme přišli. Jinému by se to bylo možná zdálo směšné, ale mně nebylo do smíchu. Díval jsem se za ním, dokud mi nezmizel z dohledu – pospíchal tolik, že se ani jednou nezastavil, ani jednou se neohlédl. Pak mě napadlo, že to je všechno jen ze zármutku nad mým odchodem, a v té chvíli mě zle zkrušily výčitky svědomí, neboť já jsem měl ohromnou radost, že se dostanu z toho tichého venkovského koutku do velikého rušného domu, mezi bohaté a vážené panstvo mého jména a mé krve.

„Davídku, Davídku,“ řekl jsem si, „viděl už někdo někdy takový černý nevďěk? Copak můžeš takhle zapomenout na staré přátele

a jejich přízeň a necháš se nachytat na pouhé jméno? Fuj, fuj, styď se!“

A posadil jsem se na balvan, z kterého ten hodný muž před chvílí vstal, a rozbalil jsem balíček, abych se podíval, jaké jsou v něm dárky. O té věci, o níž řekl, že je hranatá, jsem neměl vůbec pochybnosti – byla to vskutku malá bible, která se vešla do cípku plédu. Z té, o níž řekl, že je kulatá, se vyklubal šilink, a ta třetí, která mi měla po všechny dny mého života tak zázračně pomáhat ve zdraví i v nemoci, byl kousek hrubého zažloutlého papíru, na němž bylo napsáno červeným inkoustem:

„Jak se dělá konvalinková voda. – Vezmi kvítky konvalinek, prolisuj je pytlíkem a užívej to podle potřeby po jedné nebo dvou lžících. Vrací to řeč těm, kdo mají ochrnuté patro, je to dobré proti dně, ulevuje to srdci a posiluje paměť. Prolisované kvítky dej pak do láhve, dobře ucpané, a nech ji měsíc v mraveništi, potom ji vytáhni a najdeš v ní tekutinu, která je šťáva z těch kvítků, a tu chovej v lahvičce na léky. Je to dobré ve zdraví i v nemoci pro muže i pro ženy.“

K tomu bylo rukou duchovního připsáno:

„Také se tím namaž, když si vyvrtneš kotník, a při kolice užívej každou hodinu velkou lžící.“

Dal jsem se do smíchu, to víte, ale byl to smích trochu roztřesený. Raději jsem si honem pověsil svůj raneček na konec hole a pustil jsem se přes brod a na druhé straně vzhůru do kopce. Teprve když jsem byl na široké vozové cestě zarostlé trávou, která se táhla vřesovištěm, podíval jsem se naposled na essendeanský kostel, na stromy kolem fary a veliké jeřáby na hřbitově, kde odpočívají moji rodiče.

KAPITOLA II

Přicházím k cíli své cesty

Druhého dne dopoledne jsem z vrcholku jednoho kopce uviděl před sebou krajinu, která se svažovala k moři, a uprostřed ní na dlouhém pahorku město Edinburgh, z něhož se kouřilo jako z pece. Na hradě vlál prapor a v zátocě pluly lodi nebo tam stály zakotvené; jasně jsem to obojí rozeznal, ačkoliv to bylo tak daleko, a při té podívané se mé srdce venkovského výrostka tolik rozbušilo, že jsem se až zalykal.

Za chvíli jsem přišel k domku, kde bydlel nějaký pastevec, který mi zhruba naznačil, jak se dostanu ke Cramondu. A tak jsem se od člověka k člověku protloukal na západ od hlavního města ke Colintonu, až jsem se dostal na glasgowskou silnici. Tu jsem k svému potěšení a údivu spatřil pluk, který tam přesně do taktu pochodoval za doprovodu dud; vpředu jel na sedáku generál se zarudlým obličejem a vzadu šla rota granátníků s čákami vysokými jako papežská mitra. Když jsem ty červenokabátníky uviděl a uslyšel jsem tu veselou hudbu, jako by mi stoupla do hlavy hrdá radost ze života.

Kousek dál jsem se dověděl, že jsem v cramondské farnosti, a od té chvíle jsem se už začal vyptávat na dům Shawů. To jméno jako by bylo vzbudilo úžas v každém, koho jsem se ptal na cestu. Zprvu jsem myslel, že vypadám moc jednoduše ve venkovských šatech a ke všemu mám na sobě ještě spoustu silničního prachu, takže se moc nehodím do toho vznešeného domu, kam se ubírám. Ale když dva nebo možná tři lidé na mne vrhli stejný pohled a všichni mi dali stejnou odpověď, začínalo mi vrtat hlavou, že s těmi Shawovými asi není všechno v pořádku.

Abych své obavy zahnal, začal jsem se ptát jinak. Když mě dohonil vůz, na jehož oji seděl jakýsi bodrý muž, zeptal jsem se ho, jestli někdy slyšel, že tam je dům, kde se říká u Shawů.

Zastavil vůz a podíval se na mne tak jako ti ostatní.

„Co chtějí?“ řekl.

„Je to veliký dům?“ otázal jsem se.

„Jak by ne!“ odpověděl. „Náramně veliký dům.“

„A co to jsou za lidi, co v něm bydlí?“

„Lidi?“ zvolal. „Blázně? Nedá se vůbec říct, že by to byli lidi!“

„Cože?“ podivil jsem se. „Copak tam nebydlí pan Ebenezer?“

„To jo,“ řekl muž. „To se ví, je tam pán, jestli se ptají na pána. Ale co tam vlastně pohledávají, mladej?“

„Mohl bych tam prý snad dostat místo,“ odpověděl jsem a tvářil jsem se co nejskromněji.

„Co?“ vykřikl muž na voze tak pronikavě, že i jeho kůň sebou trhl. A pak dodal: „No, mně do toho nic není, mladej, ale vypadají jako poctivec, a jestli jim smím radit, vyhnou se Shawům na sto honů.“

Nato jsem potkal pěkně ustrojeného mužíčka s krásnou bílou parukou a hned jsem poznal, že to je holič na obchůzce po svých zákaznících. Věděl jsem, že holiči si rádi sklepnou, a tak jsem se ho zeptal rovnou, jaký je to člověk, ten Balfour z rodu Shawů.

„Jakýpak člověk?“ odpověděl holič. „To přece není člověk, to vůbec není člověk!“ A začal se mne velmi chytrácky vyptávat, co tam pohledávám. Jenže na mne si nepřišel, a tak musel odtáhnout k nejbližšímu zákazníkovi o nic chytřejší, než byl předtím.

Nemohu ani vylíčit, jaká to byla pro mne rána a jaké mi to způsobilo zklamání. Čím nejasnější byla ta obvinění, tím méně se mi zamlouvala, protože tím volnější pole ponechávala mé fantazii. Je to asi náramně vznešený dům, že na mne celá farnost tak překva-

peně civí, když se ptám, jak se tam dostanu! A jaký asi je tamější pán, když o něm jde tak špatná pověst? Kdybych se byl za hodinu dostal pěšky zpět do Essendeanu, byl bych své dobrodružné výpravy ihned zanechal a byl bych se vrátil k panu Campbellovi. Ale když jsem se dostal tak daleko, nemohl jsem toho nechat už jen ze studu, dokud se nepřesvědčím, co a jak. Už z úcty k sobě jsem byl povinován vytrvat až do konce. To, co jsem slyšel, se mi sice moc nelíbilo a šel jsem dál už mnohem pomaleji, ale přesto jsem se ustavičně vyptával na cestu a čím dál tím víc jsem se přibližoval k domu Shawů.

Slunce už pomalu začínalo zapadat, když jsem potkal statnou, osmahlou a zakaboněnou ženu, která se těžce belhala z kopce. A když jsem jí položil svou obvyklou otázku, prudce se otočila, vrátila se se mnou zpátky na kopec, odkud právě přišla, a ukázala na veliký shluk stavení, která stála úplně nezacloněná uprostřed palouku v údolí pod námi. Kolem dokola byla půvabná krajina s nízkými kopečky, pěkně zalesněná a zavlažovaná, a úroda na polích se mi zdála ku podivu dobrá. Ale dům vypadal skoro jako zbořenisko; vůbec k němu nevedla cesta, ani z jednoho komínu se nekouřilo a kolem dokola nebylo nic, co by se jen trochu podobalo zahradě. Odvaha mě opustila. „Tohle?“ zvolal jsem.

Tvář té ženy vzplála nenávistným hněvem. „Ano, tohle je dům Shawů!“ vykřikla. „Krev ho postavila, krev stavbu překazila a krev ho obrátí v trosky! Napliju na něj, vidíte –,“ křičela dál, „a mávnu nad ním rukou! Ať se propadne, zatracený! Až uvidíte tamějšího pána, řekněte mu, co jste tady slyšel. Jen mu řekněte, že to je už po dvanáctisté devatenácté, co ho Jennet Cloustonová proklela i s jeho domem, chlévem a stájemi, s čeledí, hosty, s jeho ženou, synem, dcerou i jejich dětmi! Ať se propadnou do země, zatracení!“

Vykřikovala to zpěvavým hlasem jako nějakou zaklínací litanii, pak se skokem otočila a byla ta tam. Zůstal jsem tam stát a vlny mi vstávaly na hlavě. V tehdejších dobách lidé ještě věřili na čarodějnice a takové proklínání jim nahánělo strach. A když mi tak přišlo do cesty jako výstraha osudu, která jako by mě chtěla odvrátit od uskutečnění mého záměru, měl jsem pocit, že pod mnou klesají nohy.

Posadil jsem se a zahleděl se vyjeveně na dům Shawů. Čím dál jsem se díval, tím půvabnější se mi zdál ten kraj, celý porostlý kvetoucími hlohovými keři. Na lukách byly roztroušené ovce jako bílé tečky a na nebi se vznášelo pěkné hejno havranů. Všechno tu svědčilo o dobré půdě a mírném podnebí, jen ta barabizna uprostřed toho všeho mi tam vadila.

Seděl jsem na kraji příkopu a venkované chodili kolem z polí, ale nechtělo se mi ani popřát jim dobrý večer. Slunce posléze zapadlo a najednou jsem uviděl, jak se kolmo ke žluté obloze vine sloupek kouře, skoro tak tenký jako kouř od svíčky, ale byl tam přece. To znamenalo, že v domě je rozdělán oheň, že je tam teplo, vaří se tam, a je tam tedy jistě nějaký živoucí obyvatel. A to mi dodalo myslí.

Pustil jsem se tedy kupředu po úzké, sotva znatelné stezce v trávě, která vedla tím směrem. Byla věru velice nezřetelná, byla-li to jediná cesta k lidskému příbytku, ale žádnou jinou jsem tam neviděl. Za chvíli mě přivedla ke kamenným pilířům, nahore ozdobeným erby, a k vrátnici bez střechy. Měla to zřejmě být hlavní brána, ale nedostavěná. Místo železných vrat s ozdobnou mříží byly na obou pilířích přitlučeny proutěné ploty svázané povřísem. Vůbec tam nebyla parková zeď, ba ani stopa po vjezdové cestě – stezka, po které jsem přišel, se od pilířů zatáčela doprava a klikatila se k domu.

Čím jsem mu byl blíž, tím neutěšenější se mi zdál. Vypadal jako křídlo nějaké nedostavěné budovy. Tam, kde měla být stavba zakončena, byla v horních patrech jako useknutá a proti obloze se odráželo několik stupňů rozestavěného schodiště. Mnoho oken bylo nezasklených a netopýři létali dovnitř a ven jako holubi z holubníku.

Když jsem došel k domu, stmívalo se už a ve třech úzkých oknech v přízemí, která byla sice hodně vysoko, ale přesto hustě zamřížovaná, začínala blikat míhavá zář sporého ohně.

Tohle tedy je ten dům, kam jsem se vypravil? V těchto zdech mám nalézt nové přátele a začít šťastný život? Plápolající oheň a rozžaté svíčky v mém otcovském domě u essendeanského potoka bylo vidět na míli daleko a dveře se tam otvíraly dokořán, i když zaklepal žebrák!

Přiblížil jsem se opatrně až k domu a natahoval jsem uši – slabě jsem zaslechl řinčení nádobí a časem se ozval suchý, prudký kašel. Ale nebylo slyšet nikoho mluvit, ba ani psa štěkat.

Pokud jsem mohl v šeru rozeznat, byly tam důkladné dřevěné dveře, celé pobité hřebíky. Byla ve mně malá dušička, když jsem natáhl ruku a jednou zaklepal. Pak jsem tam stál a čekal. V domě zavládlo mrtvé ticho; uplynula celá minuta a nic se ani nehnulo, jen netopýři mi létali nad hlavou. Zaklepal jsem znovu a zase jsem napínal uši. Přivykly zatím tichu natolik, že jsem slyšel tikání hodin v domě, jak pomalu odpočítávaly vteřiny. Ale ten člověk uvnitř byl zticha, ani nedutal, dokonce snad i tajil dech.

Měl jsem sto chutí vzít nohy na ramena, ale zlost zvítězila. Začal jsem do dveří zuřivě kopat a bušit pěstmi a křikem jsem přivolával pana Balfoura. Když jsem byl takto v ráži, najednou jsem uslyšel, jak mi někdo zakašlal rovnou nad hlavou. Uskočil jsem zpátky, podíval jsem se vzhůru a uviděl jsem v jednom okně v přízemí

mužskou hlavu ve špičaté noční čepičce a zvonovitý konec hlavně namířené hákovnice.

„Je nabitá!“ ozval se ten muž.

„Přišel jsem s dopisem pro pana Ebenezera Balfoura ze Shawů,“ řekl jsem. „Bydlí tady?“

„Od koho je?“ zeptal se muž s hákovnicí.

„To je vedlejší,“ odpověděl jsem, protože jsem už začínal mít velkou zlost.

„Můžete to tedy položit na schod u dveří,“ zněla odpověď, „a kliděte se odtud!“

„Ani mi nenapadne!“ vykřikl jsem. „Odevzdám ten dopis panu Balfourovi do rukou, jak mi bylo uloženo. Je to dopis s doporučením.“

„Cože to je?“ vzkřikl muž pronikavým hlasem.

Opakoval jsem, co jsem řekl prve.

„Kdo vlastně jste?“ ozvala se po delší přestávce nová otázka.

„Nestydím se za své jméno,“ odpověděl jsem „Říkají mi David Balfour.“

Byl jsem si jist, že ten muž sebou polekaně trhl, když to slyšel, neboť hákovnice zařinčela na okenní podezdívce. A teprve po hodně dlouhé přestávce následovala další otázka, vyřčená ku podivu docela jiným tónem:

„Copak tvůj otec umřel?“

Tato otázka mě tolik překvapila, že mi selhal hlas a nemohl jsem hned odpovědět – stál jsem tam celý vyjevený.

„No, bude bezpochyby už mrtvý, a protos mi přišel rozštípat dveře.“ Za chvíli mě muž vyzval:

„Tak pojď, pustím tě dovnitř,“ a zmizel z okna.

KAPITOLA III

Navazují známost se strýcem

Za chvíli bylo slyšet velké řinčení řetězů a závor, dveře se opatrně otevřely a zase hned za mnou zavřely, jakmile jsem jimi prošel.

„Jdi do kuchyně a na nic nesahej,“ řekl ten hlas. A zatím co muž z domu znovu zajišťoval dveře, tápal jsem chodbou a vešel do kuchyně.

Oheň se zatím rozhořel dost jasně a mně se zjevila holá světnice – tak holá, jakou jsem snad jakživ neviděl. Na policích stálo asi půl tuctu talířů a na stole bylo prostřeno k večeři – byla tam hluboká mísa ovesné kaše, rohová lžíce a pohár slabého piva. Kromě těchto vyjmenovaných věcí nebylo už docela nic v té veliké, klenuté a prázdné světnici, kromě uzamčených truhel, seřazených podél zdí, a koutnice s visacím zámekem.

Jakmile muž připevnil poslední řetěz, přišel za mnou. Byl to docela obyčejný člověk, nahrbený, s úzkými rameny a popelavým obličejem – mohlo mu být tak padesát až šedesát let. Měl flanelovou noční čepičku a z flanelu byl také župan, který měl na sobě přes rozedranou košili místo kabátu a vesty. Byl už dávno neholený, ale co mě nejvíc zaráželo, ba děsilo, bylo to, že mě sice nespouštěl s očí, ale přitom se mi ani jednou nepodíval rovnou do obličeje. Kdo to asi byl, jak původem, tak zaměstnáním, na to bych byl nepřišel, ale ještě nejspíš vypadal na nějakého starého sluhu, který už není k ničemu a kterého tam nechali za ubytování a stravu hlídat ten velký dům.

„Máš velký hlad?“ zeptal se a podíval se mi asi tak ke kolenům. „Snědl bys trochu té kaše?“

Odpověděl jsem, že bych ho nerad připravil o večeři.

„Však já se bez ní docela dobře obejdu,“ řekl. „Ale piva se napiju, to mi zavláží kašel.“ Vypil pohár asi do poloviny a přitom mě pořád střezil. Najednou ke mně natáhl ruku „Ukaž ten dopis,“ vyzval mě.

Řekl jsem mu, že ten dopis je pro pana Balfoura, a ne pro něho.

„A kdo myslíš, že jsem?“ zeptal se. „Dej mi ten dopis od Alexandra!“

„Vy víte, jak se jmenoval můj otec?“

„Bylo by to divné, kdybych nevěděl,“ odpověděl, „vždyť to byl můj vlastní bratr, a ačkoliv se ti moc nelíbím, ani můj dům, jak se zdá, a ta dobrá kaše ti také není vhod, já jsem tvůj vlastní strýc, milý Davídku, a tys můj vlastní synovec. Dej sem tedy ten dopis, posad se a nacpi si panděro!“

Kdybych byl býval o několik let mladší, byl bych se snad dal do pláče hanbou, únavou a zklamáním. Takhle jsem se nezmohl na jediné slovo, hněvivé ani vlídné, podal jsem mu dopis a posadil jsem se ke kaši, ačkoliv snad žádný mladík na světě nikdy neusedal k jídlu s tak malou chutí.

Strýc se zatím naklonil nad ohněm a obracel dopis v rukou.

„Víš, co v něm stojí?“ otázal se najednou.

„Vidíte přece, strýče, že pečeť je neporušená,“ odpověděl jsem.

„No, a co tě sem vlastně přivedlo?“ ptal se.

„Chtěl jsem odevzdat ten dopis.“

„Ba ne,“ namítl chytrácky. „Jistě sis dělal nějaké naděje, vid’?“

„Přiznám se vám, strýče, že když jsem se dověděl, že mám bohaté příbuzné, dělal jsem si opravdu naděje, že by mi mohli být v životě nápomocni. Ale nejsem žebrák, nečekám od vás žádnou laskavost a nechci nic, co mi nedáte dobrovolně. Vypadám sice chudě, ale mám přátele, kteří mi pomohou moc rádi.“

„Oho, nemusíš být hned uražený a ohrnovat nade mnou nos!“ řekl strýc Ebenezer. „Však my se nějak shodneme. A jestli už nechceš tu kaši, Davídku, vzal bych si jí aspoň lžící. Je dobrá a výživná,“ pokračoval, sotva mě odstrčil ze stoličky a vzal mi lžící, „ovesná kaše je báječné jídlo!“ Zabručel si krátkou modlitbu a pustil se do jídla. „Pamatuji se, že tvůj otec byl dobrý jedlík – nesnědl toho moc, ale jedl rád a s chutí, kdežto já jsem se v jídle vždycky jen poštaral.“ Pak se napil piva, což mu možná připomnělo hostitelské povinnosti, neboť mě ihned vyzval: „Jestli ti vyschlo v krku, najdeš vodu za dveřmi.“

Na to jsem neodpověděl – zůstal jsem tam bez hnutí stát a díval jsem se na strýce s velkým hněvem v srdci. Jedl dál jako člověk, který nemá času nazbyt, a chvílemi vrhal těkavý pohled tu na mé střevice, tu zas na mé po domácímu pletené punčochy. Jen jednou se odvážil pohlédnout trochu výše a naše oči se spolu střetly – ani zloděj, přistižený s rukou v něčí kapse, nemohl v té chvíli vypadat ustrašeněji. Zadumal jsem se nad tím, zda je snad tak bojácný proto, že už dávno odvykl lidské společnosti, zda ho ta bojácnost možná přejde, když to se mnou trochu zkusí, a změní-li se pak v docela jiného člověka. Z těchto úvah mě vyburcoval jeho ostrý hlas.

„Tvůj otec zemřel už dávno?“ zeptal se.

„Před třemi týdny, strýče,“ odpověděl jsem.

„Alexander byl tajnůstkář – moc toho nenamluvil. Býval to tichý hoch, když byl mladý. Moc ti toho asi o mně nenapovídal, že?“

„Dokud jsem se to nedověděl od vás, strýče, neměl jsem ani potuchy, že měl bratra.“

„Jemináčku, jemináčku!“ podivil se Ebenezer. „To tedy nemluvil ani o Shawových, co?“

„Nikdy je ani nejmenoval, strýče,“ řekl jsem.

„Jen si pomysli!“ podivil se. „Byl to moc zvláštní člověk.“ Při tom všem se zdálo, že strýc je náramně spokojen, nemohl jsem však uhodnout, zda sám se sebou, či se mnou, nebo s počínáním mého otce. Bylo zřejmé, že už přemohl nechuť či zaujatost, kterou měl z počátku k mé osobě – najednou vyskočil, přešel přes světnici až za mne, poplácal mě na rameno a zvolal: „Však my se spolu shodneme! Jsem rád, že jsem tě pustil dovnitř! A teď si půjdeš lehnout.“

K mému překvapení nerozsvítil lampu ani svíčku, vykročil do temné chodby, těžce oddechuje se dotápal vzhůru po schodech, zastavil se před jedněmi dveřmi a odemkl je. Byl jsem mu pořád těsně v patách, klopýtal jsem za ním, jak se dalo. Nakázal mi, abych šel dovnitř, protože to je pokoj, kde budu spát. Uposlechl jsem ho, ale po několika krocích jsem zůstal stát a poprosil jsem ho o světlo, než se tam uložím

„Oho, vždyť krásně svítí měsíc!“ řekl strýc Ebenezer.

„Nesvítí ani měsíc, strýče, ani hvězdy, a tma je jako v pytli,“ namítl jsem. „Vždyť ani nevidím, kde je postel.“

„Oho, co tě to napadá!“ řekl. „Světlo v domě je věc, kterou nestrpím. Náramně se bojím ohně. Tak dobrou noc, Davídku!“ A ještě než jsem mohl znovu něco namítnout, přibouchl dveře a slyšel jsem, jak mě zvenčí zamyká.

Nevěděl jsem, zda se mám smát, či zda mám plakat. V pokoji bylo zima jako ve sklepě, a když jsem se dotápal k posteli, byla vlhká jako mlha nad rašeliništěm. Na štěstí jsem si však vzal s sebou nahoru svůj raneček a pléd, do kterého jsem se zabalil, lehl jsem si na podlahu před tu velikou postel se sloupky a brzo jsem usnul.

Jakmile se ráno rozbřesklo, otevřel jsem oči a viděl jsem, že jsem se octl ve velikém pokoji, jehož zdi byly potaženy tlačnou kůží; pokoj byl zařízen krásným nábytkem s vyšívanými potahy a měl tři dost velká okna. Před deseti nebo možná dvaceti lety

to jistě byla báječná ložnice, v které by byl člověk milerád uléhal i vstával, ale od té doby ji vlhko, špína, nedbalost, myši a pavouci zle zřídili. Mnoho okenních tabulí bylo mimo to rozbitých – bylo to v tom domě něčím úplně obvyklým, a tak mě napadlo, že strýc možná kdysi přestál obležení, že ho tam přepadli rozhořčení sousedé, snad s Jennetou Cloustonovou v čele.

Venku zatím začalo svítit slunce, a poněvadž mi v tom zchátalém pokoji bylo moc zima, bouchal jsem na dveře a křičel jsem tak dlouho, dokud nepřišel můj žalárník a nepustil mě ven. Zavedl mě do zadní části domu, kde byla studna s rumpálem, a řekl mi, abych si tam umyl obličej, jestli chci. Když jsem to udělal, našel jsem si jakž takž cestu do kuchyně, kde strýc zatím rozdělal oheň a vařil kaši. Na stole byly dvě misky a dvě rohové lžice, ale zase jen jedna mírka slabého piva. Možná, že můj pohled spočinul na této jednoduše trochu překvapeně a že si toho strýc všiml, neboť jakoby v odpověď na mé myšlenky se mne zeptal, jestli bych se chtěl napít piva – tak tomu totiž říkal.

Řekl jsem, že jsem na pivo zvyklý, ale aby se proto nijak neobtěžoval.

„No, no, nechci ti odpírat nic, co je rozumné,“ prohlásil.

Přinesl z police ještě jeden pohár a k mému velkému překvapení do něho nenačerpал pivo, ale odlil ho přesně polovičku z druhého poháru. Byla to určitá velkodušnost, až se mi nad tím zarazil dech. Strýc je jistě lakomec, ale zřejmě patří k čistokrevné odrůdě lakomců, jejichž nectnost málem budí úctu.

Když jsme dojedli, strýc Ebenezer odemkl jednu zásuvku a vytáhl z ní pěnovku a roubík tabáku, uřízl z něho tolik, kolik se vešlo do dýmky, a zase jej zamkl. Pak se posadil k oknu na slunce a mlčky pokuřoval. Chvílemi ke mne zabloudil očima a vybafl na mne s nějakou otázkou, jako na příklad: „A co tvá matka?“ Když

jsem mu řekl, že je také nebožka, dodal: „Bylo to moc hodné děvče!“ Potom dlouho mlčel a konečně se zeptal: „A kdo jsou ti přátelé, o kterých jsi mluvil?“

Řekl jsem mu, že to je několik pánů z rodu Campbellů. Vpravdě mi věnoval pozornost jenom jeden z nich, ten duchovní, ale začínal jsem mít dojem, že strýc mé postavení příliš podceňuje, a když jsem tam s ním byl docela o samotě, nechtěl jsem, aby si myslil, že jsem zcela bez pomoci.

Zdálo se, že o tom přemítá, a pak řekl: „Milý Davídku, udělal jsi dobře, že jsi přišel k strýci Ebenezerovi. Já si naši rodinu náramně považuji a chci se k tobě zachovat, jak se patří. Ale nežli si rozmyslím, které povolání by pro tebe bylo nejlepší, jestli právnické, nebo úřad duchovního, nebo snad stav vojenský – ten mají hoši nejraději –, nechtěl bych, aby se Balfourové před Campbellovci z hor ponížili, a proto tě žádám, abys držel jazyk za zuby. Žádné dopisy, žádné vzkazy, nikomu ani muk, sice – tamhle jsou dveře!“

„Strýčku Ebenezere,“ odpověděl jsem, „nemám přece důvod, abych se domníval, že se mnou nesmýšlíte jinak než dobře. Ale rád bych vám pověděl, že mám hrdost. Nepřišel jsem za vámi z vlastní vůle, a jestli mi ještě jednou ukážete dveře, vezmu vás za slovo.“

To se ho zřejmě nemile dotklo. „Oho, chlapče, jen ne tak zhurta! Zůstaň tu nějaký den. Neumím přece čarovat, abych ti dovedl najít poklad na dně misky s kaší. Jen mi dej nějaký den na rozmyšlenou a neříkej nikomu nic. Věř mi, že se k tobě opravdu zachovám, jak se patří.“

„Dobrá, to mi stačí,“ řekl jsem. „Jestli mi chcete pomoci, budu jistě rád a budu vám upřímně vděčný.“

Zdálo se mi (příliš brzo, jářku!), že začínám na strýce vyzrávat, a tak jsem mu honem řekl, že postel a ložní prádlo je třeba vy-

větrat a dát usušit na slunci, jinak že mě nic na světě nepřiměje, abych spal v takové zatuchlé posteli.

„Je tohle můj dům, nebo tvůj?“ odsekl ostře, ale pak toho najednou nechal. „No, no, nemyslel jsem to tak zle,“ řekl honem. „Co je mé, to je i tvé, Davídku, a co je tvé, je i moje. Krev není voda a jsme tu s naším jménem už jen my dva.“ A pak se rozpovídal o naší rodině, jak byla za dávných časů slavná, a o svém otci, který začal rozšiřovat ten dům, ale jak on potom stavbu zarazil, protože to bylo hříšné mrhání penězi. Mně při tom napadlo, že bych mu měl vyřídit vzkaz od Jennety Cloustonové.

„Ta čuba!“ vykřikl. „Po dvanáct set devatenácté – to znamená každodenně od toho dne, co jsem té čubě nechal rozprodat majetek! Povídám ti, Davídku, že tu ženskou jednou nechám smažit na ohni z rašeliny! Je to čarodějnice – vyhlášená čarodějnice! Teď hned se vypravím k soudu!“

Při těch slovech otevřel jednu truhlu a vytáhl z ní starý, ale pěkně zachovalý modrý kabát s vestou a ucházející klobouk z bobří plsti, jenomže na kabátě, na vestě a na klobouku už nezbyl ani jediný prýmek. Všeljak to na sebe naházal, vzal z koutnice hůl, zase koutnici zamkl a chystal se vykročit z domu, ale tu ho něco napadlo a zůstal stát.

„Nemohu tě nechat v domě samotného,“ řekl. „Musím zamknout a nechat tě venku.“

Krev se mi nahrnula do obličeje. „Jestli zamknete a necháte mě venku,“ vykřikl jsem, „je to naposled, co se spolu vidíme v dobrém.“

Velice zbledl a vtáhl rty mezi zuby. Vrhł zlý pohled někam dolů do kouta a řekl: „Takhle si nezískáš mou přízeň, Davide, takhle ne!“

„Strýče, mám jaksepatří úctu k vašemu stáří a naší společné krvi,“ odpověděl jsem, „ale povídám vám, že si vaši přízeň necením ani za vindru. Byl jsem vychován k tomu, abych si na sobě

vždycky zakládal, a kdybyste byl desetkrát můj jediný strýc a jediný příbuzný na světě, nechtěl bych si vaši náklonnost koupit za takovou cenu.“

Strýc Ebenezer šel k oknu a chvíli se díval ven. Viděl jsem, že se celý třese a že se v něm všechno škube, jako by se o něho pokoušela mrtvice. Ale když se obrátil, měl na tváři úsměv.

„Dobrá, dobrá,“ řekl, „musíme trpět a odpouštět. Nepůjdu nikam, a tím je to odbyté.“

„Strýčku Ebenezere,“ namítl jsem, „já nevím, na čem jsem. Jednáte se mnou jako se zlodějem, nemůžete mě u sebe vystát, dáváte mi to znát každým slovem a každou chvíli. Nemůžete mě přece mít rád a já také jsem teď s vámi mluvil tak, jak by mě jakživo nebylo ani napadlo, že bych mohl s někým mluvit. Proč mě tedy chcete u sebe zdržovat? Pusťte mě zpátky – nechte mě jít zpátky k mým přátelům, kteří mě mají rádi!“

„No, no, no,“ chlácholil mě a řekl velmi vážně: „Mám tě moc rád, však my se ještě spolu shodneme. Pro čest tohoto domu tě nemohu nechat, aby ses vrátil tam, odkud jsi přišel. Jen zůstaň pěkně tady, buď tak hodný. Jen tady nějaký den zůstaň a uvidíš, že se shodneme.“

Mlčky jsem se chvíli rozmýšlel a pak jsem odpověděl: „Dobrá, strýče, nějaký den tady zůstanu. Je to správnější, když přijmu pomoc od příbuzného než od cizích lidí. A jestli se neshodneme, já se aspoň vynasnažím, aby to nebylo mou vinou.“

KAPITOLA IV

V domě Shawů mi hrozí velké nebezpečí

Ačkoliv ten den začal tak špatně, minul dost dobře. V poledne jsme zase měli ovesnou kaši, jenže studenou, a večer zas horkou. Ovesná kaše a pivo byly jedinou stravou mého strýce. Mluvil jen málo, tak jako ráno, po dlouhém mlčení občas na mne vybafl s nějakou otázkou, a když jsem se pokoušel zapříst s ním rozhovor o své budoucnosti, vždycky se tomu nějak vyhnul. V pokoji vedle kuchyně, kam mi dovolil vstoupit, jsem našel velké množství knih, latinských a anglických, které jsem s velkým potěšením pročítal celé odpoledne. V té dobré společnosti mi totiž čas míjel tak ve se, že jsem se skoro začínal smířovat s pobytem v domě Shawů, a jediné podívaná na strýce a jeho oči, které si se mnou hrály na schovávanou, ve mně opět oživily nedůvěru v plné síle.

Objevil jsem něco, co ve mně vzbudilo dost velké pochybnosti. Byl to nápis na prvním prázdném listě potrhané knihy (od Patricka Walkera), psaný zřejmě rukou mého otce, jenž zněl takto: „Mému bratru Ebenezerovi k jeho pátým narozeninám.“ Podivil jsem se tomu, poněvadž můj otec byl přece mladší bratr, a tak se buď ku podivu zmýlil, nebo by byl musel mít skvělý, čistý a mužný rukopis, ještě než mu bylo pět let.

Snažil jsem se pustit to z hlavy, ale přestože jsem bral do ruky mnoho knih od zajímavých spisovatelů, starých i nových, dějepisců, básníků i povídkářů, musel jsem pořád myslet na otcův rukopis. Když jsem se posléze vrátil do kuchyně, znovu jsem se posadil za stůl k ovesné kaši a slabému pivu a začal jsem rozmluvu se

strýcem Ebenezerem, zeptal jsem se ho nejdřív, jestli se můj otec rychle naučil číst a psát.

„Alexandr? Kdepak!“ zněla odpověď. „Já jsem se to naučil mnohem dřív. V mládí jsem byl chytrý chlapec, uměl jsem číst zrovna tak brzy jako on.“

Divil jsem se ještě víc, a poněvadž mi cosi napadlo, zeptal jsem se, jestli on a otec nebyli dvojčata.

Vyskočil ze stoličky a rohová lžice mu vypadla z ruky na podlahu. „Proč se na to ptáš?“ vykřikl, chytil mě za kabát na prsou a tentokrát se mi podíval rovnou do očí – jeho byly malé, světlé a lesklé jako oči ptáka a také tak podivně mžouraly a mrkaly.

„Co chcete?“ otázel jsem se velmi klidně, neboť jsem byl mnohem silnější než on a nedal jsem se tak snadno zastrašit. „Pusťte ten kabát! Tohle není žádné chování!“

Strýc se musel hodně přemáhat, jak se mi zdálo. „Milý Davide,“ řekl, „neměl bys se mnou mluvit o svém otci, to je chyba!“ Zůstal chvíli sedět a celý se třásl, mžouraje do talíře, a pak dodal: „Byl to přece můj jediný bratr,“ ale v jeho hlase se neozýval cit. Pak zase vzal do ruky lžici a znovu se pustil do večeře, ale pořád se třásl.

Ta poslední příhoda, jak na mne vztáhl ruce a tak najednou se vyznal z lásky k mému mrtvému otci, vymykala se úplně mému chápání a vzbudila ve mně strach i naději. Jednak jsem si začal myslet, že strýc je snad šílený a mohl by být nebezpečný, a jednak jsem si vzpomněl (úplně bezděky, a dokonce nerad) na to, o čem se vyprávělo v jedné baladě, kterou jsem slyšel lidi zpívat. Byla to balada o chudém chlapci, který byl pravoplatným dědicem, a o jeho zlém příbuzném, který se pokoušel připravit ho o to, co mu patřilo. Proč by strýc takhle předstíral účast s příbuzným, který k němu přišel skoro jako žebrák, kdyby neměl nějakou tajnou příčinu, aby se ho bál?

S touto myšlenkou, k níž jsem se nepřiznal, ale která mi přesto ustavičně vrtala v hlavě, jsem najednou začal napodobovat jeho kradmé pohledy, takže jsme spolu seděli u stolu jako kočka a myš a oba jsme se úkosem navzájem pozorovali. Nepromluvil už na mne ani slovo, zlé ani dobré, ale horlivě se zaměstnával nějakými tajnými úvahami; a čím déle jsme tam seděli a čím víc jsem se na něj díval, tím jsem si byl jistější, že ty úvahy jsou mi nepřátelské.

Když vyprázdnil talíř, nacpal si jen jednou dýmku tabákem, tak jako ráno, odtáhl si stolicí do kouta ke kamnům a seděl tam zády ke mně a bafal.

„Davídku,“ řekl posléze, „myslel jsem na něco.“ Odmlčel se a znovu to opakoval. „Mám trochu peněz, které jsem ti skoro odkázal, ještě než ses narodil,“ pokračoval. „Totiž slíbil jsem tvému otci, že ti je odkážu. Není to zákonitý odkaz, rozumíš, mluvil jsem o tom jen tak, když jsme s tvým otcem seděli u vína. No, a mám tu trochu peněz schovanou zvlášť – bylo by to pro mne velké vydání, ale slib je slib – a zatím ty peníze vzrostly přesně na – právě na –,“ (zde se odmlčel a zakoktal), „přesně na čtyřicet liber!“ Vyrazil ze sebe tuto číslici a podíval se úkosem přes rameno; za chvíli takřka vykřikl: „Skotských!“

Skotská libra byla tolik jako anglický šilink, a tak rozdíl, vyjádřený tímto dodatkem, byl hodně velký. Mimo to jsem pochopil, že celá ta povídačka je vylhaná, vymyšlená k nějakému cíli, který mi byl záhadou. Když jsem na to odpověděl, ani jsem se nepokoušel utajit posměšný tón:

„Ale jděte, strýče! Snad přece liber šterlinků?“

„Vždyť jsem řekl, že liber šterlinků!“ odvětil strýc. „A kdybys teď na chvíli vyšel ven a podíval se, jaký máme dnes večer, připravím ti je a pak tě zas zavolám.“

Učinil jsem mu po vůli a musel jsem se opovržlivě usmívat, jak si může myslet, že se nechám tak snadno oklamat. Byl tmavý večer a nízko na nebi bylo jen málo hvězd, a když jsem tam stál venku hned u dveří, slyšel jsem, jak daleko v kopcích duje vítr. Řekl jsem si, že se počasí mění a schyluje se k bouřce, ale neměl jsem ani tušení, jak nesmírný význam to pro mne mělo mít ještě téhož večera.

Když mě strýc zase zavolal dovnitř, odpočítal mi na dlaň třicet sedm zlatých guinejí; zbytek ještě měl v ruce v drobných zlatých a stříbrných mincích, ale najednou ho odvaha opustila a honem si ty drobné strčil do kapsy.

„Tak vidíš!“ řekl. „Jsem podivín a cizím lidem nedůvěřuji, ale moje slovo platí a tady máš důkaz.“

Strýc se mi zdál tak lakomý, že jsem nad jeho náhlou štědrostí oněměl údivem a nemohl jsem nalézt slova, jak bych mu poděkoval.

„Ani muk!“ zvolal. „Neděkuj mi! Nechci, abys mi děkoval. Dělán svou povinnost. Neříkám, že by ji udělal každý, ale mně (ačkoliv jsem jinak šetrný člověk) to působí potěšení, když se mohu k bratrovi synovi zachovat, jak se patří. A mám radost, když si pomyslím, že se teď spolu budeme dobře snášet, jak se sluší na takové blízké příbuzné.“

Odpověděl jsem mu tak pěkně, jak jsem uměl, ale při tom jsem si pořád říkal, jak to asi bude dál a proč se vlastně rozloučil se svými drahocennými zlatáky. Ten důvod, který udal, by mu totiž nebylo uvěřilo ani malé děcko.

Za chvíli se na mne podíval úkosem.

„Ale poslyš,“ řekl, „něco za něco!“

Odpověděl jsem, že jsem ochoten dokázat mu svou vděčnost v jakékoliv rozumné míře, a pak jsem čekal, že vysloví nějaký nehorázný požadavek. Ale když nakonec sebral odvahu a promluvil, řekl mi jen (což bylo docela na místě, jak se mi zdálo), že je už starý

a začíná cítit únavu, a proto čeká, že mu pomohu při práci v domě a na zahradě.

Odpověděl jsem, že mu ochotně posloužím.

„Tak dobrá, začneme.“ Vytáhl z kapsy zrezivělý klíč a povídá: „Tohle je klíč od schodiště ve věži na druhém konci domu. Můžeš se do ní dostat jen zvenčí, protože tamta část domu není dostavěná. Dojdi mi tam, vylez po schodech a přines mi shora truhlu, jsou v ní nějaké listiny,“ dodal.

„Mohu si tam posvítit, strýče?“ otázal jsem se.

„Ne,“ řekl velmi zchytrale, „v mém domě se nesmí rozžít světlo.“

„Dobrá, strýče. Jsou tam pevné schody?“

„Je tam náramné schodiště,“ odpověděl a já jsem již chtěl jít, ale i dodal: „Drž se zdi, není tam zábradlí, ale schody jsou náramně pevné.“

Vyšel jsem ven do noci. V dálce dosud skučel vítr, jenže kolem domu Shawů nebylo znát ani jeho závan. Setmělo se ještě víc a byl jsem rád, když jsem se mohl přidržovat zdi, nežli jsem došel ke dveřím do věže, na konci nedostavěného křídla. Strčil jsem klíč do zámku a právě jsem jím otočil, když tu docela najednou, aniž bylo vůbec slyšet vítr nebo hrom, celá obloha se prudce zažehla ohněm a opět zčernala. Musel jsem si zakrýt rukou oči, abych si zas přivykl na černou tmu, a když jsem vkročil do věže, byl jsem skoro jako slepý.

Uvnitř byla taková tma, že se člověku zdálo, jako by tam málem nemohl ani dýchat, ale tápal jsem před sebou nohou i rukou a za chvíli jsem rukou narazil na zeď a nohou na nejnižší zaoblený schod. Zeď byla na dotek z pěkného tesaného kamene a schody byly sice dost příkré a úzké, ale z hlazených cihel, pravidelné a pod

nohama pevné. Pamětliv strýcových slov o zábradlí, držel jsem se těsně u zdi a s tlukoucím srdcem jsem tápal v černé tmě.

Dům Shawů byl vysoký, měl dobře tři patra, nečítajíc půdu. Zdálo se mi, že čím výše stoupám, tím je schodiště vzdušnější a o poznání světlejší, a divil jsem se, čím to asi je, když tu opět vyšlehl letní blesk a ihned zhasl. Nevykřikl jsem jen proto, že se mi hrdlo sevřelo strachem, a neupadl jsem proto, že mě uchránila dobrotivá nebesa, a nikoliv má vlastní síla. Zář blesku totiž pronikla všude kolem dokola trhlinami ve zdi, takže mi bylo, jako bych šplhal na nějaké lešení v prázdném prostoru, a přitom se mi na chvíli ozářily schody a já jsem viděl, že jsou nestejně dlouhé a že jednou nohou právě stojím na dva palce od hluboké šachty.

„To je tedy to náramné schodiště!“ pomyslíl jsem si a při tom pomyšlení mě popadl vztek, který jako by vybičoval mou odvalu. Strýc mě tam jistě poslal proto, abych se vydal do velkého nebezpečí, nebo možná, abych se zabil. Přísahal jsem si, že se o tom „možná“ musím přesvědčit, i kdybych si měl proto zlomit vaz. Opřel jsem se na schodech o ruce a kolena a pomalu jako hlemýžď jsem před sebou kousek po kousku ohmatával každý kámen, zkoušel, jak je pevný, a tak jsem se plazil po schodišti vzhůru. Tma jako by byla po tom zablesknutí dvojnásob černější, a jako by to ještě nestačilo, začala mi v horní části věže kolem uší šelestit spousta netopýrů, až jsem z toho byl jako omámený – když ty ohavné potvory sletěly níž, vrážely mi chvílemi do obličeje a do těla.

Zapomněl jsem říci, že věž byla hranatá a v každém rohu spojoval díly schodiště stupeň z velikého kamene, který měl odlišný tvar. Přilezl jsem k jedné takové obrátce a tápal jsem před sebou jako obvykle, ale ruka mi najednou sklouzla přes okraj do prázdna. Dál už schody nevedly, a poslat člověka, který se tam nevyznal, aby po nich po tmě lezl nahoru, bylo totéž jako poslat ho rovnou na

smrt. Ačkoliv mi takřka nehrozilo nebezpečí, díky tomu zablýsknutí a mé opatrnosti, už při pouhém pomýšlení na to, co mě mohlo stihnout, a na strašnou výšku, z které jsem mohl spadnout, vyrazil mi po těle pot a ruce i nohy jako by pode mnou povolovaly.

Ale věděl jsem už, co jsem chtěl vědět, a tak jsem se obrátil a tápal jsem zas dolů, úplně rozzuřený vztekem. Když jsem byl asi v polovině věže, strhl se najednou vítr, zalomcoval věží a zase utichl – ihned se spustil déšť, a než jsem se dostal až dolů, lilo jako z konve. Vystrčil jsem hlavu ven do bouřky a podíval jsem se ke kuchyni. Když jsem odcházel, zavřel jsem za sebou dveře, ale byly otevřené a prokmitávalo v nich světlo, ba zdálo se mi, že venku v dešti stojí bez hnutí nějaká postava, jako by tam někdo číhal. Tu vyšlehl oslňující blesk a jasně jsem uviděl strýce právě tam, kde se mi předtím zdálo, že stojí – a ihned po zablesknutí strašně zaburácel hrom.

Jestli si strýc myslel, že to rachocení je ohlas mého pádu, nebo jestli považoval hrom za hlas Boží, obviňující ho z vraždy, to si rozhodněte sami. Ale je jisté, že ho posedl šílený strach, že vběhl do domu a nechal dveře za sebou otevřené. Šel jsem za ním co nejtišeji, vstoupil jsem neslyšně do kuchyně, zůstal jsem tam stát a pozoroval jsem ho.

Otevřel zatím koutnici a vytáhl z ní velký demižon kořalky, opletený proutím, a posadil se ke stolu zády ke mně. Chvílemi se ho zmocnila příšerná třesavka a při tom vždycky hlasitě zaúpěl, přihnul si láhev k ústům a lokal tu silnou kořalku plnými doušky.

Jak tam seděl, přistoupil jsem k němu zezadu, najednou jsem mu oběma rukama plácl na ramena a vykřikl jsem: „Tak vida!“

Strýc trhaně zajechel, jako když zabečí ovce, vyhodil ruce do výšky a svalil se na zem jako mrtvý. To mě trochu polekalo, ale musel jsem se nejdřív starat sám o sebe, a klidně jsem ho tam nechal ležet tak, jak byl. U koutnice visely klíče a já jsem si chtěl opatřit něja-

kou zbraň, nežli strýc zas přijde k sobě a vzpamatuje se natolik, aby mohl strojit nějaké nové úklady. V koutnici bylo několik lahví, některé zřejmě s léky, spousta účtů a jiných listin, v kterých bych se byl rád prohrabal, ale na to jsem neměl kdy; pak tam byly ještě nějaké potraviny, ale o ty jsem neměl zájem. Proto jsem se vrhl na truhly. První byla plná mouky, druhá měšců s penězi a stohů svázaných listin a ve třetí jsem mezi spoustou jiných věcí (většinou šatstva) našel zrezivělou, šerednou horalskou dýku bez pochvy. Tu jsem si tedy schoval pod kabát a obrátil jsem se k strýci.

Ležel tak, jak padl, celý schoulený s jedním kolenem ohnutým a s nataženou paží. V obličeji byl nějak divně promodralý a zdálo se, že už nedýchá. Popadl mě strach, že je mrtvý. Chytil jsem vodu a vchrstl jsem mu ji do obličeje – zdálo se, že trochu přichází k sobě, neboť ústa se mu začala stahovat a oční víčka se mu chvěla. Posléze otevřel oči a podíval se na mne, a v jeho očích se objevil až nepřirozený strach.

„No tak, no tak, posaďte se,“ řekl jsem mu.

„Ty jsi živý?“ zavzlykal. „Člověče, ty jsi živý?“

„To jsem,“ odpověděl jsem, „ale ne vaší zásluhou!“

Začal zhluboka zápasit o dech. „Tu modrou lahvičku,“ řekl, „v almaře – tu modrou lahvičku!“ Dýchal ještě obtížněji.

Běžel jsem ke koutnici a opravdu jsem tam našel modrou lahvičku s lékem, na níž byla na štítku napsána dávka, a tu jsem mu s co největší rychlostí podal.

„To je ta nemoc,“ řekl, když se trochu vzpamatoval. „Jsem nemocný, Davídku, se srdcem.“

Posadil jsem ho na židli a díval jsem se na něho. Pravda, měl jsem s ním trochu soucit, když vypadal tak špatně, ale přitom mnou lomcoval spravedlivý hněv. Vypočítal jsem mu všechny ty body, v nichž jsem potřeboval vysvětlení: proč mi každým slovem

lže, proč se bojí, abych od něho neodešel; proč se tak zlobil, když jsem se zmínil, že on a můj otec byli dvojčata. „Snad proto, že to je pravda?“ zeptal jsem se; proč mi dal peníze, na které jsem podle svého přesvědčení vůbec neměl nárok; a konečně proč se mě pokoušel zabít. Vyslechl mě až do konce mlčky a pak mě třesoucím se hlasem prosil, abych ho nechal jít spát.

„Povím ti to ráno,“ řekl, „na mou duši, povím!“

Byl tak slabý, že jsem mu nemohl odporovat. Zamkl jsem ho však v jeho pokoji a klíč jsem si dal do kapsy. Pak jsem se vrátil do kuchyně, rozdělal jsem takový oheň, jaký tam nehořel už hezkou řadu let, zabalil jsem se do svého plédu, natáhl jsem se na truhly a usnul jsem.

KAPITOLA V

Odcházím do Queen's Ferry

V noci hodně přšelo a ráno fičel ostrý, studený vítr od severozápadu, který zahnal protrhané mraky. Ale přesto, ještě než začalo vykukovat slunce a nežli zmizely poslední hvězdy, vyšel jsem si k potoku a ponořil jsem se do hluboké tůně, plné vírů. Všecek rozpálený koupelí jsem se zas posadil k ohni, přiložil jsem na něj a začal jsem vážně přemýšlet o svém postavení.

Nemohl jsem už pochybovat o tom, že strýc se mnou smýšlí nepřátelsky. Nebylo pochyby, že si musím sám chránit život, poněvadž strýc bude dělat všechno možné, aby mě o něj připravil. Byl jsem však mladý a zmužilý a jako většina takových venkovských výrostků jsem si velice zakládal na své chytrosti. Přišel jsem k jeho dveřím skoro jako žebrák a takřka jako dítě, a on mě přivítal zradou a hulvátstvím – byla by to pěkná věc, kdybych na něj nakonec vyžrál a vyhnal ho jako psa.

Seděl jsem tam, svíraje koleno v sepjatých rukou, díval jsem se s úsměvem do ohně a v duchu jsem se už viděl, jak vyčenichám jeho tajemství, jedno po druhém, a jak budu nad strýcem královat a vládnout. Essendeanský čaroděj prý udělal zrcadlo, v němž lidem mohl i číst budoucnost, ale bylo jistě z něčeho jiného než z hořícího uhlí, neboť jsem v ohni viděl všelijaké útvary a podoby, ale vůbec žádnou loď ani námořníka v chlupaté čepici ani veliký klacek, jak mi dopadá na mou hloupou palici, zkrátka ani nejmenší náznak všech těch trampot, které mě co nevidět měly stihnout.

Za chvíli jsem nadutý sebevědomím šel nahoru a pustil jsem svého vězně na svobodu. Zdvořile mi popřál dobré jitro a já jsem

mu s povýšeným a sebevědomým úsměvem popřál taktéž. Za chvíli jsme zasedli k snídani, jako by se nebylo nic stalo.

„Tak co, strýče, nemáte mi už co říci?“ otázal jsem se posměšně. A když mi nedal souvislou odpověď, pokračoval jsem: „Myslím, že je na čase, abychom se spolu dorozuměli. Pokládal jste mě za nějakého venkovského tulpasa, který nemá důvtipu a odvahy, ani co by za nehet vlezlo. A já jsem vás pokládal za hodného člověka, nebo aspoň o nic horšího, než jsou jiní. Oba jsme se zřejmě mýlili. Proč se mne vlastně bojíte, že jste mě chtěl ošidit a připravit o život?“

Zabručel něco, jako že to byl jen žert a že se rád trochu zasměje. Když viděl, že se usmívám, začal honem jinak a ujišťoval mě, že mi hned po snídani všechno vysvětlí. Viděl jsem mu v obličeji, že pro mne nemá připravenou žádnou lež, ačkoliv dělal, co mohl, aby si nějakou vydumal, a myslím, že jsem mu to už chtěl říci, když tu najednou nás vyrušilo zaklepání na dveře.

Nařídil jsem strýci, aby zůstal sedět, a šel jsem otevřít. Na prahu jsem uviděl výrostka v námořnickém obleku. Jakmile mě spatřil, začal tančit jakýsi námořnický tanec (o jakém jsem předtím jakživ neslyšel, natož abych jej viděl), louskal prsty nad hlavou a obratně vyhazoval nohy. Přesto však byl promodralý zimou a v obličeji měl takový podivný výraz, jako by mu bylo do pláče i do smíchu, který byl až dojemný a nikterak se nesrovnával s jeho veselým počínáním.

„Jak se vede, kamaráde?“ zeptal se mne chraplavým hlasem.

Otázal jsem se ho přísně, co si přeje.

„Co si přeju?“ opáčil a začal zpívat:

„Já mám radost, že je jasná noc
v téhle roční době.“

„No když nemáš žádné přání,“ řekl jsem mu. „budu dokonce tak neslušný, že tě nechám za dveřmi.“

„Počkat, kamaráde!“ vykřikl. „Copak nerozumíš legraci? Nebo chceš, abych dostal výprask? Nesu psaní panu Balfourovi od starého Hejsahopsy,“ při tom mi ukázal dopis a dodal: „A poslyš, kamaráde, mám hlad jako vlk.“

„Tak pojď dál,“ vyzval jsem ho, „dostaneš něco k jídlu, i kdybych sám pak neměl co jíst.“

Zavedl jsem ho dovnitř a posadil jsem ho na své místo u stolu, kde se hltavě pustil do zbytků od snídaně a při tom na mne chvílemi mrkal a dělal na mne obličej, což asi chudák pokládal za mužné počínání. Strýc zatím dopis přečetl a přemýšlel nad ním. Pak najednou velice živě vyskočil s židle a odtáhl mě stranou až do kouta pokoje.

„Přečti si to,“ řekl a dal mi dopis do ruky.

Leží tady přede mnou, co tyto řádky píše:

HAWESŮV HOSTINEC V QUEEN'S FERRY

Pane, kotvím tady v přístavě se svou brigou a posílám Vám zprávu po plavčíkovi. Jestli máte pro mne nějaké příkazy, než se vydám na moře, je dnes poslední příležitost, protože máme příznivý vítr k vyplutí ze zálivu. Nepokouším se zapírat, že jsem se pohádal s Vaším právním zástupcem, panem Ranketllorem, a jestli se to brzy nedá do pořádku, můžete čekat, že z toho budete mít ztráty. Přikládám směnku, kterou jsem na vás vystavil, a jsem, pane, Váš ponížený služebník

Elias Hoseason.

„Jak vidíš, Davídku,“ řekl strýc, jakmile jsem si dopis přečetl, „mám s tím Hoseasonem nějaké obchody. Je to kapitán obchodní brigy *Úmluvy* z Dysartu. Co si takhle udělat s tím chlapcem procházku – mohl bych se s kapitánem sejít u Hawese nebo třeba na jeho lodi, jestli má pro mne nějaké papíry k podpisu – a pak si zaskočit k tomu advokátovi, panu Rankeillorovi? Po tom, co se tady stalo, nebudeš mi asi chtít uvěřit jen na mé slovo, ale Rankeillorovi uvěříš. Je právním zástupcem skoro všeho panstva tady v našem kraji. Však je to starý člověk, velice vážený, a znal tvého otce.“

Chvilí jsem tam stál a uvažoval. Mám jít do nějakého přístavního města, kde je bezpochyby spousta lidí a kde se mi strýc neodváží ublížit, ba dokonce mě tam bude chránit i ten plavčík, když půjde s námi. Domníval jsem se, že jakmile tam jednou budeme, vynutím si možná návštěvu u advokáta, i kdyby strýc svůj návrh nemínil upřímně. Snad jsem v hloubi srdce toužil uvidět zblízka moře a lodi. Nesmíte zapomínat, že jsem prožil celý svůj život v kopcích ve vnitrozemí, a teprve před dvěma dny jsem prvně spatřil záliv, který se mi zjevil modrý a hladký jako podlaha, a na něm pluly plachetnice, o nic větší než hračky. A tak jedno k druhému, a já jsem se zkrátka rozhodl.

„Dobrá, pojďme do Ferry,“ řekl jsem.

Strýc si nasadil klobouk, oblekl plášť a připjal si k pasu starý rezavý tesák. Pak jsme udusali oheň, zamkli dveře a vydali jsme se na tu procházku.

Vítr od severozápadu nám v tom studeném kraji fičel skoro celou cestu do obličeje. Byl červen, v trávě se všude bělaly chudobky a stromy byly obsypány bílými květy. Ale podle našich promodralých nehtů a ošlehaných zápěstí by se bylo dalo soudit, že je zima a ty bílé květy že jsou prosincové jíní.

Strýc Ebenezer se vláčel příkopem a klátil se sem a tam jako starý oráč, když se vrací s pole. Celou cestu nepromluvil ani slovo, a tak jsem byl odkázán na rozhovor s plavčíkem. Řekl mi, že se jmenuje Ransome a že je na moři už od svých devíti let, ale nemohl mi povědět, jak je starý, protože si to nedovedl spočítat. Obnažil si v ostrém větru prsa, aby mi ukázal tetování, ačkoliv jsem mu to rozmlouval z obavy, že by to mohla být jeho smrt. Strašně klel, kdykoliv ho napadlo, ale spíš jako hloupý školák než jako dospělý muž, a vychloubal se všelijakými divokými a zlými kousky, které provedl – tajnými krádežemi, křivými obviněními a dokonce i vraždou, ale všechno to bylo v podrobnostech tak málo pravděpodobné a bylo to vůbec takové ubohé a potřeštěné tlachání, že jsem mu nemohl uvěřit, spíš mi ho bylo líto.

Ptal jsem se ho na brigu (o níž prohlásil, že to je nejkrásnější plachetnice na světě) a na kapitána Hoseasona, kterého chválil také tak nadšeně. Hejsa-hopsa (jak kapitánovi říkal) byl podle jeho vyprávění člověk, kterému nezáleží na ničem, ani na nebi, ani na zemi, který „se žene s napjatými plachtami do pekla,“ jak lidé říkají – hrubý, prudký, bezohledný a surový – a všemu tomu se chudáček plavčík naučil obdivovat jako vlastnostem, jež pravý námořník a muž musí mít. Uznával, že jeho modla má jen jedinou vadu. „Ale není námořník,“ prozradil mi. „Lodivod je pan Shuan, to je prý nejlepší námořník u obchodního loďstva, jenomže pije. A já ti říkám, že tomu věřím! Jen se podívej,“ shrnul si punčochu a ukázal mi velkou, živou a rudou ránu, nad kterou mi tuhla krev v žilách. „Tohle mi udělal on – ano, to mi udělal pan Shuan!“ prohlásil pyšně.

„Cože?“ vykřikl jsem. „A ty si takové surové zacházení necháš od něho líbit? Vždyť nejsi otrok, aby s tebou směl takhle nakládat!“

„To nejsem,“ odpověděl ten ubohý hlupáček najednou docela jiným tónem, „však se o tom přesvědčí! Vidíš?“ a ukázal mi veliký

nůž v pochvě, o kterém řekl, že jej ukradl. „Jen ať to zkusí! Jen ať se opováží a já ho oddělám! A nebude první!“ Svou hrozbu potvrdil hloupým a ošklivým zaklením.

Nikdy mi nebylo nikoho na širším světě tak líto jako toho příblblého tvora a začínalo se mi zdát, že briga *Úmluva* (ačkoliv má takové zbožné jméno) je málem nějaké peklo, které se plaví po moři.

„Copak nemáš rodiče?“ zeptal jsem se ho.

Odpověděl, že měl otce někde v nějakém anglickém přístavě, už nevím, v kterém „Byl to báječný člověk,“ řekl, „ale je nebožtík.“

„Copak bys proboha nenašel nějaké slušné živobytí na souši?“

„Kdepak!“ řekl, zatvářil se velice zchytrale a zamrkal na mne. „Dali by mě na nějaké řemeslo, a to já dovedu mnohem lepší kousky!“

Ptal jsem se ho, jestli může být nějaké řemeslo tak strašné jako to, kterým se živí, vždyť je při něm jeho život ustavičně v nebezpečí, protože ho ohrožuje nejen vítr a moře, ale i strašná surovost těch, kdo jsou jeho pány. Odpověděl, že to je jistě pravda, ale pak začal ten život vychvalovat a vykládal mi, jaká je to rozkoš přijít na břeh s penězi v kapse a utrácet je jako dospělý muž, kupovat si jablka, naparovat se a uvádět v úžas chlapce, kteří sedí doma za pecí. „A potom, vždyť to vlastně není ani tak zlé,“ řekl, „jiní jsou na tom ještě hůř než já – na příklad dvacetilibráci. Ó já, měl bys je vidět, jak vyvádějí! Představ si, že jsem viděl jednoho, který byl asi tak starý jako ty,“ (zdál jsem se mu starý), „měl takovéhle dlouhé vousy – no, a jakmile jsme vypluli z řeky a kořalka se mu vypařila z hlavy – jej, ten křičel a vyváděl! Já jsem se ti mu nasmál! A co malí kluci, takoví ti malí! Dovedu je držet na uzdě, to víš! Když vezeme malé kluky, mám je přivázané na laně, a když potřebuji, tak je povalím!“ A tlachal takhle dál, a teprve pak mě napadlo, že ti „dvacetilibráci“ asi jsou nešťastní trestanci, kteří jsou posíláni do otroctví za moře do Severní Ameriky, nebo ještě nešťastnější

nevinné děti, které byly uneseny nebo pochyťány (jak se vyprávělo) na výdělek nebo ze msty.

Zatím jsme došli na kopec a pod sebou jsme uviděli Ferry a Hope. Forthský záliv (jak je velmi dobře známo) je v těch místech úzký jako velká řeka, takže je tam vhodný přívoz pro ty, kdo chtějí dál na sever, a na svém horním konci tvoří pěkně chráněný přístav pro nejružnější lodi. Právě uprostřed úžiny je ostrůvek s jakousi zříceninou a na jeho jižním pobřeží postavili molo, u něhož zastavuje převozní prám. Na druhé straně, kde molo končilo, jsem u silnice uviděl stavení, kterému se říká Hawesův hostinec, a za ním hezkou zahradu, zarostlou cesmínovými a hlohovými keři.

Město Queen's Ferry leží dál na západ a okolí hostince vypadalo v té denní době hodně opuštěné, protože prám s cestujícími právě odplul na sever. U mola však byl člun, v kterém na lavičkách spalo několik námořníků. Ransome mi řekl, že to je člun brigy a čeká na kapitána, a asi tak o půl míle dál mi ukázal *Úmluvu*, jež tam kotvila úplně osamělá. Na palubě byl shon jako před vyplutím na moře; vytahovali ráhna na stožáry, a poněvadž odtamtud foukal vítr, slyšel jsem zpěv námořníků, jak tahali za lana. Po tom všem, co jsem cestou vyslechl, díval jsem se na tu loď s hrozným odporem a v hloubi srdce jsem litoval všech ubožáků, kterým je souzeno, že se na ní musí plavit.

Na kopci jsme se všichni tři zastavili a já jsem přešel přes cestu ke strýci. „Myslím, strýče, že bude dobře, když vám povím, že mě nikdo na světě na tu brigu nedostane,“ prohlásil jsem.

Vypadal, jako by se byl probudil ze sna „Co?“ řekl. „Co to poví-
dáš?“

Znovu jsem mu to opakoval.

„No dobrá, dobrá,“ odpověděl, „jak je vidět, budeme ti muset vyhovět. Ale proč tady vlastně stojíme? Je příšerná zima! A jestli se nemýlím, připravují se na *Úmluvě* k vyplutí.“

KAPITOLA VI

Co se přihodilo v Queen's Ferry

Jakmile jsme přišli do hostince, zavedl nás Ransome po schodech nahoru do pokojíku s postelí, vytopeného jako pec spoustou hořícího uhlí. Hned vedle krbu seděl u stolu vysoký, osmahlý a přísně vyhlížející muž a psal. Ačkoliv bylo v pokoji tak horko, měl na sobě tlustou námořnickou kazajku, zapjatou až ke krku, a vysokou chlupatou beranici, staženou až přes uši. Jakživ jsem snad neviděl nikoho, ba ani soudce na soudní stolici, aby vypadal tak chladně, zahloubaně a vážně jako ten kapitán.

Ihned vstal, vykročil nám v ústřety a podal Ebenezerovi velikou ruku. „Těší mě, že vás vidím, pane Balfoure,“ řekl pěkným hlubokým hlasem, „a jsem rád, že jste tady včas. Máme dobrý vítr a začíná odliv, ještě před večerem uvidíme hořet uhlí v koši na Májovém ostrově.“

„Kapitáne Hoseasone, máte tady v pokoji náramně horko,“ odpověděl strýc.

„To už je můj zvyk, pane Balfoure,“ řekl kapitán. „Zimy si užiji dost už od přírody, a mám studenou krev. Povídám vám, jářku, že ani kožešinou, ani flanelem, ba ani horkým rumem si člověk neohřeje teplotu, jak tomu říkají. Takhle to dopadá skoro s každým, kdo se, jak říkáme, dlouho smažil v tropických mořích.“

„Jakáž pomoc, kapitáne,“ odpověděl strýc. „Jsme zkrátka taková, jací jsme.“

Ale tato kapitánova záliba měla náhodou veliký podíl na mém neštěstí. Ačkoliv jsem si slíbil, že svého příbuzného nespustím s očí, hořel jsem netrpělivostí, abych uviděl moře zblízka, a v tom

dusném pokoji se mi dělalo mdlo, takže když mi řekl, abych „běžel dolů a chvíli se tam zabavil,“ byl jsem tak hloupý, že jsem mu vyhověl.

A tak jsem odešel a nechal jsem tam ty dva muže sedět nad lahví a spoustou zpřeházených papírů. Před hostincem jsem přešel přes silnici a zamířil jsem na břeh. Vítr foukal z vnitrozemí a na pobřeží narážely jen malé vlnky, o málo větší než ty, které jsem jednou viděl na nějakém jezeře. Ale chaluhy, to bylo pro mne něco nového – byly zelené, jiné zas hnědé a dlouhé, a na některých byly měchýřky, které mi praskaly mezi prsty. I tam, tak hluboko v zálivu, páchla mořská voda nesmírně ostře solí. Na *Úmluvě* se začínaly napínat plachty, které visely skasané na ráhnech, a všechno, co jsem viděl, ve mně probouzelo představy dalekých plaveb a cizích krajů.

Prohlížel jsem si také námořníky v člunu – statné osmahlé chlapíky, některé v košili, jiné v kazajce nebo s pestrými šátky na krku, jednoho s dvěma bambitkami v kapsách, dva či tři s uzlovatými důtkami, a všechny s velikými noži v pochvách. Zapovídal jsem se s jedním, který nevypadal tak hrozně jako ostatní, a ptal jsem se ho, kdy má briga vyplout. Řekl mi, že vyplují, jakmile nastane odliv, a prohlásil, že bude rád, až budou venku z přístavu, kde nejsou žádné hospody a muzikanti. Při tom však tak příšerně klel, že jsem se honem zase vzdálil.

A tak jsem byl znovu odkázán na Ransoma, který se mi zdál nejmeně zlý z celé té bandy. Vyšel za chvíli z hostince, běžel ke mně a křičel, že chce mísu punče. Řekl jsem mu, že mu nic takového nedám, poněvadž on ani já nejsme ještě tak velcí, abychom si mohli takové věci dopřávat. „Ale jestli chceš, rád tě pohostím sklenicí piva,“ dodal jsem. Mračil se na mne a šklebil se a začal mi nadávat, ale přece jen byl rád, že dostane pivo. Za chvíli jsme už seděli u stolu a oba jsme s chutí jedli a pili.

Najednou mě napadlo, že hostinský je tamější rodák a že bych udělal dobře, kdybych se s ním spřátelil. Nabídl jsem mu, aby se s námi napil, jak bylo v tehdejších dobách zvykem. Ale byl to moc velký pán, nebyl by se posadil k takovým ubohým zákazníkům, jako jsme byli Ransome a já. Když jsem viděl, že z místnosti odchází, zavolal jsem ho zpátky a zeptal jsem se, jestli zná pana Rankeillora.

„To se ví,“ odpověděl, „je to náramný poctivec. Poslyšte, to jste vy, co jste přišel s Ebenezerem?“ A když jsem mu přisvědčil, zeptal se: „Nejste snad s ním přátelský?“ Mínil to tak, jak se říká ve Skotsku, zda s ním snad nejsem příbuzný.

Prohlásil jsem, že nejsem, kdepak!

„Však jsem si to myslel,“ řekl, „ale jste tak nějak podobný panu Alexandrovi.“

Řekl jsem, že Ebenezera tam lidé nemají rádi, jak se zdá.

„To se ví, že nemají,“ odpověděl hostinský. „Je to zlý dědek, a moc lidí by ho rádo vidělo, jak se houpá v oprátce, jako třeba Jennet Cloustonová a spousta těch, co vyhnal z jejich domovů. Ale kdysi to býval docela hodný mladík, jenže to bylo už dřív, než se začalo povídat o tom, jak to vlastně bylo se smrtí pana Alexandra.“

„A co se o tom povídalo?“ zeptal jsem se.

„No, že ho zkrátka zabil,“ odpověděl hostinský. „Copak jste o tom neslyšel?“

„A proč by ho byl zabil?“ ptal jsem se.

„No proč – aby dostal ten statek!“ řekl.

„Statek?“ divil jsem se. „Statek Shawů?“

„Jakýpak jiný!“ odsekl.

„Co to povídáte, člověče? Opravdu? Copak můj – copak Alexandr byl nejstarší syn?“

„To se ví, že byl,“ řekl hostinský. „Proč by ho byl jinak zabíjel?“

Po těch slovech odešel – byl beztak už od počátku jako na trní.

To jsem ovšem už dávno tušil, ale něco jiného je tušit, a něco jiného vědět. Seděl jsem tam omráčený tím, jaké mám štěstí, a nemohl jsem ani uvěřit, že tentýž chudý hoch, který se ani ne před dvěma dny plahočil v prachu až z Ettrického lesa, patří najednou k nejbohatším lidem na světě, má svůj dům a veliké lány a mohl by si zítra vyjet na vlastním koni. Všechny ty příjemné představy a ještě tisíc jiných mi vířily v hlavě, když jsem tam seděl, díval jsem se z okna ven a vůbec jsem nevnímal, co tam vidím. Pamatuji se jen, že jsem zahlédl na molu kapitána Hoseasona mezi námořníky, kterým něco pánovitě rozkazoval. Za chvíli se vracel zpátky k hostinci, ale v jeho chůzi nebyla ani stopa po námořnické neohrabanosti; naopak, vykračoval si mužně a v obličejí měl stále ten přísný a vážný výraz. Pomyslel jsem si, je-li možné, že by na Ransomových povídkách mohlo být něco pravdy, a nechtělo se mi jim věřit, vždyť kapitán na to vůbec nevypadal. Ve skutečnosti nebyl ani tak dobrý člověk, za jakého jsem ho měl já, ani tak docela špatný, jak si myslel Ransome – vězeli v něm totiž oba a toho lepšího nechal na souši, sotva vkročil na palubu své lodi.

Za chvíli jsem už slyšel, jak mě strýc volá, a našel jsem ho na silnici s kapitánem. Ten mě oslovil velice vážně jako rovný rovného, což takovému výrostkovi náramně lichotilo.

„Pan Balfour mi o vás vyprávěl báječné věci a mně osobně se moc líbíte. Škoda, že se tu nemohu zdržet déle, abychom se víc spřátelili, ale musíme tedy co nejlíp využít příležitosti. Pojdte se mnou na půl hodiny na mou brigu, dokud nenastane odliv, a vypijte si tam se mnou mísu punče.“

Toužil jsem tolik uvidět takovou loď zvnitřku, že to ani nemohu vypovědět, ale nechtěl jsem vlézt do nějaké léčky, a proto jsem mu řekl, že strýc a já máme schůzku s advokátem.

„Jo, jo, něco mi o tom říkal,“ odpověděl. „Ale dám vás dovézt v člunu k městskému molu, a odtamtud je k Rankeillorovu domu, jen co by kamenem dohodil.“ Vtom se najednou ke mně naklonil a pošeptal mi do ucha: „Dejte si na toho lišáka pozor, má něco za lubem! Pojdte se mnou na loď, tam si můžeme pohovořit.“ Pak mě vzal pod paží a pokračoval nahlas, namířiv si ke člunu: „Poslyšte, co bych vám měl přivést z Caroliny? Jsem k službám každému, kdo je přítelem pana Balfoura. Roubík tabáku? Indiánskou čelenku z perí? Kůži nějaké divoké šelmy? Kamennou dýmku? Drozda, který mňouká na celé kolo jako kočka? Nebo mandelíka, rudého jako krev? Vyberte si, račte poroučet!“

Zatím jsme už došli k člunu a on mi pomohl do něho vstoupit. Ani ve snu mi nenapadlo, abych se bránil. Myslil jsem si (já hlupák!), že jsem našel dobrého přítele a pomocníka, a těšil jsem se, že uvidím loď. Jakmile jsme byli všichni usazeni na svých místech, odrazil člun od mola a rozjel se po vodní hladině. Pocítil jsem takovou rozkoš z toho mně neznámého pohybu a byl jsem tak překvapen tím, jak vypadá pobřeží zdola a jak se briga neustále zvětšuje, čím víc se k ní blížíme, že jsem ani nevnímал, co mi kapitán povídá, a jistě jsem mu odpovídal, co mi zrovna napadlo.

Jakmile jsme přirazili k lodnímu boku (seděl jsem v člunu a vyvaloval jsem oči, jak je ta loď vysoká, líbilo se mi, jak prudce se proud dere kolem jejích boků a jak na sebe námořníci při práci pokřikují), prohlásil Hoseason, že on a já musíme být na palubě první, a rozkázal, aby z hlavního ráhna spustili lano. Vymrštilo mě do výšky a složilo mě na palubě, kde kapitán už na mne čekal a hned se zas do mne zavěsil. Zůstal jsem tam stát dost dlouho, hlava se mi trochu točila, jak se všechno kolem mne houpalo – snad jsem se i trochu bál, ale přitom se mi ohromně líbilo všechno to

podivné, co jsem kolem sebe viděl. Kapitán mi zatím ukazoval ty nejpodivnější věci a vykládal mi, jak se jmenují a k čemu jsou.

„Ale kde je strýc?“ zeptal jsem se náhle.

„To je právě to!“ řekl najednou posupně.

Věděl jsem, že jsem ztracen. Vší silou jsem se mu vytrhl a hnál jsem se k palubnímu zábradlí. Opravdu, člun ujížděl k městu a strýc seděl na zádi. Vykřikl jsem pronikavě: „Pomoc! Pomoc! Vražda!“, až se to rozlehlo po obou březích a strýc na zádi člunu se ke mně otočil obličejem, v němž se zračily krutost i hrozný strach.

To bylo poslední, co jsem viděl. Silné paže mě odtrhly od palubního zábradlí a najednou mi bylo, jako by do mne uhodil hrom. Před očima mi vyšlehl obrovský oheň a ztratil jsem vědomí.

KAPITOLA VII

Vyplouvám na moře brigou Úmluva z Dysartu

Vzpamatoval jsem se v temnotách s velkými bolestmi, svázan na rukou i nohou a ohlušen všelijakým podivným ráumusem. V uších mi znělo hučení vody jako na nějakém ohromném mlýnském náhonu, mlácení těžké vodní tříště, praštění plachet a vrískání námořníků. Všechno kolem se závratně zdvíhalo do výšky a hned zase závratně řítilo dolů. Bylo mi moc špatně, tělo mě tolik bolelo, v mozku jsem měl úplný zmatek, myšlenky se mi v něm honily pořád dokola, dokud je znovu neomráčila prudká bolest, takže mi to trvalo dost dlouho, než jsem si uvědomil, že patrně ležím svázaný někde v trupu té neblahé lodi a že vítr zatím asi vzrostl ve vichřici. Bylo mi jasné, v jakém hrozném postavení jsem se octl, a zmocnilo se mne úplné zoufalství, příšerné výčitky, že jsem mohl být tak hloupý, a zuřivá nenávisť k strýci, až jsem znovu pozbyl vědomí.

Když jsem zase přišel k sobě, roztrásl mě a ohlušil znovu ten strašný povyk a zmatený a prudký pohyb a za chvíli se k ostatním mým mukám a útrapám přidala nevolnost, která přepadne člověka z pevniny, nezvyklého moři. V tehdejší době svého dobrodružného mládí jsem zakusil všelijakých strázní, ale žádná mě tak nezkuřila na duchu a na těle, žádná nebyla tak beznadějná jako to, co jsem vytrpěl za těch několik prvních hodin na lodi.

Slyšel jsem ránu z děla a řekl jsem si, že asi nemůžeme odolávat silné bouři a dáváme poplašné signály. Myšlenka na vysvobození, třeba i smrti v mořských hlubinách, byla mi vítaná. Nebylo to však

nic takového, byl to jen známý kapitánův zvyk (jak jsem se pak dověděl), o němž se zde zmiňuji na důkaz, že i ten nejhorší člověk může mít své lepší stránky. Jak se ukázalo, pluli jsme v té chvíli na několik mil kolem Dysartu, kde byla briga vystavěna a kam se před několika roky odstěhovala stará paní Hoseasonová, kapitánova matka. Ať *Úmluva* vyplouvala na moře, či ať se vracela do přístavu, nesměla za dne nikdy proplout kolem toho města, aby se nevystřelilo z děla a nevytáhla se vlajka na stěžeň.

Neměl jsem ponětí o čase, den a noc byly úplně stejné v té páchnoucí díře v lodním trupu, kde jsem ležel, a v mém žalostném postavení se hodiny zdály dvojnásob dlouhé. Nemohu si proto vypočítat, jak dlouho jsem tam ležel a čekal, až se loď roztříští o nějaké skalisko nebo až ucítím, že se potápí přídí napřed do mořských hlubin. Nakonec mě však spánek připravil o mučivé vědomí.

Probudilo mě světlo ruční svítilny, které mi padalo do obličeje. Asi třicetiletý muž malé postavy, se zelenýma očima a rozčuchanými světlými vlasy, stál nade mnou a díval se na mne.

„No, jak se daří?“ zeptal se.

Místo odpovědi jsem zavzlykal a můj návštěvník mi změřil tep v zápěstí a ve spáncích a začal mi omývat a obvazovat ránu na hlavě.

„No, byla to ošklivá rána, co, člověče? Hlavu vzhůru! Na světě není tak zle, začal jsi sice špatně, ale zas bude líp. Jedl jsi něco?“

Odpověděl jsem, že se na jídlo nemohu ani podívat. Dal mi tedy v plecháči na čaj trochu pálenky s vodou a pak mě znovu nechal o samotě.

Když ke mně přišel po druhé, ležel jsem zpola ve spánku a zpola bdělý, oči jsem měl vytřeštěné do tmy, nevolnost mě už docela přešla, ale hrozně se mi točila hlava, všechno se kolem mne míhalo, a to bylo skoro ještě nesnesitelnější. Všechny údy mě bolely

a provazy, jimiž jsem byl svázán, pálily jako oheň. Zápach v té díře, kde jsem ležel, jako by mě byl už celého pronikl, a za tu dlouhou dobu, nežli muž přišel znovu, jsem zakoušel mučivý strach, chvílemi z pobíhajících lodních krys, které mi někdy ťapkaly i po obličej, chvílemi zase z příšerných představ, které děsí člověka v horečce.

Když se otevřely padací dveře, zakmitlo se v nich světlo lucerny, jako když zasvitne sluneční paprsek. Ukázaly se v něm sice jen silné, tmavé trámy podpalubí, kde jsem byl uvězněn, ale málem jsem vykřikl radostí. Ten muž se zelenýma očima sestoupil po žebříku první a všiml jsem si, že se drží na nohou trochu nejistě. Za ním šel kapitán. Žádný z nich nepromluvil ani slovo, ale ten první mě začal prohlížet a znovu mi obvázal ránu, kdežto Hoseason mi upíral do obličeje divný, škaredý pohled.

„Vidíte sám, kapitáne,“ řekl ten první. „Vysoká horečka, nechut k jídlu, žádné světlo a žádné jídlo. Však víte sám, co to znamená.“

„Nejsem zaklínač, pane Riachu,“ odsekl kapitán.

„Dovolte, pane,“ namítl Riach, „máte přece všech pět pohromadě a dobrou skotskou výřečnost, ale na mne si s výmluvami nepřijdete. Chci, abyste dal hochy vynést z téhle díry a uložit někde v přídi.“

„Můžete chtít leccos, jenže po tom nikomu nic není,“ odsekl kapitán. „Ale mohu vám říci, jak to bude. Je tady a tady zůstane.“

„Dejme tomu, že jste dostal řádně zapláceno,“ řekl ten druhý, „ale dovolte mi, abych vás skromně upozornil, že já jsem nedostal. Jsem placený, a nijak skvěle, za to, že sloužím na těchhle starých neckách jako druhý důstojník, a víte moc dobře, jestli dělám, co mohu, abych si ten plat zasloužil. Ale za nic víc mi nikdo nezaplatil.“

„Kdybyste se tolik nedržel flašky, pane Riachu, neměl bych vám vůbec co vytýkat,“ odpověděl kapitán. „Ale místo abych vám dával hádanky, jsem tak smělý a musím vás požádat, abyste si šetřil dech

a foukal si do vlastní kaše. Bude nás zapotřebí na palubě,“ dodal přísnějším tónem a stoupl jednou nohou na žebřík.

Pan Riach ho však chytil za rukáv.

„Dejme tomu, že jste dostal zapláceno, abyste spáchal vraždu –,“ začal.

Hoseason se k němu bleskurychle otočil.

„Cože? Co to je za řeči?“ vykřikl.

„Zdá se, že to je jediná řeč, které rozumíte,“ odpověděl pan Riach a upřeně se mu zadíval do obličeje.

„Pane Riachu, byl jsem s vámi už na třech plavbách,“ řekl kapitán, „a za tu dobu jste mě už mohl poznat. Jsem člověk tvrdý a přísný, ale to, co jste teď řekl – fuj, fuj! – to svědčí o zlém srdci a špatném svědomí. Jestli myslíte, že ten chlapec umře –“

„To se ví, že umře!“ prohlásil pan Riach.

„Dobrá, to snad úplně stačí, ne?“ řekl Hoseason. „Tak si ho tedy šoupněte, kam chcete!“

Kapitán poté vylezl po žebříku. Po celý ten podivný rozhovor jsem tam ležel a ani jsem nemukal – a najednou jsem viděl, jak se pan Riach za ním obrátil a poklonil se hluboko až ke kolenům, zřejmě jako na posměch. Ačkoliv mi bylo tak špatně, postřehl jsem dvě věci – že je druhý důstojník napilý, jak kapitán naznačil, a že ať opilý, či střízlivý mohl by mi být cenným přítelem.

Za pět minut byla má pouta přerézána, nějaký muž si mě naložil na hřbet, odnesl mě do podpalubí na přídi a položil mě na pryčnu vystlanou lodními plachtami. Jakmile mě tam složil, ihned jsem ztratil vědomí.

Když jsem zas otevřel oči, spatřil jsem denní světlo a octl jsem se mezi lidmi, bylo mi vskutku blaženě. Přední podpalubí bylo dost prostorné, a kolem dokola byly pryčny, na nichž seděli a kouřili námořníci, kteří měli službu v podpalubí nebo tam leželi a spali.

Poněvadž bylo klidné počasí a dobrý vítr, byl vikýř otevřený, takže jsme dole měli nejen pěkné denní světlo, ale chvílemi (když se loď naklonila) tam zasvitl i prašný sluneční paprsek, který mě vždy oslnil a potěšil. A ještě k tomu, jakmile jsem se pohnul, přinesl mi jeden námořník nějaký léčivý nápoj, který připravil pan Riach, a řekl mi, abych klidně ležel a že mi zas brzy bude dobře. Vysvětlil mi, že nemám polámané kosti. „Taková rána do hlavy, to nic není. Člověče, to jsem tě praštil já!“ prohlásil.

Ležel jsem tam uvězněný po mnoho dní, a nejenže jsem se uzdravil, ale poznal jsem i své druhy. Byli to drsní chlapi, jak už námořníci většinou bývají – vždyť jsou to muži zbavení všech příjemných stránek života a odsouzení, aby se spolu kymáceli na rozbouřeném moři pod velením mužů neméně krutých. Bylo mezi nimi několik, kteří se plavili na pirátských lodích a viděli věci, o jakých je hanba i mluvit. Někteří zas uprchli z válečných lodí a hrozila jim oprátka, s čímž se nijak netajili – a nikdo z nich i vůči svým nejlepším kamarádům nebyl líný na slovo ani na ránu. Nebyl jsem tam však s nimi zavřený dlouho a už jsem se začal stydět za to, že jsem si o nich tehdy ve Ferry na molu udělal tak špatný úsudek, jako by to byla nečistá hovada. Žádní lidé nejsou úplně špatní, všichni mají své vlastní vady a přednosti, a tihle moji společníci na lodi nebyli žádná výjimka. Pravda, byli hrubí, a patrně i špatní, ale měli mnoho dobrých vlastností. Když je napadlo, byli hodní a prostomyslní, dokonce ještě víc než takový prostomyslný venkovský výrostek jako já, a občas se u nich projevil i zákmít poctivosti.

Byl tam jeden muž, asi tak čtyřicetiletý, který celé hodiny vyseďoval na kraji mé pryčny a povídal mi o své ženě a dítěti. Byl to rybář, který přišel o svůj člun, a tak byl vyhnán na širé moře. Teď je tomu už mnoho let, ale nezapomněl jsem na něj. Jeho žena (která byla „na něho mladá“, jak mi často říkal) marně čekala, až se

jí muž vrátí. Neměl jí už nikdy ráno rozdělat oheň, neměl už nikdy pečovat o dítě, kdyby byla nemocná. Pro mnohé z těch ubožáků to byla poslední plavba (jak se potom ukázalo) – pohltily je mořské hlubiny a žravé ryby, a mluvit o mrtvých špatně je nevděčné.

Prokázali mi různé dobré skutky a také mi vrátili mé peníze, které si předtím mezi sebe rozdělili, a přestože jich chyběla asi tak třetina, byl jsem moc rád, že jsem je zas dostal, a sliboval jsem si od nich mnoho dobrého, až se zas octnu na souši. Loď plula do Caroliny a nesmíte si myslet, že jsem tam jel jen jako do vyhnanství. Obchod s těmi kraji byl sice už tehdy hodně v úpadku, a od té doby, zvláště pak, když se kolonie vzbouřily a povstaly Spojené státy, samozřejmě docela ustal. Ale tehdy, v dobách mého mládí, stále ještě prodávali bělochy do otroctví na plantáže a to byl osud, k němuž mě zlý strýc odsoudil.

Plavčík Ransome (od kterého jsem se po prvé dověděl o těchto ukrutnostech) ke mně občas chodil z důstojnické kajuty na zádi, kde měl své lůžko a kde obsluhoval důstojníky – někdy si mlčky a ztrápeně třel nějaký pohmožděný úd nebo zase zuřivě nadával, jak je pan Shuan ukrutný. Srdce mi při tom krvácelo, ale námořníci měli prvního důstojníka ve velké vážnosti a říkali o něm, že je „jediný námořník v těchhle rozeschlých neckách, a když je střízlivý, není ani tak zlý“. Přesvědčil jsem se, že oba naši lodní důstojníci jsou vskutku hodně zvláštní lidé – že pan Riach je mrzutý, nevlídný a drsný, když je střízlivý, a pan Shuan by neublížil ani mouše, dokud se nenapije. Ptal jsem se na kapitána, ale řekli mi, že na toho muže z ocele pití vůbec nepůsobí.

V té krátké době, která mi byla vyměřena, jsem se snažil, seč jsem byl, abych z ubožáka Ransoma udělal tak trochu člověka, či vlastně hocha. Ale chlapec jako by ani neměl lidský mozek. Nepamatoval si nic, co s ním bylo, než se dostal na moře, jen to, že jeho

otec byl hodinář a měl v pokoji špačka, který uměl hvízdát písničku Tam na severu. Všechno ostatní se mu za ta léta krutých strážní vytratilo z paměti. Měl prazvláštní ponětí o suché zemi, které pochytil z vyprávění námořníků – že tam dávají hochy do jakéhosi otroctví zvaného řemeslo a učedníci že dostávají pořád výprask a jsou zavíráni do ohavných žalářů. Domníval se, že v městě člověka každý druhý ošidí a každý třetí dům že je past, kde námořníky opíjejí do němoty a potom vraždí. Vyprávěl jsem mu samozřejmě, jak pěkně se mnou zacházeli na té suché zemi, z které má takový strach, a jak dobře mě moji rodiče i přátelé živili a pečlivě vychovávali. Jestliže mu někdo předtím ublížil, plakal hořce a přísahal, že uteče, ale když byl ve své obvyklé potřeštěné náladě nebo když si ještě k tomu nahoře v kajutě vypil sklenici kořalky, pak se mým názorům vysmíval.

To pan Riach (odpusť mu nebe) dával chlapci pít, a bezpochyby v dobrém úmyslu, ale ničil mu zdraví a byla pak na toho nešťastného opuštěného tvora strašné žalostná podívaná, když začal vrávoravě tancovat a mluvil, ani nevěděl co. Někteří námořníci se tomu smáli, ale ne všichni: jiní se mračili jako nebe před bouřkou (myslili snad na své vlastní dětství nebo na svoje děti) a okřikovali ho, aby s takovými hloupostmi přestal a pomyslel, co dělá. Pokud jde o mne, bylo mi hanba dívat se na něho, a ubohý chlapec se mi ještě dnes zjevuje ve snách.

Musím vám povědět, že po celý čas plula Úmluva ustavičné proti větru a převalovala se na vlnách, jež se hnaly proti ní, takže vikýř z podpalubí byl skoro pořád zavřený a bylo tam světlo jen od lucer-ny, která se houpala na stropním trámě. Neustále bylo plno práce pro celou posádku – každou hodinu bylo nutno napínat a skasávat plachty, a ta dřina přiváděla muže z míry. Celý den se na pryčnách hádali a bručeli na sebe, a poněvadž jsem vůbec nesměl vkročit

na palubu, dovedete si sami představit, že jsem takového života začínal mít až po krk a nemohl jsem se dočkat nějaké změny.

A tu jsem měl mít, jak uslyšíte, ale nejdříve vám musím povědět o rozmluvě, kterou jsem měl s panem Riachem a která mi dodala trochu odvahy, abych dovedl snášet své strádání. Zastihl jsem ho jednou, když měl špičku, a to s ním byla nejlepší porízená (když totiž byl strážlivý, vůbec se u mne neukáزال). Zavázal jsem ho k mlčenlivosti a vyprávěl jsem mu své osudy.

Prohlásil, že to je jako balada, že udělá, co bude moci, aby mi pomohl, a že mi dá papír, péro a inkoust, abych napsal pár řádek panu Campbellovi a panu Rankeillorovi. A jestli jsem mluvil pravdu, že by vsadil deset proti jedné, že mě s jejich pomocí z mého postavení dostane a dopomůže mi k tomu, co mi právem patří.

„A zatím hlavu vzhůru, chlapče!“ řekl. „Povídám ti, že nejsi jediný. Je hodně takových, kteří za mořem okopávají tabák, a zatím by měli doma nasedat před zápražím na koně – takových je spousta! Lidi stíhají různé osudy, i v tom nejlepším případě. Podívej se na mne – jsem panský syn a skoro vystudovaný doktor, a tady dělám poskoka Hoseasonovi!“

Myslel jsem si, že by bylo zdvořilé, kdybych se ho zeptal na jeho osudy.

Hlasitě si hvízdal.

„Já jsem jakživ žádné neměl,“ řekl. „Mám zkrátka rád legraci.“ A vyběhl z podpalubí.

KAPITOLA VIII

Kajuta na palubě

Jednou v noci kolem jedenácté si jeden muž z Riachovy hlídky (která měla službu na palubě) přišel dolů pro kazajku a ihned se v podpalubí začalo šuškat, že „Shuan ho konečně oddělal“. Nepotřebovali jsme znát jméno, všichni jsme věděli, o koho jde. Neměli jsme však ani kdy pořádně si to uvědomit, tím méně o tom hovořit, když tu se znovu otevřel vikýř dokořán a po žebříku sestoupil kapitán Hoseason. V houpavém světle lucerny se bystře rozhlédl po prýčnách, potom přistoupil rovnou ke mně a k mému překvapení mě oslovil docela vlídně.

„Mládenče, potřebujeme tě k obsluze v důstojnické kajutě,“ řekl. „Musíš si s Ransomem vyměnit lůžko. Běž honem na zád.“

Ještě než domluvil, objevili se ve vikýři dva námořníci, kteří nesli na rukou Ransoma. V té chvíli udělala loď veliký pochop do moře, lucerna se zakymácela a světlo dopadlo chlapci přímo do obličeje. Byl jako z vosku a vypadal, jako by se jaksi příšerně usmíval. Krev mi tuhla v žilách a dech se mi zatajil, jako bych byl dostal ránu.

„Běž honem na zád, ať už jsi pryč!“ rozkřikl se Hoseason.

Při těchto slovech jsem se rychle protáhl kolem námořníků s hochem (který vůbec nepromluvil ani se nepohnul) a vyběhl jsem po žebříku na palubu.

Briga se prudce hnala, celá nakloněná k jedné straně, dlouhými vlnami se zpěněnými hřebeny. Nakláněla se na pravobok a na levoboku pod vyklenutým dolním okrajem čelní plachty jsem viděl západ slunce, ještě úplně jasný. To mě v takové pozdní večerní hodině velice překvapilo, ale nevyznal jsem se v těch věcech a ne-

dovedl jsem z toho vyvodit správný závěr – že se plavíme kolem severního konce Skotska a jsme na širém moři mezi Orkneyskými a Shetlandskými ostrovy, poněvadž jsme se vyhnuli nebezpečným proudům u Pentlandského zálivu. Byl jsem dlouho zavřený potmě a neměl jsem vůbec ponětí, co to znamená, plout proti větru, a tak jsem se domníval, že jsme možná už v půli Atlantického oceánu nebo ještě dál. Divil jsem se sice trochu, že tak pozdě je na západě ještě světlo, ale nedbal jsem na to a hnal jsem se po palubě, na kterou se rozstříkovaly vlny, chytal jsem se lan a před pádem do moře mě zachránil jeden námořník na palubě, který byl na mne vždycky hodný.

Kajuta na palubě, kam mě kapitán poslal, a kde jsem tedy měl spát a mít službu, vyčnívala do výšky asi šesti stop a v poměru k velikosti brigy byla dost rozměrná. Uvnitř byl stůl zapuštěný do podlahy a lavice a dvě lůžka, jedno kapitánovo a jedno pro druhé dva důstojníky, kteří se na něm střídali. Zdola až ke stropu byly do stěn zapuštěné skříně, kam se ukládaly věci důstojníků a lodní zásoby. Pod kajutou byla mimo to zásobárna, do níž se sestupovalo padacími dveřmi uprostřed podlahy. Tam se vlastně shromažďovalo všechno, co bylo nejlepšího k jídlu a k pití, a také veškerá zásoba střelného prachu, ale všechny střelné zbraně, až na dvě mosazná děla, visely na zadní stěně kajuty. Tesáky byly většinou uloženy na jiném místě.

Kajutu ve dne osvětlovalo z každé strany okénko s okenicí a zasklený vikýř ve střeše a po setmění tam stále hořela lampa. Když jsem tam vstoupil, svítila také, nikoliv jasně, ale natolik, že jsem uviděl pana Shuana, který seděl u stolu a před sebou měl láhev s kořalkou a plecháč. Byl to muž vysoké postavy, silný a hrozně zakaboněný, a oči měl tupě upřené před sebe na stůl.

Když jsem přišel, vůbec si mne nevšímal, a nehnul se ani pak, když tam za mnou vstoupil kapitán, opřel se o lůžko vedle mne a zamračeně se na něho zadíval. Měl jsem z Hoseasona velký strach a věděl jsem proč, ale něco mi říkalo, že se ho v té chvíli nemusím bát, a tak jsem mu pošeptal do ucha: „Co je mu?“ Zavrtěl hlavou, jako by nevěděl a nechtěl o tom ani přemýšlet, a tvářil se velmi přísně.

Za chvíli přišel pan Riach. Vrhł na kapitána pohled, který vyjadřoval právě tak jasně, jako by byl důstojník promluvil, že chlapec je mrtev, a postavil se vedle nás. Stáli jsme tam všichni tři beze slova a upírali jsme oči na pana Shuana, a pan Shuan seděl proti nám rovněž beze slova a díval se upřeně na stůl.

Najednou natáhl ruku po láhvi, a v té chvíli pan Riach přiskočil, vytrhl mu ji, což se mu podařilo spíše překvapením než násilím, zaklel a zařval, že toho už bylo dost a že loď stihne spravedlivý trest. Při tom hodil láhev do moře (posunovací dveře byly totiž otevřené).

Ve vteřině byl pan Shuan na nohou. Stále vypadal jako omámený, ale chtělo se mu vraždit, ano, a byl by vraždil, toho večera už po druhé, kdyby kapitán nebyl skočil mezi něho a jeho oběť.

„Sednout!“ zařval kapitán. „Vy ožralé prase, víte, co jste udělal? Zabil jste toho chlapce!“

Pan Shuan to zřejmě pochopil, jak se zdálo, neboť se zas posadil a opřel si rukou čelo.

„No, vždyť mi přinesl špinavý plecháč!“ řekl.

Při těch slovech jsme se kapitán, pan Riach a já všichni na sebe ustrašeně podívali, a Hoseason pak přistoupil k prvnímu důstojníkovi, chytil ho za rameno, odvedl ho na jeho lůžko a nařídil mu, aby si lehl a vyspal se – tak jako se mluví s děckem, které zlobí. Vrah se začal trochu rozkřikovat, ale pak si stáhl námořnické boty a poslechl.

„Měl jste zakročit už dávno!“ vykřikl pan Riach strašným hlasem. „Teď už je pozdě!“

„Pane Riachu,“ odpověděl kapitán, „o tom, co se dnes večer stalo, se v Dysartu nesmí nikdo dovědět. Ten chlapec spadl do moře, víte, takhle to bylo, a dal bych za to pět liber z vlastní kapsy, kdyby to byla pravda!“ Obrátil se ke stolu. „Ale proč jste vlastně vyhodil tu láhev?“ dodal. „To přece nemělo smysl. Tu máš, Davide, podej mi jinou, jsou dole ve skříni,“ a hodil mi klíč. „Potřeboval byste se sám také napít,“ řekl Riachovi, „byla to moc ošklivá podívaná.“

Posadili se ke stolu a dali se spolu do pití, a zatím vrah, který do té chvíle ležel na lůžku a kňoural, najednou se opřel o loket a zadíval se na ně a na mne.

To byla má první noc v nové službě, a než minul příští den, dobře jsem se s ní obeznámil. Musel jsem obsluhovat při jídle, k němuž kapitán zasedal v pravidelných hodinách s důstojníkem, který právě neměl službu. Celý den jsem pak běhal s kořalkou za svými třemi nadřízenými, od jednoho k druhému, a v noci jsem spal na houni, hozené jen tak na palubní prkna u dveří kajuty, odkud na mne táhlo ze dvou stran. Bylo to tvrdé a studené lože a nemohl jsem ani spát bez přerušení, protože každou chvilku si někdo z paluby přišel na skleničku kořalky, a při střídání hlídek seděli v kajutě dva a někdy i všichni tři a vařili si punč. Opravdu nevím, jak to, že se z toho nerozstнали, zrovna tak jako nechápu, že jsem se z toho nerozstнал i já.

Ale jinak to byla lehká služba. Na stůl se neprostíral ubrus a k jídlu byla buď ovesná kaše, nebo přesolené sušené hovězí, jen dvakrát týdně byl moučník. Byl jsem dost nemotorný (a mimo to jsem se na moři nedovedl dobře udržet na nohou), a když jsem nesl něco na stůl, někdy jsem i upadl, ale kapitán i pan Riach byli ku podivu trpěliví. Nedovedl jsem si to vysvětlit jinak, nežli že

chtěli uchlácholit své svědomí, a říkal jsem si, že by na mne asi nebyli tak hodní, kdyby nebyli bývali na Ransoma tak zlí.

Pokud jde o pana Shuana, ten se z pití, nebo ze svého zločinu, nebo z obojího dohromady patrně pomátl na rozumu. Nemohu říci, že bych ho byl někdy viděl, aby měl všech pět pohromadě. Nemohl si na mne zvyknout, ustavičně na mne vyvaloval oči (někdy jsem si málem myslel, že hrůzou) a nejednou přede mnou ucukl, když jsem mu podával jídlo. Hned z počátku jsem si byl skoro jist, že vlastně ani neví, co spáchal, a sotva jsem byl druhý den ve službě v kajutě, měl jsem už důkaz, že mám pravdu. Byli jsme sami a on se na mne dlouho upřeně díval, potom najednou vstal, bledý jako smrt, a k mé velké hrůze přistoupil. Ale zbytečně jsem se ho bál.

„Tys tady dřív nebyl, že?“ zeptal se mne.

„Nebyl,“ odpověděl jsem.

„Byl tady jiný chlapec?“ zeptal se znovu, a když jsem mu odpověděl, řekl: „Aha, já jsem si to myslel!“ a znovu se beze slova posadil, jen si objednal kořalku.

Bude se vám to možná zdát divné, ale mně ho bylo líto, ačkoliv jsem se ho tolik bál. Byl ženatý, měl ženu v Leithu, a jestli měl děti, či ne, to jsem už zapomněl – doufám, že neměl.

Nebyl to vůbec těžký život, pokud trval, ale to nebylo dlouho (jak uslyšíte). Jedl jsem zrovna tak dobře jako moji nadřízení, dokonce jsem si směl brát i nakládanou zeleninu, což byla velká lahůdka. A kdybych byl chtěl, mohl jsem být opilý od rána až do noci, tak jako pan Shuan. Měl jsem také společnost, a svým způsobem dobrou společnost. Pan Riach, který studoval na vysoké škole, hovořil se mnou přátelsky, pokud nebyl v mrzuté náladě, a vyprávěl mi všelijaké věci, zajímavé i poučné. Dokonce i kapitán, ačkoliv se ke mně choval hodně upjatě, občas trochu rozvázal a povídal mi o krásných zemích, kde všude byl.

Stín nebohého Ransoma ovšem ležel na nás všech, obzvláště na mně a panu Shuanovi. A pak jsem měl ještě jinou starost. Musel jsem tam dělat špinavou práci pro tři muže, kterými jsem pohrdal a z nichž jistě alespoň jeden byl zralý pro šibenici – to byla přítomnost. A pokud šlo o budoucnost, nedovedl jsem si představit nic jiného, nežli že budu někde s černochoy otročit na tabákových plantážích. Pan Riach vůbec nestrpěl, snad z opatrnosti, abych s ním zas někdy mluvil o svých osudech. Když jsem se pokoušel přiblížit se kapitánovi, ten mě odbyl jako psa a nechtěl slyšet ani slovo. A tak mýjely dny a já jsem byl čím dál tím smutnější, takže jsem byl skoro rád, že mám práci, která mě odvádí od myšlenek.

KAPITOLA IX

Muž se zlatem v opasku

Uplynul víc než týden a nepříznivý osud, který na této plavbě *Úmluvu* ustavičně stíhal, projevoval se čím dále tím znatelněji. Některé dny se dostala jen málo kupředu, a jindy byla dokonce zahnána zpátky. Konečně nás vítr strhl tak daleko na jih, že jsme se celý devátý den zmítali a uhýbali sem a tam na dohled od mysu Wrath a pustého skalnatého pobřeží po obou jeho stranách. Důstojníci pak měli poradu a dospěli k rozhodnutí, které jsem nedovedl správně pochopit, jen jsem viděl, k čemu vlastně vedlo – využili jsme nepříznivého větru ve svůj prospěch a hnali jsme se k jihu.

Desátého dne odpoledne bylo velké vlnobití a hustá, vlhká, bílá mlha, v níž nebylo vidět ani z jednoho konce brigy na druhý. Kdykoliv jsem odpoledne přišel na palubu, viděl jsem, jak se námořníci a důstojníci naklánějí přes palubní zábradlí a napínají sluch – „číháme na útesy,“ říkali. Ačkoliv jsem tomu slovu ani moc nerozuměl, věřil jsem nebezpečí a byl jsem rozčilen.

Snad asi tak v deset hodin večer jsem u večere obsluhoval pana Riacha a kapitána, když tu najednou loď s velikým rachotem do něčeho vrazila a slyšeli jsme výkřiky. Oba moji nadřízení vyskočili od stolu.

„Narazila!“ vykřikl pan Riach.

„Kdepak,“ řekl kapitán, „to jsme jen najeli na nějaký člun.“

A vyběhli z kajuty.

Kapitán měl pravdu. V mlze jsme najeli na člun, který jsme přerazili v půli a potopili s celou posádkou až na jednoho člověka. Ten muž (jak jsem se pak dověděl) seděl jako cestující na zádi,

kdežto ostatní seděli na lavičkách a veslovali. Když jsme na člun narazili, byla zád' vymrštěna do výše a ten muž (měl sice volné ruce, ale překážel mu tlustý vlněný plášť, který mu sahal až pod kolena) vyskočil a chytil se čelního stěžně brigy. Měl zřejmě štěstí a byl velice obratný a neobyčejně silný, mohl-li se takto zachránit z takové bryndy. Když ho kapitán přivedl do kajuty na palubě a já jsem ho spatřil po prvé, vypadal však přesto klidně jako já.

Byl to muž menší postavy, ale pěkně rostlý a mrštný jako kamzík. V obličeji měl příjemný, upřímný výraz, ale byl velice osmahlý, hodně pihovatý a těžce poznamenaný od neštovic. Oči měl neobyčejně světlé a šibalsky se mu jiskřily, což bylo zároveň milé i znepokojivé. A když si svlekl plášť a položil na stůl dvě krásné bambitky se stříbrnou pažbou, viděl jsem, že má k opasku připjatou velikou šavli. Měl uhlazené chování a pěkně kapitánovi děkoval. Vůbec jsem si na první pohled pomyslel, že to je člověk, kterého bych měl raději za přítele než za nepřítele.

Kapitán ho rovněž pozoroval, ale všímal si víc jeho oděvu než jeho osoby. Vždyť také, když si svlekl plášť, vyjímал se v kajutě obchodní brigy náramně vznešeně – měl totiž klobouk s peřím, červenou vestu, černé plyšové kalhoty po kolena a modrý kabátec se stříbrnými knoflíky a hezkými stříbrnými prýmky – jistě drahý oblek, ačkoliv trochu poničený mlhou a tím, že v něm spal.

„Velice mě mrzí, pane, že jsme potopili ten člun,“ řekl kapitán.

„A v něm několik výtečných lidí,“ prohlásil cizí muž, „které bych uviděl zase na suché zemi radši než deset takových člunů.“

„Byli to vaši přátelé?“ otázal se Hoseason.

„Takové přátele nemáte v celé vaší zemi,“ zněla odpověď. „Byli by pro mne položili život jako psi.“

„Nu, na světě je snad víc mužů než člunů, které by je pobraly,“ namítl kapitán a stále ho bedlivě pozoroval.

„To je sice pravda,“ prohlásil cizí muž, „a zdá se, že jste vůbec velmi bystrý!“

„Však jsem také byl ve Francii,“ řekl kapitán, ale tak, že těmi slovy zřejmě mínil víc, než se na povrch zdálo.

„Dobrá, jenže tam bylo i mnoho jiných dobrých lidí, když to chcete vědět,“ odpověděl muž.

„Bezpochyby, a chodí pěkně ustrojení,“ prohlásil kapitán.

„Oho! Odtud tedy vítr věje?“ zvolal cizí muž. A honem položil ruku na své bambitky.

„Neukvapujte se,“ řekl kapitán. „Nedělejte zbytečně zlou krev. Máte na sobě kabát francouzského vojáka a v ústech skotský jazyk, zajisté, ale tak to dnes dopadá s mnohým poctivcem, a žádný se za to jářku nemusí stydět.“

„Tak? Vy tedy patříte k těm poctivcům?“ otázal se pán v pěkném kabátci. (Chtěl tím říci: Vy jste tedy jakobita? V takových občanských rozepřích si totiž obě strany přisvojují název poctivci.)

„Nu, já jsem sice pravověrný protestant, a děkuji za to Bohu,“ odpověděl kapitán. (Bylo to vůbec první slovo o náboženství, které jsem z jeho úst slyšel, a teprve později jsem se dověděl, že na souši chodí velmi pilně do kostela.) „Ale když vidím někoho jiného zády u zdi, dovedu ho politovat.“

„Opravdu?“ zeptal se jakobita. „Nu, aby vám to tedy bylo úplně jasné, patřím k těm poctivcům, kteří byli v pětačtyřicátém a šestačtyřicátém roce v pěkné bryndě – a aby vám to bylo ještě jasnější, dopadlo by to se mnou asi moc špatně, kdybych se dostal do rukou některému pánovi v červeném kabátě. Plavil jsem se právě do Francie, a tady někde křižovala francouzská loď, která mě měla vzít na palubu, ale v mlze se s námi minula – jak bych si ze srdce přál, aby se bylo stalo vám! A proto bude nejlíp, když vám povím rovnou: jestli mě můžete vysadit na břeh někde tam, kam jsem se

chtěl dostat, mám u sebe dost, abych vás mohl štědře odměnit za to, že vás obtěžuji.“

„Ve Francii?“ otázal se kapitán. „Ne, prosím, to nemohu. Ale možná, že by se dalo smluvit, abych vás vysadil tam, odkud jste.“

V té chvíli si bohužel všiml, že stojím v koutě, a honem mě poslal do kuchyně, abych pánovi přinesl večeři. Věřte, že jsem neotálel, a když jsem se vrátil do kajuty, viděl jsem, že si pán odepjal opasek, v němž měl peníze, a vysypal na stůl několik guinejí. Kapitán se podíval na guineje, potom na opasek, a pak pohlédl pánovi do obličeje, a mně se zdálo, že vypadá rozčileně.

„Jen polovic,“ vykřikl, „a jsem váš člověk!“

Cizí muž shrábl guineje do opasku a znovu si jej připjal pod kabátec. „Už jsem vám přece řekl,“ odpověděl, „že mi z toho nepatří ani vindra. Všechno patří mému náčelníkovi,“ a přiložil prsty ke klobouku. „Byl bych sice moc hloupý posel, kdybych vám trochu z těch peněz nepoprál, abych zachránil všechny ostatní, ale byla by to věru mrzkost, kdybych si svou kostru vykoupil moc draho. Třicet guinejí za vysazení na pobřeží, nebo šedesát, když mě vysadíte někde v Linnhe Lochu. Berte, je-li vám líbo, a když ne, dělejte, co umíte!“

„Hm, a což když vás vydám vojákům?“ řekl Hoseason.

„To byste moc špatně pochodil,“ odpověděl cizí muž. „Dovolte, pane, abych vám řekl, že majetek mého náčelníka propadl konfiskaci, tak jako každého poctivce ve Skotsku. Jeho půda teď patří člověku, kterému říkají král Jiří, a královi úředníci vybírají nájemné, či vlastně se pokoušejí je vybírat. Ale chudí nájemci dělají Skotsku čest a nezapomínají na svého náčelníka ve vyhnanství. A tyhle peníze jsou část daní, které shání král Jiří. Nu, tak se mi zdá, že jste člověk, který něčemu rozumí! Octněte se s nimi na dosah vlády, a kolik vám z nich zbude?“

„Věru moc málo,“ řekl Hoseason, a pak suše dodal: „Kdyby se o nich dověděli. Ale myslím, že kdybych to zkusil, dovedl bych držet jazyk za zuby.“

„Ale já na vás přece vyzraji!“ zvolal pán. „Hrajte se mnou falešně, a já vás přelstím! Kdo na mne vztáhne ruku, ten pozná, co znamenají peníze!“

„Dobrá,“ řekl kapitán, „když to tedy musí být, dáte mi šedesát guinejí, a hotovo. Tady máte ruku!“

„A tady je má,“ opáčil pán.

Kapitán pak vyšel z kajuty (v dost velkém spěchu, jak se mi zdálo) a nechal mě tam s cizím mužem o samotě.

V tehdejších dobách (bylo to brzy po pětačtyřicátém roce) se mnoho pánů vracelo s nasazením života z vyhnanství, buď aby navštívili své přátele, nebo aby sehnali trochu peněz. A pokud jde o náčelníka horalských klanů, jimž zabavili majetek, povídalo se všeobecně, jak se jejich nájemci nuzují, aby jim mohli posílat peníze, jak se příslušníci jejich klanů dovedou postavit vojákům, jen aby peníze opatřili, a vydávají se všanc našemu skvělému válečnému loďstvu, aby je dostali přes moře. O tom všem jsem tedy už slyšel vyprávět, a najednou přede mnou stál člověk, který se dopustil všech těchto zločinů, a nadto ještě jednoho, neboť se nejen vzbouřil proti králi a pašoval daně, ale ještě k tomu vstoupil do služeb francouzského krále Ludvíka. A jako by to všechno ještě nestačilo, měl kolem beder opasek plný zlatých guinejí! Ať jsem byl jakéhokoliv smýšlení, nemohl jsem na takového člověka pohlížet bez živého zájmu.

„Vy jste tedy jakobita?“ zeptal jsem se ho, jakmile jsem mu předložil večeři.

„Ano,“ řekl a pustil se do jídla. „A vy byste podle svého dlouhého obličeje měl být whig, co?“

„Tak něco podobného,“ odpověděl jsem, abych si ho nerozhněval. Byl jsem totiž vskutku dobrý whig, jakého ze mne pan Campbell dokázal udělat.

„To nic neznamená,“ podotkl. „Ale poslyšte, pane tak-něco-podobného,“ dodal, „tahleta láhev je prázdná, a jestli mám zaplatit šedesát guinejí, je to zlé, když se ještě k tomu na mně škudlí s kořalkou.“

„Půjdu poprosit o klíč,“ řekl jsem a vyšel jsem na palubu.

Byla pořád tak hustá mlha, ale moře už bylo skoro klidné. Briga plula bokem proti větru, protože nikdo přesně nevěděl, kde vlastně jsme, a vítr (pokud ještě nějaký byl) nebyl správnému směru plavby příznivý. Několik mužů posádky stále ještě dávalo pozor na úskalí, ale kapitán a oba důstojníci stáli uprostřed paluby a měli hlavy dohromady. Napadlo mi (nevím proč), že mají za lubem něco nekalého, a když jsem se k nim potichu přiblížil, potvrdila mi to jasně první slova, která jsem uslyšel.

Pan Riach totiž zvolal, jako by najednou dostal nápad:

„Co ho tak vylákat z kajuty nějakou lstí?“

„Jen ať si radši zůstane tam, kde je,“ odpověděl Hoseason, „nemá tam aspoň dost místa, aby se mohl rozhánět šavlí.“

„No, to je pravda,“ řekl Riach, „ale těžko se na něho dostaneme.“

„Hm, vždyť se s ním můžeme dát do řeči každý z jedné strany,“ navrhoval Hoseason, „a můžeme ho chytit za ruce. Nebo když to nepůjde, můžeme tam vpadnout obojími dveřmi a zmocnit se ho, než bude mít kdy tasit šavli.“

Když jsem to slyšel, popadla mě hrůza i nenávist k proradným, krvelačným chamtivcům, s kterými jsem se plavil. Má první myšlenka byla, že bych měl utéci, ale druhá byla smělejší.

„Kapitáne,“ oslovil jsem ho, „ten pán si přeje kořalku a láhev je prázdná. Buďte tak hodný a dejte mi klíč.“

Všichni sebou trhli a otočili se.

„Vida, tady je naděje, že dostaneme střelnou zbraň!“ zvolal Riach a pak mi řekl: „Poslyš, Davide, víš, kde jsou bambitky?“

„Ovšemže to ví, David je hodný chlapec,“ řekl Hoseason. „Víš, Davídku, ten divoký Skot z hor je naší lodi nebezpečný, a mimo to je zavilý nepřítel krále Jiřího, a tomu požehnej Bůh!“

Ještě nikdy mi neřekli Davídek od té doby, co jsem se dostal na loď, ale odpověděl jsem: „Vím,“ jako by všechno, co jsem slyšel, bylo docela přirozené.

„Potíž je v tom,“ pokračoval kapitán, „že všechny naše pušky, velké i malé, má ten člověk v kajutě zrovna pod nosem, a také prach. Kdybych teď já nebo některý důstojník tam pro ně šel, bylo by mu to nápadné. Ale takový chlapec jako ty, Davide, by tam mohl bez povšimnutí šlohnout prachovnici a několik bambitek. A jestli to provedeš chytře, já si to zapamatuji, však ti to prospěje, když budeš mít přátele, až přijedeme do Carolin.“

Pan Riach mu něco pošeptal.

„Správně, ano,“ řekl kapitán, a pak se obrátil ke mně: „A poslyš, Davide, ten člověk má v opasku plno zlata, a dávám ti čestné slovo, že z toho budeš také něco mít.“

Odpověděl jsem, že vykonám, co si přeje, ačkoliv jsem hrůzou nemohl takřka ani vydechnout. Pak mi dal klíč od skříně s kořalkou a já jsem se pomalu vracel do kajuty. Co jsem měl dělat? Jsou to zlodějští psi, unesli mě z mé vlasti, zabili chudáka Ransoma – a já bych jim měl být nápomocný při nové vraždě? Ale přitom jsem se zas náramně bál smrti, neboť co zможou jeden chlapec a jediný muž, i kdyby byli odvážní jako lvi, proti celé loďní posádce?

Stále jsem rozvažoval a pořád jsem ještě neměl jasno, když jsem vešel do kajuty a uviděl jsem jakobitu, jak večerí pod lampou. V té chvíli jsem se však okamžitě rozhodl. Není to má zásluha, nejednal

jsem tak z vlastní vůle, ale jakoby z donucení, když jsem přistoupil rovnou ke stolu a položil jsem mu ruku na rameno.

„Chcete se nechat zabít?“ zeptal jsem se.

Vyskočil od stolu, zadíval se na mne a v obličeji se mu zračila tak jasně otázka, jako by byl promluvil.

„Tady jsou přece všichni vrahové,“ vykřikl jsem, „je jich plná loď! Zabili už jednoho chlapce, a teď jste na řadě vy!“

„To je možné,“ řekl, „ale ještě mě nedostali!“ Pak se na mne zahleděl takovým zvláštním pohledem. „Budete při mně?“

„Budu!“ odpověděl jsem. „Nejsem přece zloděj ani vrah! Budu při vás.“

„Ale jak se vlastně jmenujete?“ zeptal se mne.

„David Balfour,“ odpověděl jsem, ale pak jsem si řekl, že pán v takovém pěkném kabátě má jistě rád urozené lidi, a dodal jsem po prvé v životě: „Ze Shawů.“

„Já se jmenuji Stewart,“ řekl a hrdě se vzpřímil. „Říkají mi Alan Breck. Mně stačí královské jméno, ačkoliv nemám žádný přídomek a nemohu si k němu přivěsit jméno nějakého hnojiště.“

Když mi dal tuto důtku, jako by na tom tolik záleželo, začal si prohlížet naše obranné postavení.

Kajuta na palubě měla hodně silné zdi, aby odolaly nárazům mořských vln. Měla pět otvorů, ale jen ten zasklený vikýř ve střeše a oboje dveře byly tak velké, že se jimi protáhl člověk. Dveře se mimo to mohly zasunout a zavřít – byly z tlustého dubového dřeva, posouvaly se ve žlábcích a měly háky, aby držely zavřené nebo otevřené, podle potřeby. Ty, které už byly zavřené, jsem zajistil háky, ale když jsem chtěl zasunout ty druhé. Alan mě zarazil. „Davide,“ řekl, „nemohu si totiž vzpomenout, jak se jmenuje vaše panství, a proto budu tak smělý a budu vám říkat Davide – když ty dveře zůstanou otevřené, bude to naše nejlepší obrana.“

„Ale ještě lepší, když budou zavřené,“ namítl jsem.

„Kdepak, Davide,“ odpověděl. „Mám přece jen jeden obličej, víte, a dokud ty dveře zůstanou otevřené a já k nim budu obrácen obličejem, budu mít velkou většinu nepřátel proti sobě, zrovna tam, kde bych je chtěl mít.“

Pak mi podal ze skoby tesák (jichž tam bylo několik kromě pušek), který vybral velice pečlivě, ale kroutil nad ním hlavou a tvrdil, že ubožejší zbraň jakživ neviděl. Potom mě posadil ke stolu s prachovnicí a pytlíkem koulí a rozkázal mi nabít všechny bambitky.

„Tohle bude lepší práce, věřte mi,“ řekl, „pro takového urozeného mladíka než drhnout nádobí a nalévat kořalku sprostým usmoleným námořníkům.“

Potom se postavil doprostřed kajuty, obrácen obličejem ke dveřím, vytasil svou velkou šavli a zkoušel rozměry místnosti, kde se jí měl ohánět.

„Nesmím se hnout z místa,“ řekl a zavrtěl hlavou, „a to je ovšem škoda. Nehoví to mému nadání, já se rád hodně rozmáchnu. Nabíjejte bambitky dál a dávejte na mne pozor!“

Řekl jsem mu, že ho ve všem uposlechnu. Prsa se mi svírala, ústa jsem měl vyprahlá a před očima se mi dělala tma. Když jsem si pomyslel, jaká spousta se jich za chvíli na nás vyřítí, srdce se mi strachem rozbušilo, a přitom jsem ku podivu pořád v duchu viděl to moře, které jsem slyšel šumět kolem brigy a do kterého ještě před rozedněním hodí mou mrtvolu, jak jsem se domníval.

„Tedy předně, kolik je jich proti nám?“ otázal se.

Spočítal jsem je, ale s takovým spěchem, že jsem si je musel znovu přepočítat. „Patnáct,“ odpověděl jsem.

Alan hvízdal. „No, nedá se nic dělat,“ řekl. „A teď dávejte pozor. Já musím bránit tyhle dveře, kde se asi strhne hlavní bitva. Do té se nepleťte. Ale pamatujte a nestřílejte tímhle směrem, leda kdyby mě

srazili k zemi. Bylo by mi totiž milejší, kdybych měl deset nepřátel proti sobě, než aby mi takový přítel, jako jste vy, za zády práskal z bambitky.“

Řekl jsem mu, že vskutku neumím moc dobře střílet.

„To je statečné přiznání,“ zvolal s obdivem, že jsem tak upřímný. „Je mnoho velkých pánů, kteří by si to netroufali přiznat.“

„Ale vždyť za vámi jsou přece také dveře,“ namítl jsem, „těmi by sem snad mohli vpadnout.“

„A to právě bude vaše starost,“ řekl. „Jakmile budete mít bambitky nabité, musíte si vylézt tamhle na ten kavalec, abyste byl blízko okna, a když se na ty dveře začnou sápat, musíte střílet. Ale to není všechno. Musím z vás přece udělat trochu vojáka, Davide. Co musíte ještě hlídat?“

„To okno ve stropě,“ odpověděl jsem. „Ale to bych potřeboval mít oči vpředu i vzadu, pane Stewarte, abych to obojí uhlídal. Když se obrátím obličejem k jednomu oknu, budu k druhému zády.“

„To je pravda,“ řekl Alan. „Ale copak nemáte uši?“

„To se ví!“ vykřikl jsem. „Vždyť bych musel slyšet, jak praská sklo!“

„Máte přec jen špetku rozumu,“ zabručel Alan.

KAPITOLA X

Obléhání palubní kajuty

Ale naše příměří skončilo. Ti na palubě čekali na můj návrat, až ztratili trpělivost, a sotva Alan domluvil, ukázal se v otevřených dveřích kapitánův obličej.

„Stůj!“ vykřikl Alan a namířil na něho šavlí.

Kapitán vskutku zůstal stát, ale ani nemrkl a neustoupil ani o píd’.

„Tasená šavle?“ řekl. „To je divná odplata za pohostinství!“

„Vidíte mě?“ zvolal Alan. „Jsem z královského rodu, mám královské jméno. Ve znaku mám dub. Vidíte mou šavli? Srazila víc whigamorských hlav, než máte prstů na nohou. Zavolejte si na pomoc svou lůzu, pane, a pusťte se do boje! Čím dřív dojde ke srážce, tím dřív ucítíte tuhle ocel v břiše!“

Kapitán neřekl Alanovi nic, ale přes něj vrhl na mne šeredný pohled. „Tohle si budu pamatovat, Davide,“ řekl, a když jsem uslyšel jeho hlas, celý jsem se zatetelil.

Pak ihned odešel.

„A teď ať máte jistou ruku a chladnou hlavu,“ řekl Alan, „protože se co nejdřív s nimi pustíme do křížku!“

Alan vytasil dýku, kterou vzal do levé ruky pro případ, že by mu snad proklouzli pod šavlí. Já jsem vylezl na pryčnu s plnou náručí bambitek a s trochu těžkým srdcem a otevřel jsem okno, u něhož jsem měl být na stráži. Viděl jsem odtamtud jen kousek paluby, ale k našemu účelu to stačilo. Moře bylo ztichlé, vítr polevil a nechal plachty na pokoji, takže na lodi bylo veliké ticho, v němž jsem určitě zaslechl tlumené hlasy. Za malou chvíli se na palubě rozlehl

třesk ocele a podle toho jsem poznal, že rozdávají tesáky a jeden z nich upustili. Pak bylo zase ticho.

Ani nevím, jestli jsem pociťoval to, čemu se říká strach, ale srdce mi tlouklo jako ptáku, rychle a slabě, a před očima jsem měl jakoby mlhu, takže jsem si je ustavičně protíral, ale objevovala se znovu a znovu. Naději jsem neměl žádnou, propadl jsem tupému zoufalství a zmocnil se mne vztek na celý svět, který mě ponoukal, abych svůj život prodal co nejdražší. Pamatuji se, že jsem se chtěl pomodlit, ale mozek mi třeštil jako člověku na úprku, a tak jsem se nemohl soustředit na slova modlitby. Hlavně jsem si přál, aby to už začalo a aby už bylo po všem.

Začalo to potom najednou velkým dupotem a řevem, pak se ozval Alanův výkřik, rozlehly se rány a někdo zaječel, jako by byl raněný. Ohlédl jsem se přes rameno a viděl jsem, jak ve dveřích pan Shuan kříží čepel s Alanem.

„To on zabil toho chlapce!“ vykřikl jsem.

„Hleďte si svého okna!“ zvolal Alan, a ještě než jsem se otočil, uviděl jsem, jak důstojníka proklál šavlí.

Však byl už nejvyšší čas, abych si hleděl svého, protože sotva jsem obrátil hlavu k oknu, proběhlo kolem pět námořníků se zásobním ráhnem místo beranu a chystali se vyrazit dveře. Jakživ jsem ještě nevystřelil z bambitky a jen málokdy jsem střílel z pušky, a tím méně na svého bližního. Ale teď nebo nikdy – jakmile ráhno rozhoupali, vykřikl jsem „tu máte!“ a střelil jsem mezi ně.

Asi jsem jednoho z nich zasáhl, protože zaúpěl a couvl a ostatní se zarazili, jakoby trochu v rozpacích. Než se mohli vzpamatovat, poslal jsem jim novou kouli přes hlavy, a při mém třetím výstřelu (stejně špatně namířeném, jako byl ten druhý) celá banda pustila ráhno a rozutekla se.

Pak jsem se zase rozhlédl po kajutě. Bylo tam plno kouře z mých výstřelů, a mně se z nich div neprotrhly ušní bubínky. Alan tam však stál jako prve, jenže s šavli zbrocenou krví až po jílec, a byl tak nadutý vítězstvím a působil tak skvělým dojmem, že se zdál nepřemožitelný. Hned před ním byl na zemi pan Shuan a opíral se o ruce a kolena. Z úst mu crčela krev a s příšerně bledým obličejem pomalu klesal níž a níž. Právě když jsem se na něho díval, chytilo ho zezadu několik mužů za paty a doslova ho vytáhli z kajuty. Jsem přesvědčen, že jim při tom zemřel.

„Tady máte jednoho svého whiga!“ vykřikl Alan, pak se obrátil ke mně a zeptal se, jestli jsem jich odpravil hodně.

Řekl jsem mu, že jsem trefil jednoho a že to snad byl kapitán.

„A já jsem vyřídil dva,“ odpověděl. „Ale ještě jsme jim dost nepustili žilou, za chvíli tady budou zpátky. Buďte na stráži, Davide! Tohle byl jen doušek kořalky před jídlem.“

Zaujal jsem zase své stanoviště, nabil jsem znovu ty tři bambitky, z kterých jsem předtím střílel, a napjal jsem zrak i sluch.

Nepřátelé se přeli na palubě nedaleko od nás, a to tak hlasitě, že šuměním moře ke mně proniklo několik slov.

„Shuan měl smůlu,“ slyšel jsem jednoho.

A jiný mu odpověděl: „Dej pokoj! Dostal to za toho kluka!“

Pak bylo hlasy slyšet zas jen tlumeně, jako prve. Jenže mluvil skoro pořád jen jeden, jako by vysvětloval nějaký plán, a pak mu stručně odpověděl napřed jeden a potom druhý, jako když muži přijímají rozkazy. Podle toho jsem věděl, že se na nás chystají znovu, a řekl jsem to Alanovi.

„Modleme se za to,“ odpověděl. „Jestli je pořádně nezastrašíme a neuděláme s nimi konec, nebude moci ani jeden z nás zamhouřit oko. Ale pozor, tentokrát půjde do tuhého!“

Měl jsem už bambitky připravené a nezbývalo mi než napínat uši a čekat. Dokud trvala srážka, neměl jsem kdy myslet na to, jestli mám strach, ale když všechno zas utichlo, nemohl jsem myslet na nic jiného. Silně mě znepokojovalo pomýšlení na ostré tesáky a studenou ocel, a když jsem za chvíli uslyšel plíživé kroky a tření, jak námořníci zavadili šatem o zeď kajuty, věděl jsem hned, že potmě zaujmají svá stanoviště, a bylo mi, jako bych měl křičet strachem.

To všechno se dělo na té straně, kde byl Alan. Začínal jsem si myslet, že má účast v boji už skončila, když tu najednou jsem nad sebou uslyšel, jak někdo tiše dopadl na střechu.

Pak se jen jednou ozvala lodní píšťalka, a to bylo znamení k útoku. Vrhł se jich najednou ke dveřím celý hlouček, s tesáky v rukou, a v téže chvíli se sklo ve střeše roztržilo na tisíc kousků a jeden námořník seskočil na podlahu. Než se postavil na nohy, přitiskl jsem mu na záda bambitku a byl bych ho i zastřelil, jenže jakmile jsem se ho dotkl (živého člověka!), začal jsem se třást po celém těle a nemohl jsem stisknout spoušť – zrovna tak, jako bych nebyl mohl odtamtud utéci.

Při skoku upustil tesák, a když ucítil mou bambitku, prudce se otočil, chytil mě a hlučně zaklel. Tu se mi buď zas vrátila odvaha, nebo jsem dostal strach – což bylo vlastně totéž – pronikavě jsem vykřikl a střelil jsem ho do břicha. Děsně, ošklivě zachrčel a padl na zem. V téže chvíli mě kopl chlap, který už spouštěl nohy vikýřem ve střeše – chytil jsem druhou bambitku a prostřelil jsem mu stehno, takže sklouzl dolů a bezvládně padl na kamarádovu mrtvolu. Nemohlo být ani řeči o tom, že bych se byl minul, ačkoliv jsem neměl ani kdy namířit – přitiskl jsem hlaveň rovnou na místo a vystřelil jsem.

Byl bych tam možná stál dlouho s vyvalenýma očima, ale slyšel jsem Alana vykřiknout, jakoby na pomoc, a tím jsem se zas vzpamatoval.

Až do té chvíle ubránil dveře, ale zatím co se bil s ostatními, proklouzl mu jeden námořník pod rukou a chytil ho kolem pasu. Alan do něho bodal dýkou v levé ruce, ale ten chlap se ho držel jako pijavice. Zatím se už dostal dovnitř jiný a napřáhl tesák. Ve dveřích byly namačkány jejich obličeje. Myslel jsem si, že je s námi konec, a tak jsem chytil tesák a vpadl jsem jim do boku.

Neměl jsem však ani kdy přispět na pomoc. Ten zápasník konečně klesl k zemi. Alan uskočil kousek zpátky, aby se mohl rozmáchnout, a vrhl se na ostatní s řevem jako býk. Rozrazil je jako vodu, obrátili se, dali se honem na útěk a v běhu padali jeden přes druhého. Šavle v jeho ruce se blýskala jako rtuť, sekala do chumlu našich prchajících nepřátel a při každém zablesknutí se ozval výkřik raněného. Stále ještě jsem si myslel, že je s námi konec, a vida – najednou byli všichni pryč a Alan je honil po palubě jako ovčácký pes, když prohání ovce.

Co nevidět však byl zase zpátky, neboť byl nejen odvážný, ale i opatrný. Námořníci pořád prchali a křičeli, jako by ho měli stále v patách, a slyšeli jsme, jak se jeden za druhým svalili dolů do podpalubí a přibouchli za sebou padací dveře.

V kajutě na palubě to vypadalo jako na jatkách – leželi tam tři mrtví a jeden se v smrtelných křečích válel na prahu – Alan a já jsme tam však stáli nezranění a jako vítězové.

Přistoupil ke mně s otevřenou náručí. „Pojď, ať tě obejmů!“ zvolal, objal mě a srdečně zlíbal na obě tváře. „Davide, miluji tě jako bratra! A co říkáš, člověče,“ vykřikl takřka u vytržení, „umím bojovat, nebo ne?“

Pak se obrátil k čtyřem našim nepřítelům, proklál každého z nich šavlí a jednoho po druhém je vyvalil ze dveří. Při tom si pořád tiše broukal, propěvoval a hvízdal, jako by se chtěl upamatovat na jakousi písničku – ale vpravdě se sám pokoušel nějakou

složit. Celou tu dobu mu obličej zářil a oči se mu leskly jako pětiletému děcku nad novou hračkou. Za chvíli se posadil na stůl, s šavlí v ruce. Nápěv, který celou tu dobu skládal, začal znít trochu zřetelněji, a pak čím dál tím víc, až mohutným hlasem zanotoval gaelsky píseň.

Překládám ji tady, nikoliv ve verších (protože to neumím), ale aspoň do spisovné angličtiny. Potom ji často zpíval, až úplně zlidověla, takže jsem ji později slýchal a dal jsem si ji přeložit.

*Tohle je píseň Alanovy šavle.
Kovář ji ukoval,
oheň ji zocelil,
ted' se blýští v ruce Alana Brecka.*

*Oči bylo mnoho a lesklých
a bystře hleděly,
hodně rukou vedly –
jen šavle byla sama.*

*Hnědá stáda srn se ženou přes kopec,
je jich mnoho, kopec je sám.
Hnědé srny zmizely,
jen kopec zbude tam.*

*Sleťte se z kopců a vřesovišť,
sleťte se z ostrovů v moři,
ó, bystrozrací orlové,
zde naleznete potravu!*

V té písni, kterou složil (slova i nápěv) v hodině našeho vítězství, nezachoval se ke mně moc spravedlivě, vždyť jsem mu ve rvačce stál věrně po boku! Zabili jsme na místě pana Shuana a ještě pět mužů, nebo jsme je aspoň řádně zmrzačili, ale z těch padli mou rukou dva, ti, kteří se spustili vikýřem ve stropě. Další čtyři byli zraněni a z těch jednoho (a nikoliv nejméně významného) jsem poranil já. Celkem jsem tedy přispěl svým dílem při tom zabíjení a zraňování, a byl bych měl nárok, aby se Alan o mně ve svých slokách zmínil. Jenže básníci musí dbát na rýmy, ale v poctivé prozaické řeči byl ke mně Alan vždycky víc než spravedlivý.

Prozatím jsem si však vůbec nebyl vědom toho, že se mi děje křivda. Neuměl jsem totiž gaelsky ani slovo, a mimo to po dlouhém napjatém očekávání, po tom shonu a vysílení v našich dvou prudkých bitkách, a hlavně po té hrůze, kterou mi nahánělo vědomí, že se jich musím zúčastnit, byl jsem rád, že už je po všem, a jen jsem se dopotácel k lavici. Prsa se mi svírala, takže jsem málem nemohl ani vydechnout; pomyšlení, že jsem zastřelil dva lidi, mě tlačilo jako můra; a tak najednou, ještě než jsem mohl tušit, co se stane, jsem se zničehožnic usedavě rozplakal jako malé dítě.

Alan mi poplácal na rameno a řekl, že jsem statečný hoch a potřebuji se jen vyspat.

„Budu mít první hlídku,“ prohlásil. „Ty ses činil po mém boku, Davide, od začátku až do konce, a já bych tě nedal ani za celý Appin – ba ani za Breadalbane!“

Ustlal jsem si tedy na podlaze a on měl první hlídku, s bambitkou v ruce a se šavlí na kolenou, po tři hodiny podle kapitánových nástěnných hodin. Pak mě vzbudil a zase já jsem byl tři hodiny na stráž. Nežli uplynuly, byl už bílý den, velmi klidné ráno, a na hladkém moři se válely vlny, které houpaly lodí, takže se krev na podlaze v kajutě přelévala sem a tam, a na střeše při tom bubnoval

prudký déšť. Po celou mou hlídku se na lodi nic nehnulo a podle nárazů kormidla jsem poznal, že ani u kormidla není nikdo. Jak jsem se později dověděl, bylo na lodi tolik raněných nebo mrtvých a ti ostatní byli v tak špatné náladě, že pan Riach a kapitán museli mít střídavě hlídku, jako Alan a já, jinak by briga byla možná ztroskotala na pobřeží a nikdo by ani nebyl věděl, jak se to stalo. Ještě štěstí, že byla klidná noc, neboť vítr se utišil, jakmile se spustil déšť. Ale i tak jsem mohl soudit podle spousty vřeštících racků, kteří s křikem lovili kolem lodi, že se briga asi dostala hezky blízko k pobřeží nebo k některému ostrovu v Hebridách. Když jsem posléze vyhlédl ze dveří kajuty, uviděl jsem vpravo vysoké kamenné kopce na ostrově Skye a trochu dál za zádí podivný ostrůvek Rum.

KAPITOLA XI

Kapitán se podrobí

Asi v šest hodin jsme se s Alanem posadili k snídani. Podlaha byla pokryta příšernou změtí skleněných střepů a krve, takže jsem ani necítil hlad. Jinak jsme však byli veskrze v postavení nejen příjemném, ale dokonce radostném. Vypudili jsme totiž důstojníky z jejich kajuty a měli jsme ve své moci všechny nápoje na lodi – víno i kořalku – a k jídlu všechny lahůdky, jako třeba nakládanou zeleninu a jemný druh chleba. To samo už stačilo, abychom měli dobrou náladu, ale nejlepší na tom bylo, že největší žíznivci, jaké Skotsko zrodilo (pan Shuan byl mrtvý), byli zavřeni v předním podpalubí a odsouzeni k tomu, co nenáviděli nejvíc – ke studené vodě.

„A pamatuj, že o nich zanedlouho ještě uslyšíme,“ řekl Alan. „Člověka můžeš zdržet od rvačky, ale nikdy od láhve.“

Byli jsme si navzájem dobrými společníky. Alan se vskutku zachoval velice laskavě – vzal totiž ze stolu nůž a uřízl stříbrný knoflík ze svého kabátu.

„Dostal jsem je od otce, Duncana Stewarta, a teď ti jeden dám na památku za to, jak ses večer činil. Kamkoliv přijdeš a ten knoflík ukážeš, přátelé Alana Brecka ti vždycky vyjdou vstříc.“

Prohlásil to tak, jako by byl Karel Veliký a měl pod svým velením celé armády. Ačkoliv jsem se velice obdivoval jeho odvaze, byl jsem věru každou chvíli v nebezpečí, že mi svou ješitností vyloudí úsměv – pravím v nebezpečí, protože kdybych nebyl ovládl svaly v obličeji, byla by vznikla hádka, že je až strach pomyslet.

Jakmile jsme se najedli, začal hrabat v kapitánově skříni, až tam našel kartáč na šaty. Pak svlekl kabátec a čistil na něm kartá-

čem skvrny tak pečlivě a důkladně, jak jsem si představoval, že to dovedou jen ženy. Pravda, neměl jiný, a pak (jak řekl) ten kabát přece patřil králi, a proto si zasluhoval, aby se o něj královsky pečovalo.

Když jsem potom viděl, jak důkladně vytrhává nitě na místě, kde uřízl knoflík, cenil jsem si dárek od něho tím víc.

Ještě než tu práci dokončil, volal na nás z paluby pan Riach a žádal o rozmluvu. Prolezl jsem vikýřem ve střeše, posadil jsem se na jeho okraj s bambitkou v ruce a s drzým pohledem, ačkoliv jsem měl plno strachu z rozbitého skla, a zavolal jsem na něho, aby tedy mluvil. Přiblížil se až k rohu kajuty a postavil se na svinuté lano, takže mu brada sahala ke střeše, a tak jsme se chvíli mlčky na sebe dívali. Myslím, že se pan Riach do boje moc nehnal, takže to neodnesl zle, jen modřinou na tváři. Ale vypadal schlíple a velmi unaveně, neboť byl celou noc na nohou, buď měl hlídku, nebo ošetřoval raněné.

„Tohle je zlá věc,“ řekl posléze a zavrtěl hlavou.

„My jsme přece nezačali,“ odpověděl jsem.

„Kapitán by rád mluvil s tvým přítelem,“ prohlásil. „Mohli by spolu mluvit u okna.“

„Copak víme, jestli nemá za lubem nějakou lest?“ vykřikl jsem.

„Nemá, Davide,“ odpověděl pan Riach, „a kdyby měl, povím ti poctivě podle pravdy, že by se k nám posádka za nic na světě nepřidala.“

„Tak?“ podivil jsem se.

„Povím ti ještě víc,“ pokračoval. „Nejen posádka, ale i já mám nahnáno, Davide.“ A usmál se na mne. „Kdepak! Chceme jen mít od něho pokoj.“

Poradil jsem se s Alanem a schůzku jsme smluvili i sjednali heslo pro obě strany. To však ještě nebylo všechno, co měl pan Riach vyří-

dit – začal mě totiž naléhavě prosit o trochu kořalky a připomínal mi, jak ke mně býval vlídný, takže jsem mu nakonec podal plecháč asi tak se čtvrtkou pinty pálenky. Vypil jí trochu a zbytek si odnesl na příď, patrně aby se o ni rozdělil se svým nadřízeným.

Za chvíli přišel k oknu kapitán (jak bylo smluveno) a stál tam v dešti, s rukou zavěšenou na pásce. Vypadal přísně a staře a byl tak bledý, až mě bolelo srdce, že jsem po něm střílel.

Alan mu ihned namířil bambitku do obličeje.

„Dejte to pryč!“ křikl kapitán. „Copak jsem vám nedal své slovo, pane? Chcete mě snad urážet?“

„Kapitáne, obávám se, že na vaše slovo není spolehnutí,“ odpověděl Alan. „Včera večer jste se mnou smlouval a handrkoval jste se jako bába na trhu, a pak jste mi dal své slovo, a nádavkem jste mi ještě na to dal ruku. A víte moc dobře, jak všechno nakonec dopadlo! Jděte si s vaším slovem k čertu!“

„No, no, s klením toho moc nepořídíte,“ řekl kapitán. (Tuto nectnost kapitán opravdu neměl.) „Musíme si spolu vyřídit jiné věci,“ pokračoval trpce. „Vy jste mi zle zřídil mou brigu, a mně nezbylo dost mužů, aby ji mohli držet v pořádku a mému prvnímu důstojníkovi (kterého mohu jen stěží postrádat) jste rozpáral šavlí břicho, takže byl na místě mrtvý. Nezbyvá mi tedy nic jiného, pane, než obrátit se zpátky do Glasgowa, abych si doplnil posádku, a tam najdete (s dovolením) lidi, kteří si s vámi budou umět líp promluvit.“

„Tak?“ podivil se Alan. „Na mou věru, já si s nimi také rád promluví! Jestli se v tom městě najde někdo, kdo umí anglicky, budu jim vyprávět moc pěkné věci! Patnáct usmolených námořníků proti jednomu muži a jednomu výrostkovi! Člověče, to je přece žalostné!“

Hoseason se zarděl, až zrudl.

„Ne, tohle by nešlo,“ pokračoval Alan. „Vysadíte mě zkrátka na břeh podle naší úmluvy.“

„Ale můj důstojník je mrtvý,“ namítl Hoseason. „Víte dobře, jak přišel o život. Tohle pobřeží jinak nikdo na lodi nezná, pane, a lodím je velice nebezpečné.“

„Můžete si vybrat,“ řekl Alan. „Vysaďte mě někde v Appinu nebo Ardgouru nebo Morvenu nebo Arisaigu nebo Moraru, zkrátka kde je vám libo, v okruhu třiceti mil od mého rodného kraje, kromě v kraji Campbellovců. Máte tedy dost bohatý výběr terčů. Jestli se nestrefíte, jste asi zrovna tak ubohý námořník, jako jste mizerný bojovník, jak jsem se přesvědčil. Vždyť moji chudí krajané se ve svých kocábkách plaví od ostrova k ostrovu i v nejhorším počasí, a dokonce i v noci.“

„Taková kocábka přece není loď, pane,“ namítl kapitán. „Nemá žádný ponor.“

„Dobrá, tedy do Glasgowa, když chcete!“ vzkřikl Alan. „Aspoň se vám pořádně vysmějeme!“

„Mně není moc do smíchu,“ řekl kapitán. „Ale bude to ovšem stát peníze!“

„Já přece nejsem kam vítr tam plášť,“ prohlásil Alan. „Slíbil jsem vám třicet guinejí, když mě vysadíte někde na pobřeží, a šedesát, když to bude na břehu Linnhe Lochu.“

„Ale podívejte se, vždyť teď jsme jen několik hodin plavby od Ardnamurchanu,“ řekl Hoseason. „Dejte mi šedesát a já vás tam vysadím.“

„A já si mám vám pro radost roztrhat boty a mám se nechat chytit od červenokabátníků, co?“ vykřikl Alan. „Kdepak, pane! Jestli chcete šedesát guinejí, musíte si je zasloužit a musíte mě vysadit v mém kraji.“

„To přece znamená vydávat brigu v nebezpečí,“ namítl kapitán, „a s ní i vaše životy!“

„Jak chcete,“ řekl Alan.

„Dovedl byste udávat brize směr?“ zeptal se kapitán zamračeně.

„No, to se neví,“ odpověděl Alan. „Jsem spíš bojovník, jak jste se sám přesvědčil, než námořník. Ale na tom pobřeží mě často nějaká loď sebrala nebo vysadila, a měl bych tedy tak trochu vědět, kde leží.“

Kapitán se pořád mračil a zavrtěl hlavou.

„Kdybych nebyl na téhle nešťastné plavbě přišel o tolik peněz,“ řekl, „viděl bych vás radši, jak se houpáte v oprátce, než bych svou brigu vydával v nebezpečí. Ale budiž, jak chcete. Jakmile dostanu aspoň na chvíli vítr do plachet – a to bude brzy, nebo bych se moc mýlil – pokusím se o to. Ale je tu ještě něco. Což jestli se setkáme s nějakou válečnou lodí a ta nás zastaví – já bych za to vůbec nemohl – tady u toho pobřeží mají spoustu výzvědných lodí, však víte proč. Nu, a v případě, že by se to mělo stát, co potom vaše peníze?“

„Jestli uvidíte loď s vlajkou,“ odpověděl Alan, „je přece na vás, abyste jí upláchl. A teď, poněvadž slyším, že máte na přídí trochu nouzi o pálenku, nabídnu vám výměnu – láhev pálenky za dvě vědra vody.“

To byla poslední smluvní podmínka a obě strany ji přesně splnily, takže jsme s Alanem konečně mohli vymýt kajutu a zbavit se tak památek na ty, které jsme zabili, a kapitán s panem Riachem zas mohli užívat jiného blaženství, jehož jméno je pití.

KAPITOLA XII

Dovídám se o Zrzavé Lišce

Ještě než jsme kajutu vyčistili, začal směrem od severovýchodu trochu foukat větrík, který zahnal déšť, takže vykouklo slunce.

Ted' musím čtenáři něco vysvětlit, a udělal by dobře, kdyby se podíval na mapu. Toho dne, kdy spadla mlha a my jsme najeli na Alanův člun, proplouvali jsme Malým Minchem. Časně ráno po té bitvě jsme leželi na klidném moři východně od ostrova Canna čili mezi ním a ostrovem Eriska v souostroví Long Islandu. Jestliže jsme se odtamtud chtěli plavit přímým kursem do Linnhe Lochu, museli jsme proplout Mullskou úžinou. Kapitán však neměl námořní mapu a nechtěl se s brigou odvážit mezi tolik ostrovů, a poněvadž jsme měli příznivý vítr, zvolil raději západní kurs kolem Tiree a potom kolem jižního pobřeží velikého ostrova Mullu.

Větrík udržoval celý den stejný směr a neochaboval, spíše zesílil, takže po poledni jsme se začínali kolébat na velikých vlnách, které se hnaly od vnějších Hebrid. Obeplovat vnitřní ostrovy znamenalo ovšem plout jihozápadním kursem, takže jsme zprvu měli vlny z boku a hodně jsme se kymáceli. Ale když se setmělo a my jsme obepluli jižní cíp ostrova Tiree a zamířili jsme víc k východu, hnaly nás vlny před sebou.

Dopoledne, nežli ty vlny přišly, bylo však velmi příjemné, neboť slunce zářilo a kolem dokola bylo plno hornatých ostrovů.

Seděli jsme s Alanem v kajutě na palubě, dveře po obou stranách jsme měli otevřené (neboť vítr jsme měli přímo v zádech) a vykouřili jsme spolu několik dýmek jemného kapitánova tabáku. Vyprávěli jsme si své osudy, což mělo pro mne tím větší význam,

poněvadž jsem se aspoň něco dověděl o divokém horském kraji, kde jsem měl už brzo přistat. V oněch dobách, krátce po velkém povstání, bylo třeba, aby člověk věděl, co dělá, čekal-li ho život psance ve vřesovištích.

Předešel jsem Alana příkladem a vypověděl jsem mu všechno, jak mě stihlo neštěstí, a on velice dobromyslně naslouchal. Jen když jsem se zmínil o svém dobrém příteli, duchovním Campbellovi, Alan se rozhorlil a s křikem prohlásil, že nenávidí každého člověka toho jména.

„Ale vždyť je to takový člověk, že bys měl být pyšný, kdybys mu mohl podat ruku,“ namítl jsem.

„Žádný Campbell si podle mého mínění nezaslouží nic jiného,“ řekl, „než olovenou kouli. Pronásledoval bych všechny toho jména jako černou zvěř. I kdybych byl na smrtelné posteli, dolezl bych k oknu na kolenou, abych mohl na některého z nich střelit.“

„Alane,“ podivil jsem se, „co vlastně máš proti Campbellovcům?“

„Vždyť dobře víš, že jsem Stewart z Appinu,“ odpověděl, „a Campbellovci můj rod odedávna sužují a ožebračují – dokonce nás zradou připravili o půdu – ale nikdy mečem!“ vykřikl a při tom slově udeřil pěstí do stolu. Nevěnoval jsem tomu zvláštní pozornost, neboť jsem věděl, že takové věci obyčejně říkají lidé, kteří se nechali ošidit. „Ublížili nám ještě víc,“ pokračoval, „a bylo to vždycky totéž – lživá slova, falšované listiny, kramářské lsti, zkrátka navenek všechno, jako by to bylo podle zákona, a to člověka zlobí ještě víc.“

„Když takhle hospodaříš s knoflíky,“ namítl jsem, „nedovedu si dost dobře představit, že bys uměl správně posuzovat obchody.“

„Já jsem svou rozmařilost podědil po člověku, po kterém jsem zdědil i ty knoflíky,“ odpověděl a znovu se začal usmívat. „A sice po nebožtíku otci, Duncanu Stewartovi, dejž mu Bůh lehké odpočinutí! Byl to největší krasavec z celého našeho rodu a nejlepší

šermíř ve skotských horách, Davide, a to je totéž, jako kdybys řekl na celém světě. Já bych to měl vědět, protože jsem jeho žák. Byl u Černé stráže, hned jak ji svolali, a jako každý urozený dobrovolník měl sluhu, který ho všude provázel a na pochodu mu nosil pušku. Král si patrně přál uvidět, jak páni ze skotských hor dovedou šermovat, a tak vybrali mého otce a ještě tři jiné a poslali je do Londýna, aby králi ukázali ty nejlepší šermíře. Dovedli je do paláce a tam předváděli své šermířské umění bez přestávky dvě hodiny králi Jiřímu a královně Karolině a tomu řezníku Cumberlandovi a ještě spoustě jiných, na které se už nepamatuji. A když skončili, král (ačkoliv to byl sprostý uchvatitel) s nimi moc pěkně mluvil a dal každému z nich do ruky tři guineje. Když vycházeli z paláce, museli projít kolem vrátnice, a tak otci napadlo, že je možná první skotský pán a dobrovolník, který do té brány vstoupil, a že by tedy měl udělat něco, aby měl chudák vrátný správné ponětí, co taková páni jsou. Dal mu tedy ty tři guineje od krále, jako by byl zvyklý dávat takové spropitné, a ti tři ostatní, kteří šli za ním, udělali totéž. A tak se octli na ulici a neměli za celou svou námahu v kapse ani o penny víc než předtím. Někteří lidé říkají, že první dal vrátnému v královském paláci spropitné ten, a jiní zas, že onen, ale pravda je, že to byl Duncan Stewart, a já to ochotně každému dokážu šavlí nebo třeba bambitkou. Takový člověk byl můj otec, dejž mu Bůh lehké odpočinutí!“

„Rozhodně to nebyl člověk, který ti mohl zanechat velké bohatství,“ řekl jsem.

„To je pravda,“ doznal Alan. „Neodkázal mi o moc víc než to, co jsem měl na sobě. A tak se stalo, že jsem se dal naverbovat – přinejmenším k svojí velké hanbě, a kdybych teď padl do rukou červonokabátníkům, dopadlo by to se mnou moc špatně.“

„Copak tys byl u anglického vojska?“ podivil jsem se.

„Byl,“ odpověděl Alan. „Ale u Prestopansu jsem zběhl na správnou stranu – a to je tak trochu má útěcha.“

Nemohl jsem sdílet jeho názor, protože jsem pokládal zběhnutí od vojska za neodpustitelné provinění proti cti. Byl jsem sice ještě moc mladý, ale přesto jsem byl natolik moudrý, že jsem svůj názor nevyslovil. „Ó já,“ zvolal jsem, „na to je trest smrti!“

„To se ví,“ přisvědčil. „Kdyby mě dostali do rukou, znamenalo by to pro Alana krátký proces a dlouhý provaz! Ale mám v kapse důstojnický patent od francouzského krále, a ten by mě snad trochu chránil.“

„O tom velice pochybuji,“ namítl jsem.

„Já také,“ odsekl Alan suše.

„Proboha, člověče, ty jsi tedy odsouzený vzbouřenec, zběh a důstojník ve službách francouzského krále – tak co tě láká zpátky sem k nám? Vždyť to je pokoušení Prozřetelnosti!“

„Eh, vždyť se sem od šestačtyřicátého roku vracím každoročně!“ odpověděl Alan.

„Ale k čemu, člověče?“ podivil jsem se.

„No víš, stýská se mi po přátelích a po vlasti,“ odpověděl. „Francie je pěkná zem, jen co je pravda, ale mně se stýská po vřesovištích a vysoké zvěři. A pak tady mám také trochu co dělat. Někdy tady naverbuji několik mladíků do služeb francouzského krále – vojáky, víš, a to znamená trochu peněz. Ale to nejhlavnější je, že tu mám nějaké řízení pro svého náčelníka Ardshiela.“

„Myslel jsem, že vašemu náčelníkovi říkají Appin,“ namítl jsem.

„Ano, ale Ardshiel je kapitán našeho klanu,“ zněla odpověď, která mi však nic neobjasnila. „A vidíš, Davide, on, odjakživa takový mocný, z královské krve a královského jména, je na tom teď tak zle, že žije v jednom městečku ve Francii jako chudý soukromník. Kdysi stačilo, aby zahvízdl, a měl kolem sebe čtyři sta mečů, a já

jsem ho nedávno na vlastní oči viděl, jak si na trhu kupoval máslo a nesl si je domů v kapustovém listu. Pro nás, příslušníky jeho rodu a klanu, to je nejen utrpení, ale i potupa. Tam v té daleké zemi jsou s ním také jeho děti, naděje Appinu, a ty se musí učit číst a psát a vládnout mečem. Appinští nájemci musí odvádět nájem králi Jiřímu, ale mají věrná srdce a jsou oddáni svému náčelníkovi. Mají ho rádi, a když se na ně trochu přitlačí a tu a tam se jim třeba pohrozí, seženou ti ubožáci ještě jedno nájemné pro Ardshiela. A já, Davide, jsem ten, kdo mu je odváží.“ Plácl si na opasek, až mu v něm guineje zacinkaly.

„Platí tedy dvojí nájemné?“ podivil jsem se.

„Ano, Davide, dvojí!“ odpověděl.

„Cože? Opravdu dvojí nájemné?“ opakoval jsem.

„Ano, Davide. Kapitánovi jsem napovídal něco jiného, ale tohle je pravda. Až se divím, jak malého nátlaku je zapotřebí. Ale to je dílo mého příbuzného a dobrého přítele mého otce. Jakuba ze Strže, totiž Jakuba Stewarta – je to Ardshielův nevlastní bratr. On ty peníze shání a opatruje.“

Bylo to po prvé, co jsem slyšel jmenovat Jakuba Stewarta, který se později tak proslavil, když ho pověsili. V té chvíli jsem však jeho jménu nevěnoval pozornost, protože mě zcela zaujala šlechtnost chudých horalů.

„To je šlechtné!“ zvolal jsem. „Jsem sice whig, nebo snad o něco lepší než whig, ale prohlašuji, že tohle je šlechtné!“

„No, jsi whig, ale poctivec, a to je právě to,“ řekl Alan. „Kdybys byl z proklatého plemene Campbellovců, zlostí bys skřípal zuby, kdyby ses o něčem takovém dověděl. Kdybys třeba byl Zrzavá Liška –,“ při tom jméně zafal zuby a zmlkl. Viděl jsem už lidi, kteří se hodně mračili, ale nikoho kde by se mračil víc než Alan, když vyslovil jméno Zrzavé Lišky.

„A kdo to je, ta Zrzavá Liška?“ zeptal jsem se ho polekaně, ale zároveň zvědavě.

„Kdo to je?“ vykřikl Alan. „Však já ti to povím! Když naše klany byly u Cuilodenu rozdrnceny a naše spravedlivá věc padla, když se koně brodili až nad kotníky v nejlepších krvi našich horalů, musel Ardshiel uprchnout jako štvaná zvěř do hor, s manželkou i s dětmi. Měli jsme s tím velké nesnáze, než jsme ho dostali na loď, ale ještě dokud se skrýval ve vřesovištích, ti lotři Angličané, když ho nemohli dostat živého, sáhli mu na jeho práva. Zbavili ho jeho pravomoci, připravili ho o majetek, příslušníkům jeho klanu vyrvali z rukou zbraně – jeho lidem, kteří nosili zbraň třicet století – strhli jim dokonce i šat z těla, takže je teď hřích nosit skotský pléd a člověk se může dostat do žaláře, když má kolem nohou suknici. Ale jedno nemohli ubít, a to je láska mých rodáků k náčelníkovi, a tady ty guineje jsou toho důkazem. A tu najednou přijde takový Campbell, ten zrzavý Colin z Glenure –“

„To je ten, kterému říkáš Zrzavá Liška?“ otázal jsem se.

„Chceš mi přinést její ohon?“ vykřikl lítě Alan. „Ano, to je on! Přijde si s nějakými papíry od krále Jiřího jako královský správce na appinském území. Z počátku je jako úkropek a bratříčkuje se s Sheamusem – to je Jakub ze Strže, plnomocník našeho náčelníka. Ale ponenáhlu se mu dostane k sluchu to, co jsem ti prve pověděl – že ti chudáci prostí horalé z Appinu, statkáři, drobní sedláci a rybáři dovedou ze sebe vyždímat ještě druhé nájemné, a posílají je za moře Ardshielovi a jeho dětem. Jak jsi to nazval, když ses to dověděl?“

„Řekl jsem, že to je šlechetné,“ odpověděl jsem.

„A přece jsi jen o málo lepší než obyčejný whig!“ zvolal Alan. „Ale když se o tom dověděl Colin Roy, začala se v něm vařit jeho černá divoká krev Campbellovců. Seděl u stolu při víně a skřípal zuby.“

Cože! Stewart že by měl dostat kus chleba, a on by tomu nemohl zabránit? Ó ty Zrzavá Liško, jestli tě někdy dostanu na mušku, Pán Bůh ti buď milostiv!“ (Alan se až zalykal zlostí.) „A co myslíš, Davide, že ten padouch udělá? Vyhlásí, že se všechny dvory pronajmou, a ve svém černém srdci si myslí: Však brzo dostanu jiné nájemce, kteří přeplatí ty Stewarty a Maccolly a Macroby (to jsou všechno jména rodů z mého klanu, Davide), a Ardshiel bude muset ve Francii někde u silnice žebrat s čapkou v ruce!“

„No, a jak to dopadlo?“ otázal jsem se.

Alan odložil dýmku, kterou už dávno nechal vyhasnout, a opřel se rukama o kolena.

„To bys jakživ neuhodl!“ odpověděl. „Považ, že ti Stewartové, Maccollové a Macrobové (kteří museli platit dvojí nájemné, jedno jen z donucení králi Jiřímu a druhé z přirozené náklonnosti Ardshielovi) mu nabídli vyšší cenu než kdejaký Campbell v celém širém Skotsku – a poslal si pro ně dost daleko, až na břehy Clydu a ke kříži do Edinburghu! Sháněl je, přemlouval a prosil, aby přišli, jen aby kdejaký Stewart umřel hladu a ten zrzavý pes Campbell se z toho mohl radovat!“

„Nu, Alane,“ řekl jsem, „to je podivný a krásný příběh! Jsem sice whig, ale mám radost, že na něj vyžráli!“

„Vyžráli?“ opáčil Alan. „To tedy málo znáš Campbellovce, a Zrzavou Lišku ještě míň! Vyžráli? Kdepak! A nikdy na něj nevyzrají, dokud je jeho rod na horách! Ale jestli jednou přijde den, Davide, že budu mít dost času a začnu ho trochu honit, neroste v celém Skotsku dost vřesu, aby se v něm mohl skrýt před mou pomstou!“

„Poslyš, Alane,“ namítl jsem, „to není zrovna moudré a křesťanské, když mu takhle vztekle vyhrožuješ! Tomu člověku, kterému říkáš Zrzavá Liška, to nijak neublíží, a tobě to neprospěje. Radši mi klidně dopověz, jak to bylo. Co udělal pak?“

„To jsi řekl správně, Davide,“ přisvědčil Alan. „Jemu to opravdu neublíží – škoda! Až na to, co jsi řekl o křesťanství – mám o tom totiž docela jiné mínění, nebo bych vůbec nebyl křesťan – ochotně s tebou souhlasím.“

„Ať souhlasíš, nebo nesouhlasíš,“ namítl jsem, „je to přece známá věc, že křesťanská víra zakazuje pomstu.“

„No, je vidět, že tě vyučil Campbell!“ zvolal Alan. „On a takoví jako on by to měli na světě náramně pohodlné, kdyby se nenašel nějaký chlapík s puškou, schovaný ve vřesu! Ale to je vedlejší. Tak poslyš, co udělal!“

„Ano, to bych rád věděl!“

„Když se těch věrných prostých horalů nemohl zbavit slušnými prostředky, přísahal, že se jich zbaví podlou lstí. Umínil si zkrátka, že Ardshiel musí umřít hlady. A když nemohl skoupit půdu od těch, kteří Ardshiela živili ve vyhnanství, řekl si, že je vyžene, ať právem, či neprávem. Povolal si na pomoc advokáty s všelijakými listinami a červenokabátníky, a tamější hodní lidé museli sbalit svých pět švestek a odejít jako tuláci – synové museli opustit otcovský dům, museli se rozloučit s domovem, kde vyrostli a který je živil, kde si jako děti hráli. A kdo měl přijít na jejich místo? Bosí žebráci! Král Jiří si může na nájemné počkat, musí se uskrovnit, nemůže si už tak tlustě mazat máslo na chleba – co na tom Zrzavému Colinovi záleží? Jen když může ublížit Ardshielovi, když mu může urvat kus jídla ze stolu a těch pár hraček z rukou jeho dětem, to mu udělá radost a bude si zpívat, až se bude vracet do Glenuru!“

„Počkat, Alane!“ přerušil jsem ho. „Jestli ti lidé platí nižší nájem, má v tom jistě prsty vláda! Campbel za to nemůže, člověče – má takové rozkazy. I kdybys Colina zítra zabil, co by to pomohlo? Za chvíli by tam byl jako na koni nějaký jiný správce.“

„Umíš sice dobře bojovat, mládenče,“ prohlásil Alan, „ale přec jen máš v žilách whigovskou krev!“

Řekl to docela vlídně, ale se skrytým hněvem a trochu opovržlivě, a proto se zdálo moudřejší začít o něčem jiném. Podivil jsem se, jak je to možné, když se skotské hory hemží vojáky a jsou hlídány jako nějaké obležené město, že se tam člověk v jeho postavení může vůbec dostat a zase odtamtud vyváznout bez zatčení.

„Je to snazší, než bys myslel,“ odpověděl Alan. „V takových holých kopcích se dá chodit všude, a když někde stojí hlídka, pustí se člověk jinudy. A pak, všes je dobrý pomocník. A všude jsou domy přátel, chlěvy a seníky. A potom, když se řekne, že se to někde hemží vojskem, nesmí se to brát tak doslova. Voják zabere jen tolik místa, kolik zaberou jeho podrážky u bot. Jednou jsem lovil v potoce a na druhé straně stála hlídka, a přece jsem ulovil pěkného pstruha. A jindy jsem zas seděl ve vřesu a voják stal ani ne o šest stop dál – ten si hvízdal a já se od něho naučil moc pěknou písničku. Takovouhle –,“ a zahvízdal mi ji.

„A pak, teď už to není tak zlé jako v šestačtyřicátém roce,“ pokračoval. „Ve skotských horách je klid, jak říkají. A není divu, když od Cantyru až k mysu Wrath nenechali ani jednu pušku, ani meč, až na ty, co si lidé opatrně schovali pod došky! Ale rád bych věděl, Davide, jak dlouho to potrvá! To víš, že dlouho ne, když takoví lidé jako Ardshiel jsou ve vyhnanství a doma se zatím roztahují takoví, jako je Zrzavá Liška, chlastají víno a utiskují chudé. Jenže je to náramně ošemetné, když má člověk předpovědět, co si lidé dají líbit a co ne. Ale že by se Zrzavý Colin mohl prohánět na koni po celém nešťastném Appinu a nikdy by se nenašel nějaký dobrý chlapík s puškou, který by ho provrtil koulí?“

Po těch slovech se Alan zadumal a dlouho seděl smutný a zamklý.

To ostatní, co vám ještě musím o svém příteli povědět, dodám raději hned – totiž, že uměl dobře hrát – na všelijaké nástroje, ale hlavně na dudy: byl uznáván jako básník ve svém rodném jazyce; přečetl dost knih, francouzských i anglických; mistrně střílel, byl dobrý rybář a dovedl znamenitě šermovat, jak krátkou šavlí, tak i svou zvláštní zbraní. Pokud jde o jeho nectnosti, zračily se mu všechny v obličeji a vím už teď o všech. Ale vůči mně se neprojevovala jeho nejhorší nectnost, totiž dětinská urážlivost a sklon k hádkám, patrně proto, že měl ke mně úctu po boji v palubní kajutě. Nedovedu však říci, zda proto, že jsem se v něm tak osvědčil, nebo proto, že jsem byl svědkem, jak hrdinně se bil on. Velice si totiž vážil statečnosti u jiných lidí, ale nejvíc se jí obdivoval u Alana Brecka.

KAPITOLA XIII

Záhuba brigy

Bylo už hodně pozdě v noci a tma byla taková, jaká v oné roční době bývá (to znamená, že bylo ještě dost světlo), když najednou Hoseason strčil hlavu do dveří palubní kajuty.

„Poslyšte,“ zavolal, „pojdte ven a zkuste řídit loď!“

„Není to zas nějaký váš úskok?“ otázal se Alan.

„Vypadám snad na to, že bych vymýšlel nějaké úskoky?“ rozkřikl se kapitán. „Mám jiné starosti – má briga je v nebezpečí!“

Z toho, jak starostlivě se tvářil, a především jak přísným tónem mluvil o své lodi, bylo nám oběma zřejmé, že to míní smrtelně vážně, a tak jsme se s Alanem přestali obávat nějaké zrady a vyšli jsme na palubu.

Obloha byla jasná, fičel prudký vítr a byla pronikavá zima. Zbývalo ještě hodně denního světla a měsíc skoro v úplňku jasně zářil. Briga měla plachty napjaté proti bočnímu větru, tak, aby mohla bezpečně obeplout jihozápadní cíp ostrova Mullu, jehož kopce se zdvíhaly přímo nad přídí na levoboku (a Ben More s chocholkem mlhy na vrcholu je všechny přečníval). Ačkoliv tam pro *Úmluvu* nebyla plavba nijak bezpečná, plula briga velikou rychlostí a s námahou se vymršťovala přes hřebeny vln, které ji od západu hnaly před sebou.

Celkem to nebyla zlá noc a briga docela dobře čelila vlnám, a proto mi začínalo být divné, co asi dělá kapitánovi takové starosti, když tu se briga náhle vyhoupla na vrcholek vysoké vlny a on ukázal prstem a křikl na nás, abychom se podívali. Před závětr-

ným bokem přídě vytryskl z moře ozářeného měsícem jakoby vodotrysk a hned nato jsme uslyšeli tlumené zaburácení.

„Co tomu říkáte?“ zeptal se zachmuřeně kapitán.

„Vlny se tříští o úskalí,“ odpověděl Alan. „Teď aspoň víte, kde je, tak co byste ještě chtěl?“

„No, jen kdyby jich nebylo víc,“ řekl Hoseason.

A vskutku, ještě ani nedomluvil a kus dál na jih se objevil druhý vodotrysk.

„Tak vidíte!“ zvolal Hoseason. „Kdybych byl o těchto útesech věděl, kdybych měl námořní mapu nebo kdyby byl Shuan zůstal naživu, ani šedesát guinejí, kdepak, ani šest set by mě nebylo zlá-kalo, abych se s brigou odvážil mezi takové kamení. A co vy, pane, měl jste nás vést, a teď k tomu nemáte vůbec co říci?“

„Myslím, že to asi budou Torranská skaliska, tak se jim aspoň říká,“ odpověděl Alan.

„Je jich tu moc?“ ptal se kapitán.

„Já přece nejsem lodivod, pane,“ namítl Alan, „ale pamatuji se, že se prý táhnou na deset mil.“

Pan Riach a kapitán se na sebe podívali.

„Ale dá se snad mezi nimi někudy proplout, ne?“ zeptal se kapitán.

„Bezpochyby,“ řekl Alan, „jenže kudy? Ale zase si jaksi vzpomínám, že při pobřeží je jich méně.“

„Tak?“ opáčil kapitán. „Musíme se tedy stočit bokem ještě víc proti větru, pane Riachu, a budeme muset obeplout konec Mullu co nejbliž při pobřeží, jak to jen dokážeme. Ale pak nám bude země brát vítr z plachet, a to kamení nám zůstane na návětrném boku. No, dostali jsme se do pěkné bryndy, ještě tak někde narazit!“

Pak dal rozkaz kormidelníkovi a poslal pana Riacha na čelní stěžeň. Na palubě bylo jen pět mužů, včetně důstojníků – to byli

všichni, kteří byli schopni práce (nebo aspoň schopni i ochotni se do ní pustit). A tak, jak jsem řekl, musel se pan Riach vyšplhat na stěžen – usadit se tam, dávat pozor a křikem upozorňovat palubu na všechno, co viděl.

„Moře směrem k jihu je hodně zvířené,“ křičel, a za chvíli dodal: „Při pobřeží se zdá klidnější.“

„Dobrá, pane, zkusíme to tedy podle vás,“ řekl Hoseason Alano-vi. „Ale myslím, že bych se mohl zrovna tak dobře spolehnout na slepého! Dej Bůh, abyste měl pravdu!“

„Dejž Bůh, věru!“ pošeptal mi Alan. „Ale kde jsem to jen slyšel? No, staniž se, co se má stát.“

Když jsme se blížili k cípu ostrova, objevovala se skaliska roztroušeně tu a tam právě nám v cestě a pan Riach občas na nás křikl, že máme změnit kurs. Někdy takřka v poslední chvíli – jedno skalisko se totiž ukázalo tak blízko u návětrného boku, že když se o ně roztránila vlna, vystříkly lehčí proudy vody na palubu a zalily nás jako prška.

Noc byla tak jasná, že jsme ta nebezpečná místa viděli jako ve dne, a to nás možná znepokojovalo ještě víc. Viděl jsem také do obličeje kapitánovi, který stál vedle kormidelníka, hned na jedné noze, hned zas na druhé, občas si dýchal do rukou, ale stále naslouchal a napínal zrak, pevný jako z ocele. V boji se on ani pan Riach moc nevyznamenal, ale viděl jsem, že jsou ve svém oboru zdatní, a obdivoval jsem se jim tím víc, když jsem viděl, jak je Alan bledý.

„Achich, Davide, takovouhle smrt bych si nepřál!“ řekl mi.

„Cože, Alane snad nemáš strach?“ podivil jsem se.

„Nemám,“ odpověděl a olízl si rty, „ale uznej, že by to byla studená smrt!“

Zatím jsme občas uhýbali od směru hned na jednu stranu, hned zas na druhou, když jsme se chtěli vyhnout nějakému skalisku, ale

pořád jsme se drželi bokem proti větru a blízko u břehu, až jsme obepluli ostrov Iona a začínali jsme se přibližovat pobřeží Mullu. Kolem mysu se vzdouvalo prudké vlnobití, na němž se briga zmítala sem a tam. Hoseason přikázal ke kormidlu ještě jednoho muže, i sám chvílemi přiložil ruku k dílu, a bylo to zvláštní, když člověk viděl, jak se tři silní muži celou svou váhou opírají o páku kormidla, která se jim přesto vzpírá, jako by byla živá, a tlačí je zpět. Nebezpečí by bylo bývalo ještě větší, nebýt toho, že se před námi rozprostíral kus volného moře, bez překážek. Pan Riach nahoře na stěžni také hlásil, že vidí vpředu klidnější vodu.

„Měl jste pravdu,“ řekl Hoseason Alanovi. „Zachránil jste mi brigu, pane, a já si to budu pamatovat, až spolu budeme účtovat.“ Věřím, že to myslel doopravdy a že by svůj slib byl splnil – tak veliká byla jeho láska k *Úmluvě*.

To jsou však jen dohady, neboť všechno dopadlo jinak, než předpověděl.

„Uhněte trochu od břehu!“ vykřikl pan Riach. „Útes na závětrném boku!“

Ale v té chvíli se přihnala vlna, brigu otočila a vzala nám vítr z plachet. Briga se obrátila po větru jako korouhvička a v té chvíli narazila na skalisko tak prudce, že nás to všechny na palubě povalilo a pana Riacha to div nesklátilo ze stěžně.

V minutě jsem zas byl na nohou. Skalisko, na které jsme narazili, bylo docela blízko u jihozápadního konce Mullu, při břehu ostrůvku zvaného Earraid, který se plochý a černý rýsoval nad levobokem lodi. Někdy se přes nás převalila vlna, někdy jen vrhla nebohou brigu zpět na skalisko, takže jsme slyšeli, jak se o ně rozdírá na třísky. Plachty dělaly takový rámus, vítr tolik skučel, v měsíčním světle se rozstříkovala vodní tříšť a hrozilo nám velké

nebezpečí, takže se mi asi v hlavě všechno nějak pomátlo a nedovedl jsem snad ani pochopit, co se děje.

Najednou jsem zpozoroval, jak se pan Riach s námořníky lopotí se záchranným člunem, a takřka nevědomky jsem jim běžel na pomoc – jakmile jsem přiložil ruku k dílu, ihned se mi v hlavě zas vyjasnilo. Nebyla to snadná věc, protože člun byl uložen uprostřed lodi a byl plný harampátí, a nárazy těžkých vln nás neustále nutily, abychom práce zanechali a něčeho se přidrželi, ale pokud to bylo možné, dřeli jsme se s člunem jako koně.

Zatím ti ranění, kteří mohli chodit, se vydrápali z předního podpalubí a začali nám pomáhat, ale ostatní, kteří leželi bez pomoci na kavalcích, sužovali mě křikem a prosbami o záchranu.

Kapitán se nezúčastnil ničeho. Vypadal, jako by byl najednou zpitoměl. Stál tam a držel se stěžňových zápor, něco si pro sebe povídal a po každé hlasitě zaúpěl, když loď udeřila o skalisko. Ta briga mu byla jako vlastní žena a dítě. Dovedl se den ze dne dívat, jak ukrutně se zacházelo s nebožtíkem Ransomem, ale když došlo na brigu, zdálo se, jako by trpěl s ní.

Nepamatuji se už, co se dělo, zatím co jsme se dřeli s člunem, ale vzpomínám si jen na to, že jsem se ohlédl ke břehu a zeptal jsem se Alana, který je to kraj, a on mi odpověděl, že je to pro něho ten nejhorší, že to je kraj Campbellovců.

Jednomu raněnému jsme rozkázali, aby dával pozor na vlny a včas nás varoval. Měli jsme už člun skoro připravený, jen ho spustit, když ten námořník pronikavě vykřikl: „Držte se, proboha!“ Podle jeho hlasu jsme poznali, že to je cosi kromobyčejného, a opravdu, přihnala se na nás taková obrovská vlna, že brigu vymrštila do výšky a převrátila ji na bok. Snad ta výstraha přišla moc pozdě, nebo jsem se možná dobře nedržel, to nevím, ale když se loď tak náhle naklonila, přeletěl jsem přes palubní zábradlí do moře.

Potopil jsem se a řádně jsem se napil, ale znovu jsem se vynořil a zahlédl jsem měsíc, a pak jsem se zas potopil. Když se někdo potopí po třetí, bývá to prý nadobro, ale já jsem asi z jiného těsta než druzí – nerad bych tady vypočítával, kolikrát jsem se potopil a kolikrát jsem se zas vynořil. Vlny mnou smýkaly sem a tam a mlátily do mne, div mě nezadusily a pak úplně nepohltily. Byl jsem z toho jako smyslu zbavený, takže jsem neměl ani lítost, ani strach.

Najednou jsem si uvědomil, že se držím nějakého trámu, a to mi trochu pomohlo. A pak jsem se znenadání octl v tiché vodě a začínal jsem se vzpamatovávat.

To, čeho jsem se chytil, bylo zásobní ráhno. Žasl jsem, jak daleko jsem se dostal od brigy. Křičel jsem na ni, ovšem, ale bylo zřejmé, že mě na lodi už nikdo neslyší. Držela se ještě pohromadě, ale byl jsem moc daleko a moc nízko, takže jsem nemohl rozeznat, jestli už spustili záchranný člun.

Křičel jsem dál, a zatím jsem upozoroval, že mezi mnou a brigou se táhne pruh vody, kde nebyly velké vlny, ale zato tam byly víry, až se voda pěníla do běla a v měsíčním světle se na ní třpytily a rozprskovaly bubliny. Někdy sebou celý ten pruh švihl ke straně jako ocas živoucího hada, jindy zas v mžiku úplně zmizel a pak se zas rozvířil. Neměl jsem potuchy, co to asi je, a tím víc jsem se toho tehdy bál. Teď však vím, že v tom pruhu se asi srážel odliv s vlnami, které se hnaly ke břehu, a proto mě tak prudce unesl a tak zle mnou zmítal, až nakonec, jako by ho ta hra už byla omrzela, mnou i zásobním ráhnem mrštil ke břehu.

Ležel jsem na vodě docela klidně a začínal jsem cítit, že člověk nemusí zemřít jen utopením, ale i zimou. Pobřeží Earraidu bylo docela blízko, rozeznával jsem v měsíčním světle trsy vřesu a třpytnou slídu na skalách.

„No, bylo by to divné, kdybych se tam nedostal!“ pomyslí jsem si.

Neuměl jsem plavat, protože u nás byla jen mělká říčka Essen, sotva jsem se však chytil ráhna oběma rukama a začal kopat oběma nohama, brzy jsem viděl, že se hýbu z místa. Byla to dřina a k smrti zdlouhavá, ale když jsem asi hodinu tak kopal a rozstříkoval vodu, dostal jsem se hezky daleko mezi výběžky písčitého zálivu, obklopeného nízkými kopci.

Moře tam bylo úplně klidné, vůbec nebylo slyšet příboj vln, měsíček jasně svítil a já jsem si v duchu řekl, že jsem jakživ neviděl takovou neutěšenou pustinu. Ale byla to suchá země, a když jsem se posléze dostal na mělčinu a mohl jsem se pustit trámu a brodit se ke břehu na vlastních nohou, nevím věru, zda jsem byl víc unavený, či vděčný. Byl jsem i unavený, jako nikdy předtím, i vděčný Bohu, jak jsem, doufám, býval často, jenže tentokrát jsem věru měl proč.

KAPITOLA XIV

Na ostrůvku

Jakmile jsem vkročil na břeh, začalo pro mne nejnešťastnější období mých dobrodružství. Bylo půl hodiny po půlnoci, ale přestože jsem tam byl v závětrří, byla noc hodně studená. Neměl jsem odvalu si sednout (myslel jsem si totiž, že bych zmrzl), ale zul jsem si střevíce a přecházel jsem bos sem a tam po písku nemožně unavený a plácal jsem se rukama do prsou. Po člověku nebo dobytku nebylo ani slechu; ani kohout nezakokřhal, ačkoliv se v tu hodinu už probouzejí – jen v dálce se tříštily vlny, a to mi připomnělo nebezpečí, jež hrozilo mně a mému příteli. Když jsem se tam v takovou časnou ranní hodinu procházel, na takovém pustém a osamělém místě, pojala mě najednou hrůza.

Jakmile se začalo rozednívat, obul jsem si střevíce a vylezl jsem si na kopec – jakživ jsem se nikam tak namáhavě nedrápal – a každou chvíli jsem zapadl mezi veliké žulové balvany, jak jsem skákal s jednoho na druhý. Když jsem se dostal na vrcholek, byl už den. Z brigy nezbyla na moři ani památka – patrně ze skaliska sklouzla a potopila se. Ani člun nebylo nikde vidět. Na moři nebyla ani jediná plachetnice, a na celém tom kusu země, který jsem odtamtud přehlédli, nebylo ani človíčka, ani lidského obydlí.

Bál jsem se pomyslet, jak to dopadlo s mými druhy z lodi, a bál jsem se hledět dlouho na ten liduprázdný kus země. Beztak mě už dost zkrušovalo to, že mám na sobě všechno mokré, že jsem tak unaven a že mě z hladu začíná bolet břicho. Pustil jsem se tedy po jižním pobřeží k východu v naději, že snad najdu nějaké obydlí, kde bych se mohl ohřát, a že se snad něco dovím o družích, které

jsem ztratil. Řekl jsem si, že i když bude nejhůř, vyjde alespoň brzy slunce a vysuší mi šaty.

Zanedlouho jsem došel k nějakému potoku nebo možná úzké mořské zátocy, která se zřejmě táhla dost hluboko do vnitrozemí. Nemohl jsem se přes ni dostat, a tak jsem se musel snažit, abych ji obešel. Byla to pořád hodně kostrbatá chůze, protože nejen celý Earraid, ale i sousední část ostrova Mullu (které říkají Ross) není nic jiného než změt žulových balvanů, mezi nimiž roste vřes. Zprvu se zátoka zužovala, jak jsem čekal, ale najednou se k mému překvapení začala zas rozšiřovat. Drbal jsem se nad tím na hlavě, nešlo mi na rozum, co to vlastně je, až jsem posléze vylezl na jakousi vyvýšeninu a v mžiku jsem pochopil, že mě moře vyvrhlo na nějaký holý ostrůvek, kde jsem ze všech stran odříznut od světa slaným mořem.

Slunce nevyšlo a nemohl jsem se na něm usušit, ale dalo se do deště a spustila se hustá mlha, takže jsem na tom byl opravdu žalostně.

Stál jsem tam v dešti, celý jsem se třásl a nevěděl jsem, co si počít, až mi napadlo, že bych zátoku snad mohl někde přebrodit. Vrátil jsem se tedy k místu, kde byla nejužší, a vkročil jsem do vody. Ani ne tři yardy od břehu jsem se však najednou potopil až po uši, a jestliže jsem odtamtud vyvázl, mám za to co děkovat spíš Božímu milosrdenství než svému rozumu. Nebyl jsem sice po té nehodě mokřejší (to snad ani nebylo možné), ale třásl jsem se zimou ještě víc a byl jsem ještě nešťastnější, když se mi zhatila ta nová naděje.

V té chvíli jsem si najednou vzpomněl na ráhno. Když mi pomohlo z toho příboje, jistě mi také poslouží, abych se v bezpečí dostal přes úzkou a tichou zátoku. Znovu jsem se tedy neohroženě vydal zpátky přes vrcholek ostrůvku pro své ráhno. Bylo to veskrze únavné plahočení, a nebýt toho, že mě poháněla naděje, byl bych jistě padl na zem a všeho nechal. Trápila mě žízeň, buď že

jsem měl plná ústa mořské soli, nebo jsem snad dostával horečku, a proto jsem se každou chvíli zastavil a napil rašelinné vody ze štěrbin mezi balvany.

Konečně jsem polomrtvý došel do zálivu a na první pohled se mi zdálo, že ráhno je trochu dál od břehu, než kde jsem je nechal. Po třetí jsem tedy vkročil do vody. Písčitý břeh byl hladký a pevný a pozvolna se svažoval, takže jsem se mohl brodit dál, až mi voda sahala skoro ke krku a malé vlnky mi šplíchaly do obličeje. Ale v té hloubce začaly nohy pod mnou sklouzávat a neodvažoval jsem se dál. Ráhno jsem viděl, jak se docela klidně pohupuje na vodě asi dvacet stop ode mne.

Držel jsem se statečně, dokud nepřišlo tohle poslední zklamání – ale pak jsem se vrátil na břeh, svalil jsem se na písek a dal jsem se do pláče.

Pomyšlení na dobu, kterou jsem strávil na tom ostrůvku, je pro mne dosud tak strašné, že ji musím vylíčit jen zběžně. Čítal jsem všude v knihách o trosečnících, že měli vždycky buď plné kapsy všelijakých nástrojů, nebo zároveň s nimi byla na břeh jakoby naschvál vyvržena bedna s všelijakými užitečnými věcmi. Se mnou to bylo jinak. Neměl jsem v kapsách nic než peníze a Alanův stříbrný knoflík, a poněvadž jsem vyrostl ve vnitrozemí, měl jsem zrovna tak málo zkušeností jako prostředků.

Věděl jsem aspoň to, že koryši se považují za docela dobré jídlo, a mezi balvany na ostrově jsem našel spoustu přílipek, které jsem zprvu ani nedovedl odtrhnout z místa, neboť jsem nevěděl, že se to musí udělat rychle. Bylo tam také trochu drobných koryšů, a ti pak i s přílipkami byli veškerá má potrava. Hltal jsem je syrové a studené, tak jak jsem je našel, a měl jsem takový hlad, že jsem si na nich zprvu velice pochutnal.

Snad jsem je v tom ročním období neměl jíst, nebo mořská voda kolem ostrůvku snad byla nějak závadná, ale hned jak jsem se prvně najedl, udělalo se mí mdlo a přišlo na mne zvracení, takže jsem tam dost dlouho zůstal ležet jako mrtvý. Když jsem po druhé zkusil sníst touž potravu (vždyť jsem jinou neměl!), svědčila mi už líp a vrátila mi sílu. Ale po celou dobu svého pobytu na ostrůvku jsem nikdy nevěděl, co mě čeká, až se najím. Někdy mi bylo docela dobře, a jindy se mi udělalo strašně špatně, ale nemohl jsem rozeznat, který druh korýšů mi škodí.

Celý den pršelo, jen se lilo, ostrůvek byl samá louže a nikde suchého místečka, a když jsem se na noc uložil mezi dvěma balvany, které nade mnou tvořily jakoby střechu, měl jsem nohy v bahně.

Druhý den jsem prošel ostrůvek křížem krážem. Všude to vypadalo stejně, samá pustina a balvany. Nikde živého tvora, až na divoké ptáky, které jsem neměl čím zabít, a racky, kteří v úžasných spoustách poletovali kolem skalisek v moři. Ale ta malá zátoka či úžinka, která oddělovala ostrůvek od Rossu, se na severu rozšiřovala v záliv, jenž souvisel s Ionskou úžinou. A já jsem si ta místa zvolil za svůj domov – jenže kdybych si byl v takové pustině připomněl jen slovo domov, byl bych se jistě rozplakal.

Má volba byla opodstatněná. V té části ostrůvku byla malá chatrč jako prasečí chlívek, kde spávali rybáři, když tam měli co dělat. Jenže střecha z rašeliny se úplně propadla, takže mi chatrč nebyla nic platná a neskýtala mi ani takové přístřeší jako balvany. Důležitější však bylo, že se tam hemžili korýši, kterými jsem se živil – po odlivu jsem se jich tam mohl najíst dosyta, a to byla jistě výhoda. Ale měl jsem pro tu volbu ještě závažnější důvod. Nemohl jsem si na ostrůvku nikterak zvyknout na příšernou samotu a pořád jsem se rozhlížel kolem dokola jako štvanec v naději a zároveň se strachem, zda neuvidím, že se blíží nějaký lidský tvor. A když

jsem si vylezl kousek do kopce nad zálivem, zahlédl jsem veliký starobylý kostel a střechy lidských obydlí v Iona. Na druhé straně jsem viděl nad nížinou na Rossu vystupovat kouř, ráno i večer, jako by tam někde v údolí kdosi žil.

Díval jsem se na ten kouř, když jsem byl promoklý a bylo mi zima, a když jsem byl pološílený ze samoty – tolik jsem toužil po ohni v krbu a lidské společnosti, až mě bolelo srdce. A se stejnými pocity jsem se díval na střechy v Iona. Pohled na lidské domovy a život v pohodlí zvyšoval mé útrapy, ale zároveň ve mně živil naději, pomáhal mi polykat syrové korýše (ač ve mně už málem budili odpor) a zaháněl strach, který mě stále pronásledoval, když jsem tam byl tak sám mezi neživými balvany a divokými ptáky, v dešti a obklíčen studeným mořem.

Právím, že to ve mně živilo naději – zdálo se mi vskutku nemožné, že bych tam měl bez pomoci umřít na pobřeží své vlasti, když mám na dohled kostelní věž a kouř z lidských obydlí. Minul však druhý den a já jsem sice, pokud bylo světlo, neustále dával dobrý pozor, jestli se v průlivu neobjeví nějaká loď nebo jestli na Rossu neuvidím lidi, ale pomoc nepřišla. Pršelo stále, a tak jsem se uložil k spánku ještě mokřejší než předtím – v krku mě hrozně bolelo, ale snad mě trochu utěšovalo pomyšlení, že jsem popřál dobrou noc svým nejbližším sousedům, lidem v Iona.

Karel Druhý prohlásil, že v anglickém podnebí člověk vydrží venku více dní v roce než někde jinde. Takovému králi se to mluvilo, když bydlí v paláci a může se převléknout do suchého šatstva. Patrně mu na útěku z Worcesteru přálo štěstí víc než mně na tom mizerném ostrůvku. Bylo přece uprostřed léta, ale pršelo už déle než čtyřiaadvacet hodin a vyjasnilo se teprve třetího dne odpoledne.

Byl to den plný událostí. Ráno jsem uviděl rezavého jelena s krásnými rozložitými parohy, jak stál v dešti na nejvyšším mís-

tě ostrova, ale jakmile mě spatřil, jak se zdvímám zpod balvanu, upláchl na druhou stranu. Řekl jsem si, že asi přeplaval úžinku, ale nedovedl jsem si představit, co by nějakého tvora mohlo lákat na Earraid.

Za chvíli jsem skákal po balvanech a hledal jsem přílipky, a na jednu mě překvapilo, že na balvan přede mnou spadla guinea, odrazila se od něho a slétla do moře. Když mi námořníci vrátili mé peníze, ponechali si nejen asi třetinu z celé částky, ale i koženou peněženku, kterou jsem měl po otci, a proto jsem od té doby nosil zlatáky jen tak v kapse, zapjaté na knoflík. Viděl jsem, že asi mám v kapse díru, a honem jsem si na ni přitiskl ruku. Bylo to však totéž, jako zavřít dveře stáje, když byl kůň už ukraden. Opustil jsem suchou zemi v Queen's Ferry skoro s padesáti librami, a najednou jsem zjistil, že mám v kapse jen dvě guineje a stříbrný šilink.

Pravda, za chvíli jsem našel ještě třetí guineu, která se leskla na kousku rašeliny. To tedy bylo celé mé jmění – tři libry a čtyři šilinky v anglické měně – jmění mladíka, který byl pravoplatným dědicem statku, a zatím div neumíral hladem na ostrůvku při pobřeží divokého horského kraje Skotska.

Toto vědomí mě sklíčilo ještě víc – mé postavení onoho třetího dne ráno bylo věru žalostné. Šatstvo se na mně začínalo rozpadávat, obzvláště punčochy jsem měl už úplně rozedrané, takže mi z nich čouhala nahá lýtka, ruce jsem měl rozmáčené ustavičným vlhkem, v krku mě velice bolelo, sil mi hodně ubývalo a žaludek se mi obracel nad hroznou stravou, k níž jsem byl odsouzen, takže už při pohledu na ni se mi málem dělalo špatně.

A to nejhorší mě teprve čekalo.

V severozápadní části Earraidu je dost vysoká skála, na vrcholku plochá, z které je vyhlídka na úžinu, a tam jsem často pobýval. Pravda, nezůstával jsem nikdy dlouho na jednom místě, leda jen

když jsem spal – neměl jsem v tom bědném postavení nikde stání, naopak, příliš jsem se vyčerpával ustavičným a bezcílným chozením v dešti sem a tam.

Ale jakmile se ukázalo slunce, lehl jsem si na vrcholek té skály, abych se usušil. Nedovedu ani vylicít, jakou útěchu mi skýtal sluneční jas! Byl mi pobídkou, abych znovu začal doufat v osvobození, ačkoliv jsem už začínal ztrácet naději, a pátral jsem očima po moři a protějším ostrově s oživeným zájmem. Na jih od mé skály vyčníval do volného moře výběžek ostrůvku a zacláněl mi je, takže z té strany mohla připlout nějaká lodice docela blízko ke mně, a já bych o tom býval vůbec nevěděl.

Nu, a najednou se za tím výběžkem objevila rybářská loďka s hnědou plachtou a dvěma rybáři, která plula velkou rychlostí k Iona. Křičel jsem na ně, padl jsem na skále na kolena a prosebně jsem k nim vztáhl ruce. Byli docela blízko, mohli mě slyšet – dokonce jsem rozeznával barvu jejich vlasů – a docela jistě mě zpozorovali, protože na mne zavolali něco v gaelské řeči a dali se do smíchu. Ale loďka se vůbec neuchýlila od svého směru a hnala se před mýma očima dál k Iona.

Nemohl jsem uvěřit, že by lidé mohli být tak zlí – skákal jsem po břehu z balvanu na balvan a zoufale jsem na ně křičel. Křičel jsem i pak, když už byli z doslechu, a mával jsem na ně. A když úplně zmizeli, myslel jsem, že mi pukne srdce. Za celou tu dobu hrozného utrpení jsem plakal jen dvakrát. Jednou, když jsem nemohl dosáhnout ráhna, a po druhé, když ti rybáři nedbali na můj křik, jako by byli hluší. Tentokrát jsem však plakal a řval jako zlé dítě, zarýval jsem nehty do rašeliny a zavrtával jsem obličej do země. Kdyby člověk mohl někoho zabít jen myšlenkou, nebyli by se ti dva rybáři nikdy dožili rána a já bych byl na tom ostrůvku asi umřel.

Když jsem trochu překonal svůj vztek, musel jsem se zas najíst, ale ta ohavná potrava ve mně budila takový odpor, že jsem jej jen stěží přemohl. Byl bych ovšem udělal líp, kdybych se byl raději postil, neboť jsem se těmi korýši zase přiotrávil. Znovu jsem měl tytéž potíže jako po prvé; v krku mě tolik bolelo, že jsem skoro nemohl polykat; dostal jsem záchvat prudké třesavky, až mi cvakaly zuby, a zmohl mě příšerný pocit chorobné malátnosti, pro který nemáme pojmenování ve skotštině ani v angličtině. Myslel jsem si, že musím umřít, a tak jsem se usmířil s Bohem a odpustil jsem všem lidem, dokonce i strýci a těm rybářům. Jakmile jsem se však odhodlal k tomu nejhoršímu, znovu se mi v hlavě vyjasnilo a zpozoroval jsem, že se snáší noc a že bude sucho. Šatstvo na mně hodně proschlo a byl jsem na tom věru líp než kdy předtím od té doby, co jsem se dostal na ostrůvek. A tak jsem s vděčnými pocity konečně usnul.

Nazítří (byl to už čtvrtý den toho hrozného života) jsem cítil, že mi zbývá moc málo tělesných sil. Ale svítilo slunce, vzduch byl lahodný, a když se mi podařilo sníst několik korýšů, udělalo mi to dobře a znovu jsem si dodal myslí.

Sotva jsem se zas vrátil na svou skálu (chodil jsem tam vždycky hned, jak jsem se najedl), zpozoroval jsem člun, který plul úžinou, a jak jsem se domníval, mířil přídí k místu, kde jsem stál.

Ihned jsem pocítil naději a zároveň veliký strach, neboť jsem se domníval, že se těm dvěma rybářům zželelo, jak ukrutně se ke mně zachovali, a teď mi plují na pomoc. Ale nové takové zklamání, jako bylo to včerejší, bych asi už byl nesnesl. Proto jsem se obrátil zády k moři a ohlédl jsem se teprve pak, když jsem napočítal mnoho set. Člun stále mířil k ostrůvku. Počítal jsem tedy ještě až do tisíce, hodně pomalu, a srdce mi při tom tlouklo, div se mi nerozskočilo. Ale nebylo už o tom pochyby, člun mířil rovnou k Earraidu!

Nemohl jsem se už zdržet, seběhl jsem dolů k moři a skákal jsem do vody z kamene na kámen, jak daleko to jen šlo. Je to div, že jsem se neutopil, protože když jsem se konečně musel zastavit, nohy se pode mnou třásly a v ústech jsem měl tak sucho, že jsem si je musel zvlhčit mořskou vodou, abych mohl křičet.

Člun se pořád blížil víc a víc, a za chvíli jsem už rozeznal, že to je stejný člun s týmiž rybáři jako včera. Poznal jsem je podle vlasů – jeden měl jasně žluté a druhý černé. Ale tentokrát byl s nimi ještě třetí muž, který vypadal, jako by patřil k lepším třídě.

Jakmile se přiblížil natolik, že jsme se spolu mohli dát do řeči, spustili plachtu a člun se zastavil. Přes veškeré mé prosby nepřipluli blíž, a co mě děsilo nejvíc, ten třetí muž se prohýbal smíchy, jak druhým dvěma něco říkal a díval se při tom na mne.

Potom se v člunu postavil a dlouho mi něco povídal – mluvil rychle a náramně se při tom rozháněl rukama. Řekl jsem mu, že neumím gaelsky, což ho velmi rozzlobilo, a tak jsem ho začal podezřívát, že se asi domnívá, že mluví anglicky. Naslouchal jsem mu velmi pozorně a několikrát jsem zaslechl slovo „tamtudy“, ale všechna ostatní slova byla gaelská, takže pro mne měla stejný význam, jako kdyby byl mluvil řecky nebo hebrejsky.

„Tamtudy!“ vykřikl jsem, abych mu ukázal, že jsem porozuměl aspoň jednomu slovu.

„Ano, ano – ano, ano,“ přisvědčil a pak se podíval na ty druhé muže, jako by jim říkal: „Vždyť jsem vám povídal, že umím anglicky,“ a spustil zas jako prve gaelsky.

Tentokrát jsem pochytil ještě jedno slovo – „odliv“, a zasvitla mi naděje. Uvědomil jsem si totiž, že pořád mává rukou směrem k ostrovu Mullu.

„To znamená, že při odlivu –?“ vykřikl jsem, ale nemohl jsem domluvit.

„Ano, ano,“ přisvědčil, „při odlivu!“

V té chvíli jsem se obrátil zády k člunu (v kterém se můj rádce znovu začal prohýbat smíchy), skákal jsem po balvanech zpátky na břeh a rozběhl jsem se přes ostrůvek tak rychle, jak jsem ještě jakživ neběžel. Asi za půl hodiny jsem doběhl na břeh úžinky, a opravdu, scvrkla se zatím na tenký pramének vody! Skočil jsem do něho, voda mi sahala tak sotva po kolena, a s křikem jsem se vydrápal na břeh velkého ostrova Mullu.

Hoch, vyrostlý u moře, nebyl by na Earraidu zůstal ani den. Je to ostrůvek, který se od toho velkého oddělí, jen když je příliv, a kromě při odlivu ve druhé a poslední čtvrti měsíce, může se člověk na něj a z něho dostat dvakrát v každých čtyřiaadvaceti hodinách suchou nohou, nebo v nejhorším případě přebroděním úžinky. Pozoroval jsem v zátoce denně příliv a odliv, a dokonce jsem na odliv čekal, abych si nasbíral korýše – a tak dokonce i já, kdybych se byl trochu zamyslíl a přestal se vztekat nad svým osudem, bych byl musel za chvíli na to tajemství přijít a dostat se na svobodu. Není divu, že mě rybáři nepochopili. Byl to spíše div, že se vůbec dovtípili, jak jsem žalostně nevědomý, a že se obtěžovali připlout zpátky. Třásl jsem se na tom ostrůvku zimou a hladověl jsem tam skoro sto hodin, a nebýt těch rybářů, mohl jsem tam nechat práchnivět své kosti z čiré hlouposti. I tak jsem na ni hodně doplatil, nejen minulým utrpením, ale i svým přítomným stavem – byl jsem v hadrech jako žebrák, sotva jsem se držel na nohou a hrozně mě bolelo v krku.

Viděl jsem už v životě tuze mnoho lidí, zlých i hloupých, a jsem přesvědčen, že na to nakonec jistě doplatí, ale hlavně ti hlupáci.

KAPITOLA XV

Hoch se stříbrným knoflíkem na ostrově Mullu

Část ostrova Mullu, zvaná Ross, kde jsem se octl, byla skalnatá a neschůdná jako ostrůvek, který jsem před chvílí opustil. Bylo tam plno bahna, trnitého křoví a velkých balvanů. Pro lidi, kteří ten kraj dobře znají, tam jsou možná cesty, ale já jsem musel jít rovnou za nosem, protože lepšího vůdce jsem neměl, a tak jsem se řídil jen podle Ben More.

Mířil jsem, jak nejlíp jsem dovedl, k místu, odkud jsem na svém ostrůvku tak často vídal vystupovat kouř. Ačkoliv jsem byl velice unaven a šlo se mi moc obtížně, přece jsem asi tak mezi pátou a šestou navečer našel to stavení v mělkém dolíku. Bylo nízké a protáhlé, střechu mělo z rašeliny a zdi z kamenů, nespojených maltou. A na pahrbku před ním seděl na sluníčku nějaký stařec a kouřil dýmku.

Uměl jakž takž anglicky a dal mi na srozuměnou, že moji druzi z lodi se dostali živí a zdraví na břeh a hned druhý den našli v tom domě pohostinství.

„Byl s nimi jeden, ustrojený jako pán?“ otázal jsem se.

Odpověděl, že měli všichni na sobě tlusté, teplé pláště, ale pravda, ten, který přišel první a samotný, měl kalhoty jen po kolena a dlouhé punčochy, kdežto ostatní měli námořnické kalhoty.

„A měl klobouk s peřím?“ ptal jsem se dál.

Odpověděl, že neměl, že byl prostovlasý tak jako já.

Nejdřív jsem myslel, že Alan možná klobouk ztratil, ale pak jsem si vzpomněl na ten déšť, a zdálo se mi pravděpodobnější, že jej měl schovaný pod pláštěm, aby mu nezmokl. Musel jsem se nad tím usmívat, jednak z radosti, že se přítel zachránil, a jednak nad jeho marnivostí.

Stařec si najednou plácl dlaní do čela a vykřikl, že jsem asi ten mladík se stříbrným knoflíkem.

„Ano, jsem!“ odpověděl jsem trochu udiveně.

„To mám tedy pro vás vzkaz,“ řekl stařec. „Máte se vydat za svým přítelem do jeho kraje, přes Torosay.“

Pak se mne vyptával, jak se mi vedlo, a já jsem mu vyprávěl o svých osudech. Člověk z jižních krajů by se mi jistě byl smál, ale ten starý pán (říkám mu pán, protože měl pěkné způsoby, ačkoliv měl šaty tak rozedrané, že z něho div nespady) mě vyslechl až do konce velice vážně a soucitně. Když jsem domluvil, vzal mě za ruku, zavedl mě do své chatrče (nebylo to nic lepšího) a představil mě své ženě, jako by to byla nějaká královna a já nějaký vévoda.

Ta hodná paní mi pak nabídla ovesný chléb a studeného tetřívka a při tom mě pořád poplácávala na rameno a usmívala se na mne, protože vůbec neuměla anglicky. A starý pán, aby nezůstal pozadu, mi uvařil silný punč z lihu páleného po domácku. Pustil jsem se do jídla a pak jsem začal popíjet punč, a pořád jsem nemohl ani uvěřit, že mě potkalo takové štěstí. V tom stavení, ačkoliv tam nebylo takřka vidět pro hustý kouř z rašeliny a ačkoliv bylo samá díra jako cedník, připadal jsem si jako v paláci.

Po punči jsem se silně zapotil a tvrdě jsem usnul. Ti dobří lidé mě tam nechali vyspat, a když jsem se nazítří vydal na cestu, bylo už skoro poledne – v krku mě už tolik nebolelo a vydatné jídlo a dobré zprávy mě vzpružily i na duchu. Starý pán nechtěl ode mne přijmout peníze, ačkoliv jsem na něj hodně naléhal, a ještě

mi dal starou čapku. Rád se však přiznám, že jakmile jsem se jim dostal z dohledu, vypral jsem ten dárek velice pečlivě ve studánce u cesty.

Říkal jsem si: „Jestli tohle jsou divocí skotští horalé, pak bych si přál, aby moji krajané byli divočejší.“

Vydal jsem se na cestu pozdě a patrně jsem hodně bloudil. Pravda, potkal jsem spoustu lidí, kteří okopávali motykami ubohá políčka, na nichž by se neuživila ani kočka, nebo pásli malé kravky, ne větší než oslici. Po povstání byl horalský kroj zakázán zákonem a lidé byli odsouzeni oblékat se jako v nížinách, což se jim vůbec nezamlouvalo, a tak měli na sobě všelijaké podivné vystrojení. Někteří měli jen dlouhý plášť nebo zimní pláštěnku a pod tím už vůbec nic, protože kalhoty nosili přehozené na zádech jako zbytečnou přítěž. Jiní si zas v náhradu za kostkovaný pléd sešili dohromady všelijaké různobarevné kousky látky na způsob strakatých teplých šátků, jaké nosí stařeny. Jiní zas měli horalské suknice, ale několika stehy sešité mezi nohama, takže vypadaly jako širokánské holandské kalhoty. Všechny takové napodobeniny z nouze byly zakázány a stíhány trestem, neboť zákon byl přísně uplatňován v naději, že se podaří zlomit odbojného ducha klanů, ale na tom odlehlém ostrově, obklopeném mořem, si takových věcí málokdo povšiml, natož aby to žaloval.

Ti lidé byli zřejmě velice chudí, ale bylo to docela přirozené, když loupežné nájezdy byly potlačeny a náčelníci už nemohli vést pohostinný dům. Cestou jsem potkával spoustu žebráků (i v takových venkovských zákoutích, kudy jsem bloudil), a ti byli také docela jiní než u nás v nížinách. U nás totiž žebráci – i ti, kteří mají k žebrotě úřední povolení – člověku neomaleně lichotí, a když jim člověk dá čtyřák a chce, aby mu dali zpátky, velmi zdvořile mu vrátí aspoň penny. Ale žebráci v horách si počínali důstojně, pro-

sili o almužnu jen proto, aby si mohli koupit šňupavý tabák (jak tvrdili), a nechtěli dávat zpátky.

Tohle se mne ovšem netýkalo, leda potud, že jsem se tím cestou bavit. Hlavní bylo, že jen málokdo tam uměl anglicky, a pokud uměl, nebyl příliš ochoten mi posloužit (až na ty, kdo patřili k bratrstvu žebráků). Věděl jsem, že se mám dostat do Torosay, a tak jsem jim to jméno pořád opakoval s příslušnými posunky, ale místo aby mi jednoduše ukázali směr, spustili na mne svou gaelskou hatmatilkou, div jsem z toho nezpitoměl. Není se tedy co divit, že jsem každou chvíli zbloudil se správné cesty.

Konečně asi v osm hodin večer jsem velice unavený přišel k osamělému stavení. Poprosil jsem, aby mě pustili dovnitř, ale odmítli mě, až jsem si vzpomněl, že v takovém chudém kraji mají peníze velkou moc, a podržel jsem jim před očima mezi ukazováčkem a palcem jednu ze svých guinejí. Na to hospodář, který se až do té chvíle tvářil, jako by vůbec neuměl anglicky, a posunky mě odháněl od svého prahu, začal najednou mluvit docela srozumitelně a uvolil se, že mě za pět šilinků nechá u sebe přes noc a nazítří mě dovede do Torosay.

Měl jsem nepokojný spánek – bál jsem se totiž, aby mě neokradli. Ale tu starost jsem si mohl ušetřit, protože můj hostitel nebyl zloděj, byl jen žalostně chudý a náramně prohnaný. Pokud jde o chudobu, nebyl sám, protože když jsme druhý den ráno chtěli rozměnit jednu z mých guinejí, museli jsme si zajít oklikou pět mil k jednomu muži, o kterém můj průvodce řekl, že je boháč. Byl snad boháčem na ostrově Mullu, ale u nás na jihu by ho byl asi sotva někdo pokládal za bohatého člověka, protože musel dát dohromady, kde co měl, a obrátit dům vzhůru nohama, ba dokonce si ještě musel vypůjčit na úroky od souseda, než sehnal dvacet šilinků ve stříbře. Ten jedenadvacátý si ponechal a prohlásil, že si

to nemůže dovolit, aby měl doma „ležet“ takovou spoustu peněz bezúročně. Ale přesto byl velice zdvořilý a výmluvný, přiměl nás, že jsme museli oba zasednout s jeho rodinou k obědu, a naléval nám punč z pěkné porcelánové mísy, jímž se ten darebák, můj průvodce, tolik rozveselil, že se nechtěl vydat na cestu.

Už jsem se začínal zlobit a dovolával jsem se boháče (jmenoval se Hector Maclean), který byl svědkem naší úmluvy i toho, že jsem průvodci už dal pět šilinků. Ale Maclean si už také důkladně přihnul punče a tvrdil, že dokud je na stole punč, nesmí host od něho vstát. Nedalo se tedy nic dělat, musel jsem tam zůstat sedět a poslouchat jakobitské přípitky a gaelské písničky, dokud se všichni neopili a neodpotáčeli do postele nebo do stodoly k nočnímu odpočinku.

Nazítří (byl to čtvrtý den mého putování) jsme vstali před pátou, ale ten darebák, můj průvodce, se ihned dal do pití a trvalo to tři hodiny, než jsem ho dostal z domu; potom mě však čekalo ještě horší zklamání, jak uslyšíte.

Dokud jsme šli údolím, zarostlým vřesem, které se táhlo před domem pana Macleana, bylo všechno v pořádku, jenom můj průvodce se ustavičně ohlížel, a když jsem se ho zeptal proč, po každé se jen na mne ušklíbl. Jakmile jsme však byli za kopcem a z oken domu na nás nebylo vidět, řekl mi, že Torosay je rovnou před námi a že udělám nejlíp, když se budu řídit podle tamtoho kopce (a ukázal na něj).

„To mě vůbec nezajímá,“ odpověděl jsem, „vždyť půjdete se mnou!“

Ten nestoudný podvodník mi gaelsky odsekl, že neumí anglicky.

„Můj milý,“ řekl jsem mu, „já dobře vím, jak to je s vaší angličtinou! Povězte mi, co by vám ji zas mohlo připomenout! Chcete, abych vám přidal?“

„Pět šilinků,“ odpověděl, „a já vás tam dovedu.“

Chvíli jsem uvažoval a pak jsem mu nabídl dva, s čímž chtivě souhlasil, ale prohlásil, že je musí dostat hned na ruku – prý „pro štěstí“, ale bylo to vlastně spíš k mému neštěstí.

Ty dva šilinky ho totiž nepopohnaly ani o dvě míle dál, načež si sedl u cesty a zul si střevíce jako člověk, který se chystá odpocívat.

Tohle mě strašně dopálilo. „Už zas neumíte anglicky?“ rozkřikl jsem se na něho.

„Neumím,“ odpověděl drze.

Tu mi už vzkypěla žluč – zdvihl jsem ruku a chtěl jsem ho udeřit, ale vytáhl odněkud ze svých hadrů nůž, uhnul se mi a vycenil na mne zuby jako divoká kočka. Měl jsem takovou zlost, že jsem se neovládl, vrhl jsem se na něho, levičkou jsem odstrčil jeho ruku s nožem a pravicí jsem ho udeřil do úst. Byl jsem silák, a k tomu řádně rozzlobený, a on byl malý človíček, a tak se přede mnou svalil. Na štěstí mu při tom nůž vyletěl z ruky.

Sebral jsem nůž i střevíce, popřál jsem mu dobré jitro, vykročil jsem na cestu a nechal jsem ho tam bosého a odzbrojeného. Cestou jsem se v duchu smál, neboť jsem si byl jist, že jsem si to s darebákem vyřídil, a to z různých důvodů. Předně musel přece vědět, že na mně už nevymámí peníze, za druhé měly jeho střevíce v tom kraji cenu jen několika pencí, a konečně ten nůž, který byl vlastně dýka, nesměl vůbec mít u sebe, bylo to proti zákonu.

Asi za půl hodiny jsem dohonil statného rozedraného muže, který šel hezky rychle, ale tápal před sebou holí. Byl úplně slepý a pověděl mi, že je katecheta, čímž mě asi chtěl upokojit. Ale jeho tvář se mi nelíbila, zdála se mi potměšilá, nebezpečná a záludná a za chvíli, když jsme tak šli vedle sebe, jsem si všiml, že mu pod patkou z kapsy kabátu čouhá ocelová hlaveň bambitky. Mít u sebe

něco takového znamenalo pokutu patnáct liber šterlinků pro výstrahu, a při druhém takovém provinění deportaci do kolonií. Také mi nebylo jasné, proč by měl učitel náboženství chodit ozbrojený a k čemu vlastně má slepec bambitku.

Pověděl jsem mu o svém průvodci, protože jsem byl pyšný na to, co jsem dokázal, a ješitnost u mne tentokrát zvítězila nad opatrností. Když jsem se zmínil o pěti šilincích, vykřikl údivem, takže jsem si umínil, že mu o těch dvou už nepovím, a byl jsem rád, že nevidí, jak se červenám.

„Bylo to moc?“ zeptal jsem se trochu nejistě.

„To se ví!“ vykřikl. „Já vás dovedu do Torosay za skleničku pálenky! A ještě k tomu se v mé společnosti náramně pobavíte, protože jsem učený člověk.“

Odpověděl jsem, že nechápu, jak by mi mohl slepý dělat dobrého průvodce, ale tomu se zasmál nahlas a řekl, že má hůl, a to je lepší, než kdyby měl oči jako orel.

„Aspoň tady na ostrově Mullu,“ prohlásil, „kde znám po paměti každý kámen a každý trs vřesu. Vidíte,“ řekl a mával holí vpravo vlevo, jako by mě chtěl přesvědčit, „tamhle dole teče potok, a u jeho pramene je nízký kopec, na kterém je nahoře šikmá skalka, a zrovna pod tím kopcem vede cesta do Torosay. Po téhle cestě honí dobytek na pastvu, a tak je vyšlapaná a mezi vřesem se na ní zelená tráva.“

Musel jsem uznat, že má do puntíku pravdu, a hlasitě jsem se tomu podivil.

„Hhm, to ještě nic není,“ řekl. „Věřil byste mi, že než vydali ten zákon a tady v kraji ještě mohli lidé mít zbraně, uměl jsem také střílet? A jak!“ vykřikl a ušklíbl se. „Kdybyste měl u sebe bambitku, hned bych to zkusil a ukázal bych vám, co dovedu.“

Odpověděl jsem, že nic takového nemám, a vzdálil jsem se od něho kus ke kraji cesty. Kdyby tak byl věděl, že mu v té chvíli čou-

há z kapsy bambitka a že se její ocelová hlaveň blyští na slunci! Na štěstí o tom nevěděl, myslel si, že ji má dobře schovanou, a tak lhal naslepo dál.

Pak se mne začal zchytrale vyptávat, odkud jsem, jestli jsem bohatý a mohu mu proměnit pětišilink (tvrdil totiž, že ho má ve sporranu¹) a celou tu dobu se ke mně pořád přibližoval a já jsem mu stále uhýbal. Šli jsme po travnaté cestě pro dobytek, která vedla přes kopce do Torosay, a oba jsme po ní ustavičně křižovali Z jedné strany na druhou, jako bychom tančili kolo. Měl jsem nad ním zřejmě vrch, takže jsem zbujněl a ta hra na slepou bábu mě začínala bavit. Ale katechetu to zlobilo čím dál tím víc, až nakonec začal gaelsky klít a rozháněl se mi holí po nohou.

Řekl jsem mu tedy, že mám v kapse bambitku, zrovna tak jako on, a jestli nezmizí tamhle za ten kopec, že mu vpálím kouli do hlavy.

Ihned začal být náramně zdvořilý, chvíli se mě pokoušel uchlá-
cholit, ale marně, a tak mě ještě jednou gaelsky proklet a obrátil se zpátky. Díval jsem se za ním, jak se žene blátem a křovím a tápá před sebou holí, až zahnul za kopec a zmizel v nejbližším údolí. Pustil jsem se k Torosay a bylo mi mnohem milejší putovat sám než ve společnosti toho učeného muže. Byl to pro mne nešťastný den a ti dva, kterých jsem se před chvílí jednoho po druhém zbavil, byli nejhorší lidé, s jakými jsem se ve skotských horách setkal.

V Torosay u Mullské úžiny, naproti Morvenu na pevnině, byl hostinec a hostinský se jmenoval Maclean – byl patrně ze vzneše-
ného rodu, protože ve skotských horách je povolání hostinského ještě váženější než u nás, snad proto, že má co činit s pohostin-

1 Kožená brašna, která patří ke kroji skotských horalů – nosí se vpředu zavě-
šena na opasku.

stvím, nebo možná proto, že při něm není moc práce, ale zato je příležitost k pití. Uměl dobře anglicky, a když viděl, že jsem trochu vzdělaný, začal mě nejdřív zkoušet z franštiny, v které mě snadno překonal, a pak z latiny, jenže nevím, kdo z nás ji uměl líp. Při tom zábavném soutěžení jsme se ihned spřátelili, takže jsem s ním seděl a pil punč (nebo řečeno správněji, díval jsem se, jak pije), až dostal špičku a rozplakal se mi na rameni.

Ukázal jsem mu, jakoby náhodou, Alanův knoflík, ale bylo zřejmé, že o něm nikdy neslyšel a nikdy ho neviděl. Měl dokonce na Ardshielovy příbuzné a přátele nějak spadeno, protože než se opil, přečetl mi hanopis psaný velmi dobrou latinou a v elegických verších, ale velice zlomyslný, který sám složil na nějakou osobnost z toho rodu.

Když jsem mu pověděl o katechetovi, udiveně nad tím kroutil hlavou a řekl, že jsem měl štěstí, když jsem se ho tak snadno zbavil. „Je to moc nebezpečný člověk, jmenuje se Duncan Mackiegh. Umí střílet po sluchu na kolik yardů, několikrát se dostal před soud pro olupování pocestných, a jednou dokonce pro vraždu.“

„A nejlepší na tom je,“ podotkl jsem, „že si říká katecheta!“

„Proč ne?“ odpověděl. „Je vskutku katecheta. Udělal ho katechetou Maclean Duart, protože je slepý. Byla to asi chyba, vždyť takhle je pořád na silnici, putuje od vsi ke vsi a zkouší mladé lidi z katechismu – a to je pro takového chudáka bezpochyby velké pokušení.“

Když hostinský konečně už nemohl dál pít, dovedl mě na lože a já jsem uléhal ve velice dobré náladě. Vždyť jsem prošel valnou část velkého, rozsochatého ostrova Mullu, z Earraidu až do Torosay, tedy v přímé čáře padesát mil a při mém bloudění skoro sto, za čtyři dni a nebyl jsem ani moc unaven. Dokonce jsem byl po té dlouhé pouti v mnohem lepší náladě a v lepším tělesném stavu než na jejím počátku.

KAPITOLA XVI

Hoch se stříbrným knoflíkem putuje Morvenem

Z Torosay do Kinlochalinu na pevnině je pravidelný přívoz. Na obou březích Mullské úžiny je kraj mocného klanu Macleanů, a tak lidé, s kterými jsem se plavil v převozním člunu, byli skoro všichni příslušníci tohoto klanu. Ale převozník se jmenoval Neil Roy Macrob, a poněvadž jsem věděl, že rod Macroboů patří k Alanovu klanu, a Alan mě sám k tomu přívozu poslal, nemohl jsem se dočkat, až si s Neilem Royem budu moci promluvit v soukromí.

V přeplněném člunu to ovšem nebylo možné a převoz trval hrozně dlouho. Nebyl vůbec vítr a člun byl vybaven uboze, na jedné straně byla jen dvě vesla a na druhé jen jedno. Posádka člunu však veslovala s chutí, cestující jim ještě střídavě pomáhali a všichni zpívali do taktu gaelské písničky. Při těch písničkách, v mořském vzduchu, pod jasným nebem a při dobromyslné a veselé náladě všech v člunu byl převoz docela pěkný zážitek.

Měl však též smutnou stránku. Při kraji Loch Alinu kotvila veliká zámořská loď. Zprvu jsem myslel, že to je jedna z válečných lodí, které u toho pobřeží stále křižovaly, v létě, v zimě, aby zabránily spojení s Francií. Když jsme se dostali trochu blíže, bylo mi zřejmé, že to je obchodní loď, a co mě překvapilo ještě víc, bylo, že nejen na jejích palubách, ale i na břehu se úplně černalo lidmi a že mezi lodí a břehem ustavičně projížděly čluny. Připluli jsme ještě blíž a k sluchu nám začínal doléhat veliký nářek, neboť lidé na lodi i ti na břehu tolik plakali a bědovali, že to člověku div neutrhlo srdce.

Teprve pak jsem pochopil, že to je loď, která veze vystěhovalce do kolonií v Americe.

Přirazili jsme k ní v převozním člunu a vystěhovalci se k nám nakláněli přes palubní zábradlí, plakali a vztahovali ruce k mým spolucestujícím, mezi kterými bylo několik jejich blízkých příbuzných. Nevím, jak dlouho by to bylo trvalo, poněvadž se zdálo, že nemají vůbec ponětí o čase. Ale kapitán lodi, který uprostřed toho nářku a zmatku sám už nevěděl, kde mu hlava stojí (a není divu!), přistoupil k zábradlí a prosil nás, abychom se vzdálili.

Nato Neil s člunem odrazil a náš zpěvák zanotoval tesknou píseň, kterou s ním za chvíli začali zpívat vystěhovalci i jejich přátelé na břehu, takže se ozývala ze všech stran jako nářek nad umírajícím. Viděl jsem, jak se mužům a ženám v člunu řinou slzy po tvářích, ačkoliv se skláněli nad vesly. Ty okolnosti a nápěv písně (která se jmenuje „Lochaber už víckrát nespátřím“) i mne velice dojaly.

V Kinlochalinu jsem si na břehu vzal Neila Roye stranou a řekl jsem mu, že jistě pochází z Appinu.

„Jak to?“ zeptal se.

„Hledám totiž někoho, a tak mi napadlo, že snad o něm budete něco vědět. Jmenuje se Alan Breck Stewart.“ Jenže místo abych mu ukázal knoflík, byl jsem takový hlupák, že jsem mu chtěl podstrčit šilink.

Schoval ruku za zády a řekl: „Neurážejte mě, tohle nejsou žádné způsoby mezi urozenými lidmi. Ten, na koho se ptáte, je ve Francii. Ale i kdybych ho měl u sebe ve sporranu a kdybyste měl plný opasek šilinků, nezkrivil bych mu ani vlasek na hlavě.“

Viděl jsem, že jsem pochybil, ale nechtěl jsem se zdržovat omluvami a honem jsem rozevřel ruku a ukázal jsem mu na dlani stříbrný knoflík.

„Dobrá, dobrá,“ řekl Neil, „jenže myslím, že jste mohl hned začít z tohohle konce. Jestli jste ten hoch se stříbrným knoflíkem, je všechno v pořádku, mám se postarat, abyste se k němu dostal. Ale když dovolíte, povím vám rovnou, že je jedno jméno, které byste vůbec neměl brát do úst, a to je jméno Alana Brecka, a že je jedna věc, kterou byste neměl nikdy dělat, totiž nabízet urozenému skotskému horalovi špinavé peníze!“

Bylo těžké najít pro to omluvu – nemohl jsem mu přece povědět pravdu, totiž že by mi nebylo ani ve snu napadlo, že by se mohl vydávat za urozeného, dokud mi to sám neřekl. Neil si také zřejmě nepřál prodlužovat naši rozmluvu, chtěl jen splnit rozkaz a honem to všechno skoncovat, a tak mi jen ve spěchu pověděl, jak si mám počínat. Měl jsem přenocovat v Kinlochalinu v hostinci, druhý den jsem se měl vydat přes Morven do Ardgouru a tam zůstat přes noc u jakéhosi Jana z Claymore, který už měl upozornění, že možná přijdu; třetí den jsem se měl dát převézt přes záliv u Corranu a pak zase u Balachulishe, a tam jsem se měl poptat, jak se dostanu k Jakubovi ze Strže, který má dům v Aucharnu v Duroru v appinském kraji. Jak vidíte, musel jsem několikrát přes přívaz, poněvadž moře v těch končinách proniká mezi horami hluboko do vnitrozemí a obtéká je ze všech stran. Proto jsou ty kraje tak nedobytné a neschůdné a oplývají úžasně divokými a hrůznými sceneriemi.

Neil mi dal ještě jednu radu: abych po cestě s nikým nemluvil, abych se vyhýbal whigům, Campbellovcům a červenokabátníkům, abych uhnul z cesty a schoval se do křoví, kdybych je uviděl, protože když se s nimi člověk setká, nikdy z toho nekouká nic dobrého. Měl jsem si zkrátka počínat jako nějaký povstalec nebo jakobitský posel, za jakého mě Neil možná pokládal.

Hostinec v Kinlochalinu byl ještě něco horšího než ohavný prasečí chlívěk a bylo tam plno kouře, všelijaké havěti a zamlklých

horalů. Byl jsem nespokojen s ubytováním i se sebou samým, že jsem si vůči Neilovi počínal tak hloupě, a říkal jsem si, že bych na tom asi stěží mohl být hůř. Avšak jak jsem se měl brzy přesvědčit, velice jsem se mýlil. Nepobyl jsem totiž v hostinci ještě ani půl hodiny (a to jsem skoro pořád stál ve dveřích, protože mé oči nesnášely kouř z rašeliny), když se přihnala bouřka, z kopečka, na kterém hostinec stál, se začaly řinout potoky a za chvíli hostinec na jednom konci zatopila voda. V tehdejších dobách byla taková shromaždiště ve Skotsku vůbec dost špatná, ale přece jen mi bylo trochu divné, když jsem se musel od krbu k posteli, v které jsem měl spát, brodit až nad kotníky vodou.

Nazítří jsem časně ráno dohonil cestou obtloustlého mužíčka, který vypadal náramně vážně a šel velice pomalu, špičkami hodně od sebe, chvílemi četl nějakou knihu a chvílemi ji zase zavíral s prstem založeným mezi listy, kam až dočetl. Byl oblečen slušně a jednoduše, tak trochu jako duchovní.

Dověděl jsem se, že je také katecheta, ale docela jiného druhu než ten slepý na Mullu. Patřil totiž k těm, které Edinburská společnost pro šíření křesťanského učení vysílala do divočejších horských krajů, aby tam hlásali evangelium. Jmenoval se Henderland a mluvil jižním nářečím se samohláskami vyslovovanými na plná ústa, po kterém jsem už začínal bažít. Byli jsme tedy krajané a mimo to jsme brzy zjistili, že máme ještě jiný společný zájem. Můj dobrý přítel, duchovní z Essendeanu, totiž ve volných chvílích přeložil do gaelštiny mnoho žalmů a nábožných knih, kterých Henderland při své práci používal a jichž si velice vážil. Právě jednu z těch knih měl s sebou a četl v ní, když jsme se setkali.

Ihned jsme se dali do spolku, protože jsme měli oba stejnou cestu až do Kingairlochu. Cestou se zastavoval a dával se do řeči se všemi pocestnými a pracujícími lidmi, které jsme potkávali nebo

míjeli. Nemohl jsem sice rozumět, o čem si povídali, ale soudil jsem, že pan Henderland je v tamějším kraji jistě moc oblíbený, poněvadž jsem pozoroval, že mnozí z nich vytáhli růžek s tabákem a nabízeli mu, aby si s nimi šňupl.

Pověděl jsem mu o svých osudech tolik, kolik jsem pokládal za moudré, to znamená, pokud neměly nic společného s Alanem, a udal jsem mu jako cíl své cesty Balachulish, kde se mám setkat s jedním známým. Myslel jsem si totiž, že jména jako Aucharn, nebo dokonce Duror by se mu mohla zdát divná a mohla by ho přivést na stopu.

Sám mi také hodně vyprávěl, o svém povolání a lidech, mezi nimiž pracoval, o kněžích a jakobitech, kteří se v tom kraji skrývali, o zákonu, jimž byly zakázány zbraně a kroje, a vůbec o všelijakých tehdejších a místních zajímavostech. Zdál se umírněný, svaloval v mnohém vinu na parlament, zvláště v tom, že odhlasoval zákon, podle kterého se přísněji trestají ti, kdo nosí horalský kroj, než ti, kdo u sebe mají zbraň.

Proto mě napadlo, abych se ho zeptal na Zrzavou Lišku a appinské nájemce. Myslel jsem si, že to není nic divného, když se na takové věci vyptává člověk, který se do toho kraje ubírá.

Řekl, že to je zlá věc. „Je ku podivu, kde nájemci seženou tolik peněz, vždyť sami div neumřou hlady. – Nemáte náhodou u sebe šňupavý tabák, pane Balfoure? Ne? No, neškodí. – Ale nájemci, jak jsem už říkal, jednají tak trochu pod nátlakem. Jakub Stewart z Duroru (říkají mu Jakub ze Strže) je nevlastní bratr Ardshiela, náčelníka klanu – je to muž velmi vážený a počíná si dost bezohledně. A pak je tu ještě jeden, kterému říkají Alan Breck –“

„Ach, co je s ním?“ vykřikl jsem.

„Ten je jak vítr, najednou se objeví, kde si zamane,“ odpověděl Henderland. „Hned je tu, hned zas někde jinde, dnes je tady a zítra už po něm nezbude ani stopa – jako divoká kočka. Možná, že po

nás zrovna teď pokukuje tamhle z toho křoví, nic bych se tomu nedivil! Nemáte náhodou u sebe šňupavý tabák, co?”

Odpověděl jsem, že nemám a že se mne na to už jednou ptal.

„To je velice možné,“ řekl s povzdechem. „Ale je to divné, že jej nemáte u sebe. Jak jsem už říkal, Alan Breck je smělý, zoufale odvážný brach a je známo, že je pravou rukou Jakuba ze Strže. Tak jako tak mu už hrozí šibenice, ale nezalekne se ničeho a možná, že kdyby některý nájemce otálel, vrazil by mu dýku do břicha.“

„To jsou náramně smutné věci, pane Henderlande,“ podotkl jsem. „Jestli jsou na obou stranách takové strašné hrůzy, radši bych to ani neposlouchal.“

„Ne, je tu také láska a takové sebezapření, že bychom se my dva mohli stydět. Je v tom něco krásného, možná že ne zrovna křesťanského, ale lidského. I takový Alan Breck si zaslouží úctu, podle toho, co jsem o něm slyšel. V našem kraji se najde všelijaký potouchlec, který vysedává v kostele a lidé si ho náramně váží, ale je možná daleko horší, pane Balfoure, než ten zbloudilý rváč, který prolévá lidskou krev. No, měli bychom si z nich vzít naučení. – Snad si myslíte, že jsem už v horách moc dlouho, ne?“ dodal a usmál se na mne.

Odpověděl jsem, že si nic takového nemyslím, kdepak! Že jsem tady v horách viděl všelicos, čemu se musím obdivovat, a že koneckonců pan Campbell také pochází z hor.

„Ano, to je pravda,“ odpověděl. „Je to ušlechtilá krev.“

„A co ten královský správce?“ otázal jsem se.

„Colin Campbell?“ opáčil Henderland. „Strká hlavu do vosího hnízda!“

„Chce prý nájemce vyhnat násilím?“

„Ano, ale nikam to prý nevede. Nejdřív jel Jakub ze Strže do Edinburghu, vzal si tam advokáta (bezpochyby nějakého Stewar-

ta – drží všichni dohromady jako netopýři ve zvonici) a přičinil se, že to bylo zastaveno. Pak se do toho znovu vložil Colin Campbell a vyhrál to u pánů ze státního pokladu. A tak prý mají první z nájemců zmizet už zítra. Má to začít v Duroru u Jakuba ze Strže, což se mi podle mého skromného mínění nezdá moc moudré.“

„Myslíte, že se budou bránit?“ otázal jsem se.

„Vždyť nemají zbraně,“ odpověděl Henderland. „nebo aspoň se tak soudí. Myslím totiž, že někde v ústraní je ještě schováno hodně chladné ocele. Ale Colin Campbell si přivede vojáky! Ať je to, jak chce, ale kdybych byl jeho manželka, neměl bych pokoj, dokud bych ho neměl zase doma. Appinští Stewarti jsou divní braši.“

Zeptal jsem se, jsou-li horší než jejich sousedé.

„Nejsou,“ odpověděl, „a to je to nejhorší. Jestli se Colinu Royovi podaří prosadit svou v Appinu, bude muset začít zase znovu v sousedním kraji, kterému říkají Mamore, a to je kraj Cameronovců. Je královským správcem v obou těch krajích a z obou musí nájemce vyhnat. A věru si myslím, pane Balfoure (mám-li k vám být upřímný), že jestli vyvázne životem v Appinu, v Mamoru ho smrt asi nemine.“

Takto jsme spolu putovali a rozmlouvali skoro celý den, až pan Henderland posléze vyjádřil potěšení z mé společnosti a uspokojení, že se seznámil s přítelem pana Campbella („kterého mohu směle nazvat libým pěvcem našeho presbyteriánského Sionu“, jak řekl), a navrhl mi, abych udělal krátkou zastávku a přespal v jeho domě kousek za Kingairlochem. Abych řekl pravdu, nesmírně mě to potěšilo, protože jsem moc netoužil po Janu Claymorovi, a po těch dvou nehodách, jednak s průvodcem a pak s tím urozeným převozníkem, jsem měl z každého neznámého horala trochu strach. A tak jsme si tu úmluvu potvrdili stiskem rukou a odpoledne jsme přišli k domku, který stál osamělý na břehu Linnhe Lochu.

Slunce už zapadlo za pustými horami Ardgouru, ale dosud ozařovalo protější hory v Appinu. Záliv byl tichý jako jezero, ozýval se tam ze všech stran jenom křik racků. Ten kraj působil jaksi zlověstně ponurým dojmem.

Sotva jsme došli ke dveřím Hendersonova obydlí, zachoval se k mému velkému překvapení (byl jsem totiž zvyklý na to, že horalé jsou zdvořilí lidé) velmi neslušně, nechal mě stát venku, vrazil do světnice, chytil tam džbán a malou rohovou lžící a začal si cpát do nosu obrovské dávky šňupavého tabáku. Dostal pak pořádný záchvat kýčání, a když ho přešel, ohlédl se na mne s trochu hloupým úsměvem.

„Složil jsem totiž slib,“ vysvětloval mi, „složil jsem sám sobě slib, že ho nebudu nosit s sebou. Znamená to jistě velké odříkání, ale když si vzpomenu na mučedníky, nejen pro věc skotské Úmluvy, ale vůbec křesťanské víry, musím se stydět, že se bez něho nedovedu obejít.“

Jakmile jsme se navečeřeli (ovesná kaše a syrovátka byly jeho největší pochoutky), zatvářil se vážně a řekl, že z povinné úcty k panu Campbellovi se mne musí zeptat, jsem-li pobožný. Bylo mi při tom do smíchu, když jsem si vzpomněl na jeho šňupání, ale nemusel ani mluvit dlouho a vyloudil mi slzy z očí. Jsou dvě věci, k nimž by lidé neměli nikdy být lhostejní, a to je dobrota a pokora, vždyť v tomhle drsném světě mezi chladnými a pyšnými lidmi se s nimi setkáváme jen zřídka – a pan Henderland mluvil zrovna takovou řečí. Byl jsem sice hodně nafoukaný, že jsem dovedl vyváznout ze svých dobrodružství v celé slávě, jak se říká, ale za chvíli mě dostal na kolena. Pomodlil jsem se tam vedle toho prostého, chudého starce a byl jsem pyšný a měl jsem radost, že jsem se tam octl.

Nežli jsme se uložili k spánku, nabídl mi na cestu ze svých skrovných úspor šest pencí, které měl uloženy v rašelinové zdi svého

domku. Zdráhal jsem se peníze přijmout, byla to přílišná laskavost. Ale začal mi vážně domlouvat, a proto jsem si řekl, že bude zdvořilejší, jestliže povolím – a tak když jsem se s ním rozloučil, byl snad ještě chudší než já.

KAPITOLA XVII

Smrt Zrzavé Lišky

Nazítří mi pan Henderland vyhledal muže, který měl vlastní člun a chystal se odpoledne vyplout na ryby přes Linnhe Loch k Appinu. Přemluvil ho, aby mě převezl, neboť ten muž patřil k jeho ovečkám, a já jsem si tak ušetřil jeden den cesty a peníze za dvojí veřejný přívoz, kterého bych jinak byl musel použít.

Vypluli jsme před polednem – byl ponurý, zamračený den, slunce vykukovalo jen chvílemi. Moře tam bylo velice hluboké a tiché, nebyla na něm takřka ani vlnka, takže jsem si musel smočit vodou rty, abych uvěřil, že je opravdu slaná. Po obou stranách byly vysoké hory, neschůdné a holé, černé a zasmušilé ve stínu mraků, ale tam, kde na ně vysvitlo slunce, stříbřily se pramenky vody. Appinský kraj se zdál věru nehostinný, takže jsem nechápal, jak k němu mohl Alan tolik přilnout.

Jen jediná věc stojí za zmínku. Za chvíli potom, co jsme vypluli, ozářilo slunce malou rudou skvrnu hned u břehu, která se posunovala k severu. Byla skoro tak červená jako vojenské kabátce a občas se v ní něco zajiskřilo a zablyštělo, jako by slunce bylo dopadlo na lesklou ocel.

Ptal jsem se rybáře, co to může být, a on mi odpověděl, že to jsou patrně nějakí červenokabátníci na pochodu z pevnosti William do Appinu, kam je posílají proti nebohým tamějším nájemcům. Byla to pro mne smutná podívaná. Buď že jsem při tom myslel na Alana, nebo se snad v mém nitru ozval nějaký prorocký hlas, ale ti vojáci krále Jiřího se mi nezamlouvali, ačkoliv jsem je uviděl teprve po druhé v životě.

Konečně jsme se přiblížili k výběžku pevniny při vjezdu do Loch Levenu a já jsem rybáře poprosil, aby mě vysadil na břeh. Byl to hodný člověk – nezapomněl na slib, který dal katechetovi, a byl by mě dovezl třeba až do Balachulishe, ale to by bylo znamenalo, že bych se byl dostal dál od svého tajného cíle, a proto jsem na rybáře naléhal, až mě konečně vysadil na břeh u lettermorského lesa (čili lettervorského, slyšel jsem jej nazývat tak i tak) v Alanově appinském kraji.

Je to březový les na příkrém skalnatém svahu hory, která se zdvíhá přímo nad zálivem. Bylo v něm hodně pasek a míst zarostlých kapradím a prostředkem se táhla od severu k jihu stezka, při které jsem se posadil u potůčku, snědl jsem kus ovesného chleba od pana Hendersona a namyslil jsem se nad svým postavením.

Vrhlo se na mne mračno štípajících komárů a mimo to mě začaly znepokojovaly i pochybnosti. Co mám dělat, proč se chci vlastně přidružit k takovému psanci, a dokonce snad i vrahovi, jako je Alan, zda by nebylo rozumnější, kdybych se vrátil pěšky domů na jih rovnou a nosem a na vlastní pěst, a co by si pan Campbell nebo pan Henderland asi pomysleli, kdyby se náhodou dověděli o mém pošetilem a smělém počínání – to byly ty pochybnosti, které mě tam začaly neodbytně napadat.

Když jsem tam tak seděl a přemýšlel, uslyšel jsem v lese lidi a koně, a za chvíli se v ohybu cesty objevili čtyři pocestní. Stezka byla v těch místech tak neschůdná a úzká, že museli jít jeden za druhým a vedli koně za otěže. První byl statný a urostlý ryšavý muž s pánovitým, brunátným obličejem, který držel v ruce klobouk a ovíval se jím, protože byl z horka celý zadýchaný. V druhém jsem podle ctihodného černého oblečení a bílé paruky správně uhodl advokáta. Třetí byl sluha, který měl na sobě oblek částečně z kostkovaného horalského sukna, což svědčilo o tom, že jeho pán

je z horalského rodu, a to buď nějaký psanec, nebo v obzvláštní přízni u vlády, neboť kostkovaný horalský kroj byl zakázán zákonem. Kdybych se byl v těch věcech vyznal líp, byl bych poznal, že ta kostkovaná látka je v barvách Argylovců (čili Campbellovců). Sluha měl na svém koni připevněn dost veliký vak a u sedla měl zavěšenou síť s citrony (k vaření punče) – to bylo totiž v oněch končinách častým zvykem zámožnějších pocestných.

Pokud jde o čtvrtého, který šel poslední, takové jsem vídal už dříve, a proto jsem v něm ihned poznal soudního vykonavatele.

V té chvíli, kdy jsem je uviděl, rozhodl jsem se (nevím věru proč), že se do toho dobrodružství pustím, a když první z nich došel až ke mně, vstal jsem z kapradí a zeptal jsem se ho na cestu do Aucharnu.

Zastavil se, podíval se na mne trochu divně, jak se mi zdálo, a potom oslovil advokáta: „Mungo, leckdo by si řekl, že tohle je ještě horší výstraha, než když člověku přeběhne kočka přes cestu. Jsem na cestě do Duroru, víte proč, a najednou na mne z kapradí vybafne takový výrostek a ptá se mne, jestli mám namířeno do Aucharnu.“

„Glenure, s takovými věcmi nejsou žádné žerty,“ pokáral ho ten druhý.

Oba se zatím zastavili těsně u mne a prohlíželi si mě, kdežto jejich průvodci zůstali stát trochu vzadu, tak co by kamenem dohodil.

„A co pohledáváte v Aucharnu?“ zeptal se Colin Roy Campbell z Glenure, ten, kterému říkali Zrzavá Liška, neboť to byl právě on.

„Někoho, kdo tam bydlí,“ odpověděl jsem.

„Jana ze Strže, co?“ řekl posměšně Glenure, a pak se obrátil k advokátovi: „Myslíte, že shromažďuje svoje lidi?“

„Rozhodně uděláme líp,“ odpověděl advokát, „když tady počkáme, dokud nás nedohoní vojáci.“

„Jestli si kvůli mně děláte starosti,“ řekl jsem jim, „nepatřím ani k jeho lidem, ani k vašim, jsem jen poctivý poddaný krále Jiřího, nejsem nikomu nic dlužen a nikoho se nebojím.“

„Nu, to jste řekl pěkně,“ prohlásil královský správce. „Ale jestli mohu být tak smělý, dovolte, abych se zeptal, co ten poctivý poddaný dělá tak daleko od svého domova? A co pohledává u Ardshielova bratra? Musím vám říci, že tady mám velkou moc, jsem královský správce na několika zdejších panstvích a mám za zády pět oddílů vojska.“

„Tady v kraji se povídá, že jste tvrdý člověk,“ řekl jsem trochu podrážděně.

Pořád se na mne upřeně díval, jako by byl na pochybách.

„Máte ostrý jazyk,“ prohlásil posléze, „ale upřímnost mi není proti mysli. Kdybyste se mne zeptal, jak se dostanete k Jakubu Stewartovi, kdykoli jindy, jen ne dnes, rád bych vám to pověděl a ještě bych vám popřál šťastnou cestu. Ale dnes – co, Mungo?“ A znovu se obrátil k advokátovi.

Sotva se však otočil, ozvala se trochu výše na kopci rána z pušky a Glenure se v té chvíli svalil na cestu.

„Zabili mě!“ vykřikl několikrát za sebou.

Advokát ho zachytil a držel ho v náručí, ale sluha zůstal nad ním stát a jen spíнал ruce. Raněný se díval ustrašeně z jednoho na druhého a pak řekl změněným hlasem, který člověka až dojal:

„Dejte na sebe pozor! Já už jsem mrtvý.“

Pokoušel se rozepnout si kabátec a podívat se na zranění, ale prsty se mu smekly po knoflících. Pak zhluboka vzdychl, hlava mu klesla na rameno a vypustil duši.

Advokát nepromluvil ani slovo, ale obličej mu zešpičatěl jako pero a smrtelně zbledl. Sluha začal hlasitě naříkat a plakat jako děcko, a já jsem tam stál a s hrůzou jsem na ně vyvaloval oči. Jak-

mile se ozval výstřel, rozběhl se soudní vykonavatel zpátky, aby vojáky popohnal.

Advokát konečně mrtvého položil na cestu do jeho vlastní krve a zase se vzpřímil, ale málem se při tom zapotácel.

Soudím, že při tom jeho pohybu jsem se vzpamatoval, neboť jsem se honem začal drápat do kopce a při tom jsem křičel: „Chyťte vraha! Chyťte vraha!“

Uplynula tak krátká chvílka, že když jsem se vydrápal kus po příkrém svahu a rozhlédl jsem se po holém vrcholu, uviděl jsem nedaleko vzdalujícího se vraha. Byl to statný muž v černém plášti s kovovými knoflíky a v ruce nesl dlouhou loveckou pušku.

„Tady je!“ vzkřikl jsem. „Já ho vidím!“

Při tom se vrah honem na chvílku ohlédl přes rameno a dal se do běhu a za chvíli se mi ztratil na kraji březového lesa. Pak se zas objevil trochu výše – viděl jsem ho, jak šplhá po svahu jako opice, neboť v těch místech byl kus zase hodně příkrý. Potom mi zmizel za nějakým pahrbkem a víc jsem ho už nespatrił.

Celou tu dobu jsem také utíkal a dostal jsem se hodně vysoko, když tu najednou na mne někdo křikl, abych zůstal stát.

Byl jsem na pokraji hořejšího lesa, takže když jsem se zastavil a ohlédl, viděl jsem pod sebou holou část svahu.

Advokát a soudní vykonavatel stáli kousek nad cestou a mávali na mne a křičeli, abych se vrátil, a vlevo od nich se začínali jednotliví červenokabátníci s puškou v ruce drápat po holém svahu nad dolejšíím lesem.

„Proč se mám vrátit?“ křikl jsem. „Vylezte nahoru!“

„Deset liber, jestli toho výrostka chytíte!“ křičel advokát. „Je to jejich spřeženec. Posadil se tady, aby nás povídáním zdržel.“

Při těch slovech (slyšel jsem je docela zřetelně, ačkoliv advokát křičel na vojáky, a ne na mne) mě popadl strach, jaký jsem ještě

nezažil, a srdce se mi rozbušilo, div jsem se nezakl. Je něco jiného octnout se v nebezpečí života, ale když člověku hrozí, že by mohl přijít o život i o čest, je to něco daleko horšího. A pak, sběhlo se to všechno úplně znenadání, jako když uhodí hrom z čistého nebe, takže jsem z toho byl celý užaslý a nevěděl jsem si rady.

Vojáci se začínali rozestupovat, někteří se dali do běhu a jiní na mne namířili pušku. A pořád jsem tam stál.

„Honem skoč sem mezi stromy!“ vyzval mě něčí hlas těsně u mne.

Věru jsem ani nevěděl, co dělám, ale uposlechl jsem, a v té chvíli jsem uslyšel, jak vojáci vystřelili z pušek a koule zahvízдалy mezi břízami.

A v úkrytu mezi stromy jsem uviděl Alana Brecka, který tam stál s rybářským prutem. Neřekl mi ani slovo na pozdrav – na zdvořilosti věru nebylo kdy – jenom: „Pojď!“, a rozběhl se po úbočí kopce směrem k Balachulishi – a já jsem se jako ovce pustil za ním.

Chvilími jsme utíkali mezi břízami, chvilími jsme se přikrčovali za pahrbky na úbočí, chvilími jsme zas lezli po čtyřech mezi vřesem. Byl jsem z toho k smrti uštvaný, měl jsem pocit, že se mi srdce rozrazí o žebra, a neměl jsem ani kdy přemýšlet, nemohl jsem ani vydechnout, natož mluvit. Pamatuji se jen, že jsem s údivem viděl, jak se Alan každou chvíli celý vzpřímil a ohlížel se dozadu, a po každé, když to udělal, ozval se daleko vzadu pokřik vojáků.

Po čtvrt hodině se Alan zastavil, padl na břicho do vřesu a obrátil se ke mně.

„Tohle je vážné,“ řekl. „Dělej, co já, jde ti o život!“

A stejnou rychlostí, jenomže nekonečně opatrněji, jsme se zas plížili zpátky po úbočí stejnou cestou, jakou jsme přišli, snad jen trochu výše na svahu, až konečně Alan padl na zem v hořejší části

lettermorského lesa, kde jsem se s ním na počátku setkal, a zůstal tam ležet s obličejem zabořeným v kapradí, udýchaný jako pes.

Bolestivě mě píchalo ve slabinách, hlava se mi točila, jazyk jsem měl vyplazený horkem a žízní, a tak jsem tam vedle něho ležel jako mrtvý.

KAPITOLA XVIII

Rozmluva s Alanem v Lettermorském lese

Alan se vzpamatoval první. Vstal, popošel k okraji lesa, vykoukl trochu a pak se vrátil a zase si sedl.

„To jsme se zahřáli, co, Davide?“ řekl.

Vůbec jsem neodpověděl, ani jsem skoro nezdvihl hlavu. Byl jsem svědkem vraždy a viděl jsem, jak statný, brunátný a bodrý člověk ve chvíli přišel o život. Nemohl jsem se zbavit lítosti z té podívané, ale trápilo mě ještě něco víc. Byl zavražděn člověk, kterého Alan nenáviděl – Alan tam číhal v úkrytu mezi stromy a dal se před vojáky na útěk. Nezáleželo moc na tom, zda toho člověka zastřelil vlastní rukou, či dal-li k tomu jen rozkaz. Podle toho, jak jsem se já na to díval, můj jediný přítel v tom divokém kraji spáchal vraždu a byl těžký zločinec. Měl jsem z něho hrůzu, nemohl jsem se mu podívat do obličeje – bylo by mi bývalo milejší ležet v dešti tam na tom studeném ostrůvku nežli tady v teplém lese vedle vraha.

„Jsi pořád unavený?“ zeptal se znovu.

„Ne,“ odpověděl jsem, s obličejem zabořeným v kapradí, „nejsem už unavený, mohu mluvit. My dva se musíme rozejít,“ prohlásil jsem. „Měl jsem tě moc rád, Alane, ale tvá cesta není má, a není Boží – musíme se zkrátka rozejít.“

„Já se s tebou nemohu rozejít. Davide, dokud mi nepovíš proč,“ řekl Alan velice vážně. „Jestli o mně víš něco špatného, měl bys mi to aspoň jako můj starý známý povědět, abych věděl, co to je.“

Ale snad tě jen omrzela má společnost, a pak je na mně, abych posoudil, jestli mě to uráží.“

„Alane, co má tohle vlastně znamenat?“ ptal jsem se ho. „Víš přece moc dobře, že Campbell leží tam dole na cestě ve své vlastní krvi.“

Chvilí mlčel a pak řekl: „Slyšels už někdy pohádku o tom člověku, kterému pomohli dobří duchové?“

„Neslyšel, a nechci ji slyšet,“ odsekl jsem.

„Budu vám ji s dovolením přece vyprávět, pane Balfoure,“ prohlásil Alan. „Tak tedy ten člověk ztroskotal na skalisku v moři, na kterém si odpočívali dobří duchové, když letěli do Irska. To skalisko se jmenuje Skerryvore a není daleko od místa, kde jsme ztroskotali i my. Ten člověk prý tolik naříkal, že by chtěl jen na chvíli uvidět své dítě, než umře, až se král dobrých duchů konečně nad ním slitoval a poslal jednoho dobrého ducha, aby mu dítě přinesl v pytli a položil je vedle něho, když tam ležel a spal. A tak když se ten člověk probudil, uviděl vedle sebe pytel, v kterém se něco hýbalo. Patřil asi k lidem, kteří si vždycky myslí hned to nejhorší, a tak pro jistotu vrazil do pytle dýku, než ho otevřel, a pak v něm našel své dítě mrtvé. A já si myslím, pane Balfoure, že se tomu člověku náramně podobáte.“

„To znamená, že jsi v tom neměl prsty?“ vykřikl jsem a překvapeně jsem se posadil.

„Předně vám povím, pane Balfoure ze Shawů, jako přítel příteli,“ řekl Alan, „že kdybych chtěl někoho zabít, nikdy bych to neudělal v rodném kraji, abych nepřivolal neštěstí na svůj klan. A měl bych asi u sebe meč nebo pušku, a ne rybářský prut.“

„To je pravda!“

Alan vytáhl dýku, položil na ni jaksi obřadně ruku a pokračoval: „Přísahám na tuhle svatou ocel, že jsem na tom neměl podíl ani účast, že jsem to nespáchal ani nevymyslel.“

„Díky Bohu za to!“ zvolal jsem a podal jsem mu ruku.

Zdálo se, jako by ji ani neviděl.

„A pak, s Campbellovci by bylo moc práce!“ prohlásil. „Není jich tak málo, pokud vím!“

„Nemůžeš mi to věru mít za zlé,“ omlouval jsem se. „Víš přece moc dobře, co jsi mi říkal na lodi. Ale pokušení a skutek jsou dvě různé věci, chvála Bohu! Všichni můžeme mít pokušení, ale připravit někoho chladnokrevně o život – Alane!“ Chvilí jsem nemohl ani promluvit. „Ale víš, kdo to udělal?“ zeptal jsem se. „Znáš toho člověka v černém plášti?“

„Nepamatuji se jasně, jaký měl na sobě plášť,“ odpověděl Alan zchytrale, „ale mám dojem, že byl modrý.“

„Modrý, nebo černý – znáš ho?“

„Nemohl bych na to s dobrým svědomím přísahat,“ odpověděl. „Mihl se docela blízko mne, pravda, ale je to divné, zrovna jsem si musel zavazovat střevíce.“

„Alane, můžeš přísahat, že ho neznáš?“ vykřikl jsem skoro zlostně, ale zároveň mi byly jeho vytáčky trochu k smíchu.

„To ani ne,“ odpověděl, „mám totiž hrozně děravou paměť.“

„Ale jedno je mi jasné,“ namítl jsem. „To, že jsi sebe i mne nastražil, abychom přilákali vojáky.“

„Dost možná,“ řekl Alan, „to by přece udělal každý slušný člověk. My dva jsme přece na tom neměli vinu.“

„A tím spíš jsme tedy museli utíkat, že, když nás podezřívali neprávem?“ rozkřikl jsem se na něho. „Nevinný je přece vždycky ve výhodě proti viníkovi!“

„Pravda, Davide, nevinný má aspoň naději, že ho soud osvobodí, ale pro mladíka, který vystřelil tu kouli, bude jistě nejlepší, když se schová ve vřesovišti. Lidé, kteří vůbec nemají prsty ani v docela malé nesnazi, měli by vždycky pamatovat na ty, kdo v ní prsty

mají. To je křesťanská povinnost. Protože kdyby to bylo obráceně a kdyby ten výrostek, kterého jsme ani zřetelně neviděli, byl na našem místě a my na jeho (což by se mohlo docela dobře stát), myslím, že bychom mu byli náramně vděční, kdyby byl zas on přilákal vojáky.“

Na tohle jsem už neměl co říci. Vypadal však stále tak nevinně, zřejmě tak pevně věřil všemu, co říkal, a byl kdykoliv pohotový obětovat se pro to, co pokládal za svou povinnost, že jsem se s ním nemohl dál přít. Vzpomněl jsem si na slova pana Henderlanda, že bychom si z divokých horalů měli vzít naučení, a já jsem si je tedy vzal. Alanovy mravní zásady byly obrácené na ruby, ale byl hotov položit za ně život, ať byly jakékoliv.

„Alane,“ prohlásil jsem, „neříkám, že to jsou dobré křesťanské zásady, ale nejsou přece tak zlé. A tak ti podávám ruku už po druhé.“

Stiskl ji v obou svých a řekl, že jsem ho jistě nějak očaroval, poněvadž mi dovede všechno odpustit. Potom velice zvažněl a prohlásil, že nemáme času nazbyt, že musíme oba z toho kraje uprchnout – on, poněvadž je zběh a vojáci teď budou prohledávat celý Appin, kousek po kousku, a každý tamější člověk bude muset dobře prokázat svou totožnost – a já, protože mě určitě podezřívají ze spoluúčasti na vraždě.

„Já se nebojím spravedlivých soudů ve své vlasti,“ odpověděl jsem, protože jsem mu chtěl dát ponaučení.

„Jako by tohle byla tvá vlast!“ namítl. „Nebo jako by tě měli soudit tady, v kraji Stewartů!“

„Tady všude je Skotsko,“ prohlásil jsem.

„Člověče, někdy se ti musím divit! Vždyť byl zavražděn Campbell, a ten soud bude v Inverara, hlavním sídle Campbellovců. V porotě bude patnáct Campbellovců a nejmocnější z nich – a to je vévoda – se bude naparovat v hodnosti nejvyššího soudce! A spra-

vedlnost? Ta bude asi stejná jako ta, která před chvílí tam na cestě stihla Glenura.“

Přiznám se, že mě to trochu postrašilo, a bylo by mě to poděsilo ještě víc, kdybych byl věděl, jak jsou Alanovy předpovědi správné – nepřeháněl, jen v jedné věci, neboť v porotě pak bylo jen jedenáct Campbellovců – ale ostatní čtyři členové poroty byli stejně závislí na vévodovi, a tak na tom tolik nezáleželo, jak by se mohlo zdát. Ale pokáral jsem ho, že je k vévodovi z Argyllu nespravedlivý, že je to sice whig, ale moudrý a čestný šlechtic.

„Oho!“ zvolal Alan. „Pravda, je whig, ale nikdy bych nepopřel, že je dobrým náčelníkem svého klanu. A co by tomu jeho klan říkal, kdyby za zastřeleného Campbella nikoho nepověsili, ačkoliv jejich vlastní náčelník je nejvyšším soudcem? Ale často jsem už pozoroval, že vy, lidé z nížin, nemáte jasné ponětí o tom, co je správné a co ne.“

Tomu jsem se konečně zasmál, a nahlas, a k mému překvapení se Alan smál stejně vesele jako já.

„No, jsme přece ve skotských horách, Davide,“ řekl, „a když ti povídám, abys utíkal, poslechni mě a utíkej. Je to jistě krušné, když se má člověk skrývat o hladu ve vřesovišti, ale ještě krušnější je sedět v okovech u červenokabátníků.“

Zeptal jsem se ho, kam budeme utíkat, a když mi řekl, že do nížin, nebylo mi už tolik proti mysli přidružit se k němu. Nemohl jsem se totiž ani dočkat, abych byl zase doma a mohl se vypořádat se strýcem. Alan byl pevně přesvědčen, že nemohu vůbec doufat ve spravedlnost, pokud šlo o tu vraždu, a tak jsem se začínal obávat, že má možná pravdu. Ze všech způsobů smrti je smrt na šibenici opravdu ta poslední, kterou bych si vybral – představa osudného trámu (viděl jsem jej totiž kdysi vyobrazený na začátku jakési balady, kterou jsem koupil od potulného kramáře) se mi

najednou vynořila v mozku tak jasně, že mě přešla všechna chuť na soudní vyšetřování.

„Dobrá, Alane, odvážím se toho a půjdu s tebou!“ prohlásil jsem.

„Ale pamatuj, že to není maličkost,“ namítl Alan. „Budeme možná uléhat na holou, tvrdou zem a často nám bude hlady kručet v břiše. Budeš spát zlehka jako tetřev, povedeš život šťvané zvěře, i ve spánku musíš mít pořád v ruce zbraň. Někdy se už ani nebudeš moci udržet na nohou, a přece budeš muset dál! Říkám ti to hned na začátku, protože to je život, který dobře znám. Ale kdyby ses mne zeptal, co jiného ti zbývá, musel bych odpovědět: nic! Buď se mnou utečeš do vřesovišť, nebo budeš viset.“

„Pak je to snadná volba,“ prohlásil jsem a podali jsme si ruce.

„A teď se ještě jednou koukneme, co dělají ti červenokabátníci,“ řekl Alan a odvedl mě na severovýchodní kraj lesa.

Mezi stromy jsme viděli skoro na celý svah hory, který se velice příkře svažoval ke hladině zálivu. Byl kostrbatý, samý vyčnívající balvan, vřes a skupiny zakrsklých břízek. A na druhé straně směrem k Balachulishi se plahočili červení vojáčky přes hory a dolů, chvílemi mizeli a znovu se objevovali, ale pořád se zmenšovali. Nepokřikovali už, protože asi neměli dechu nazbyt, potřebovali jej k něčemu jinému, ale ustavičně se drželi našich stop a bezpochyby si mysleli, že nám jsou v patách.

Alan je pozoroval s úsměvem.

„Pane, budou pořádně unavení, než toho nechají! A tak si my dva, Davide, můžeme zatím tady sednout a něčeho se najíst, trochu si oddechnout a vypít si pár doušků z mé láhve. Pak se vydáme do Aucharnu, kde má dům můj příbuzný Jakub ze Strže, musím si tam dojít pro šatstvo, zbraně a peníze na cestu. A potom si navzájem popřejeme mnoho štěstí, Davide, a pustíme se do vřesoviště.“

A tak jsme se znovu posadili a jedli jsme a pili. Měli jsme z toho místa vyhlídku na vysoké, divoké a nehostinné hory, nad nimiž zapadlo slunce a v nichž jsem měl nadále bloudit se svým druhem. Když jsme tam tak seděli, a potom i cestou do Aucharnu, vyprávěli jsme si svá dobrodružství. Povím zde o těch Alanových jen to, co se mi zdá buď zajímavé, nebo potřebné.

Jakmile se ta veliká vlna přehnala, běžel prý k palubnímu zábradlí. Uviděl mě, pak jsem se mu ztratil, a zas mě uviděl, jak se v příboji zmítám, a nakonec mě zahlédl, jak se držím ráhna. Proto začal doufat, že se přece jen snad dostanu na souš, a proto mi všude zanechával zprávy a vzkazy, které mě (jako za trest) přivedly do nešťastného Appinu.

Zatím se těm, co ještě zbyli na lodi, konečně podařilo spustit záchranný člun a jeden či dva už do něho skočili, když tu se přihnala druhá vlna, ještě větší než ta první, vyzdvihla brigu ze skaliska a byla by ji určitě smetla do hlubin, nebýt toho, že briga narazila na nějaký výčnělek skaliska a zůstala tam trčet. Při prvním nárazu byla vržena na skalisko příd, takže se naklonila zádi dolů. Ale druhá vlna vymrštila záď do výše a příď se potopila do moře, takže se do předního podpalubí začala hrnout voda, jako když se protrhne mlýnská hráz.

Alan zbledl při pouhém vyprávění, co se pak dělo. V podpalubí zůstali totiž na pryčnách ještě dva muži, kteří se nemohli hýbat, a když viděli, jak se tam hrne voda, mysleli si, že se loď potápí, a spustili tak pronikavý a úpěnlivý křik, že všichni, kdo byli na palubě, naskákali do člunu a začali honem veslovat. Nevzdálili se od brigy ještě ani na dvě stě yardů, když se přihnala třetí obrovská vlna, která brigu smetla ze skaliska. Plachty na ráhnech se na chvíli vzduly a mužům v člunu se zdálo, jako by se briga hnala za nimi, ale pak ponenáhlu zase splaskly a za chvíli se loď začala

potápět víc a víc, jako by ji někdo táhl do hlubin, až se nad *Úmluvou* z Dysartu zavřelo moře.

Veslovali usilovně ke břehu a nepromluvili ani slovo, neboť byli stále jako omráčení hrůzou z toho křiku, ale jakmile se octli na břehu, Hoseason jako by se byl probudil z mrákot a rozkázal jim, aby se chopili Alana. Otáleli a nechtělo se jim do toho, ale Hoseason byl jako čert, křičel, že Alan je sám, že má u sebe moc peněz, že on zavinil záhubu brigy a to, že se tolik jejich kamarádů utopilo, a že se teď mohou jednou ranou pomstít i obohatit. Bylo jich sedm proti jednomu. Na pobřeží nebyla jediná skála, kterou by si Alan mohl krýt záda, a námořníci se začali rozestupovat a obcházet ho zezadu.

„A pak,“ řekl Alan. „ten malý zrzavý důstojník – už se nepamatuji, jak se jmenoval –“

„Riach,“ napověděl jsem mu.

„Ano, Riach!“ pokračoval Alan. „Ten se mne zastal. Zeptal se jich, jestli se nebojí posledního soudu, a řekl: ‚Safra, já toho horala budu bránit sám!‘ Není to tak docela zlý člověk, ten zrzoun! Má aspoň špetku slušnosti.“

„Na mne byl svým způsobem také hodný,“ podotkl jsem.

„I na Alana! A věru, ten jeho způsob se mi náramně zamlouval! Ale víš, Davide, záhuba brigy a křik těch chudáků mu tížily svědomí, a to bude asi pravá příčina.“

„No, to je možné,“ řekl jsem, „protože na začátku se na nás chystal zrovna tak jako ostatní. Ale co tomu říkal Hoseason?“

„Tak se mi zdá, že se mu to moc nelíbilo,“ odpověděl Alan. „Ale ten malý zrzoun na mne křičel, abych utíkal, a já jsem si myslel, že je to dobrý nápad, a dal jsem se na útěk. Když jsem je uviděl naposledy, stáli všichni na břehu v jednom klubku a vypadali jako lidé, kteří se nějak nemohou dohodnout.“

„Jak to myslíš?“ otázal jsem se.

„No, tloukli se pěstmi,“ řekl Alan, „a viděl jsem, jak jeden z nich padl na zem jako bezvládný cár. Ale myslel jsem si, že udělám líp, když nebudu moc otálet. Na tom konci Mullu je totiž usazen jeden rod Campbellovců, a ti nejsou pro takového člověka jako já vhodná společnost. Nebýt toho, byl bych tam počkal a byl bych se po tobě poohléd, a samozřejmě bych byl tomu malému zrzounovi trochu pomohl.“ (Bylo to směšné, jak Alan neustále narážel na to, že je pan Riach malý, ačkoliv sám věru nebyl o moc větší.)

„A tak jsem si raději pospíšíl,“ pokračoval, „a když jsem někoho potkal, po každé jsem na něho křičel, že u břehu ztroskotala loď. Pane, ti se mne moc nevyptávali! Měls je vidět, jak se hnali k pobřeží! A když tam doběhli, měli asi velkou radost, protože se tam štváli nadarmo. Ale dobře na ně, Campbellovce! Byl to na ně ten nejlepší trest, že se briga potopila, dokud ještě byla pohromadě, a že se tam neroztříštila. Ale pro tebe to zas bylo neštěstí, protože kdyby bylo moře vyvrhlo na břeh kus vraku, byli by ten ostrov prohledali křížem krážem a byli by tě brzy našli.“

KAPITOLA XIX

Dům strachu

Cestou nás stihla noc a mraky, které se odpoledne protrhaly, znovu se shlukly a zhoustly, takže byla na tu roční dobu převeliká tma. Drželi jsme se stále na neschůdných horských svazích, kudy Alan šel docela najisto, ačkoliv jsem nikterak nemohl pochopit, podle čeho se cestou řídí.

Posléze asi v půl jedenácté jsme se dostali na jakýsi kopec a uviděli jsme dole pod sebou světla. Jako by tam byly bývaly otevřené dveře, z kterých padala zář ohně a rozsvícených svíček, a kolem domu a hospodářských stavení pobíhalo pět či šest lidí se zapálenými loučemi.

„Jakub se asi zbláznil,“ řekl Alan. „Kdyby tady místo tebe a mne stáli vojáci, byl by v pěkné bryndě! Ale jistě má na silnici nějakou hlídku, a pak dobře ví, že by žádní vojáci nenašli tu cestu, kterou jsme přišli my.“

Potom třikrát zvláštním způsobem zapískal. Bylo to ku podivu, jak se při prvním zapísknutí všechny pohybující se louče najednou zastavily, jako by se ti lidé polekali, a jak se při třetím znovu začaly míhat sem a tam.

Když jsme ty lidi takto upokojili, sestoupili jsme z kopce a ve vratech do dvora (ta usedlost totiž byl pěkný statek) nás uvítal hezký muž vysoké postavy, víc než padesátiletý, který na Alana zavolał gaelsky.

„Jakube Stewarte,“ řekl Alan, „musím tě poprosit, abys mluvil skotsky, protože je se mnou mladý pán, který gaelsky neumí. To je on,“ dodal a zavěsil se do mne. „Je to mladý pán z nížin, má doma

také pěkný statek, ale myslím, že mu bude zdravější, když jeho jméno ponecháme stranou.“

Jakub ze Strže se na chvíli ke mně obrátil, velice zdvořile mě přivítal a pak se zas otočil k Alanovi.

„To je hrozné neštěstí!“ zvolal. „Tohle si náš kraj odnese!“ A zalomil rukama.

„Oho, člověče, žádná růže není bez trní!“ odpověděl Alan. „Bud' rád, že Colin Roy je mrtvý!“

„Byl bych věru radši, kdyby zas oživil! Chlubit se a naparovat předem dovede každý, ale teď se to stalo, Alane, a kdo to odpyká? To neštěstí se stalo v Appinu – pamatuj, Alane, odnese si to Appin – a já mám přece rodinu!“

Zatím co spolu mluvili, díval jsem se kolem na jeho chasníky. Někteří stáli na žebřících, hrabali se pod doškovými střechami domu a hospodářských stavení a vytahovali odtamtud pušky, meče a různé válečné zbraně, které jiní odnášeli, a poněvadž jsem slyšel kus dál pod kopcem rány motykou, soudím, že je zakopávali. Všichni se čini-li, seč byli, ale zdálo se, že při tom nevládne žádný pořádek – ti lidé se tahali o pušky a vráželi do sebe hořícími loučemi, takže se Jakub při rozmluvě s Alanem ustavičně obracel a s křikem jim dával rozkazy, jimž patrně vůbec nerozuměli. Jejich obličeje ve světle loučí byly tváře lidí uštvaných spěchem a strachem, a ačkoliv nikdo nemluvil jinak než polohlasem, bylo slyšet, že jsou vyděšení a zlostní.

Najednou vyšlo z domu děvče s jakýmsi balíkem či rancem, a často jsem se musel usmívat při vzpomínce, jak se v Alanovi probudil instinkt, sotva jej spatřil.

„Co to nese to děvče?“ zeptal se.

„Dáváme dům do pořádku, Alane,“ odpověděl Jakub ustrašeně a přitom trochu úlisně. „Prohledají Appin se svíčkou v ruce a musíme mít všechno uklizeno. Jak vidíš, zakopáváme těch pár pušek

a mečů pod mech, a tohle budou, myslím, tvoje francouzské šaty. Budeme je asi také muset zakopat.“

„Zakopat moje francouzské šaty!“ vykřikl Alan. „To ne!“ Na to chytil ranec a odnesl si jej do stodoly, kde se chtěl převléknout, a mě dal zatím na starost svému příbuznému.

Jakub mě tedy zavedl do kuchyně, usedl se mnou ke stolu a zprvu se mnou rozmlouval a vlídně se přitom usmíval, jako dobrý hostitel. Ale brzy se znovu zasmušil, seděl tam zamračeně a hryzl si prsty. Na mne se rozpomněl jen chvílemi, promluvil na mne několik slov, žalostně se usmál a znovu se pohřížil do svých děsivých úvah. Jeho žena seděla u ohně a plakala, s obličejem v dlaních. Jeho nejstarší syn seděl na bobku na zemi, prohrabával se ve spoustě papírů, tu a tam některý sebral a spálil jej na padrt. A služebné děvče s červeným obličejem šukalo po světnici, zaslepené a uštvané strachem, a při tom pořád tiše kvílelo. Každou chvíli strčil do dveří hlavu někdo z chasy na dvoře a s křikem se dožadoval rozkazů.

Jakub posléze už nevydržel sedět – poprosil mě, abych mu odpustil, že je tak nezpůsobný, ale že se musí projít po světnici. „Sem vůbec špatný společník, pane,“ řekl, „ale nemohu myslet na nic jiného než na to strašné neštěstí a na hrůzy, které přivolá na úplně nevinné lidi.“

Za chvíli si všiml, že jeho syn pálí nějakou listinu, o níž se Jakub domníval, že by ji měl zachovat, a to ho tolik rozčílilo, až to bylo trapné. Několikrát výrostka udeřil.

„Copak ses zbláznil?“ křičel. „Chceš svého otce dostat na šibenici?“ Zapomněl, že tam jsem, a pořádně mu vyčínil v gaelštině, ale mladík vůbec neodpovídal. Jeho žena si při zmínce o šibenici přehodila zástěru přes obličej a zavzlykala hlasitěji než předtím.

Pro cizího člověka jako já bylo trapné to poslouchat a dívat se na to, a proto jsem byl opravdu rád, když se Alan vrátil. V pěk-

ných francouzských šatech to byl zase starý Alan, ačkoliv je měl samozřejmě už hodně obnošené a ošumělé, takže si pojmenování „pěkné“ ani nezasloužily. Mne odvedl druhý Jakubův syn, dal mi šaty, abych se také převlekl, což jsem už dávno potřeboval, a pár hrubých horalských střevíců z daňčí kůže, v kterých se mi chodilo zprvu divně, ale pak mi v nich bylo pohodlně, když jsem si trochu zvykl.

Než jsem se vrátil do světnice, pověděl jim asi Alan zatím náš příběh, neboť už bylo zřejmě dohodnuto, že mám prchat s ním, a všichni nám horlivě sháněli vybavení na cestu. Každému nám dali meč a bambitky (ačkoliv jsem se přiznal, že s mečem vůbec nedovedu zacházet), trochu nábojů, pytlík ovesné mouky, železnou pánev a láhev pravého francouzského koňaku, a takto nás vypravili do vřesoviště. Peněz se nám však nedostávalo. Mně zbyly asi dvě guineje, Alan však poslal svůj opasek dále po někom jiném, a tak měl ten poctivý posel celého jmění jen sedmnáct pencí. Jakub se cestami do Edinburghu a výlohami na právní zástupce nájemců patrně docela vydal z peněz, takže sehnal celkem jen tři šilinky a pět a půl pencí, většinou v měděných mincích.

„Tohle nestačí,“ řekl Alan.

„Musíte si sehnat tady v okolí bezpečný úkryt,“ radil Jakub, „a potom mi vzkažte. Hleď, Alane, aby ses odtud dostal co nejdřív. Teď na to není kdy, aby ses tu zdržoval kvůli pár guinejím. Jistě ti přijdou na stopu a budou tě hledat, a podle mého mínění určitě na tebe to neštěstí svedou. A jestli stihne trest tebe, stihne i mne proto, že jsem tvůj blízký příbuzný a že jsem tě u sebe schovával, když jsi byl v našem kraji. A jestli mě stihne trest –“ (odmlčel se, zbledl a hryzl si prsty). „Bylo by to zlé pro naše přátele, kdyby mě měli pověsit,“ dodal.

„Byl by to pro Appin nešťastný den,“ řekl Alan.

„Mám z toho strach,“ přiznal se Jakub. „Ó Alane, nešťastný, nešťastný člověče! Mluvili jsme jako dva blázni!“ vykřikl a udeřil pěstí do zdi, až se to rozlehlo po celém domě.

„No, to je pravda,“ připustil Alan. „Tadyhle můj přítel z nížin mi dobře radil, jen kdybych ho byl poslechl!“

„Jenže kdyby mě dostali,“ pokračoval Jakub jako dříve, „budeš přece potřebovat peníze! Po tom všem, co jsem řekl já a co jsi řekl ty, bude to pro nás dva vypadat moc zle, rozumíš? Snaž se mě tedy pochopit a uvidíš, že proti tobě musím sám vydat vyhlášku a že musím vypsát odměnu na tvou hlavu. Bude to pro mne těžké, věř mi, jsme přece blízcí příbuzní, ale jestli to hrozné neštěstí svedou na mne, budu se přece muset nějak bránit, člověče! Chápeš to?“

Mluvil vážně a prosebně a chytil přitom Alana za kabát na prsou.

„Ano, chápu,“ odpověděl Alan.

„A musíš z našeho kraje zmizet, Alane – vůbec ze Skotska – ty i tvůj přítel z nížin. Budu totiž muset vydat vyhlášku i proti tvému příteli z nížin. Chápeš, Alane – řekni, že to chápeš!“

Zdálo se mi, že se Alan trochu zarděl. „To je pro mne zlé, Jakube, vždyť jsem ho sem přivedl!“ řekl a hrdě vztyčil hlavu. „To je, jako bych ho byl zradil!“

„Ale člověče, Alane!“ vykřikl Jakub. „Dívej se na tu věc tak, jak to je! Stejně proti němu vydají vyhlášku, Mungo Campbell to jistě udělá, tak co na tom záleží, když ji vydám i já? A pak, Alane, mám přece rodinu.“ Na to oba chvíli mlčeli, a Jakub potom dodal: „V porotě budou samí Campbellové, Alane.“

„Ještě dobře, že aspoň nikdo neví, jak se jmenuje,“ řekl Alan zamyšleně.

„A nikdo se to nedozví, Alane! Tady máš na to ruku,“ zvolal Jakub, jako by opravdu věděl, jak se jmenuji, a už předem si chtěl

přičíst nějakou zásluhu. „Ale což to, co má na sobě, jak vypadá a jak je starý? To přece musím udat!“

„Já věru žasnu nad synem tvého otce!“ vykřikl přísně Alan. „Copak bys toho hochu chtěl prodat i s tím, co má od tebe? Napřed mu dáš šaty, aby se převlekl, a pak bys ho zradil?“

„Kdepak, Alane, to ne,“ hájil se Jakub. „To ne, ale ty šaty, co si svlekl – co ho v nich Mungo viděl!“ Zdálo se mi však, že je nějak zkroušený. Chytil se věru ustavičně každého stébla a viděl už asi v duchu tváře svých dědičných nepřátel na soudní stolic i v lavici poroty, a za nimi v pozadí šibenici.

„No, co tomu říkáš?“ otázal se Alan a obrátil se ke mně. „Tady je ti zárukou má čest a je na mně, aby se nestalo nic, co by ti mohlo uškodit.“

„Řekl bych k tomu jen jediné slovo,“ odpověděl jsem, „protože se v těch vašich přích vůbec nevyznám. Ale bylo by rozumné potrestat toho, komu trest náleží, a tedy toho člověka, který na něj střelil. Vydejte vyhlášku proti němu, poštvete je na něho, a nechte poctivé, nevinné lidi na pokoji, aby se nemuseli skrývat.“

Při tom však Alan i Jakub vykřikli hrůzou, nakázali mi, abych držel jazyk za zuby, protože na něco takového není ani pomyšlení, a ptali se mne, co by tomu řekli Cameronovci (čímž mi potvrdili, že ten čin patrně spáchal některý Cameronovec z Mamoru). „Copak nechápeš, že by mohli toho mladíka chytit? To ti jistě ani nenapadlo, že?“ vyčetli mi přísně a tak nevinně, že mi ruce sklesly podél boků a věru jsem nevěděl, co mám na to říci.

„No tak dobrá,“ odpověděl jsem. „Vydejte si proti mně vyhlášku, když chcete, vydejte ji proti Alanovi a třeba i proti králi Jiřímu! Jsme totiž všichni tři nevinní, a to je asi právě to, čeho je tu zapotřebí. Jsem Alanův přítel,“ řekl jsem Jakubovi, když jsem trochu

přemohl svůj vztek, „a tak se neleknu žádného nebezpečí, jestli mohu být nějak nápomocen jeho přátelům.“

Myslí jsem si, že udělám nejlíp, když jim projeví dobrou vůli, neboť jsem viděl, že Alan je v rozpacích. Řekl jsem si, že vyhlášku proti mně vydají stejně, jakmile jim ukážu záda, ať s tím souhlasím, či ne. Ale hned jsem viděl, že jsem se v tom mýlil, neboť sotva jsem domluvil, paní Stewartová vyskočila ze stolice, přiběhla k nám, padla s pláčem kolem krku nejdřív mně a pak Alanovi a děkovala Bohu za to, že jsme na její rodinu tak hodní.

„Ty děláš jen svou povinnost, Alane,“ řekla. „Ale tady ten mladík, který sem přišel a zastihl nás v nejhorší chvíli, který byl svědkem, jak se tady hospodář poníženežně doprošuje, on, který by tu měl právem rozkazovat jako král – bolí mě srdce, že nevím, jak se ten mladík jmenuje, ale dokud mi to srdce bije v prsou, nikdy nezapomenu jeho podobu, budu na něho vzpomínat a budu mu žehnat.“ Při tom mě políbila a znovu se rozplakala tak usedavě, že jsem tam stál úplně zaražený.

„Oho!“ ulevil si Alan, který také vypadal náramně rozpačitě. „Ted' v červenci se rozednívá moc časně, a zítra se v Appinu strhne pěkný poprask, přicválají dragouni, budou křičet ‚Cruachan!‘² a rozběhnou se tu červenokabátníci! A tak bude pro nás dva nejlíp, když honem zmizíme.“

Poté jsme se rozloučili a znovu jsme se vydali na cestu trochu východním směrem, za krásné, mírné a temné noci, pořád takovým neschůdným krajem jako předtím.

2 Válečné heslo Campbellovců.

KAPITOLA XX

Útěk vřesovištěm – skály

Chvílemi jsme šli, chvílemi utíkali, a když se blížilo k ránu, spíše jsme pořád utíkali, než šli. Na první pohled se sice zdálo, jako by to byla pustá krajina, ale přece byly místy v horských zákoutích schovány chatrče a lidská obydlí, jichž jsme minuli nejméně dvacet. Když jsme se k některému z nich přiblížili, nechal mě Alan po každé na cestě, šel sám zaklepat na zeď domku a mluvil chvíli u okna s nějakým probuzeným spáčem. Podával takto zprávu o tom, co se stalo, což bylo v tomto kraji povinností, kterou Alan musel plnit, přestože každým takovým zdržením na útěku dával v sázku život. Tuto povinnost stejně plnili i jiní, neboť v dobré polovině stavení, u nichž jsme se zastavili, se o vraždě už vědělo. V ostatních (pokud jsem to mohl rozeznat, neboť jsem vždycky zůstal stát opodál a slyšel jsem je mluvit neznámým jazykem) vyslechli zprávu spíše zděšeně než překvapeně.

Ačkoliv jsme si tolik pospíšili, začínalo se už rozednívat a my jsme ještě byli daleko od jakéhokoliv útulku. Den nás zastihl v divokém údolí, kde byly roztroušeny skály a kudy protékala zpěněná řeka. Kolem dokola byly pusté hory, nerostly tam stromy ani tráva, a kolikrát jsem si potom říkal, že to asi bylo údolí zvané Glencoe, kde za krále Viléma došlo k velké řeži. Ale o podrobnostech, kudy jsme vlastně šli, nemohu věru povědět nic, protože jsme si někdy nadcházeli zkratkami, jindy jsme si zase zašli velikou oklikou. Měli jsme velice naspěch a putovali jsme obvykle jen v noci, a když jsem se zeptal, jak se to tam jmenuje, uslyšel jsem po každé nějaké gaelské jméno, které jsem samozřejmě hned zase zapomněl.

Při prvním rozbřesku jsme tedy uviděli to hrůzné údolí a já jsem si všiml, že se Alan zachmuřil.

„Tohle není nic pro nás dva,“ řekl. „Tady to budou jistě střežit.“

A prudce se rozběhl dolů k řece, k místu, kde ji tři skaliska rozrážela ve dva proudy. Řítila se mezi nimi s hrozným burácením, až se ve mně obracely útroby, a nad peřejemi se vznášela prška jako lehká mlha. Alan se nedíval vpravo ani vlevo, ale skočil rovnou na skalisko uprostřed, kam dopadl na ruce a na kolena, čímž se v pádu zarazil, neboť to byla jen malá skalka a mohl přes ni snadno přeletět na druhou stranu. Neměl jsem ani kdy odměřit si vzdálenost a postřehnout nebezpečí – skočil jsem za ním a on mě zachytil a zarazil.

A tak jsme tam stáli vedle sebe na malém skalisku, mokrém a kluzkém, a čekal nás ještě mnohem větší skok. Kolem dokola burácela řeka. Když jsem si uvědomil, kde stojím, udělalo se mi strachem až mdlo a zakryl jsem si rukama oči. Alan mě chytil a zatřásl mnou. Chtěl mi něco říci, to jsem viděl, ale neslyšel jsem ho, byl jsem jako zmámený burácením peřejí a zmatkem, který mi vířil v hlavě. Viděl jsem jen, že Alan zrudl zlostí a začal na skále dupat. Přitom jsem se podíval na řeku, jak se řítí kolem nás a jak se ve vzduchu rozstříkuje pěna – zakryl jsem si znovu oči a roztrásl jsem se.

Alan mi ihned přistrčil k ústům láhev s koňakem a donutil mě, abych ho vypil asi tak čtvrt pinty, což mi zas rozproudilo krev. Pak si přiložil dlaně k ústům, ústa mi přitiskl k uchu a křikl: „Viset nebo se utopit, to máš jedno!“ Obrátil se ke mně zády, skočil přes širší rameno řeky a šťastně dopadl na druhou stranu.

Byl jsem na skalce sám, takže jsem měl víc místa. Koňak mi hučel v uších, měl jsem před sebou Alanův dobrý příklad a natolik důvtipu, abych věděl, že neskočím-li hned, neskočím vůbec. Skrčil jsem se v kolenou a odrazil jsem se od skalky v zoufalém vzteku, který mi už kolikrát vypomohl místo odvahy. To se ví,

dosáhl jsem na protější skalisko jen rukama, které mi uklouzly, znovu se zachytily, a pak zase sklouzly, a byl bych už už spadl do peřejí, kdyby mě nebyl Alan chytil, nejdřív za vlasy, pak za límec, a s velkou námahou vytáhl do bezpečí.

Nepromluvil ani slovo, dal se zas do šíleného běhu a já jsem se musel sám postavit na nohy a pustit se za ním. Byl jsem už předtím unavený, ale pak mi bylo mdlo, byl jsem celý odřený a trochu opilý koňakem. V běhu jsem klopýtal a v boku mě tolik píchalo, že jsem se div nesvalil. A když se Alan posléze zastavil pod velikou skálou, která tam čněla mezi spoustou jiných, byl pro Davida Balfoura už nejvyšší čas.

Řekl jsem, že to byla veliká skála, ale byly to vlastně skály dvě, které se nahoře k sobě skláněly. Obě byly vysoké asi dvacet stop a na první pohled úplně nepřístupné. I Alanovi (ačkoliv byste byli málem řekli, že má čtyři ruce) se dvakrát nezdařil pokus vyšplhat se na ně, a teprve po třetí se dostal nahoru, ale to se mi musel postavit na ramena a odrazit se tak prudce ke skoku, že mi div nepraskla klíční kost. Jakmile byl nahoře, spustil mi dolů svůj kožený opasek. Ten a dva malé výčnělky ve skále mi pomohly, abych se k Alanovi vydrápal.

Pak jsem viděl, proč tam vylezl. Obě ty skály byly nahoře trochu vyhloubené a svažovaly se k sobě, takže tím vznikla jakási mělká pánev nebo mísa, v které se mohli v leže schovat tři i čtyři muži.

Alan při tom všem nepromluvil ani slovo, pořád jen běžel a šplhal mlčky a v divokém, zuřivém spěchu, a tak jsem pochopil, že má smrtelný strach z nějakého nezdaru. Nepromluvil ani pak, když jsme už byli na skále, a zamračený obličej se mu nerozjasnil. Svalil se na skálu a zůstal tam ležet na břiše, jen jedno oko zdvihl nad její okraj a pátravě se rozhlížel kolem. Zatím se už úplně rozedni-

lo a viděli jsme skalnaté úbočí údolí i jeho dno, poseté balvany, i řeku, která se v něm klikatila a tvořila bílé peřeje. Ale nikde jsme nespatriili kouř z nějakého obydlí ani živého tvora, až na několik orlů, kteří s křikem poletovali kolem skály.

Pak se Alan konečně usmál.

„No, teď aspoň máme jakousi naději,“ řekl a podíval se na mne trochu škádlivě. „Nedá se říci, že bys byl dobrý skokan.“

Patrně jsem se při tom zarděl studem, protože ihned dodal: „Oho, nic si z toho nedělej! Mít z něčeho strach, a přece to udělat, to je ta pravá odvaha. A byla tam voda, a té se trochu bojím i já. Ne, ne, nic si z toho nedělej, já jsem vším vinen.“

Ptal jsem se ho proč.

„Protože jsem velký hlupák. Předně jsem se pustil nesprávnou cestou, a ještě k tomu v Appinu, kde jsem jako doma, takže nás světlo zastihlo někde, kde jsme vůbec neměli být, a jen tomu máme co děkovat, že tady ležíme v dost nebezpečném a náramně nepohodlném úkrytu. A za druhé jsem si s sebou nevzal láhev na vodu, což je ještě trestuhodnější u člověka, který se tolikrát musel skrývat ve vřesovištích jako já, a tak tady teď musíme ležet v horku celý dlouhý letní den a nemáme nic než pálenku. Myslíš si možná, že to je maličkost, Davide, ale ještě než se setmí, budeš zpívat jinou.“

Záleželo mi na tom, abych napravil špatný dojem, který jsem udělal, a tak jsem se nabídl, že kdyby pálenku vyžil, doběhl bych s lahví dolů k řece.

„Kdepak, té pálenky by bylo škoda,“ řekl. „V noci ti náramně prospěla, bez ní bys podle mého skromného úsudku asi ještě trčel na tom kameni. Ale možná, že jsi pozoroval (máš přece náramně bystrý postřeh), že Alan Breck snad šel trochu rychleji, než má obvykle v zvyku.“

„Vždyť jsi utíkal, div se ti nerozskočila žebra!“

„Tak?“ podivil se. „No, ale věř mi, že jsme neměli času nazbyt. Ale už jsme toho namluvili dost. Teď se vyspi, mladíku, a já budu hlídat.“

Uložil jsem se tedy k spánku. Mezi vrcholky těch dvou skal se zachytilo něco rašelinné prsti, v které rostlo trochu kapradí, a to bylo mé lože. Poslední, co jsem uslyšel, byl křik orlů.

Bylo jistě už devět ráno, když mě Alan drsně probudil tím, že mi přitiskl ruku na ústa.

„Pst!“ zašeptal. „Tys chrápal!“

„No, a co na tom?“ řekl jsem překvapeně, že se tak mračí a vypadá tak ustrašeně.

Nakoukl přes okraj skály a naznačil mi, abych to udělal také.

Byl už dávno bílý den, bez mráčku a horký. Údolí pod námi bylo jako namalované. Asi půl míle od nás proti proudu tábořili červenokabátníci kolem planoucího ohně, na kterém někteří vařili, a poblíž na skále, asi tak vysoké jako ta naše, stála hlídka, jejíž zbraně se jiskřily v slunci. Podél celého toku řeky byly rozestaveny hlídky, tu blízko sebe, jinde dál od sebe, některé na vyvýšených místech jako ta první, jiné dole v údolí, a ty ustavičně pochodovaly sem a tam a setkávaly se v polovině cesty. Výše v údolí, tam kde se rozšiřovalo, byli na stráži vojáci na koních, které jsme v dálce viděli, jak jezdí sem a tam. Dolů po řece byly též rozestaveny pěší hlídky, ale poněvadž se řeka najednou rozvodnila tam, kde do ní vtékala veliká bystřina, stály na stráži dál od sebe a hlídaly jen brody a balvany, po kterých se dalo přejít.

Jen jsem po nich hodil okem a hned jsem se zas příkrčil do úkrytu. Bylo to věru divné, vidět v údolí, předtím za svítání tak opuštěném, jak se tam najednou ježí zbraně a hemží muži v červených kabátech a kalhotách.

„Vidiš, Davide, toho jsem se právě bál,“ řekl Alan, „že budou hlídat tu bystřinu. Začali se tu objevovat asi před dvěma hodinami, ale člověče, ty dovedeš tvrdě spát! Jsme v bryndě. – Jestli vylezou do kopce, mohli by nás dalekohledem snadno vypátrat, ale jestli se budou držet v údolí, snad se nám nic nestane. Dole po řece jsou hlídky řidší, a až se setmí, pokusíme se je nějak obejít.“

„Ale co si do té doby počneme?“ zeptal jsem se.

„Zůstaneme tady ležet a budeme se smažit,“ odpověděl.

Toto slovo vskutku vystihovalo nejlépe všechno, co jsme ten den měli na práci. Představte si, že jsme leželi na holém vrcholku skály jako šišky na pekáči, slunce do nás ukrutně pražilo a skála se tak rozpálila, že se jí člověk skoro ani nemohl dotknout. Ten kousek prsti s kapradím, který byl trochu chladnější, byl tak malý, že se na něj vešel střídavě jen jeden z nás. Tomu, který zatím ležel na holé skále, bylo věru asi jako mučedníkovi, když ho opékali na rožni, a tak mi vrtalo hlavou, jak je to divné, že ve stejném podnebí jsem ještě před několika dny na ostrůvku tolik trpěl zimou, a tady na té skále zase zkouším horkem.

A přitom jsme neměli ani kapku vody a mohli jsme se napít jen ostré pálenky, což bylo horší než nic. Ale uchovávali jsme si láhev v chládku, jak jsme jen mohli, zahrabanou v prsti, a když jsme si pálenkou potřeli prsa a skráně, přece se nám trochu ulevilo.

Vojáci přecházeli údolím celý den sem a tam, střídali se na stráž nebo ve skupinách prohledávali skály. Těch však bylo kolem dokola tolik, že hledat mezi nimi člověka bylo jako pátrat po jehle v kupce sena, a poněvadž to byl tak beznadějný úkol, neprováděli jej moc pečlivě. Ale viděli jsme, jak vojáci píchají bodákem do vřesu, a při té podívané mě až mrazilo v útrobach. Někdy se také potloukali kolem naší skály, takže jsme se skoro ani neodvažovali dýchat.

Takto jsem po prvé v životě uslyšel pravou angličtinu. Jeden voják, když šel kolem naší skály, plácl rukou tam, kde na ni svítilo slunce, ale honem ruku odtrhl a zaklel. „To by člověk neřek, jak je to slunce horký,“ vykřikl, a já jsem žasl nad jeho ostrou a podivně zpěvavou výslovností, a neméně i nad tou divnou koncovkou. Slyšel jsem už mluvit Ransoma, pravda, ale ten se tomu naučil od všelijakých lidí, a měl tak špatnou výslovnost, že jsem si to vykládal jako dětinskou zaostalost. Tím větší bylo mé překvapení, když jsem tak slyšel mluvit dospělého člověka. Nemohl jsem si na to věru zvyknout nikdy, ba ani na anglickou mluvnicí, jak kritické oko možná tu a tam postřehne i v těchto mých pamětech.

Trapné a mučivé hodiny na skále byly po celý den čím dál tím horší, neboť skála byla hrozně rozpálená a slunce strašně pražilo. Trpěli jsme závratí, nevolností a prudkými bolestmi jako při revmatismu. A tak jsem si vzpomněl (jako od té doby mnohokrát) na verše našeho skotského žalmu:

*Svit měsíce tě nezhubí,
ni ve dne slunce žár,*

a bylo to věru jen z Boží milosti, že ani jeden z nás tam nezhynul slunečním úžehem.

Posléze asi ve dvě hodiny tam už nebylo k vydržení. Nemohli jsme odolat pokušení, nesnesli jsme ty útrapy. Slunce se totiž schýlilo trochu k západu a kousek stínu se ukázal na východní straně skály, která byla odvrácena od vojáků.

„To je jedno, ať zemřeme tak či tak,“ řekl Alan, spustil se přes okraj skály a seskočil na zem do stínu.

Ihned jsem ho následoval a natáhl jsem se dole jak široký, tak dlouhý, protože jsem byl zesláblý a po dlouhém ležení na slunci se

mi zatočila hlava. Zůstali jsme tam ležet skoro dvě hodiny, úplně vyčerpaní, tělo nás bolelo od hlavy až k patám, byli jsme vysílení, a kdyby se tam byl zatoulal některý voják, byl by nás jistě uviděl. Ale nepřišel žádný, všichni chodili druhou stranou, takže nás skála zaštitila i tam, kde jsme leželi.

Konečně jsme začali zas trochu nabývat sil, a poněvadž se vojáci zatím rozložili hned u řeky, navrhl Alan, že bychom snad mohli vyrazit. V té chvíli jsem se už bál jen jediné věci na světě, totiž že budu muset zase vylézt na skálu. Jinak mi už bylo všechno jedno, a tak jsme se připravili na pochod a začali jsme se jeden po druhém plížit od balvanu k balvanu – střídavě jsme se ve stínu plazili po bříše a za chvíli jsme se zas rozběhli, div jsme se nezaklali, abychom se v něm skryli.

Vojáci zatím jakž takž prohledali naši stranu údolí, a protože snad byli z toho dusného odpoledne trochu ospalí, přešla je dřívější ostražitost a začali na svých stanovištích podřimovat nebo se rozhlíželi jen po březích řeky. A my jsme zatím postupovali dolů údolím a přitom blíž k horám, takže jsme se od nich ustavičně vzdalovali. Ale byla to nejúpornější dřina, jakou jsem kdy zakusil. Člověk aby byl měl aspoň sto očí, chtěl-li se v té hrbolaté krajině a v doslechu tolika rozestavených hlídek ustavičně schovávat. Když jsme se měli pustit přes některé nekryté místo, nestačila jen rychlost, ale museli jsme v mžiku odhadnout ráz celé krajiny i pevnost každého balvanu, než jsme na něj stoupili, protože v údolí se odpoledne vzduch ani nepohnul, a kdyby se byl skutálel nějaký oblázek, bylo by se to tam rozlehlo jako výstřel z bambitky a vyvolalo by to mezi kopci a skalami mnohonásobnou ozvěnu.

Do západu slunce jsme urazili už pěkný kus cesty, ačkoliv jsme postupovali tak pomalu a pořád jsme ještě zřetelně viděli tu stráž na skále. Ale najednou jsme se octli v místech, kde už byly všechny

obavy zbytečné – řítla se totiž tamtudy hluboká šumná bystřina, která se dravě hnala do údolí k řece. Jakmile jsme ji uviděli, vrhli jsme se na zem a ponořili jsme se hlavou až po ramena do vody. Nemohu věru říci, co nám lahodilo víc, jestli nárazy studeného proudu, který se přes nás valil, nebo doušky vody, jež jsme tak dychtivě hltali.

Zůstali jsme tam ležet, neboť břehy nás zakrývaly, znovu a znovu jsme pili, omývali jsme si prsa a máchali jsme se rukama po zápěstí ve studené proudící vodě tak dlouho, až nás rozbolely, a posléze, když jsme se báječně zotavili, vytáhli jsme pytlík s moukou a v železné pánvi jsme si udělali ovesnou kaši. Je to jen ovesná mouka rozmíchaná s vodou, ale pro hladového člověka je to náramně dobré jídlo, neboť nemá-li čím rozdělat oheň, nebo jako v našem případě má závažné důvody, aby jej nerozdělal, je taková kaše hlavní výživou psanců, když se skrývají ve vřesovišti.

Jakmile se večer setmělo, vydali jsme se zas dál, zprvu stejně opatrně, ale pak už směleji – šli jsme vzpříma a přidali jsme do kroku. Byla to cesta velmi klikatá, chvílemi příkře do kopce a chvílemi i po okrajích skal. Po západu slunce se zamračilo a noc byla temná a studená, takže mě chůze moc neunavovala, ale pořád jsem měl strach, že klopýtnu a zřítím se z kopce dolů, a vůbec jsem neměl tušení, kterým směrem vlastně jdeme.

Konečně vyšel měsíc a my jsme pořád ještě šli. Byl v poslední čtvrti a dlouho zastřený mraky. Ale za chvíli z nich vykoukl, jasně ozářil řetěz temných horských vrcholů a odrazil se hluboko pod námi na hladině úzkého ramene mořského zálivu.

Při té podívané jsme se oba zastavili – já v údivu, že jsem se na jednu octl tak vysoko, skoro až v mracích (jak se mi zdálo), a Alan proto, aby zjistil směr cesty.

Byl zřejmě velice spokojen – patrně soudil, že jsme už daleko z doslechu našich nepřátel, neboť si pak celou noc krátil cestu tím, že si hvízdal všelijaké písničky, válečné, veselé i naříkavé – taneční nápěvy, které mě pobízely do kroku, písňě mého rodného jižního kraje, které ve mně budily touhu, aby už byl konec těm dobrodružstvím a já abych zas byl pěkně doma. Ty písničky nás provázely celou cestu vysokými, temnými a opuštěnými horami.

KAPITOLA XXI

Útěk vřesovištěm – strž Corrynakiegh

Ačkoliv se na začátku července rozednívá brzy, byla ještě tma, když jsme dorazili k svému cíli – rozsedlině v horském hřbetě, jejímž středem tekla bystrina a v jejíž jedné stěně byla ve skále mělká jeskyně. Byl tam řídký, ale pěkný březový háj, který o kousek dál přecházel v borový les. Bystřina byla plná pstruhů a v lese byla spousta doupňáků, na protějším, horském svahu hvízdaly kolihy a ozývalo se tam hodně kukaček. Od kraje rozsedliny byla vyhlídka dolů na kus Mamoru a na mořský záliv, který rozděluje Mamore a Appin, a to všechno bylo vidět z takové výšky, že jsem se nemohl vynadivit a nemohl jsem se vyhlídky ani nabažit.

Rozsedlina se jmenovala strž Corrynakiegh. Ačkoliv se octla často v mracích, protože byla tak vysoko a přitom tak blízko nad mořem, strávili jsme tam přesto příjemných a šťastných pět dní.

Spali jsme v jeskyni na loži z trsů vřesu, které jsme si nařezali, a přikrývali jsme se Alanovým pláštěm. V jednom ohybu strže byla krytá prohlubeň, kde jsme si směle rozdělávali oheň, abychom se zahřáli, když bylo pod mrakem; vařili jsme si na něm horkou ovesnou kaši a opékali pstroužky, které jsme nachytali v bystrině holýma rukama pod kameny a převislými břehy. To byla vlastně naše hlavní zábava a práce, a ušetřili jsme tím též mouku pro horší časy. Trávili jsme u té bystriny skoro celé dny, vyslečení po pás, a bavilo nás předhánět se, kdo z nás pochyťá nebo (jak tam říkají) polapí víc rybiček. Ty největší, které jsme lapili, mohly vážit asi tak čtvrt libry, ale měly dobré maso a lahodnou chuť – pekli jsme

si je na rezavých oharcích, a kdybychom si je byli mohli trochu posolit, byla by to bývala lahůdka.

Ve volných chvílích mě chtěl Alan mermomocí naučit vládnout mečem, neboť má nevědomost ho velice rmoutila, ale mimo to, myslím, byl docela rád, když mi mohl ukázat, že má v šermu nade mnou vrch, poněvadž já jsem ho zas někdy předstihl, když jsme lovili ryby. Snad mi to šermování dělalo trochu těžší, než bylo třeba, protože vždycky po celou lekci na mne zuřivě láteřil a ohrožoval mě mečem velice zblízka, až jsem se někdy bál, že mě probodne. Často jsem byl v pokušení mu utéci, ale přesto jsem vytrval a měl jsem z těch lekcí nakonec užitek, byť i třeba jen ten, že jsem se naučil stát ve střehu s klidem a jistotou, což člověku často úplně postačí. Nepodařilo se mi sice nikdy ani dost málo uspokojit učitele, ale nebyl jsem aspoň tak docela nespokojen sám se sebou.

Nesmíte si však myslet, že jsme ztráceli ze zřetele svůj hlavní úkol, totiž dostat se odtamtud.

„Bude to možná trvat ještě hezky dlouho,“ řekl mi Alan hned prvního dne ráno, „než těm červenokabátníkům napadne, aby prohledali také Corrynakiegh, musíme tedy poslat Jakubovi vzkaz, aby nám opatřil nějaké peníze.“

„A jak mu ten vzkaz pošleme?“ zeptal jsem se. „Jsme tady v úplné pustině a neodvažujeme se odtud pryč, a tak jestli nepřimějeme ptáky ve vzduchu, aby nám dělali poslíčky, nechápu, jak by se to dalo zařídit.“

„Tak?“ podívil se Alan. „To jsi tedy moc málo vynalézavý, Davide.“

Potom se zamyšleně zadíval do doutnajících oharků, a najednou vzal dva kusy dřeva, svázal je do kříže a všechny jejich čtyři konce začernil oharky. Pak se na mne podíval trochu plaše.

„Mohl bys mi půjčit můj knoflík?“ zeptal se mne. „Bude se ti to asi zdát divné, že od tebe žádám zpátky něco, co jsem ti dal, ale já bych si nerad uřízl ještě jeden, věř mi.“

Dal jsem mu knoflík a on jej navlekl na pruh látky, který utrhl ze svého pláště, aby jím ta dřeva svázal. Pak k nim přivázal ještě březovou a borovicovou větvíčku a s uspokojením se zahleděl na své dílo.

„Nedaleko Corrynakeighu je dědinka čili jak se anglicky říká vesnička,“ řekl pak, „a jmenuje se Koalinsnacoan. Žije tam mnoho mých přátel, kterým bych mohl svěřit svůj život, i několik, na které bych se nemohl tolik spolehnout. Však víš, Davide, že na naše hlavy bude vypsána peněžitá odměna, i sám Jakub na ně má vypsát odměnu, a jak víš, Campbellovci by nikdy nelitovali peněz, kdyby mohli uškodit Stewartovci. Nebýt toho, šel bych do Koalinsnacoanu sám a svěřil bych svůj život těm lidem do rukou s tak lehkým srdcem jako jinému rukavici.“

„Ale takhle?“ zeptal jsem se.

„Ale takhle by mi bylo milejší, kdyby mě neuviděli,“ odpověděl. „Všude jsou zlí lidé, a co je horší, i slaboši. A proto, až se setmí, připlížím se do té vesničky a tenhle kříž, který jsem si udělal, postavím do okna jednomu dobrému příteli, Janu Breckovi Maccollovi, nájemci na appinské půdě.“

„Souhlasím s tím z celého srdce, ale co si má vlastně myslet, jestli to tam najde?“

„To je právě to!“ odpověděl Alan. „Škoda, že nemá víc důvtipu – bojím se totiž, že opravdu nebude vědět, na čem je. Ale představuji si to tak: tenhle kříž se trochu podobá ohnivým křížům, kterými si v našich klanech dáváme znamení, že se máme shromáždit. Ale on už pochopí, že tady nejde o povstání, vždyť kříž bude stát v jeho okně a nebude u něho žádný vzkaz. Řekne si tedy: *klan se nemá*

postavit do zbraně, ale něco se děje. A pak uvidí můj knoflík, který patřil Duncanu Stewartovi, a tak si řekne: *syn Duncana Stewarta je ve vřesovišti a potřebuje mě.*“

„No možná,“ podotkl jsem. „Ale i kdyby, je přece mezi námi a Forthem ještě pěkný kus vřesoviště.“

„To je také pravda,“ odpověděl Alan. „Ale Jan Breck uvidí ty dvě větvičky, březovou a borovicovou, a tak si řekne (má-li aspoň trochu důvtipu, o čemž pochybuji): *Alan se skrývá někde v lese, kde rostou borovice i břízy.* A pak si pomyslí: *Takový les není tady u nás ledakdes,* a přijde se podívat sem, do Corrynakieghu. A jestli nepřijde, Davide, vem ho pro mne za mne čert, protože pak nebude stát ani za špetku soli do ovesné kaše.“

„Človče, ty jsi ohromně vynalézavý!“ zvolal jsem trochu posměšně. „Nebylo by vůbec jednodušší, kdybys mu napsal pár slov, černé na bílém?“

„To je znamenitý nápad, pane Balfoure ze Shawů!“ posmíval se teď zas Alan mně. „Samozřejmě by bylo mnohem jednodušší, kdybich mu napsal, jenže pro Jana Brecka by to byla obrovská dřina, kdyby si to měl přečíst. Musel by napřed dva tři roky chodit do školy, a nás by možná zatím omrzelo tady na něho čekat.“

Alan tedy večer zanesl svůj ohnivý kříž dolů do vsi a postavil jej nájemci do okna. Vrátil se znepokojený, poněvadž se psi rozštěkali a lidé vybíhali ze stavení, a měl dojem, že slyšel řinčet zbraně a viděl červenokabátníka, jak vešel do jednoho stavení. Pro všechny případy jsme zůstali nazítrí v úkrytu na kraji lesa a dávali jsme dobrý pozor, jestli nejde Jan Breck, abychom ho mohli přivolat, nebo kdyby náhodou přišli červenokabátníci, abychom mohli včas zmizet.

Kolem poledne jsme zpozorovali člověka, který se drápal do kopce po holém svahu, kam svítilo slunce, stínil si rukou oči a rozhlížel se kolem dokola. Jakmile ho Alan uviděl, zapískal, a ten muž

se obrátil a přišel trochu blíž. Alan znovu zapísl a muž se ještě víc přiblížil, a tak ho Alan tím pískáním přivedl až k místu, kde jsme se skrývali.

Byl to divoce vyhlížejší, rozedraný muž s vousy na bradě, asi čtyřicetiletý, zle poďobaný od neštovic, a vypadal dost hloupě. Ačkoliv anglicky mluvil moc špatně a lámaně, Alan mu přece nedovolil, aby mluvil gaelsky (byl vždycky tak zdvořilý, když jsem byl s ním). Snad proto, že muž mluvil tou podivnou řečí, zdál se mi ještě zaostalejší, než vskutku byl, ale měl jsem dojem, že není moc ochotný nám prospět, a jestliže ano, tedy jen ze strachu.

Alan ho žádal, aby došel se vzkazem k Jakubovi, ale nájemce nechtěl o žádném vzkazu ani slyšet. „Já to zapomenout,“ vykřikl pronikavým hlasem a chtěl, aby mu Alan dal dopis, jinak že nás nechá na holičkách.

Myslíl jsem, že to Alana přivede do rozpaků, poněvadž jsme v té pustině neměli nač a čím psát. Ale byl vynalézavější, než jsem tušil. Začal hledat v lese, až našel brk doupňáka, z kterého si seřízl pero. Pak si namíchal něco jako inkoust ze střelného prachu a z vody z bystřiny, utrl cípek papíru ze své francouzské vojenské knížky (kterou pořád nosil v kapse jako talisman na ochranu před šibenicí), posadil se a napsal toto:

Milý bratranče, pošli prosím peníze po doručiteli na místo, které zná. Tvůj milující bratranec A. S.

Dal to nájemci a ten slíbil, že si pospíší, a odešel z kopce dolů.

Uplynuly celé tři dny od té chvíle, ale třetího dne asi v pět hodin odpoledne jsme v lese uslyšeli zapísknutí, na které Alan odpověděl, a za chvíli se podél bystřiny přiblížil nájemce a rozhlížel se po nás vpravo vlevo. Nebyl už tak nevrlý jako předtím, naopak, byl zřejmě rád, že má to nebezpečné posláni za sebou.

Přinesl nám zprávy z kraje, že se tam hemží červenokabátníky, že se každodenně najdou někde zbraně a chudáci lidé za to musejí pykat. Pověděl nám, že Jakub s několika svými chasníky je uvězněn v pevnosti William pro silné podezření ze spoluvin. Patrně se už všude rozkřiklo, že tu ránu z pušky vypálil Alan Breck, a proto byl na něho i na mne vydán zatykač a byla na nás vypsána odměna sto liber.

To bylo moc zlé a krátký dopis, který nám nájemce přinesl od paní Stewartové, byl smutný až k pláči. Prosila v něm Alana, aby se nenechal chytit, a ujišťovala ho, že kdyby padl vojákům do rukou, znamenalo by to pro něho i pro Jakuba jistou smrt. Peníze, které nám posílá, že si musela vyprosit nebo vypůjčit a že se modlí k nebesům, aby s nimi Alan vystačil. Nakonec psala, že k dopisu přikládá vyhlášku, na které je popis našich osob.

Četli jsme ji velice zvědavě a s nemalým strachem, jako když se někdo dívá do zrcadla, nebo když před sebou vidí ústí nepřátelské pušky a chce se přesvědčit, jestli je opravdu namířena na něho. Alan byl popsán jako „muž malé postavy, podobaný od neštovic, asi tak pětatřicetiletý, velice mrštný, v klobouku s peřím, v modrém francouzském šosatém kabátě se stříbrnými knoflíky a hodně odřenými prýmký, v červené vestě a kalhotách po kolena z tlusté černé látky“. O mně tam stálo, že jsem „asi osmnáctiletý mladík vysoké a statné postavy, v rozedřeném modrém kabátě a horalské čapce, v dlouhé vestě z vlněné látky, tkané po domácku, a v modrých kalhotách po kolena, bez punčoch, obutý ve střevících, jaké se nosí v nížinách a z kterých mu lezou prsty – mluví jako lidé z nížin a nemá vousy“.

Alana těšilo, že tam byl jeho parádní oblek popsán tak do všech podrobností, jenom když četl slovo „odřenými“, podíval se trochu zlostně na své prýmký. Pokud jde o mne, řekl jsem si, že bych podle té vyhlášky vyhlížel náramně žalostně, ale měl jsem z ní také

radost, poněvadž jsem ty hadry ze sebe už shodil, a tak mi ten popis nebyl nebezpečný, naopak, zaručoval mi možná bezpečí.

„Měl by ses převléknout do něčeho jiného, Alane,“ radil jsem mu.

„A kde bych to vzal, člověče?“ ptal se Alan. „Byla by to pěkná podívaná, kdybych se vrátil do Francie v horalské čapce!“

Nad tím jsem se zamyslel – napadlo mi, že kdybych se od Alana a jeho nápadných šatů odloučil, přestalo by mi hrozit zatčení a mohl bych se beze strachu vydat za svými záležitostmi. A nejen to – kdyby mě náhodou přece zatkli a já bych byl sám, nemohli by mě usvědčit, ale kdyby mě zatkli ve společnosti domnělého vraha, bylo by se mnou zle. Z ohledu na Alana jsem se mu o tom nezmínil, ale pořád jsem na to musel myslet.

Myslel jsem na to tím víc, když nájemce vytáhl zelený měšec se čtyřmi zlatými guinejemi a s drobnými mincemi, které dělaly dohromady také skoro guineu. Pravda, bylo to víc, než jsem měl já, ale Alan se musel ani ne s pěti guinejemi dostat až do Francie, kdežto já ani ne s dvěma jen do Queen's Ferry. A tak, když jsem si to všechno rozvážil, bylo mi jasné, že Alanova společnost pro mne znamená nejen ohrožení života, ale i zatížení pro můj měšec.

Mému poctivému kamarádovi však takové myšlenky ani nenapadly. Byl přesvědčen, že mi může jen prospět, poskytnout pomoc a ochranu. Co mi tedy zbývalo než mlčky se užírat a spoléhat na náhodu?

„Je to dost málo,“ řekl Alan a strčil si měšec do kapsy, „ale musí mi to stačit. A teď buď tak hodný, Jene Brecku, a vrať mi můj knoflík, a pak se s tímhle mladíkem vydáme na cestu.“

Nájemce se začal štourat v chlupaté brašně, kterou měl podle horalského zvyku pověšenou vpředu u opasku (ačkoliv jinak měl na sobě kroj z nížiny a námořnické kalhoty), podivně vyvalil oči

a řekl, že „to tam není,“ čímž nám chtěl dát na srozuměnou, že asi knoflík ztratil.

„Cože, tys ztratil můj knoflík, který jsem zdědil po otci?“ rozkřikl se Alan. „Tak ti tedy povím, Jene Brecku, co si o tom myslím: tohle je nejhorší kousek, který jsi od svého narození provedl!“

Při těch slovech se opřel rukama o kolena, s úsměvem se zadíval na nájemce a v očích se mu při tom jiskřilo, což jeho nepřátelům nikdy nevěstilo nic dobrého.

Možná, že nájemce byl v jádře poctivý člověk, nebo se Alana možná pokoušel ošidit, ale když si uvědomil, že je tam na tom opuštěném místě s námi dvěma sám, řekl si, že udělá líp, když bude jednat poctivě. Aspoň se najednou tvářil, jako by ten knoflík přece našel, a podal jej Alanovi.

„Tohle slouží Maccollovcům ke cti,“ řekl mu Allan, a pak mně: „Tady ti zas vrátím ten knoflík a děkuji ti, že ses s ním rozloučil – je to důkaz, jaký jsi dobrý přítel.“ Potom se s nájemcem srdečně rozloučil, řka: „Velice jsi mi prospěl a nasadils pro mne krk, a proto na tebe budu vždycky vzpomínat jako na dobrého člověka.“

Nakonec se nájemce vydal na zpáteční cestu, my dva s Alanem jsme si sbalili svých pět švestek a dali jsme se na útěk opačným směrem.

KAPITOLA XXII

Útěk vřesovištěm – v rašeliništi

Asi po sedmi hodinách únavné cesty jsme časně ráno došli na konec horského hřebene. Před námi se prostíral kus pusté, hrbolaté nížiny, kterou jsme museli přejít. Slunce vyšlo teprve nedávno a svítilo nám rovnou do očí a nad rašeliništěm se vznášela řídká mlha jako kouř, takže (jak řekl Alan) tam mohlo být třeba dvacet švadron dragounů, a my bychom o tom vůbec nevěděli.

Usadili jsme se proto v prohlubni na úbočí kopce, dokud se mlha nezdvihne, udělali jsme si ovesnou kaši a zahájili jsme válečnou poradu.

„Davide,“ řekl Alan, „tohle je ošemetná věc. Máme tady zůstat, dokud se nesetmí, nebo nedbat na nebezpečí a vyrazit kupředu?“

„No, jsem sice unavený,“ odpověděl jsem, „ale mohl bych jít dál, jde-li jen o to.“

„To je právě to, že nejde,“ prohlásil Alan. „Není to zdaleka všechno. Dopadá to s námi takhle: Appin, to je jistá smrt. Vyrazit k jihu, tam jsou samí Campbellovci, na to není ani pomyšlení. A na sever? No, z toho bychom také nic neměli – ani ty, máš přece namířeno do Queen's Ferry, ani já – já se chci dostat do Francie. Ale můžeme vyrazit na východ.“

„Tak tedy na východ!“ zvolal jsem docela vesele, ale v duchu jsem si řekl: „Kdyby ses tak, člověče, chtěl pustit na jednu světovou stranu a nechal mě jít na druhou, bylo by to pro nás oba nejlepší.“

„Jenže jak vidíš, dostaneme se na východě do rašeliništi,“ namítl Alan, „a to bychom se mohli napálit. Copak se má člověk v takové holé, lysé rovině kam schovat? Kdyby si červenokabátníci vylezli

na kopec, uviděli by nás na míle daleko, a pak běda nám, brzy by nás dohonili, vždyť jsou na koních! Tam by to nebylo dobré, Davide, a řeknu ti upřímně, že ve dne by to bylo ještě horší než za tmy.“

„Já ti něco povím, Alane,“ odpověděl jsem mu. „Appin je pro nás jistá smrt. Nemáme ani dost peněz, ani mouky. A čím déle budou hledat, tím spíš uhodnou, kde asi jsme. Nebezpečí se nevyhneme tak jako tak, a proto navrhuji: pustme se dál kupředu, dokud ne-
padneme.“

Alana to potěšilo. „Chvilími se zdá, že jsi náramný chytrák a pravý whig a že se nehodíš za společníka pro takového urozeného člověka jako já. Ale jindy jsi samý oheň a samá jiskra, a v takových chvílích tě mám rád jako bratra, Davide.“

Mlha se zatím zdvihla a rozptýlila, takže jsme pod sebou uviděli rovinu, pustou jako moře. Rozléhal se nad ní jen křik ptáků z bažin a čejek, a daleko k východu se páslo stádo srn, které vypadaly jako tečky. Skoro všude se červenal vřes, a mezi ním byly jen kusy bah-nisk, slatin a kaluže rašelinné vody. Místy se černal spálený vřes po požáru v rašeliníšti, a sem tam jsme viděli celé lesíky uschlých borovic, které trčely k nebi jako kostlivci. Neutěšenější pustinu snad člověk ještě neviděl, nebyli tam však aspoň vojáci, a to bylo pro nás to hlavní.

Sestoupili jsme tedy do pusté roviny a vydali jsme se na úmor-nou a klikatou pouť k jejímu východnímu konci. Kolem dokola se zdvíhaly hory (na to nesmíme zapomínat), odkud nás mohli každou chvíli uvidět vojáci, a proto jsme se museli držet v místech, kde byly v rašeliníšti prolákliny, a když se taková proláklina od-chýlila od našeho směru, museli jsme dál velice opatrně přes ho-lou a plochou pláň. Někdy jsme se půl hodiny plazili od jednoho vřesového houští ke druhému jako lovci, když zblízka stopují vysokou zvěř. Nebe bylo zase jasné a slunce pálilo, vodu z láhve

od pálenky jsme brzy vypili, a vůbec, kdybych byl jen tušil, co to je, plazit se skoro pořád po břicho nebo jít skoro pořád ohnutý až ke kolenům, nebyl bych se do takového úmorného podniku jistě nikdy pustil.

A tak jsme se plahočili, odpočívali, a znovu se plahočili celé dopoledne a kolem poledne jsme ulehli k spánku do vřesového houští. Alan měl první hlídku a mně se zdálo, že jsem sotva zamhouřil oči, když mě zas vyburcoval, abych ho vystřídal. Nemohli jsme se řídit podle hodin, protože jsme je neměli, a tak Alan na východ od toho houští zabodl do země větvičku vřesu, abych poznal, že ho mám vzbudit, jakmile se větvička octne ve stínu. Byl jsem už tolik unavený, že bych byl spal bez přestání třeba dvanáct hodin. Chtělo se mi tolik spát, že jsem to cítil i v krku, a údy jsem měl také ospalé, i když mozek ještě bdělý. Vůně vyhrátého vřesu a bzukot divokých včel mě omamovaly – každou chvíli jsem sebou škubl a uvědomil jsem si, že jsem dřímá.

Když jsem se probudil naposled, zdálo se mi, jako bych se vracel z ještě větší dálky, a řekl jsem si, že slunce na nebi zatím nějak hodně poskočilo. Podíval jsem se na větvičku vřesu a div jsem nevykřikl – viděl jsem totiž, že jsem zanedbal svou povinnost. Hlava se mi až zatočila strachem a hanbou, a když jsem se rozhlédl kolem dokola po rašelinšti, uviděl jsem něco, nad čím se mi takřka zastavilo srdce. To se ví, zatím co jsem spal, sjel z kopců oddíl jezdců a blížil se k nám od jihovýchodu. Vojáci jeli rozestoupeni do vějíře, ale přitom zajížděli s koňmi i do vřesových houštin.

Když jsem Alana probudil, podíval se nejdřív na vojáky, pak na větvičku, a kde stojí slunce, potom se najednou zamračil, vrhl na mne ošklivý, ustrašený pohled, a to byla jediná výčitka, kterou mě pokáral.

„Co si teď počneme?“ zeptal jsem se.

„Budeme si muset hrát na zajíce,“ odpověděl. „Vidíš tamto pohoří?“ a ukázal na jeho obrysy na obloze směrem k severovýchodu.

„Ano.“

„Musíme vyrazit k němu,“ řekl Alan. „Jmenuje se Ben Alder, je to divoké, pusté pohoří, samý kopec a samá strž, a jestli tam do-razíme do rána, můžeme se ještě zachránit.“

„Ale vždyť se takhle dostaneme vojákům rovnou do cesty, Alane!“ vykřikl jsem.

„Však já vím,“ odpověděl. „Ale jestli nás zaženou zpátky do Appinu, budou z nás mrtvoly. A tak vzhůru, Davide, a pospěš si!“

Při těch slovech se dal do pohybu po rukou a po kolenou s takovou neuvěřitelnou rychlostí, jako by to byl jeho přirozený způsob chůze. Při tom pořád kličkoval sem a tam prolákladami v rašeliništi, kde jsme se mohli nejlíp skrýt. Vřes tam byl místy spálený, nebo aspoň sežehlý ohněm, takže nám stoupal do obličeje (který jsme měli až u země) oslepující, dusivý prach, jemný jako kouř. Voda nám došla už dávno. Při takovém rychlém lezení po rukou a po kolenou člověka zmáhá hrozná únava a slabost, bolí ho všechny klouby a zápěstí ochabují, když na nich spočívá celá váha těla.

Tu a tam jsme si aspoň chvíli odpočali ve vyšším vřesovém houští, celí udýchaní, rozhrnuli jsme větvičky a ohlédli jsme se, co dělají dragouni. Asi nás nevypátrali, protože jeli rovnou dál. Mohlo jich být asi tak půl švadrony, jeli roztažení skoro na šířku dvou mil a důkladně rašeliniště prohledávali. Kdybych se byl probudil jen trochu později, byli bychom museli prchat před nimi, kdežto takhle jsme jim ještě mohli uhnout z cesty. Ale i tak nás mohla prozradit sebemenší nehoda. Když se z rašeliniště chvílemi vznesl tetřívěk a zatřepal křídly, zůstali jsme ležet bez hnutí jako mrtví a báli jsme se i vydechnout.

Tělo jsem měl celé rozbolené a zesláblé, srdce mi tlouklo jako kladivo, ruce jsem měl odřené, v krku a v očích mě pálilo, jak jsem musel ustavičně vdechovat ten jemný prach a popel, takže jsem to za chvíli už nemohl vydržet a byl bych nejradši všeho nechal. Jen strach z Alana mě pobízел, a nikoliv opravdová odvaha, abych lezl dál. Alan (musíte mít na paměti, že měl ještě k tomu na sobě těžký plášť) byl sám celý uřícený a později mu v rudém obličejí začaly naskakovat bílé skvrny. Dýchal chrčivě, pak už jen sípal, a jeho hlas, když mi na zastávkách šeptem sděloval do ucha svá pozorování, zněl úplně nelidsky. Ale přece zřejmě neklesal na duchu a čilost ho neopouštěla, takže jsem až žasl, co ten člověk všecko vydrží.

Konečně se začalo smrákat a my jsme uslyšeli troubení, a když jsme rozhrnuli vřes a ohlédlí jsme se dozadu, viděli jsme, že se švadrona řadí do šiku. Zanedlouho si dragouni rozdělali oheň a utábořili se na noc asi tak uprostřed rašeliniště.

Tu jsem Alana prosil a žebronil jsem na něm, abychom si někde lehli a vyspali se.

„Dnes v noci se spát nebude!“ prohlásil Alan. „Od téhle chvíle tví zatrolení dragouni tady to rašeliniště úplně opanují, a z Appinu jim neproklouzne nikdo, leda by měl křídla. Vyvázli jsme jen o vlasek, a teď máme dát v sázku to, co jsme zachránili? Ani za nic! Nežli se rozední, musíme být v bezpečí někde v pohoří Ben Alder.“

„Alane, mně nechybí vůle,“ namítl jsem, „ale síly. Rád bych, kdybych mohl, ale věř mi, nemohu, jsem už v koncích.“

„Tak dobrá, já tě ponesu,“ prohlásil Alan.

Podíval jsem se na něho, jestli snad žertuje – ale ne, ten človíček to myslel smrtelně vážně. Když jsem viděl, jak je odhodlaný, musel jsem se zastydět.

„Kupředu!“ vykřikl jsem. „Jdu za tebou!“

Vrhl na mne pohled, který jako by říkal: „Výborně, Davide!“ a s největší rychlostí se honem zas pustil dál.

Navečer se trochu ochladilo, a dokonce i trochu setmělo, ale ne moc. Obloha byla bez mráčku. Začínal teprve červenec a byli jsme dost daleko na severu, takže i v hluboké noci by byl člověk mohl číst, potřeboval k tomu ovšem náramně dobré oči, ale přesto jsem už často viděl, že v zimě o polednách byla kolikrát ještě větší tma. Padala hustě rosa a zmáčela vřes jako déšť, a to mě na chvíli osvěžilo. Kdykoliv jsme se zastavili, abychom si oddechli, měl jsem kdy rozhlédnout se kolem dokola, a když jsem viděl, jaká je jasná a lahodná noc, jak se ty hory kolem rýsují jako nějaké spící obludy, a jak v dálce za námi uprostřed rašeliniště vypadá dohořívající oheň jako řežavá skvrna, popadl mě najednou vztek, že se pořád ještě plahočím dál, div nevypustím duši, a polykám prach jako bídný červ.

Podle toho, co jsem četl v knihách, myslím si, že jen málokdo z těch, kdo je napsali, byl někdy v životě opravdu unavený, jinak by byl únavu vyličil mnohem silnějšími výrazy. Mně už nezáleželo na životě, minulém ani budoucím, a málem jsem už zapomínal, že je na světě chlapec, který se jmenuje David Balfour. Na sebe jsem vůbec nemyslel, jen na každý příští krok, o němž jsem byl v zoufalství přesvědčen, že bude můj poslední, a Alana, který byl toho všeho příčinou, jsem nenáviděl. Alan byl ve svém živlu, vždyť byl voják, a důstojník musí vojáky pobízet kupředu, ačkoliv nevědí proč – kdyby si mohli vybrat, zůstali by radši ležet na místě a nechali by se zabít. Jářku, ze mne by jistě byl docela dobrý voják, vždyť v těch posledních hodinách mi ani jednou nenapadlo, že bych třeba mohl dělat také něco jiného než poslouchat tak dlouho, dokud to jde, dokud z toho nebudu mít smrt.

Konečně se začínalo rozednívat, po dlouhých letech, jak se mi zdálo, a zatím jsme už vyvázli z největšího nebezpečí a mohli jsme chodit po nohou, jako lidští tvorové, místo abychom lezli po čtyřech jako zvířata. Ale jemináčku, byli jsme asi pěkný párek, když jsme se tak vlekli ohnutí jako dědečkové a klopýtali jsme přitom jako malé děti, bledí jako mrtvoly! Nepromluvili jsme spolu ani slovo, šli jsme se zaťatými zuby a s očima upřenýma před sebe a zdvíhali jsme nohy a zase jsme je stavěli jako ti chlapíci na jarmarku, když zdvíhají těžká břemena. A pořád někde na vřesovišti pípali v bažinách ptáci a na východě se pomalu ukazovalo světlo.

Řekl jsem, že Alan dělal totéž co já. Ne že bych se byl na něj díval, měl jsem co dělat, abych se udržel na nohou, ale je přece jasné, že musel být z té únavy otupělý zrovna tak jako já, a zrovna tak málo se díval, kam jde, jinak bychom nebyli vlezli do pastí jako slepí.

Stalo se to tak: scházeli jsme z kopce zarostlého vřesem, Alan napřed a já krok či dva za ním, tak jako potulný šumař se ženou, když tu najednou ve vřesu něco zašustilo, vyskočili tři čtyři rozedraní chlapi a v mžiku jsme už oba leželi na zádech s dýkou na krku.

Snad mi v té chvíli bylo všechno jedno, protože bolest, kterou mi působilo to surové zacházení, docela splynula s bolestmi, jež jsem cítil v celém těle. Byl jsem rád, že už nemusím jít dál, a tak mi nevadila ani ta dýka. Před očima jsem měl tvář muže, který mě držel, a pamatuji se, že byla osmahlá sluncem až do černa, a že měl světlé oči, ale nebál jsem se ho. Slyšel jsem, jak si Alan šeptá s druhým v gaelštině, a bylo mi docela jedno, co si povídají.

Pak najednou dýky zmizely, chlapi nám odebrali zbraně a posadili nás do vřesu proti sobě.

„To jsou lidi Clunyho,“ řekl Alan. „Nemohli jsme se dostat do lepších rukou. Musíme tady s nimi počkat, jsou to jeho přední strážé, dokud jejich náčelník nedostane zprávu o mém příchodu.“

Cluny Macpherson, náčelník klanu Vourichovců, byl jedním z vůdců velkého povstání před šesti lety. Na jeho hlavu byla vypsána odměna, a proto jsem předpokládal, že je už dávno ve Francii s ostatními vůdci toho zoufale odvážného podniku. Ačkoliv jsem byl tolik unavený, málem jsem se zas vzpamatoval překvapením nad tím, co jsem slyšel.

„Cože, Cluny, je ještě tady?“ podivil jsem se.

„To se ví!“ odpověděl Alan. „Je pořád doma, ve svém kraji, vždyť mu pomáhá jeho klan! To by nedokázal ani král Jiří!“

Byl bych se možná vyptával dál, Alan mi však naznačil, abych si to nechal na pozdější dobu. „Jsem dost unavený,“ řekl, „a moc rád bych se trochu vyspal.“ Pak se beze slova obrátil obličejem do hustého vřesu a patrně ihned usnul.

Já jsem to prostě nesvedl. Slyšeli jste někdy v létě chřestit v trávě kobyly? No, a sotva jsem zamhouřil oči, jako by mi v celém těle, nad hlavou, v břiše a v zápěstích chřestily samé kobyly, a tak jsem musel honem zas oči otevřít, začal jsem se převalovat a převracet, pak jsem se posadil, zase jsem si lehl a díval jsem se do nebe, až mě přecházel zrak, nebo na divoké a špinavé Clunyho lidi, kteří po nás pokukovali nad vřesem a brebentili spolu gaelsky.

To byl veškerý můj odpočinek, dokud se posel nevrátil. Poněvadž se ukázalo, že nás Cluny rád u sebe přivítá, museli jsme se zas postavit na nohy a vydat na cestu. Alan byl ve znamenité náladě, neboť se spánkem hodně osvěžil, měl veliký hlad a náramně se těšil na sklenici pálenky a horké rízky, na které ho posel patrně přišel pozvat. Mně se div neudělalo špatně, když jsem slyšel o jídle. Předtím jsem v celém těle cítil smrtelnou tíhu, ale pak zas najednou jakousi příšernou lehkost, takže jsem ani nemohl jít. Zdálo se mi, že se vznáším jako babí léto, že místo po zemi chodím v obláčích, že ty kopce kolem jsou lehounké jako pírkó, že vzduch proudí

jako prudká horská bystřina, v které se zmítám sem a tam. Z toho mě popadl jakýsi zoufalý strach, který mě tolik skličoval, že bych se byl dal do pláče nad tím, jak jsem bezmocný.

Viděl jsem, že mě Alan zamračeně pozoruje, a myslel jsem si, že se zlobí. Dostal jsem z toho takový podivně lehkomyšlný strach, jaký snad mívají děti. Pamatuji se také, že jsem se usmíval a nemohl jsem přestat, ačkoliv jsem se o to snažil, poněvadž jsem si myslel, že to je v té chvíli úplně nemístné. Ale můj dobrý kamarád byl jen samá laskavost – za chvíli mě dva z našich průvodců chytili za ruce a začali mě táhnout kupředu velice rychle (tak se mi aspoň zdálo, ačkoliv ve skutečnosti šli asi hodně pomalu) bludištěm ponurých strží a roklí do klína chmurného pohoří, zvaného Ben Alder.

KAPITOLA XXIII

Clunyho klec

Konečně jsme přišli k úpatí nesmírně strmého skalního srázu, po němž se drápal les, který končil pod holou svislou stěnou.

„Tady je to,“ řekl jeden z našich průvodců, a vyrazili jsme vzhůru do kopce.

Stromy se houževnatě držely srázu jako námořníci stěžňových zápor, a my jsme vystupovali po jejich kmenech jako po příčlích žebříku.

Docela nahoře, kde se nad listnatými korunami stromů zdvíhala svislá skalní stěna, uviděli jsme tu podivnou chýši, které se v kraji říkalo „Clunyho klec“. Několik kmenů bylo svázáno větvkami, mezery mezi nimi byly vyztuženy kůly a půda za touto hradbou byla vyrovnána hlínou a upěchována jako podlaha. Strom, který rostl šikmo ze srázu, tvořil živoucí hlavní trám střechy. Stěny byly z proutí, pokrytého mechem. Chýše měla trochu vejčitý tvar a byla na zarostlém srázu zpola zavěšena, zpola podepřena, jako vosí hnízdo v zeleném hlohovém houští.

Uvnitř bylo dost místa, aby se tam celkem pohodlně vešlo pět šest lidí. Na jednom výčnělku skály bylo dovedně zřízeno ohniště, takže kouř, plazící se po skalní stěně vzhůru, snadno unikl pozornosti zdola, neboť byl podobně zbarvený.

Byla to jedna z Clunyho skryší, měl totiž mimo ni ještě porůznu v kraji všelijaké jeskyně a podzemní kryty, a podle toho, jaké mu jeho zvědové přinesli zprávy, stěhoval se z místa na místo, jak se vojáci přibližovali nebo vzdalovali. Při takovém způsobu života a zásluhou příslušníků jeho klanu, kteří mu byli oddáni, mohl

zůstat v bezpečí doma, když tolik jiných náčelníků uprchlo, bylo pochytnáno nebo zabito. Ale zůstal tam pak už jen čtyři nebo pět let a odjel do Francie teprve na výslovný rozkaz svého pána. Tam brzy zemřel, a člověku je divně, když si pomyslí, jak se mu asi stýskalo po jeho kleci v pohoří Ben Alder.

Když jsme se vydrápali až ke dveřím, seděl u krbu ve skále a pozoroval sluhu, který něco kuchtil. Byl oblečen náramně prostě, pletenou noční čepici měl staženou přes uši a kouřil z krátké začouzené dýmky. Při tom však měl královské vystupování a byla to zvláštní podívaná, když vstal a začal nás vítat.

„Nu, račte dál, pane Stewarte,“ řekl, „a uveďte sem svého přítele, jehož jméno neznám.“

„Jak se vám daří, Cluny?“ otázal se Alan. „Doufám, že dobře. Velice mě těší, že vás zase vidím a že vám mohu představit svého přítele, pana Davida Balfoura ze Shawů.“

Kdykoliv Alan vyslovil jméno mého rodu, dokud jsme byli sami, znělo to vždycky trochu posměšně, ale před cizími lidmi vyvolával mé jméno zvučně jako hlasatel.

„Račte oba dál, pánové,“ řekl Cluny. „Vítám vás ve svém domě, který je jistě podivný a nevzhledný, ale měl jsem čest tady hostit osobnost z královského rodu, pane Stewarte – vy bezpochyby znáte tu osobnost, kterou mám na mysli. Musíme se pro štěstí napít, a jakmile tady ten můj nešika bude mít řízky hotové, zasedneme k obědu a zahrajeme si trochu karty, jak se to sluší v pánské společnosti. Vedu trochu jednotvárný život,“ pokračoval, nalévaje nám pálenku, „málokdy mám u sebe společnost, a tak tady sedím, točím palci, vzpomínám na slavné doby, které jsou ty tam, a toužím po tom slavném dni, na který už nebudeme, jak doufám, dlouho čekat. A tak vám tedy připíjím: Ať se vrátí náš král!“

Všichni jsme si přitukli a napili jsme se. Já jsem králi Jiřímu jistě nepřál nic zlého, a kdyby tam byl tehdy býval osobně přítomen, byl by si pravděpodobně počínal stejně jako já. Jakmile jsem se napil pálenky, bylo mi hned mnohem líp, a tak jsem se mohl rozhlížet a slyšel jsem všechno, snad trochu jako v mráкотách, ale už jsem nepocítoval tu bezdůvodnou hrůzu a duševní sklíčenost.

Byl to vskutku podivný dům, a náš hostitel byl také podivín. Protože se Cluny už tak dlouho skrýval, osvojil si přesné návyky jako nějaká stará panna. Měl u stolu své zvláštní místo, kam si nesměl sednout nikdo jiný. Každý kus zařízení v kleci měl také své místo, a nikdo nesměl ten pořádek porušit. K jeho hlavním koníčkům patřilo vaření – nespustil oči z řízků, i když nás tak obřadně vítal.

Navštěvoval možná občas svou ženu a několik nejbližších příbuzných a přijímal též jejich návštěvy, hlavně v noci, ale jinak žil skoro pořád osaměle a stýkal se jen se svými strážemi a s muži, kteří ho v té kleci obsluhovali. Hned ráno k němu chodil jeden z nich, který ho holil a vyprávěl mu, co je v kraji nového, neboť náčelník byl nezřízeně dychtivý zpráv. Vyptával se ho bez konce, vážně jako dítě, a při některých odpovědích se smál jako beze smyslů a dával se jim do smíchu i pak, jen při pouhé vzpomínce, když holič byl už kolik hodin pryč.

Ty otázky kladl jistě dost záměrně. Byl sice odloučen od světa a jako ostatní náčelníci klanů byl nedávným parlamentním zákonem zbaven veškeré své moci, ale přesto si dosud nad svým klanem podržel patriarchální soudní pravomoc. Příslušníci jeho klanu chodili k němu do té skrýše se svými spory, aby je rozsoudil, a jeho krajané, kteří by byli nad rozsudkem nejvyššího soudu jen luskli prsty, dali si zajít chuť na pomstu a platili odškodné jen na pouhé slovo toho psance, na jehož hlavu byla vypsána odměna. Když se rozzlobil, což se stávalo velice často, udílel rozkazy a vy-

hrožoval trestem jako nějaký král a příslušníci jeho klanu se před ním třásli a krčili strachem jako děti před prchlivým otcem. Když k němu někdo přišel, podal mu obřadně ruku a oba se podle vojenského způsobu dotkli prsty čapky. Měl jsem u něho dost dobrou příležitost poznat mravy a zvyky horalských klanů – a byl to přece odsouzený náčelník a psanec v porobeném kraji, který křížem krážem prohledávali vojáci, aby ho lapili, a někdy zajížděli až na míli od místa, kde se skrýval. I ten nejposlednější rozedraný příslušník jeho klanu by byl získal celé jmění, kdyby ho byl zradil, aby se mu pomstil za to vyhrožování a vylákané peníze.

Ten první den, kdy jsme tam byli, vymačkal Cluny na hotové řízky vlastnoručně šťávu z citronu (byl totiž dobře zásoben všelijakými lahůdkami) a vybídl nás, abychom zasedli k jídlu.

„Takovéhle,“ řekl a mínil řízky, „jsem tady ve svém domě předložil i Jeho královské Výsosti, ale bez citronové šťávy, protože tehdy jsme byli rádi, když jsme sehnali nějaké maso, a bez takového přepychu jsme se museli obejít. V šestačtyřicátém roce bylo v našem kraji věru víc dragounů než citronů!“

Nevím, jestli řízky byly opravdu dobré, ale mně se zdvihl žaludek, když jsem je uviděl, a snědl jsem toho moc málo. Při jídle nás Cluny ustavičně bavit vyprávěním, jak v té kleci hostil prince Karla, opakoval nám doslova, co kdo tehdy řekl, a vstával od stolu, aby nám ukázal, kde tehdy kdo seděl. Z jeho vyprávění jsem měl dojem, že princ byl roztomilý a vtipný mladík, takový, jaký má být syn ze vznešeného královského rodu, ale že nebyl zrovna moudrý jako Šalomoun. Měl jsem také dojem, že za svého pobytu v kleci byl často opilý, a tak je vidět, že ta neřest, která prý později z něho udělala úplnou trosku, začala se u něho projevovat už tehdy.

Jakmile jsme dojedli, vytáhl Cluny balíček starých, ohmataných a zamaštěných karet, jaké člověk najde v nejsprostší hospodě,

a oči se mu v obličejích zajiskřily, když nám navrhoval, že bychom si mohli zahrát.

Karty jsou věc, k níž mi byl výchovou vštípen odpor jako k velké haněbnosti, neboť můj otec byl toho názoru, že se na křesťana a slušného člověka nesluší, aby sázel své živobytí proti živobytí druhých podle toho, jak rozhodne kus pomalovaného tvrdého papíru. Pravda, mohl jsem se vymluvit na únavu, byla by to bývala dostatečná omluva, ale domníval jsem se, že je na místě, abych projevil svůj názor. Patrně jsem se při tom hodně zarděl, hlas se mi však nezachvěl, když jsem jim pověděl, že sice nemám právo soudit jiné, ale že nepovažuji karty za poctivou hru.

Cluny přestal míchat karty. „Co to má, u všech čertů, znamenat?“ vykřikl. „Co to je za svatouškovské řeči? A takový whigovský žvást mám poslouchat v domě Clunyho Macphersona?“

„Dal bych za pana Balfoura ruku do ohně,“ prohlásil Alan. „Je to čestný a srdnatý šlechtic, a uvědomte si laskavě, kdo vám to říká. Mám královské jméno,“ pokračoval a furiantsky si nasadil klobouk, „a myslím, že já a každý, koho nazývám svým přítelem, se hodíme do společnosti i nejlepších lidí. Ale pan Balfour je unavený a měl by se vyspat, a jestli nemá chuť zahrát si s námi karty, vám a mně to přece nemůže vadit. Já si s vámi ochotně zahraji kteroukoliv hru, jakou jen dovedete pojmenovat.“

„Byl bych velice rád, kdybyste vzal na vědomí, že v mém chudém domě si může každý šlechtic dělat, co se mu líbí,“ řekl Cluny. „Kdyby se váš přítel chtěl třeba postavit na hlavu, prosím, ať si poslouží. Ale jestli on nebo vy nebo někdo jiný tady není s něčím spokojen, velice by mě těšilo, kdyby se mnou na chvíli vyšel ven.“

Nechtěl jsem ovšem, aby si ti dva přátelé kvůli mně podřezali krky, a proto jsem prohlásil:

„Jsem opravdu velice unavený, jak se Alan zmínil, a pak, jestliže máte syny, což je pravděpodobné, dovolte, abych vám řekl, že jsem to slíbil svému otci.“

„Dobrá, dobrá, to stačí,“ zabručel Cluny a ukázal mi do kouta klece na lože, vystlané vřesem. Byl však přesto rozmrzelý, díval se na mne jen úkosem a něco si bručel. Musím uznat, že moje námitka a způsob, jakým jsem ji vyjádřil, měla trochu přísnou presbyteriánskou příchut' a mezi těmi divokými jakobitskými horaly nebyla zrovna na místě.

Po pálení a zvěřině na mne padla zvláštní tíha, takže sotva jsem si lehl, obestřely mě téměř mrákoty, z nichž jsem se neprobral skoro celý ten čas, co jsme pobývali v Clunyo kleci. Chvilími jsem byl docela při smyslech a chápal jsem všechno, co se kolem dělo, ale někdy jsem slyšel hlasy nebo chrápání spáčů jen jako nerozeznatelné šumění řeky, a plédy na stěně se najednou vzdouvaly a zase splaskly, jako když se na hořící střeše míhají plameny a stíny. Občas jsem snad promluvil nebo vykřikl, jak si vzpomínám, neboť jsem s úžasem slyšel, že mi někdo odpovídá. Ale nepamatuji se, že bych byl měl nějaké strašidelné sny, vím jen, že mě posedla jakási bezejmenná, temná, neodbytná hrůza – hrůza z toho, kde jsem se to octl, z lože, na kterém jsem ležel, z těch plédů na stěně, z hlasů, z ohně a ze mne samého.

Zavolali ke mně toho holiče, který zároveň sloužil i jako ranhojič, aby mi něco předepsal, ale poněvadž mluvil gaelsky, nerozuměl jsem ani slovo z toho, co o mně říkal, a bylo mi tak špatně, že jsem ani nežádal, aby mi to někdo přeložil. Věděl jsem sám dobře, že jsem nemocný, a všechno ostatní mi bylo jedno.

Když jsem tam ležel a bylo mi tak bídně, nevšímal jsem si moc svého okolí. Víam jen, že Alan a Cluny skoro pořád hráli karty, a pamatuji se, že Alan patrně z počátku vyhrával, poněvadž jsem se na

chvíli posadil a viděl jsem, že jsou horlivě zabráni do hry a na stole se třpytí velká hromada zlatáků, asi tak šedesát, nebo dokonce sto guinejí. Působilo to prazvláštním dojmem, taková spousta peněz v hnízdě na skalním srázu, postaveném na stromech. Ale hned jsem si pomyslel, že se Alan pouští na nebezpečnou hloubku, když kromě zeleného měšce s asi tak pěti librami nemá nic, co by ho udrželo nad vodou.

Druhého dne se štěstí patrně obrátilo. Asi v poledne mě jako obvykle probudili k obědu a jako obvykle jsem jídlo odmítl, a tak mi dali trochu pálenky, do níž byl přimíchán nějaký hořký lektvar, který mi předepsal ten holič. Otevřenými dveřmi svítilo dovnitř slunce, které mě oslňovalo, až se mi rozbolely oči. Cluny seděl u stolu a zuřivě míchal karty. Alan stál skloněný nad mým ložem, s obličejem až u mých očí, takže se mi zdál hrozně velikánský, snad proto, že jsem měl oči zkalené horečkou.

Prosil mě, abych mu půjčil peníze.

„Nač?“ zeptal jsem se.

„No, jen tak,“ odpověděl.

„Ale nač je vlastně potřebuješ?“ opakoval jsem.

„Snad bys mi neodepřel půjčku, Davide?“ naléhal.

Byl bych to jistě udělal, kdybych byl býval při smyslech! Jenže v té chvíli jsem nemyslel na nic jiného, než jak bych se toho obličeje zbavil, a tak jsem mu peníze dal.

Ráno třetího dne – to jsme už byli v Clunyho kleci osmačtyřicet hodin – jsem se probudil s pocitem veliké duševní úlevy. Byl jsem sice hodně slabý a unavený, ale všechno se mi už jevilo ve skutečných rozměrech a v poctivé, všední podobě. Měl jsem chuť k jídlu, vstal jsem z lože bez pomoci, a jakmile jsme se nasnídali, vyšel jsem si před klec a posadil jsem se tam nad vrcholky stromů. Bylo zataženo a vzduch byl mírně chladný, a já jsem tam celé

dopoledne seděl jako ve snu, z kterého mě chvílemi vyrušili jen Clunyho zvědové a sluhové, když přišli s nějakými zprávami nebo zásobami. V té době byl totiž kolem dokola vzduch čistý, a tak bylo u Clunyho rušno skoro jako u královského dvora.

Když jsem se vrátil, viděl jsem, že Cluny a Alan přestali hrát karty a že se vyptávají nějakého sluhy. Náčelník se ke mně obrátil a spustil na mne gaelsky.

„Já, prosím, gaelsky neumím,“ odpověděl jsem.

Ale od té příhody s kartami bylo zřejmé, že všechno, co řeknu nebo udělám, Clunyho po každé rozzlobí. „Vaše jméno má tedy víc rozumu než vy sám,“ odsekl zlostně, „protože je čistě gaelské. Ale abyste věděl, oč jde. Můj zvěd přišel se zprávou, že na jihu je vzduch čistý, a tak se vás chci zeptat, jestli máte dost sil, abyste se mohli pustit dál.“

Na stole jsem viděl karty, ale žádné zlaťáky, jenom hromádku popsaných papírků, všechny však ležely před Clunym. Mimo to se Alan tvářil jaksi podivně, jako člověk, který není zrovna spokojený, a tak se mne zmocnily velké obavy.

„Nevím, jestli jsem už docela v pořádku,“ odpověděl jsem a podíval jsem se na Alana. „Ale máme moc málo peněz a hodně dalekou cestu.“

Alan se kousl do rtu a sklopil oči k zemi.

„Davide,“ ozval se za chvíli, „já jsem ty peníze prohrál – musím ti říci pravdu.“

„I ty moje?“ zeptal jsem se.

„I ty tvoje,“ odpověděl s hlasitým povzdechem. „Neměls mi je dávat. Jak si sednu ke kartám, ztratím hlavu.“

„Oho, oho!“ vykřikl Cluny. „Na tom přece nezáleží, vždyť je to hloupost! Ty peníze vám samozřejmě vrátím, a třeba dvakrát tolik, jestli dovolíte. To by bylo pěkné, abych si je nechal! Nesmíte si

přece myslet, že bych dělal šlechtici v takovém postavení, jako jste vy, nějaké potíže, to by bylo pěkné!“ V obličeji byl celý rudý a honem začal vytahovat zlatáky z kapsy.

Alan neříkal nic, seděl tam s očima sklopenýma k zemi.

„Byl byste tak laskav, prosím, a vyšel byste se mnou na chvílku ven?“ požádal jsem Clunyho.

Řekl, že ho bude těšit, a šel za mnou docela ochotně, ale byl zřejmě nakvašený a dopálený.

„Nejdřív vám musím poděkovat za váš šlechetný návrh, pane,“ řekl jsem mu.

„Nemluvte o tom, to jsou, hlouposti!“ vykřikl Cluny. „Jakápak šlechetnost? Tohle je náramně nešťastná věc, ale nemějte mi to za zlé! Co si mám počít – jsem celý čas zavřený tady v tom vosím hnízdě a jsem rád, když ke mně přijdou nějakí přátelé a já si s nimi mohu zahrát karty. A když prohrají, nesmí si samozřejmě, nikdo myslet –,“ a odmlčel se.

„Ano, když prohrají, vrátíte jim prohrané peníze,“ řekl jsem, „ale když vyhrají, odnesou si vaše peníze v kapse! Jak jsem vám řekl, pane, dovedu vaši šlechetnost ocenit, ale je mi velice nepřijemné, že jsem se octl v takovém postavení.“

Cluny chvíli mlčel – byl by rád něco řekl, jak se zdálo, ale mlčel. A v obličeji rudl víc a více.

„Jsem mladý,“ začal jsem, „a proto vás žádám o radu. Poradte mi tak, jako byste radil svému vlastnímu synovi. Můj přítel prohrál skoro všechny naše peníze, ale předtím na vás vyhrál mnohem víc. Mohu tedy ty peníze zase vzít zpátky? Bylo by to správné? Ať se zachovám tak či tak, vidíte sám, že to bude vždycky těžké pro člověka, který má trochu hrdosti.“

„Pro mne je to také dost těžké, pane Balfoure,“ odpověděl Cluny, „protože před vámi vypadám skoro jako člověk, který chudáky

vlákal do pasti a pak je odřel o poslední. Byl bych nerad, kdyby přátele v mém domě někdo urážel,“ vykřikl najednou zlostně, „ale sám se také nenechám urážet!“

„Tak vidíte, pane, že jsem neměl tak docela nepravdu,“ domlouval jsem mu, „a že karban je pro šlechtice velice nevhodné zaměstnání. Ale pořád ještě čekám, až vyslovíte svůj názor.“

Jsem přesvědčen, že jestli Cluny někdy někoho nenáviděl, byl to David Balfour. Změřil si mě bojovně od hlavy až k patě a málem by mě vyzval na souboj. Ale odzbrojilo ho buď mé mládí, nebo jeho vlastní cit pro spravedlnost. Byla to zajisté velice trapná věc pro všechny zúčastněné, a tím trapnější pro Clunyho, a proto mu slouží ke cti, jak to nakonec rozřešil.

„Pane Balfoure,“ prohlásil, „mám za to, že jste až presbyteriánsky svědomitý, ale přesto je ve vás pravý šlechtický duch. Na mé čestné slovo, můžete si ty peníze vzít nazpět – tak bych aspoň poradil svému synovi – a tady máte na to ruku!“

KAPITOLA XXIV

Útěk vřesovištěm - hádka

V noční temnotě převezli Alana a mne přes Loch Errocht a my jsme pak zamířili po jeho východním břehu k další skrýši poblíž horního konce Lochu Rannoch, kam nás dovedl jeden z Clunyho sluhů. Ten chlapík nám nesl všechna naše zavazadla a k tomu ještě Alanův těžký plášť a klusal pod tím břemenem, jako by to bylo pírko a on statný horský koník, ačkoliv já jsem se jindy jen pod poloviční tíhou prohýbal až k zemi. A přece to byl človíček, kterého bych byl v obyčejné rvačce možná přelomil přes koleno.

Byla to jistě velká úleva jít bez přítěže, a bez té úlevy a bez toho pocitu volnosti a lehkosti bych snad nebyl vůbec mohl jít dál. Vždyť jsem teprve nedávno vstal po nemoci a naše postavení nebylo takové, abych z něho čerpal povzbuzení pro větší tělesnou námahu – putovali jsme totiž nejneutěšenějšími a nejpustšími končinami Skotska, pod zamračenou oblohou a se vzájemnou hořkostí v srdci.

Dlouho jsme nepromluvili ani slovo. Šli jsme vedle sebe nebo za sebou a oba jsme se tvářili zatvrzele – já nadutý zlostí a pýchou, a jedině z těchto dvou prudkých a hříšných pocitů jsem čerpal všechnu svou sílu. Alan se zlobil a přitom i styděl – styděl se za to, že prohrál mé peníze, a zlobil se na mne, že mu to mám tak za zlé.

Myšlenka na rozchod se ve mně ozývala čím dál tím silněji, a čím víc jsem ji schvaloval, tím víc jsem se za to styděl. Bylo by věru velice pěkné, hezké a šlechetné, kdyby se Alan najednou obrátil a kdyby mi řekl: „Jdi si, nebezpečí hrozí především mně a má společnost tě ohrožuje.“ Ale copak jsem se já mohl obrátit k příteli, který mě jistě měl rád, a mohl jsem mu říci: „Tobě hrozí velké

nebezpečí, mně jen malé – tvé přátelství je mi na obtíž! A tak jdi, dělej, co umíš, a snaž se si své strážně sám!“ – ne, to bylo nemožné, a tváře mi hořely studem už jen při té tajné myšlence.

Alan si věru počínal jako dítě, a co je horší, jako zrádné dítě. Vymámil na mně peníze, když jsem ležel takřka v mrákotách, a to přece byla skoro krádež – a teď si tady vykračuje po mém boku, v kapse ani vindru, a jak se mi zdá, docela blaženě se spoléhá na peníze, které jsem si musel jeho vinou vyžebrot. Pravda, byl jsem ochoten rozdělit se s ním, ale to mě právě zlobilo nejvíc, že s mou ochotou zřejmě počítal.

Tyto dvě věci mě v duchu zaměstnávaly především, ale nemohl jsem o nich začít, poněvadž jsem věděl, že by to byl černý nevědek. Proto jsem si vybral menší ze dvou zel a raději jsem mlčel, dokonce jsem se na kamaráda ani nepodíval, leda jen úkosem.

Když jsme se dostali na druhý břeh Lochu Errocht, který byl porostlý měkkými sítinami a kde se nám šlo líp, nemohl to konečně už vydržet a přistoupil ke mně.

„Davide, dobří přátelé přece nebudou takovou maličkost brát tak zle,“ začal. „Měl bych říci, že toho lituji, no, a tak to říkám. A jestli proti mne něco máš, měl bys mi to snad říci.“

„Vždyť já proti tobě nic nemám,“ odpověděl jsem.

Přivedlo ho to zřejmě do rozpaků a já jsem měl škodolibou radost.

„Tak?“ zeptal se a hlas se mu trochu chvěl. „A což kdybych řekl, že vina je na mně?“

„No, samozřejmě je vina na tobě,“ odpověděl jsem chladně, „ale musíš uznat, že jsem ti nic nevyčítal.“

„To ne, ale víš dobře, že jsi udělal něco ještě horšího. Marně se rozejít? Jednou jsi to už nadhodil. Navrhneš to znovu? Mezi námi

tady a oběma moři je kopců a vřesovišť dost pro oba, Davide, a při- znám se ti, že nemám chuť zůstat s někým, kdo o mne nestojí.“

To mě řalo do živého a bylo mi, jako by byl odhalil mou nevěru, kterou jsem před ním tak tajil.

„Alane Brecku!“ vykřikl jsem a za chvíli jsem dodal: „Copak myslíš, že bych se k tobě dovedl obrátit zády, když jsi v nejhorší tísní? Jistě by ses neodvážil říci mi něco takového rovnou do očí. Vždyť celé mé chování svědčí proti tomu. Pravda, usnul jsem tam v rašeliništi, ale byl jsem unavený, a nemáš právo mi to vyčítat –“

„Já jsem ti to nikdy nevyčetl,“ namítl Alan.

„Ale co jiného jsem tedy udělal,“ pokračoval jsem, „abys měl právo takhle mě podezřívát, jako bych byl ten nejpodlejší pes? Ještě nikdy jsem nenechal přítele v úzkých, a není tedy pravděpodobné, že bych to udělal tobě prvnímu. Ale jsou mezi námi věci, na které já nemohu nikdy zapomenout, i když ty můžeš.“

„Řeknu ti jen tohle, Davide,“ odpověděl Alan velice klidně. „Vděčím ti už dlouho za svůj život, a teď jsem ti ještě k tomu dlužen peníze. Měl by ses snažit, abys mi to břemeno ulehčil.“

To by mě bylo mělo dojmout, a také mě to trochu dojalo, jenže ne v tom správném smyslu. Byl jsem si vědom, že si nepočínám dobře, a proto jsem se zlobil nejen na Alana, ale i na sebe, a byl jsem tím nemilosrdnější.

„Žádal jsi mě, abych mluvil. Dobrá, budu tedy mluvit. Uznávám, že ses ke mně zachoval nevděčně. Musel jsem kvůli tobě spolknout urážku – a přece jsem ti nic nevyčítal, ba ani jsem se o té věci nezmínil, dokud jsi nezačal sám. A teď mi vytýkáš,“ vykřikl jsem, „že mi není do smíchu a do zpěvu, jako by mě ta urážka těšila! Nakonec bys snad ještě chtěl, abych padl na kolena a abych ti za to poděkoval! Měl bys myslet víc na druhé, Alane Brecku! Kdybys myslel víc na druhé, mluvil bys možná míň o sobě. Když přítel, který tě má rád,

polkne urážku a ani nemukne, měl bys to nechat být, místo abys na něj pořád dorážel a ještě mu přitěžoval. Sám jsi řekl, že vina je na tobě, a proto bys neměl hledat záminku k hádkám.“

„Dobrá, nechme toho,“ řekl Alan.

A znovu jsme šli zamlklí jako prve. Když jsme došli k cíli cesty, navečeřeli jsme se a uložili jsme se k spánku, taktéž bez jediného slova.

Nazítří ještě za šera nás Clunyho sluha přepravil přes Loch Rannoch a poradil nám, kudy by bylo nejlíp pustit se dál. Měli jsme se ihned vydrápat vzhůru do kopce, obejít oklikou údolí Lyon, Lochay a Dochart, a pak sestoupit do nížiny podél Kippenu a horního konce zálivu Forthu. Alan neměl velkou radost, že musíme putovat krajem Glenorchy, domovem Campbellovců, s kterými byl zneprátelen na krev. Namítal, že kdybychom se obrátili na východ, octli bychom se za chvíli mezi atholskými Stewartovci, kteří jsou jeho příbuzní, ačkoliv jsou poslušní jiného náčelníka, a tak bychom se snáze a mnohem rychleji dostali k cíli své cesty. Ale sluha – byl to Clunyho hlavní zvěd – nám to rozmlouval a uváděl mnoho důvodů – znal početní sílu vojenských oddílů v každém okrese a tvrdil, pokud jsem mu ovšem rozuměl, že nás nebudou nikde tak málo obtěžovat jako v kraji Campbellovců.

Alan konečně povolil, ale dost nerad. „Je to jeden z nejpustších krajů Skotska,“ řekl. „Pokud vím, jsou tam jen vřesoviště, vrány a Campbellovci. Ale vidím, že jsi muž prozíravý, a tak budiž po tvém!“

Vydali jsme se tedy na cestu podle tohoto plánu a skoro tři noci jsme se plahočili ponurými horami a kolem pramenů divokých řek. Často jsme byli úplně v mlze, takřka ustavičně do nás šlehal vítr a déšť, ani jednou na nás nevykouklo slunce, aby nás trochu potěšilo. Ve dne jsme spali v promáčeném vřesu a v noci jsme se

neustále drápali po krkolomně příkrých svazích a šplhali v divokých skalách. Často jsme bloudili a často byla tak hustá mlha, že jsme se museli zastavit a počkat, až se rozední. Na rozdělání ohně nebylo ani pomyslení. Naše jediná potrava byla ovesná kaše s kouskem studeného masa, který nám dali s sebou v Clunyho kleci. Ale pokud jde o pití, neměli jsme věru nouzi o vodu.

Byly to hrozné dny, tím hroznější, že bylo tak špatné počasí a že jsme šli tak ponurou krajinou. Nikdy mi nebylo teplo, zuby mi jektaly zimou a trápila mě bolest v krku, kterou jsem zakusil už na ostrůvku. Bolestné píchání v boku neustávalo, a když jsem spal na tom mokrému loži, déšť mě bičoval a bahnem pode mnou prosakovala voda, bylo mi, jako bych znovu v představách prožíval svá nejhorší dobrodružství v tmavé věži u Shawů, najednou osvětlené bleskem, v podpalubí, když tam námořníci na zádech přinesli Ransoma, v palubní kajutě, kde na zemi ležel umírající Shuan, nebo tam na cestě, když se Colin Campbell křečovitě chytil za kabát na prsou. Z té neklidné dřímoty jsem se obyčejně probouzel, jakmile se zešeřilo, posadil jsem se v louži, v níž jsem se vyspal, a k večeři jsem snědl studenou kaši. Déšť mě šlehal do obličeje, nebo se mi ledovými potůčky lil po zádech, a kolem dokola nás obklopovala mlha jako zdi nějaké temné kobky – nebo když foukal vítr, najednou se roztrhla a hluboko pod námi se ukázalo nějaké tmavé údolí, do kterého se s řevem řítily bystřiny.

Všude kolem dokola k nám zaléhal hukot nekonečné spousty řek. V tom ustavičném dešti se horské bystřiny vzduly a z každé rokliny se řinula voda jako z nádrže, všechna údolí byla zatopena rozvodněnými potoky, které se vylévaly z koryt. Na nočním pochodu se velebně ozýval jejich hukot dole v údolích – chvílemi burácel jako hrom, chvílemi zas jako by zlostně kvílel. Tehdy jsem teprve správně pochopil pohádky o hasrmanovi, zlém duchu řek,

který prý někde u brodu hlasitě nařiká tak dlouho, dokud nepřiláká nějakého nešťastného pocestného. Měl jsem dojem, že Alan těm pohádkám věří, aspoň trochu, neboť kdykoliv se hukot řeky rozburácel víc, po každé jsem k svému překvapení viděl, jak se Alan podle katolického obyčeje pokřičoval (což mě ovšem vždycky pohoršilo).

Po celou tu hroznou cestu jsme se ani trochu nesblížili, ba nepromluvili jsme spolu takřka ani slovo. Bylo mi opravdu moc špatně, až k smrti, a to je snad dost dobrá omluva. Ale mimo to jsem už od narození takový, že nerad odpouštím – hned tak mě někdo neurazí, ale jestliže ano, nemohu na to dlouho zapomenout, a tak jsem se zlobil na kamaráda i na sebe. První dva dny byl skoro pořád na mne vlídný – mlčel sice, ale vždycky byl ochoten mi pomoci, a jak jsem viděl, stále doufal, že mě rozmrzelost přejde. A já jsem se pořád uzavíral do sebe, živil jsem v sobě hněv, jeho pomoc jsem hrubě odmítal, a jen chvílemi jsem o něj zavadil pohledem, jako by byl křoví nebo balvan.

Druhou noc, či vlastně třetího dne hned za rozbřesku jsme se octli na úplně holém kopci, takže jsme se tam nemohli ihned usadit, najíst a vyspat, jako jsme to dělali jindy. Nežli jsme došli k chráněnému místu, ranní šero se hodně prosvětlo – přšelo sice pořád, ale mraky se honily výše. Alan se na mne zahleděl trochu starostlivě.

„Měl bys mi dát svůj ranec,“ řekl snad už po deváté od té chvíle, co jsme se u Lochu Rannoch rozloučili s Cluného zvědem.

„Jde se mi tak dobře, děkuji,“ odpověděl jsem hlasem studeným jako led.

Alan se prudce zarděl. „Víckrát ti to už nenabídnu,“ řekl. „Víš, že nejsem zrovna trpělivý člověk, Davide!“

„Jakživ jsem netvrdil, že jsi,“ odsekl jsem – byla to hrubá a hloupá odpověď, která se hodila tak na desetiletého kluka.

Alan v té chvíli neřekl nic, ale jeho chování bylo výmluvné dost. Patrně si v té chvíli docela odpustil to, co se stalo u Clunyho – naražil si klobouk ke straně, křepce si vykračoval, hvízdal si písničky a úkosem po mně pokukoval s vyzývavým úsměvem.

Třetí noc jsme měli projít západním koncem kraje Balquhiddy. Počasí bylo jasné a studené, vzduch štípal jako za mrazu, severák rozehnal mraky a na nebi zářily hvězdy. Potoky byly pořád rozvodněné a burácely mezi kopci, ale pozoroval jsem, že Alan už nemyslí na hastrmana a naopak je v bujně náladě. Pokud jde o mne, přišla ta změna počasí moc pozdě. Ležel jsem už v bahně tak dlouho, že se mne štítil i můj vlastní šat, jak to stojí v bibli. Byl jsem smrtelně unaven, bylo mi k smrti špatně, všechno mě bolelo a celý jsem se trásl. Studený vítr mi pronikal až do kostí a jeho hukotem mi zaléhaly uši. Ačkoliv jsem na tom byl tak bídne, musel jsem ještě od kamaráda snášet takřka týrání. Mluvil hodně a pořád do mne ryl. „Whig“ byla ještě nejmírnější přezdívka, kterou mě častoval. „Tak, tady ukaž, můj milý whigu, jak dovedeš skákat! Já vím, že jsi báječný skokan!“ A tak dále – pořád uštěpačným hlasem a se škodolibým obličejem.

Byla to jen moje vina a nikoho jiného, ale bylo mi tak mizerně, že jsem toho ani nelitoval. Měl jsem pocit, že se už daleko nedovleku, že každou chvíli padnu, zhyju v mokru tam v horách jako ovce nebo liška a zbudou po mně jen vybělené kosti jako po zvířeti.

Byl jsem asi už jako zmámený, protože jsem tu myšlenku začal zálibně rozvádět a taková smrt se mi začínala docela líbit – umřít sám v pustině, kde na mne v hodině smrti budou dorážet divocí orli. Říkal jsem si, že toho pak bude Alan litovat – že si vzpomene, až budu mrtev, zač by mi měl být vděčný, a jak ho ta vzpomínka bude trápit. A tak jsem se vlekl dál nemocný a jako hloupý a zlomyslný školák, který v sobě živí hněv na kamaráda, ačkoliv bych

byl udělal líp, kdybych byl na kolenou prosil Boha o slitování. Při každém Alanově uštěpačném slově jsem si v duchu liboval: „Jen počkej, však já ti ukážu! Až tady zůstanu ležet mrtvý, to bude pro tebe rána! Ach, pomsta je sladká! Jen počkej, však budeš litovat, že jsi byl tak nevděčný a krutý!“

A bylo mi čím dál tím hůř. Jednou jsem upadl, nohy pode mnou prostě klesly, a toho se Alan na chvíli polekal, ale byl jsem ihned zas na nohou a úplně samozřejmě jsem znovu vykročil na cestu, takže na tu nehodu brzy zapomněl. Hned mi bylo horko a hned jsem se zas křečovitě roztřásl. Píchání v boku bylo takřka nesnesitelné. Posléze jsem cítil, že už nemohu dál, a v té chvíli se mi chtělo vyřídit si to s Alanem, nechat hněv vzplanout a naráz skoncovat s životem. Zrovna mě znovu nazval „whigem“.

„Pane Stewarte,“ řekl jsem hlasem, který se chvěl jako struna na houslích, „jste přece starší než já, a měl byste se tedy umět chovat. Myslíte, že to je rozumné, nebo dokonce snad vtipné, když mi pořád předhazujete mé politické přesvědčení? Já jsem si myslel, že i když dva slušní lidé mají různé názory, měli by se k sobě chovat zdvořile. Kdybych se tím pravidlem neřídil, mohl bych vám říci, že se nejlíp směje ten, kdo se směje naposled.“

Alan také zůstal stát proti mně, s kloboukem nasazeným ke straně, s rukama v kapsách u kalhot, s hlavou trochu skloněnou k rameni. Poslouchal mě se škodolibým úsměvem, jak jsem viděl ve světle hvězd – a když jsem domluvil, začal si hvízdát nějakou jakobitskou písničku. Byla to posměšná písnička na generála Copa, který utrpěl porážku u Prestopansu.

*Hej, hloupý Honzo, pořád ještě jdeš?
A na své bubny pořád bubnuješ?*

Tu mě napadlo, že Alan v té bitvě bojoval na královské straně.

„Proč si pískáte tu písničku, pane Stewarte?“ zeptal jsem se ho.
„Snad proto, abyste mi připomněl, že jste byl bit na obou stranách?“

Písnička Alanovi zmlkla na rtech. „Davide!“ vzkřikl.

„Je na čase, abyste s takovými hloupostmi přestal,“ pokračoval jsem. „Žádám vás, abyste od nynějška mluvil zdvořile o králi a mých dobrých přátelích Campbellovcích.“

„Já jsem přece Stewart –,“ začal Alan.

„Já vím, že máte královské jméno. Ale nezapomínejte, že od té doby, co jsem se dostal sem do hor, poznal jsem hodně lidí, kteří je mají také, a mohl bych o nich přinejmenším říci, že by jim neškodilo, kdyby se umyli.“

„Víš, že mě urážíš?“ otázal se Alan velice tiše.

„Je mi to líto,“ odpověděl jsem, „protože jsem ještě nedomluvil. Jestli se vám to kázání nelíbilo, další pokračování se vám bude asi líbit ještě méně. Na poli válečném vás porazili muži, kteří patří ke stejné straně jako já, a myslím, že naparovat se teď před mladíkem je věru ubohá zábava. Byl jste bit od Campbellovců i od whigů, utíkal jste před nimi jako zajíc. Proto se sluší, abyste uznal, že jsou něco lepšího než vy.“

Alan tam stál, ani nemukal, a šosy těžkého pláště se za ním třepetaly ve větru.

„Škoda,“ ozval se posléze. „Jsou věci, na které se nezapomíná, když byly jednou vyřčeny.“

„O nic takového jsem vás také nežádal,“ odpověděl jsem. „Jsem vám k službám stejně ochotně, jako vy jste mně.“

„Ochotně?“ zeptal se.

„Ano, ochotně,“ opakoval jsem. „Nemluvím do větru a nechvástám se jako někteří lidé, které bych mohl jmenovat. Prosím!“ Vytasil jsem meč a postavil jsem se do střehu, jak mě tomu Alan sám naučil.

„Davide!“ vykřikl. „Zbláznil ses? Nemohu proti tobě tasit, Davide, vždyť by to byla úplná vražda!“

„Na to jste tedy spoléhal, když jste mě urážel!“ odsekl jsem.

„To je pravda!“ přiznal se Alan a stál tam chvíli a mnul si rukou ústa jako člověk ve velkých rozpacích. „Je to věru pravda,“ řekl a vytasil meč. Nežli jsem se však mohl dotknout mečem jeho čepce, odhodil jej a klesl k zemi. „Ne, ne,“ opakoval několikrát, „ne, ne – já nemohu, nemohu!“

Má zlost najednou úplně vyprchala – bylo mi jen špatně, bylo mi všeho líto, byl jsem jako zmámený a žasl jsem nad sebou. Byl bych za to dal nevímco, kdybych byl mohl odvolat všechno, co jsem řekl. Ale kdo může spolknout slovo, které už vyřkl? Vzpomněl jsem si, jak byl na mne Alan hodný, jak chrabře se choval, jak mi pomáhal, jak mě těšil a jakou se mnou měl trpělivost, když se nám vedlo nejhůř. A pak jsem si vzpomněl, jak jsem ho urazil, a pochopil jsem, že jsem toho statečného přítele navždy ztratil. Zároveň se mi udělalo dvojnásob hůř, píchání v boku mě bodalo jako ostrý meč a bylo mi, jako bych měl na místě omdlít.

To mi vnučko nápad. Žádnou omluvou jsem nemohl smýt, co jsem už řekl – bylo zbytečné nějakou si vymýšlet, žádná nemohla ty urážky odčinit. Ale když nebyla nic platná omluva, stačilo, abych Alana poprosil o pomoc, a snad bych si ho zase získal. Přemohl jsem svou hrdost a řekl jsem: „Alane, musím tady umřít, jestli mi nepomůžeš!“

Překvapeně se posadil na zemi a zadíval se na mne.

„Jsem opravdu v koncích,“ přiznal jsem se. „Prosím tě, doveď mě někam pod střechu – tam se mi bude umírat snáz.“ Nemusel jsem se přetvařovat – ať jsem chtěl, či nechtěl, můj hlas zněl, jako nárek, nad kterým by se bylo ustrnulo i srdce z kamene.

„Můžeš jít dál?“ zeptal se Alan.

„Nemohu,“ odpověděl jsem, „když mi nepomůžeš. Už hodinu pode mnou slabostí klesají nohy a v boku mě píchá, jako bych tam měl vražený rozžhavený nůž. Nemohu ani dýchat. Odpustíš mi, Alane, jestli umřu? Měl jsem tě doopravdy rád – i když jsem se nejvíc zlobil.“

„Pst! Pst!“ okřikl mě Alan. „Takhle nesmíš mluvit! Vždyť víš, Davide –“ Zavřel ústa, protože se mu hlas zadrhl. „Počkej, já tě vezmu kolem pasu – tak!“ pokračoval. „A teď se o mne hodně opři. Bůhví, kde je tady nějaké stavení! Jsme sice v Balquhiggeru a mělo by jich tady být dost, i mých přátel. Jde se ti takhle líp, Davídku?“

„Ano, takhle to snad půjde,“ odpověděl jsem a stiskl jsem mu paži.

„Odpusť mi, Davídku,“ řekl skoro plačtivým hlasem. „Nejsem člověk, jak se patří. Nemám rozum ani srdce. Nenapadlo mi, že jsi ještě dítě, že se sotva držíš na nohou. Davídku, můžeš mi odpustit?“

„Člověče, přestaň už s tím!“ okřikl jsem ho. „My dva si nemáme co vyčítat – opravdu! Musíme se zkrátka snášet, Alane, a musíme si odpouštět. To píchání je hrozné! Copak tady nikde není nějaké stavení?“

„Však já nějaké najdu, Davide,“ prohlásil rázně. „Půjdeme tady podle toho potoka a jistě k nějakým stavením přijdeme. Chudáčku, nebylo by ti líp, kdybych tě vzal na záda?“

„Co tě napadá, Alane!“ namítl jsem. „Vždyť jsem o dobrých dvanáct coulů větší než ty!“

„To není pravda!“ zvolal Alan nedůtklivě. „Snad sem tam o nějaký ten coul – netvrdím, že zrovna patřím k velikým lidem. Ale vlastně –,“ dodal váhavě, až to bylo k smíchu, „máš snad přece jen pravdu – budeš větší asi o stopu, tak nějak – ba možná i o víc!“

Bylo to milé a zároveň k smíchu slyšet Alana, jak odvolává svá slova ze strachu, abychom se snad zase nepohádali. Byl bych se dal

do smíchu, kdyby mě nebylo tolik píchalo v boku – kdybych se byl zasmál, byl bych se přitom asi i rozplakal.

„Alane, proč vlastně jsi na mne tak hodný?“ zvolal jsem vřele. „Jak můžeš tolik stát o takového nevděčníka?“

„To věru nevím,“ odpověděl Alan. „Myslel jsem, že těm mám tolik rád hlavně proto, že se nikdy nehádáš – ale teď tě mám ještě radši!“

KAPITOLA XXV

Balquhider

Alan zaklepal na dveře prvního stavení, k němuž jsme přišli – bylo to dost nebezpečné v tamějších končinách Skotska, v těch balquhiderských kopcích. Kraj nebyl v moci žádného velkého klanu, ale žilo tam plno znesvářených menších rodů a pozůstatků všelijakých jiných klanů, i horalů „bez náčelníka“, jak se říká, kteří byli do divokých hor kolem pramenů Forthu a Teithu zahánáni postupujícími Campbellovci. Byli tam Stewartovci a Maclarenovci, což bylo vlastně totéž, neboť Maclarenovci se v bojích hlásili pod vůdcovství Alanova náčelníka a tvořili s Appinem jeden klan. Žilo tam také mnoho příslušníků starobylého, nenáviděného, neslavného, krvelačného klanu Macgregorovců. Neměli nikdy dobrou pověst a v poslední době teprve ne – nebyli ve vážnosti u žádné strany nikde v celém Skotsku. Jejich náčelník Macgregor z Macgregorů byl ve vyhnanství a vůdcem pozůstalých příslušníků klanu, roztroušených v Balquhideru, byl Jakub More, nejstarší syn Roba Roye, ale ten čekal na soud v Edinburské pevnosti. Byli na krev znepráteleni s klany z hor i z nížin, s Grahamovci, Maclarenovci i Stewartovci. Alan se v každém sporu vždy zastával svých příbuzných, byť i hodně vzdálených, a proto mu nesmírně záleželo na tom, aby se Macgregorovcům vyhnul.

Náhoda nám velice přála, neboť stavení, u kterého jsme se zastavili, patřilo Maclarenovcům a Alana tam znali nejen podle jména, ale i pro jeho pověst. Uložili mě ihned do postele a přivedli lékaře, který zjistil, že jsem v žalostném stavu. Buď to byl moc dobrý lékař, nebo jsem snad byl moc mladý a silný – zůstal jsem

však v posteli jen týden, a než uplynul měsíc, byl jsem už natolik zdrav, že jsem se směle mohl zas vydat na cestu.

Celou tu dobu mě Alan neopouštěl, ačkoliv jsem na něho často naléhal – byla to šílená odvaha, že se tam zdržoval, nad nímž žaslo těch několik přátel, které do svého tajemství zasvětil. Ve dne se skrýval v horské úžlabině pod malým lesem a v noci, když byl vzduch čistý, přicházel za mnou až do stavení. Nemusím říkat, že jsem ho viděl rád, a naše hostitelka paní Maclarenová ani nevěděla, jak by ho nejlíp uctila. Duncan Dhu (tak se jmenoval náš hostitel) měl ve stavení dudy a byl velký milovník hudby, a tak jsem se z nemoci zotavoval v samých svátečních radovánkách a noc jsme si obyčejně obrátili v den.

Vojáci nás nechávali na pokoji, jen jednou projely dvě setniny dragounů dole údolím, kam jsem na ně viděl z postele oknem. Ku podivu se u mne neobjevila ani žádná úřední osoba a nikdo se mne nevyptával, odkud jsem se tam vzal a kam mám namířeno. Ačkoliv byly časy tak nepokojné, byl jsem ušetřen jakýchkoliv dotazů, jako bych se byl octl někde uprostřed pouště.

Ale než jsem odtamtud odešel, věděli o mně všichni lidé z Balquhideru i z okolí – mnozí přicházeli na návštěvu do stavení a ti pak o mně rozšířili zprávu mezi svými sousedy, jak bylo v tom kraji zvykem. Zatím už byly natištěny vyhlášky s popisem našich osob. Jedna byla přibita na zdi v nohách mé postele, takže jsem si na ní mohl přečíst vypočtení své osoby, nijak zvlášť lichotivé, a větší písmena na ní hlásala, kolik peněz bylo vypsáno na mou hlavu. Duncan Dhu a ostatní, kteří věděli, že jsem tam přišel s Alanem, nemohli vůbec být na pochybách, kdo jsem, a mnozí jiní lidé to jistě také tušili. Měl jsem sice na sobě jiné šatstvo, ale nemohl jsem si změnit věk a podobu – v tamtéž končinách světa se nepotloukalo tolik osmnáctiletých výrostků z nížin, obzvlášť v tehdejších dobách,

a tak mohl každý dost snadno uhádnout, že vyhláška je v souvislosti s mou osobou, to je aspoň jisté. U jiných lidí se nějaké tajemství udržel jen mezi několika nejbližšími přáteli, ale pak se přece nějak prozradí, kdežto mezi horalskými klany se o něm doví kdekdo v kraji, a přece zůstane utajeno celé století.

Došlo jen k jedné příhodě, která stojí za vyprávění. Přišel mě navštívit Robin Oig, jeden ze synů pověstného Roba Roye. Hledali ho všude, neboť byl obžalován, že unesl mladou ženu z Balfro-nu, a jak se tvrdilo, násilím ji pojal za manželku. Ale chodil si po Balquhunneru jako nějaký moc velký pán po svém panství, obehnaném hradbami. To on zastřelil u pluhu Jakuba Maclarena, a ten svár ještě nebyl vyřízen – a přece vkročil do domu lidí, s nimiž byl znepřátelen na krev, tak samozřejmě jako nějaký kočovný kramář do veřejného hostince.

Duncan mi honem pošeptal, kdo to je, a oba dva jsme se na sebe podívali trochu ulekaně. V tu dobu totiž obyčejně přicházel Alan, a nebylo moc pravděpodobné, že by se ti dva spolu shodli. Kdybychom však byli Alanovi poslali vzkaz nebo chtěli dát nějaké znamení, bylo by to jistě vzbudilo podezření u člověka tak stíhaného zákonem, jako byl Macgregor.

Vstoupil do domu velice obřadně a zdvořile, ale jako mezi lidmi, kteří se k němu nemohou rovnat – před paní Maclarenovou smekl čapku, ale když oslovil Duncana, hned si ji zas nasadil na hlavu. Když se takto ukázal v pravém světle (jak se patrně domníval), přistoupil k posteli a uklonil se přede mnou.

„Dovídám se, pane, že se jmenujete Balfour,“ řekl.

„Ano, říkají mi David Balfour,“ odpověděl jsem. „Čím vám, prosím, mohu posloužit?“

„Rád bych se vám také představil, pane,“ prohlásil, „ale mé jméno je v poslední době trochu vykřičené, a tak snad postačí, když vám

řeknu, že jsem vlastní bratr Jakuba Mora Drummonda Macgregorovce, o kterém jste patrně už slyšel.“

„Samozřejmě, slyšel,“ řekl jsem trochu ulekaně, „i o vašem otci, Macgregorovi Campbellovi.“ Posadil jsem se na posteli a uklonil jsem se mu. Nemůže škodit, když mu udělám poklonu – pomyslí si – je možná hrdý na to, že jeho otec je psanec.

Rovněž se mi uklonil. „Přišel jsem vám něco říci,“ pokračoval. „Bratr v pětačtyřicátém roce povolal do zbraně některé příslušníky klanu Gregara a vytáhl se šesti setninami na pomoc těm, kteří bojovali za spravedlivou věc. V šarvátce u Prestopansu přerazili bratrovi nohu a tu mu pak spravil ranhojič, který táhl do boje s naším klanem a jmenoval se zrovna tak jako vy. Byl to bratr Balfoura z Baithu, a jestli jste s tím pánem alespoň trochu spříznění, nabízím vám služby své i svých lidí. Proto jsem přišel.“

Nesmíte zapomenout, že jsem o svém původu věděl asi tolik jako nějaký zaběhlý pes. Pravda, strýc přede mnou tlachal o jakýchsi našich vznešených příbuzných, kteří však neměli s tímhleť nic společného. A tak mi nezbývalo, než abych se trpce a zahanbeně přiznal, že to opravdu nevím.

Robin mi příkře odsekl, že se tedy bohužel obtěžoval zbytečně, úplně bez pozdravu se ke mně obrátil zády, a když odcházel ke dveřím, slyšel jsem, jak říká Duncanovi, že jsem „nějaký pobuda bez příbuzenstva, který ani neví, kdo byl jeho otec“. Ta slova mě sice rozzlobila a zároveň jsem se styděl za svou nevědomost, ale nemohl jsem se zdržet úsměvu nad tím, že člověku stíhanému zákonem, který pak vskutku asi za tři roky skončil na šibenici, může tak nesmírně záležet na tom, jakého původu jsou jeho známí.

Právě když byl Robin ve dveřích, uslyšeli jsme přicházet Alana. Když se setkali, oba ucouvli a podívali se na sebe jako dva cizí psi. Nebyli to statní muži, ani jeden, ani druhý, ale zdálo se, jako by

se byli pýchou nafoukli. Oba měli meč a oba trhli bokem, čímž si posunuli kupředu jílec meče pro případ, že by se ho měli chopit a tasit.

„Pan Stewart, myslím,“ řekl Robin.

„Pravda, pane Macgregore, a nemusím se za to jméno stydět,“ odpověděl Alan.

„Nevěděl jsem, pane, že jste tady v mém kraji,“ pokračoval Robin.

„Pokud vím, jsem v kraji svých příbuzných Maclarenovců,“ namítl Alan.

„To je ošemetná věc,“ odsekl Robin, „k tomu by se dalo leccos říci. Ale slyšel jsem, myslím, že dovedete vládnout mečem.“

„Jestli nejste od narození hluchý, pane Macgregore, slyšel jste toho o mně asi ještě mnohem víc,“ odpověděl Alan. „Nejsem v Appinu jediný, kdo dovede tasit, a když můj příbuzný a velitel Ardshiel měl jakési jednání s jedním pánem vašeho jména – nebylo to ani tak dávno – nezdá se mi, že by byl Macgregor tehdy měl nad ním vrch.“

„To snad myslíte mého otce?“ otázal se Robin.

„Dost možná,“ řekl Alan. „Ten pán, kterého mám na mysli, byl tak nevkusný, že si k svému jménu ještě přidal Campbell.“

„Můj otec byl starý pán,“ namítl Robin, „byl to tedy nerovný boj. My dva bychom asi byli lepší soupeři!“

„To jsem si myslel také,“ odsekl Alan.

Už už jsem vstával z postele a Duncan se postavil těsně vedle těch dvou bojovných kohoutů, aby zakročil, jakmile by toho bylo sebeméně zapotřebí. Ale když uslyšel poslední slova, věděl, že není vyhnutí – najednou jako by trochu zbledl, a vrhl se mezi ně.

„Pánové,“ vykřikl, „já bych vám navrhoval něco docela jiného. Mám tady dudy a vy, pánové, jste oba vyhlášení dudáci. Už dávno se lidé hádají, který z vás je lepší, a tady máte krásnou příležitost, abyste spor rozsoudili.“

„Nu, zdá se mi, pane,“ řekl Alan, stále se obraceje k Robinovi, kterého ani chvilku nespouštěl z očí, tak jako Robin Alana, „že jsem něco podobného také už slyšel. Jste muzikant, jak říká náš lid? Dovedete trochu hrát na dudy?“

„Dovedu to jako Macrimmon!“ rozkřikl se Robin.

„To je náramně smělá řeč!“ prohlásil Alan.

„Dovedl jsem už potvrdit ještě smělejší řeči,“ odsekl Robin, „a proti silnějším soupeřům!“

„To se teď dá snadno dokázat,“ řekl Alan.

Duncan Dhu tedy honem přinesl dudy, které byly jeho nejcenějším majetkem, a spěšně hostům předložil uzenou skopovou kýtu a láhev nápoje, jemuž se říká atholská medovina a který se dělá ze staré žitné pálenky, procezeného medu a sladké smetany – smíchá se to ve správném poměru a pořádku a pak se to pomalu ušlehá. Ačkoliv stále hrozilo, že mezi oběma znepřátelenými muži už už propukne hádka, posadili se nesmírně zdvořile a obřadně každý z jedné strany k ohništi, v němž hořela rašelina. Maclaren je pobízel, aby ochutnali jeho skopovou šunku a ženinu medovinu – připomněl jim, že jeho žena pochází z Atholu a její medovina je vyhlášená daleko v celém kraji. Robin však jeho pohostinství odmítl a prohlásil, že by pak neměl dobrý dech.

„Dovolte, prosím, abych vás upozornil,“ řekl Alan, „že jsem už skoro deset hodin nepolkl ani sousto chleba, a to člověku ještě více bere dech než kdejaká skotská medovina.“

„Nechci být proti vám ve výhodě, pane Stewarte,“ odpověděl Robin. „A proto jezte a pijte, a já udělám totéž.“

Oba snědli kousek šunky a na zdraví paní Maclarenové vypili sklenici medoviny, a pak po nekonečných projevech zdvořilosti vzal Robin dudy a velmi chlubně zahrál jakousi skočnou.

„No, dovedete hrát!“ řekl Alan, vzal od soupeře dudy a nejdřív zahrál tutěž skočnou stejným způsobem jako Robin. Potom ji začal rozvádět ve variacích, které čím dál tím víc okrašloval skvělými kadencemi, jaké mají dudáci tak rádi a kterým říkají trylky.

Robinova hra se mi líbila, Alanova mě však uchvátila.

„Není to špatné, pane Stewarte,“ řekl jeho soupeř, „ale vaše trylky nejsou moc vynalézavé.“

„Cože!“ vykřikl Alan a krev se mu nahrnula do obličeje. „To je lež!“

„Uznáváte, že jsem vás ve hře na dudy porazil,“ zeptal se Robin, „a proto je snad chcete vyměnit za meč?“

„To jste řekl velmi správně, pane Macgregore,“ odsekl Alan, „a tak prozatím“ (to slovo vyřkl se silným důrazem) „odvolávám slovo lež. Ať nás rozsoudí Duncan.“

„Nás nemusí nikdo rozsuzovat,“ prohlásil Robin. „Dovedete to rozsoudit mnohem líp než kterýkoliv Maclaren v Balquhideru, protože jste opravdu velice slušný dudák, když se uváží, že jste Stewartovec. Dejte mi ty dudy.“

Alan mu vyhověl a Robin začal napodobovat a zlepšovat některé Alanovy variace, které si zřejmě dokonale zapamatoval.

„No, jste opravdu dobrý muzikant,“ řekl zachmuřeně Alan.

„A teď suďte sám, pane Stewarte,“ navrhl mu Robin. Zahrál ty variace znovu od začátku, ale v docela jiném rozvedení, tak osobitě a s takovým citem, s takovou podivnou fantazií a bystrou vynalézavostí, že jsem ho poslouchal s úžasem.

Alan se mračil a obličej mu hořel – seděl a hryzl si prsty jako hluboce uražený člověk. „Dost!“ vykřikl. „Dovedete hrát na dudy! – To snad stačí.“ A chtěl vstát.

Robin však jenom vztáhl ruku, jako by žádal o ticho, a přešel v pomalé tempo pibrochu. Byl to pěkný kousek a Robin jej hrál

opravdu krásně. Ale byl to patrně oblíbený pibroch appinských Stewartovců, jak se zdálo, který měl Alan obzvlášť rád. Jakmile zazněly první tóny, obličej se mu jakoby proměnil. Když se tempo zrychlilo, zdálo se, jako by neměl stání, a dlouho předtím, než pibroch skončil, jeho hněv už docela vyprchal a Alan nemyslel už na nic jiného než na tu píseň.

„Robine Oigu,“ řekl, když byla u konce, „jste znamenitý dudák. Nejsem hoden, abych hrál na dudy v témž království jako vy. Na mou věru, jako muzikant mě strčíte do sporranu! Nemohu se sice zbavit domněnky, že bych vám s mečem v ruce možná dovedl ukázat, jak se věci mají, musím však prohlásit předem, že by to nebylo správné. Šlo by mi to proti srsti, kdybych měl sekat do člověka, který dovede hrát na dudy tak jako vy!“

Tím byl jejich spor vyřízen – celou noc kolovala medovina a dudy šly z ruky do ruky. A než Robin začal pomýšlet na cestu, byl bílý den a ti tři pijáci už byli hodně zmoženi medovinou.

KAPITOLA XXVI

Útěk končí – přepravíme se přes Forth

Jak jsem už řekl, neuplynul ani celý měsíc a lékař prohlásil, že se mohu vydat na cestu. Srpen už hodně pokročil, bylo krásné teplé počasí a všechno nasvědčovalo, že budou brzy žně a sklizeň bude hojná. Peníze se nám zatím tak scvrkly, že jsme především museli pomýšlet na to, abychom si honem pospíšili k panu Rankeillorovi – kdybychom se k němu nedostali brzo nebo kdyby mi odepřel pomoc, umřeli bychom patrně hladem. Mimo to Alan soudil, že honička na nás už asi hodně ochabla a že pobřeží Forthu, a dokonce i stirlinský most, hlavní přechod přes řeku, nebudou už střeženy tak bedlivě.

„Hlavní vojenská zásada je,“ prohlásil, „objevit se vždy tam, kde nás nejméně čekají. Naše hlavní nesnáz je Forth – však znáš rčení ‚Forth je uzda pro divokého horala‘. Kdybychom se chtěli přiblížit kolem pramenu té řeky a dostat se k zálivu někudy přes Kippen nebo Balfron, padli bychom jim do rukou, protože tam na nás budou číhat. Ale když se pustíme rovnou ke starému stirlinskému mostu, vsadím na to svůj meč, že nás tamtudy nechají klidně projít.“

První noc, jedenadvacátého srpna, jsme tedy dorazili do Strathiru a přesпали jsme u jakéhosi Maclarena, příbuzného Duncanova, a nazítří, když se setmělo, jsme se odtamtud vydali na další cestu, celkem pohodlnou. Dvaadvacátého jsme se vyspali ve vřesu na úbočí Uam Varu opodál jeleního stáda. Bylo to nejblaženějších deset hodin spánku, pěkně ve vlahé sluneční záři a na zemi suché jako kost – nejpríjemnějších, jaké jsem zažil. V noci jsme dorazili k řece Alanu a pustili jsme se podle ní, a když jsme došli na konec

horského hřebene, uviděli jsme dole pod sebou celé stirlinské údolí, ploché jako lívanec, uprostřed město a na kopci hrad, i řeku Forth a její přítoky, ozářené měsícem.

„Nevím, jestli ti na tom tolik záleží,“ řekl Alan, „ale jsme už zase v tvůj vlasti. Horskou hranici jsme překročili hned po půlnoci, a jestli se dostaneme přes tu klikatou řeku, můžeme si vesele výsknout.“

V řece Alanu blízko místa, kde vtéká do Forthu, jsme našli písčité ostrůvek, zarostlý lopuchou, blatouchy a jinými nízkými rostlinami, v kterých jsme se mohli dobře schovat, když jsme si lehli na záda. Tam jsme se tedy utábořili – viděli jsme odtamtud na stirlinský hrad, odkud k nám zaléhal rachot bubnů při nějaké vojenské parádě. Na jednom břehu řeky pracovali celý den na louce ženci – slyšeli jsme, jak si brousí srpy, i jejich hlasy, a dokonce i co si povídali. Museli jsme ležet přimáčknuti k zemi a být zticha. Ale písek na ostrůvku byl vyhřátý sluncem, zelené rostliny nám stínily hlavu, měli jsme dostatek jídla a pití a k dovršení všeho jsme měli svobodu na dosah.

Jakmile ženci odešli z louky a začalo se smrákat, přebrodili jsme se na břeh a přes luka podél plotů jsme se pustili rovnou ke stirlinskému mostu.

Je hned pod hradním kopcem – je to starý, vysoký a úzký most se zubatým zábradlím. Můžete si představit, s jakým zájmem jsem se na něj díval, nejen jako na místo proslulé v dějinách, ale jako na bránu ke svojí a Alanově spáse. Když jsme tam dorazili, nevyšel ještě měsíc. Podél průčelí pevnosti bylo rozsvíceno několik luceren a níže v městě bylo světlo v několika oknech, ale všude bylo ohromné ticho a u přechodu přes řeku nebyly stráže, jak se aspoň zdálo.

Byl jsem pro to, abychom se ihned pustili přes most, Alan však byl opatrnější.

„Vypadá to tu náramně klidně,“ řekl, „ale pro jistotu se radši tiše příkrčíme někde v příkopě.“

Leželi jsme tam v úkrytu asi čtvrt hodiny – chvílemi jsme si šep-tali, chvíli jsme byli zticha, ale neslyšeli jsme nic než šplouchání vody kolem pilířů. Konečně přešla kolem nás stařena, která se bel-hala o berličce. Nejdřív se na chvíli zastavila docela blízko místa, kde jsme se schovávali, a zanaříkala si, jak daleko se, nebohá, musí plahočit, a pak se pustila dál do příkrého mostního svahu. Byla tak malá a noc byla pořád tak temná, že nám brzy zmizela z dohledu, slyšeli jsme jen její kroky, ťukání její berličky a kašel, který ji chví-lemi přepadal, ale všechno se to pomalu vzdalovalo.

„Teď už most přešla,“ pošeptal jsem Alanovi.

„Ne, ještě pořád duní její kroky na mostě,“ odpověděl.

Vtom se ozvalo: „Kdo tam?“ a uslyšeli jsme, jak puška zaracho-tila na kamenném zábradlí. Nedovedu si to vysvětlit jinak, než že stráž spala, takže jsme snad mohli přejít po mostě nepozorovaně, kdybychom to byli zkusili. Ale probudila se už a my jsme propásli příležitost.

„Teď to vůbec nepůjde,“ prohlásil Alan.

Pak se beze slova začal plazit zpátky přes luka, a jakmile byl bezpečně z doslechu, postavil se zas na nohy a pustil se po cestě, která vedla na východ. Nemohl jsem pochopit, co dělá, a pak, to zklamání mě tolik mrzelo, že bych asi byl měl zlost, ať by byl udělal cokoliv. Před chvílí jsem se už viděl, jak klepám na dveře u pana Rankeillora a dožaduji se svého dědictví jako nějaký hrdina z balady – a najednou jsem byl zas tam, co prve – na opačné straně Forthu, jako tulák, jako štvaný psanec.

„No, a co bude teď?“ zeptal jsem se.

„Co by bylo?“ opáčil Alan. „Ty se ještě ptáš? Nejsou tak hloupí, jak jsem si myslel. Musíme se přece dostat přes Forth, Davídku –

kéž vyschnou deště, které tu řeku živí, a kéž ji zavalí ty kopce, kterými protéká!“

„Ale proč jdeme na východ?“ zeptal jsem se znovu.

„No, jen tak, co kdyby?“ odpověděl. „Když se nemůžeme dostat přes řeku, musíme zkusit, jestli se nedostaneme přes záliv.“

„Ale na řece jsou přece brody a přes záliv se nepřebrojíme!“ namítl jsem.

„To se ví, jsou tam brody, a je tam i most,“ řekl Alan. „Ale co nám jsou platné, když je hlídají strážé?“

„No, ale řeka se může přeplavat!“

„Ano, může, ale musí se to umět,“ odpověděl. „Zatím jsem ještě neslyšel, že bychom ty nebo já byli zvlášť vynikající plavci. Já na příklad plavu jako kámen.“

„Nemám chuť se s tebou přít, Alane,“ prohlásil jsem, „ale vidím, že si to takhle ještě ztěžujeme. Když je těžké dostat se přes řeku, pak je ještě těžší dostat se přes moře, to přece dá člověku rozum.“

„Ale na světě jsou takové věci jako loďky, jestli se nemýlím,“ řekl Alan.

„Ano, a takové věci jako peníze,“ namítl jsem. „Jenže my nemáme ani jedno, ani druhé, a tak nám ten vynález není docela nic platný.“

„Myslíš?“ zeptal se Alan.

„To se ví,“ odsekl jsem.

„Davide, ty jsi moc málo vynalézavý a máš moc malou důvěru. Jen mě nech, nabrousím si důvtip, a jestli si nebudu moci nějakou loďku vyžebat, vypůjčit nebo ukradnout, tak si ji udělám!“

„Aha, už ti rozumím!“ řekl jsem. „Vida, vida! Když přejdeme přes most, nemůže to most na nás žalovat, ale když se převezeme přes záliv, objeví se najednou na druhé straně loďka, kterou tam přece někdo musel přepravit – a za chvíli se po celém okolí strhne poplach –“

„Člověče!“ okřikl mě Alan. „Jestli si dovedu udělat loďku, dovedu si také sehnat někoho, kdo ji zase přepraví zpátky! Dej mi tedy s takovými hloupými řečmi pokoj, přidej do kroku – nic víc na tobě nechci – a nech Alana myslet za sebe.“

Šli jsme celou noc severní stranou údolí pod vysokým hřebenem ochilských hor, kolem Alloa a Clackmannan a Culcross, kterým jsme se vyhnuli oklikou, až asi v deset hodin dopoledne, hrozně hladoví a unavení, jsme dorazili k malé vesničce Limekilns. Leží hned u břehu proti městu Queen's Ferry. Nad vesničkou i nad městem vystupoval kouř, i všude kolem dokola nad jinými vesničkami a usedlostmi. Na lukách sklízeli seno, v zálivu kotvily dvě velké lodi a čluny se plavily sem a tam. Byla to vůbec příjemná podívaná, a já jsem se nemohl ani vynadávat na utěšené, obdělané zelené kopečky a čilé lidské hemžení na polích i na moři.

Ale dům pana Rankeillora byl bohužel na jižním břehu zálivu a tam mě bezpochyby očekávalo bohatství – a já jsem zatím byl na severním břehu, ustrojený do ošuntělého cizokrajného kroje, celé mé jmění byly jen tři stříbrné šilinky, na mou hlavu byla vy-psána odměna a jediným mým společníkem byl psanec, stíhaný zákonem.

„Ach, Alane, jen si pomysli!“ zanaříkal jsem. „Tamhle na druhé straně mě čeká všechno, co si jen člověk může přát. Ptáci si tam přelétají, loďky si plují sem a tam, jak se jim zachce – jen já tam nemohu! Div mi to neutrhne srdce, člověče!“

V Limekilnsu jsme vešli do malé hospůdky, kterou jsme rozpoznali jen podle věchýtku nade dveřmi, a koupili jsme si kus chleba a sýra od hezké dívky, která tam obsluhovala. Odnesli jsme si to v ranečku a chtěli jsme se posadit a sníst si to v háječku na břehu, který jsme viděli asi tak na třetinu míle před sebou. Cestou jsem se

pořád díval přes moře, tiše jsem si vzdychal a nezpozoroval jsem ani, že se Alan zamyslel. Najednou se zastavil.

„Všiml sis děvčete, které nám tohle prodalo?“ zeptal se a poklepal prsty na raneček s chlebem a sýrem.

„Jakby ne, bylo to moc milé děvče,“ odpověděl jsem.

„Myslíš?“ vykřikl. „Člověče, to je báječné!“

„Co je na tom tak báječného, u všech všudy? Co je nám to platné?“

„No, tak jsem si myslel, že by nám to možná pomohlo sehnat nějakou loďku,“ řekl Alan a šibalsky se na mne podíval.

„Spíš bych tomu uvěřil, kdyby to bylo obráceně,“ namítl jsem.

„Tak vidíš, jak málo toho víš,“ odsekl Alan. „Já přece nechci, Davide, aby se to děvče do tebe zamilovalo, chci jen, aby tě litovalo, a k tomu účelu není nikterak zapotřebí, aby v tobě vidělo krasavce. Počkej –,“ a prohlédl si mě zvědavě od hlavy k patě. „No, škoda, že nejsi kapánek bledší, ale jinak se k tomu účelu hodíš docela dobře. Jsi pořádně zkrísnutý jako zpráskaný pes, otrhaný jako hastroš, jako bys byl ten kabát ukradl nějakému strašákovi v brambořišti. Tak honem čelem vzad a hajdy zpátky do té hospůdky pro loďku, kterou tolik potřebujeme!“

Dal jsem se do smíchu a pustil jsem se za ním.

„Davide Balfoure,“ začal mi vysvětlovat, „jsi svým způsobem náramně legrační člověk a čeká tě jistě náramně legrační úloha. Ale jestli ti jen trochu záleží na tom, abych nepřišel o kejhák, nemluv o tom tvém, budeš tak hodný, doufám, a zahraješ tu úlohu svědomitě. Já si také trochu zahraji komedii, ale bude to v podstatě ohromně vážná věc, zrovna jako ta šibenice, co na nás oba čeká. Vezmi si to tedy laskavě k srdci a chovej se podle toho.“

„Dobrá, dobrá,“ odpověděl jsem, „budš po tvém!“

Když jsme se přiblížili k vesničce, musel jsem se do něho zavěsit a opíral jsem se mu o paži, jako bych únavou už nemohl dál.

Nežli jsme došli až ke dveřím hospůdky, málem mě už nesl. Děvče vypadalo překvapeně (není divu), že jsme se tak brzy vrátili. Alan se však nezdržoval vysvětlováním – posadil mě na židli, objednal si číšku pálenky, z které mi dával usrkávat, potom nalámal chléb a sýr a krmil mě tím jako chůva – dělal to všechno s takovou vážnou, starostlivou a soucitnou tváří, že by byl oklamal i soudce. Nebylo divu, že děvče dojala ta podívaná na ubohého, zemdlého a vysíleného chlapce a jeho něžného kamaráda. Přistoupila až k nám a stála nad námi, opřená zády o sousední stůl.

„Copak je mu?“ zeptala se nakonec.

Alan se k mému úžasu na ni zlostně osopil. „Co mu je?“ vykřikl. „Vždyť ušel víc stovek mil, než má chlupů na bradě, a mnohem častěji se vyspal v mokréм vřesu než v suché posteli. A vy se ještě ptáte, co mu je! Co by mu mohlo být? To je přece zřejmé, ne?“ A krmil mě dál a pořád při tom bručel jako velice rozmrzelý člověk.

„Na to je přece ještě mladý,“ namítlo děvče.

„To se ví, přespříliš mladý,“ odsekl Alan, obrácen k ní zády.

„Udělal by líp, kdyby se posadil na koně!“ navrhlо děvče.

„A kde mám toho koně sehnat?“ vykřikl Alan a znovu se k ní zlostně otočil. „Mám ho snad ukrást?“

Myslel jsem, že ji svou hrubostí jen dopálil, neboť se vskutku na chvíli odmlčela. Ale můj kamarád moc dobře věděl, co dělá – byl sice v některých životních otázkách velmi prostoduchý, ale při podobných příležitostech se vždycky ukázalo, jaký je šibal.

„Nemusíte mi nic povídat,“ řeklo děvče za chvíli, „já vím, že patříte k šlechtě.“

„No, a což jestli k ní patříme?“ otázal se Alan, kterého ta naivní poznámka trochu obměkčila, byť i třeba proti jeho vůli. „Už jste někdy slyšela, že šlechtictví cpe lidem peníze do kapes?“

Povzdychla si, jako by sama byla nějaká vyděděná šlechtična. „Ne, to je pravda.“

Mne zatím už omrzela úloha, kterou jsem měl hrát – seděl jsem tam se svázaným jazykem, hanbil jsem se a přitom mi to všechno bylo k smíchu. V té chvíli jsem už nemohl vydržet a řekl jsem Alanovi, aby mě nechal být, že už mi je líp. Hlas se mi zadrhl, protože lhaní odjakživa nenávidím, ale mé rozpaky nám jenom prospěly, neboť děvče se asi domnívalo, že jsem tak ochraptělý únavou a vysílením.

„Copak nemá příbuzné?“ zeptalo se.

„To má, to má,“ odpověděl Alan, „jen jak se k nim dostat! Má příbuzné, a bohaté – mohl by se u nich vyspat v posteli, dali by mu najíst a zavolali by mu doktory – a zatím se tady musí čvachtat v loužích a musí spát ve vřesu jako nějaký žebrák.“

„A proč?“ ptalo se děvče dál.

„Má milá, to vám nemohu říci, bylo by to dost nebezpečné,“ odpověděl Alan. „Ale udělám něco jiného, zapískám vám písničku.“ Naklonil se přes stůl hodně blízko k ní a takřka jen jakoby šeptem, ale náramně s citem jí zahvízdal do ucha několik taktů písničky Můj miláček je Charlie.

„Pst!“ okřiklo ho děvče a ohlédlo se ke dveřím.

„To je to!“ řekl Alan.

„A takový mladý!“ vykřiklo děvče.

„Na to je starý dost, aby –,“ řekl Alan a přejel si ukazováčkem po zátylku – chtěl tím naznačit, že jsem dost starý, abych mohl přijít o hlavu.

„Byla by ho strašná škoda!“ vykřikla a na tvářích jí vzplál rumělec.

„Ale nemine ho to,“ řekl Alan, „jestli se nám nepodaří nějak mu pomoci.“

Děvče se najednou obrátilo, vyběhlo z místnosti a nechalo nás tam samotné – Alana v báječné náladě, že se mu plán tak daří, a mne zlostného a rozvztekaného, že mě považují za jakobitu a zacházejí se mnou jako s dítětem.

„Alane, já tohle nemohu vystát!“ vykřikl jsem.

„Tak si to budeš muset vysedět, Davídku,“ odpověděl. „Jestli to teď zbabráš, snad ještě vyvázneš živý, ale po Alanovi Breckovi je veta!“

Věděl jsem, že má pravdu, a tak jsem si jen vzdychl. Ale i můj povzdech posloužil Alanovu plánu, neboť jej zaslechlo také děvče, které zas vrazilo do místnosti s talířem smetanového nákypu a s lahví silného piva.

„Chudáček!“ zvolalo, a jakmile před nás postavilo jídlo, pohladilo mě vlídně po rameni, jako by mě chtělo utěšit. Pak nám řeklo, abychom se pustili do jídla, že nemusíme platit, neboť hostinec jí patří, totiž jejímu otci, ale ten odešel na celý den do Pittencrieffu. Nečekali jsme na druhé pobídnutí, protože chléb se sýrem je jen studená útěcha, a pudíng voněl znamenitě. Když jsme tam tak seděli a jedli, posadila se dívka k vedlejšímu stolu, dívala se na nás, přemýšlela a roztržitě protahovala mezi prsty tkanici od zástěry.

„Tak se mi zdá, že nedovedete udržet jazyk za zuby,“ řekla konečně Alanovi.

„Však vidíte, že vím, před kým mohu mluvit,“ odpověděl Alan.

„Já bych vás nikdy neprozradila,“ řekla, „jestli jste to myslel takhle.“

„Já vím, že ne, vy nepatříte k takovým lidem. Ale já vám povím, co byste mohla udělat – mohla byste nám pomoci.“

„To ne, kdepak – –,“ řekla, vrtíc hlavou. „Ne, to bych nemohla!“

„Snad byste přece mohla?“ zeptal se jí.

Neodpověděla.

„Poslyšte, děvčečko,“ začal Alan, „v královském Fifu jsou přece loďky – viděl jsem na břehu aspoň dvě, když jsme sem přicházeli od města. A kdybychom se mohli na nějaké loďce v noci za tmy převést do Lothianu a kdybychom měli nějakého mlčenlivého a slušného člověka, který by loďku zas převezl zpátky a nechal si to pro sebe, mohly by se zachránit dva životy – můj dost pravděpodobně – a tady toho druhého docela jistě. Jestli loďku neseženeme, bude zle – máme všeho všudy už jen tři šilinky. Kam bychom se poděli, co bychom si počali a co jiného by nám už zbývalo než řetězy a šibenice, to věru nevím, na mou duši! Necháte nás takhle odejít, děvčečko? A vy zatím budete ležet v teplé posteli a vzpomínat na nás, až bude vítr skučet v komíně a déšť bubnovat na střeše? Jak by vám bylo, kdybyste seděla nad jídlem u horkého ohně a vzpomněla jste si na tohohle nemocného chudáčka, jak si zimou a hladem hryže prsty někde v mokrém vřesovišti? Ať je nemocný, nebo zdravý, musí zas dál – se smrtelným chropotem se musí v dešti plahočit daleko, daleko – a až v posledním tažení padne někde na hromádku studeného kamení, nebude mít u sebe přátelskou duši, jenom já budu s ním a Bůh.“

Viděl jsem, že poslední výzva uvedla děvče do velkých rozpaků. Byla by nám ráda pomohla, ale trochu se bála, že by třeba pomohla nějakým zlosynům. A proto jsem si umínil, že musím zakročit, abych ji upokojil troškou pravdy.

„Slyšela jste někdy,“ zeptal jsem se, „o panu Rankeillorovi z Ferry?“

„O tom notáři?“ otázala se. „Jakpak by ne!“

„Jdu zrovna k tomu,“ pokračoval jsem, „a podle toho snad můžete posoudit, jestli mám na svědomí nějaký zločin. Povím vám ještě víc. Můj život je opravdu v nebezpečí, následkem hrozného nedorozumění, ale král Jiří nemá v celém Skotsku oddanějšího přívržence, než jsem já!“

Obličej se jí náramně rozjasnil. Alanův se však zachmuřil.

„Víc mi už nemusíte povídat,“ řekla. „Pana Rankeillora každý zná.“ Pobídla nás, abychom rychle dojedli, zmizeli co nejdříve ze vsi a schovali se v háječku u moře. „Můžete se spolehnout,“ dodala, „že to nějak zařídím, abyste se dostali na druhou stranu.“

Nečekali jsme už na nic – podali jsme si s ní ruku na potvrzení naší úmluvy, honem jsme spořádali nákyp a vyrazili jsme zase z Limekilnsu k háječku. Byl maličký, jen několik desítek bezových a hlohových keřů a několik mladých jasanů, a tak řídký, že bychom se v něm nebyli skryli, kdyby tamtudy někdo šel po silnici nebo po břehu. Ale museli jsme tam ležet a čekat, využívat pěkného teplého počasí, kojít se nadějí na vysvobození a připravovat si plán, co uděláme pak.

Za celý den jsme měli jen jednu nesnáz. Přišel tam totiž potulný dudák a posadil se v háječku nedaleko nás. Bylo to nějaké ožralčisko s červeným nosem a krhavýma očima – z kapsy mu čouhala velká láhev pálenky a začal nám široce a dlouze vykládat, jak mu všelijací lidé ukřivdili, počínajíc lordem předsedou nejvyššího soudu, který mu nedopřál spravedlivého sluchu, a končíc žalářníky v Inverkeithingu, kteří mu zas dopřáli spravedlnosti, až to bylo nemilé. Zdálo se nám nemožné, že by vůbec nepojal podezření, když viděl, jak se tam v háječku celý den povalují dva muži, kteří nemají docela nic na práci. Celou dobu, co tam seděl, napíнал nás na skřípec všetečnými otázkami, a když odešel, nemohli jsme se ani dočkat, až budeme moci také zmizet, poněvadž to nebyl člověk, od kterého se dalo čekat, že bude mlčet.

Den pomalu končil nádherným západem, nastal tichý a jasný večer. Ve staveních a vesničkách se ukazovala světla a pak začala zas jedno po druhém zhasínat. Ale bylo už jedenáct pryč a my jsme se už dávno mučili úzkostnými myšlenkami, když jsme konečně zaslechli vrzání vesel v havlinkách. Vystrčili jsme hlavu a uviděli

jsme, jak k nám v loďce vesluje naše děvče. Nesvěřila se s naším tajemstvím nikomu, ani svému miláčkovi, jestli nějakého měla, ale jakmile otec usnul, vylezla oknem, ukradla sousedovi loďku a přispěchala nám samojediná na pomoc.

Byl jsem v hrozných rozpacích, takže jsem ani nevěděl, jak jí mám poděkovat, ona však byla neméně v rozpacích, že by měla slyšet slova díky. Prosila nás jen, abychom neotáleli a mlčeli – prohlásila velmi správně, že nás může zachránit jen spěch a ticho. A tak nás konečně vysadila na lothianském břehu nedaleko Carridenu, podala nám ruku a už zase byla na moři a veslovala k Limekilnsu, ještě než jsme měli vůbec kdy jediným slovem jí poděkovat za pomoc.

Když už byla pryč, ani pak jsme se nezmohli, abychom promluvíli – ať bychom byli řekli cokoliv, nic by nebylo dostatečně ocenilo její laskavost. Alan zůstal dlouho stát na břehu a jen vrtěl hlavou.

„Je to moc hodné děvče,“ řekl posléze. „Davide, je to moc hodné děvče!“ A ještě za hodinu, když jsme leželi ve skryši na břehu a já jsem už dřímал, začal najednou znovu vychvalovat její povahu. Já jsem neříkal nic – bylo to tak prosté a upřímné stvoření, že jsem se trápil výčitkami a strachem. Vyčítal jsem si, že jsme tak využili její nevědomosti, a bál jsem se, zda jsme ji snad nějak neohrozili tím, že jsme ji zapletli do svého dobrodružství.

KAPITOLA XXVII

U pana Rankeillora

Nazítří jsme se dohodli, že Alan se bude až do západu slunce starat sám o sebe, ale jakmile se začne stmívat, skryje se někde v lukách u cesty poblíž Newhalls a za nic na světě se odtamtud nehne, dokud mě neuslyší pískat. Zprvu jsem navrhoval, že mu dám znamení zahvízdáním své oblíbené písničky Hezký dům v Airlie, Alan však namítl, že tu písničku zná každý a že by si ji mohl náhodou hvízdát třeba nějaký oráč. Naučil mě raději kousku horalské písničky, která mi od toho dne zní v uších až dodnes a bude mi v nich možná znít i na smrtelné posteli. Jakmile se mi ozve v paměti, začnu vzpomínat na ten poslední den, kdy jsem žil v nejistotě, jak jsem seděl s Alanem v hlubokém příkopě a on ji hvízdal, taktoval si k ní prstem a do obličeje mu padalo ranní šero.

Nežli vyšlo slunce, byl jsem už v dlouhé ulici v Queen's Ferry. Bylo to pěkně zbudované okresní město s kamennými domy, z nichž mnohé byly kryté břidlicí. Řekl jsem si, že radnice není tak hezká jako v Peebles a ta ulice že také nevypadá tak vznešeně. Ale celkem to tam bylo takové, že jsem se styděl za své špinavé cáry.

Za chvíli začali v domech rozdělovat po ránu oheň, otvírat okna a vycházet z domů, a najednou mě popadla ještě větší úzkost a začal jsem klesat na mysli. Uvědomil jsem si, že se nemám oč opřít, že nemám žádný jasný právní doklad, ba že ani nemohu dokázat svou totožnost. Je-li to všechno jen pouhý klam, octl bych se úplně na holičkách a byl bych v pěkné bryndě. I kdyby bylo všechno tak, jak jsem si to představoval, trvalo by pravděpodobně hodně dlouho, než bych mohl uplatnit své nároky. A mohl jsem tak dlouho čekat, když

jsem neměl v kapse ani tři šilinky, a ještě k tomu jako přítěž odsouzeného psance, o kterého jsem se musel postarat, aby se na nějaké lodi dostal ze Skotska? Kdyby mě má naděje zklamala, mohli bychom se věru ještě oba houpat na šibenici! Když jsem tak chodil po ulici sem a tam a viděl jsem, jak se lidé na ulici nebo z oken na mne dívají úkosem, jak se štouchají loktem a s úsměvem si něco povídají, začaly mě přepadat nové obavy – že možná nebude ani snadné přeptat se na notáře, natož přesvědčit ho o pravdivosti svého příběhu.

Za živý svět jsem nedovedl sebrat tolik odvahy, abych některého ze ctihodných měšťanů oslovil. Styděl jsem se na ně promluvit, když jsem měl na sobě takové usmolené a špinavé hadry. Báł jsem se, že kdybych se zeptal, kde bydlí takový člověk jako pan Rankeillor, vysmáli by se mi do očí. A tak jsem chodil tou ulicí sem a tam, až k přístavu, jako nějaký zaběhlý pes, v útrobách jsem cítil takové divné hlodání a chvílemi mě přepadalo zoufalství. Den zatím hodně pokročil, už bylo asi tak devět hodin. Byl jsem unavený chůzí a náhodou jsem se zastavil před velice pěkným domem, který byl průčelím odvrácen od moře. Měl krásná, čistá zasklená okna s květinami na okenních římsách a nedávno ohozené zdi, na schodě přede dveřmi seděl honící pes a zíval si tam, jako by byl doma. Záviděl jsem věru i té němé tváři, když tu najednou se dveře otevřely dokořán a vyšel z nich muž s pečlivě napudrovanou parukou a v brýlích, v obličejí brunátný – vypadal chytře a vlídně a tvářil se důležitě. Byl jsem v tak zuboženém stavu, že mě nikdo ani neuznal za hodna jediného pohledu, ale on se na mne podíval dvakrát. Jak se pak ukázalo, můj zubožený zjev na toho pána tolik zapůsobil, že ke mně rovnou přistoupil a zeptal se mne, co tam dělám.

Řekl jsem mu, že jsem přišel do Queen's Ferry v jakési důležité věci, a pak jsem si dodal myslí a požádal jsem ho, aby mi poradil, jak se dostanu k panu Rankeillorovi.

„Vždyť bydlí zrovna tady v tom domě, z kterého jsem vyšel,“ odpovéděl. „A docela zvláštní náhodou jsem já pan Rankeillor.“

„Musím vás tedy poprosit, pane,“ řekl jsem, „abyste mi laskavě popřál rozhovor.“

„Nevím, jak se jmenujete,“ namítl, „a neznám vás ani od vidění.“

„Jmenuji se David Balfour.“

„David Balfour?“ opáčil dost pronikavým tónem, jako by ho to bylo překvapilo „A odkud jste se tady vzal, pane Davide Balfoure?“ zeptal se a zadíval se mi dost přísně do obličeje.

„Přicházím sem z všelijakých podivných míst, pane,“ odpověděl jsem. „Ale myslím, že by bylo líp, kdybych vám pověděl někde v soukromí, kde jsem byl a jak jsem se tam dostal.“

Na chvíli se zamyslel, jak se zdálo, neboť se při tom tahal za dolní ret, a jak jsme tam stáli uprostřed ulice, chvílemi se na mne pátravě podíval.

„Ano,“ řekl posléze, „bude to tak bezpochyby nejlepší.“ A vrátil se pak se mnou do domu, křikl na kohosi, koho jsem neviděl, že bude zaměstnán celé dopoledne, a uvedl mě do zaprášeného pokojíku, kde bylo plno knih a listin. Posadil se tam a vyzval mě, abych si sedl, ale zdálo se mi, že vrhl trochu lítostivý pohled nejdřív na svou čistou židli a pak na mé zablácené cáry. „Máte-li tedy se mnou nějaké jednání,“ řekl, „buďte, prosím, stručný a přikročte rovnou k věci. *Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo*³ – rozumíte, co to znamená?“ zeptal se mne a bystře na mne pohlédl.

„Věřu, že se zachovám, jak radí Horacius, pane,“ odpověděl jsem s úsměvem, „a vpadnu hned *in medias res*⁴.“ Přikývl, jako by byl náramně spokojen – použil toho útržku latinského verše vsutku

3 Nebudeme začínat od Adama (lat.).

4 Přistoupím rovnou k věci (lat.).

k tomu, aby mě vyzkoušel. Trochu mě to povzbudilo a honem jsem dodal, ačkoliv se mi krev nahrnula do obličeje: „Mám důvody, abych se domníval, že se mohu domáhat nároků na statek Shawů.“

Vytáhl ze zásuvky zápisník a otevřel jej před sebou. „Nu, a?“ otázel se mne.

Ale já jsem vystřelil svůj šíp a najednou jsem oněměl. „No tak, pane Balfoure, pokračujte!“ řekl. „Kde jste se narodil?“

„V Essendeanu, prosím,“ odpověděl jsem, „12. března roku 1733.“

Zdálo se, jako by si ověřoval mé údaje ve svém zápisníku, ale nevěděl jsem, co to má znamenat. „A co vaši rodiče?“ zeptal se.

„Můj otec byl Alexandr Balfour, tamější učitel,“ řekl jsem, „a má matka se jmenovala Grace Pitarrowová – myslím, že pocházela z hrabství Angus.“

„Máte nějaké papíry, které by dokazovaly vaši totožnost?“ otázel se pan Rankeillor.

„Nemám, prosím ale má je duchovní pan Campbell a mohl by vám je kdykoliv předložit. Pan Campbell by se také jistě za mne zaručil, a ostatně myslím, že by mě nezapřel ani můj strýc.“

„Totiž pan Ebenezer Balfour?“

„Ano, ten.“

„Znáte se s ním?“ otázel se.

„Vzal si mě k sobě do domu,“ odpověděl jsem.

„Setkal jste se někdy s člověkem, který se jmenuje Hoseason?“ zeptal se pan Rankeillor.

„Ano, setkal, a byl to trest za mé hříchy,“ prohlásil jsem. „To on vlastním přičiněním a na strýcův návod způsobil, že jsem byl unesen nedaleko tohoto města, zavlčen na loď, která v moři ztroskotala, a tím začaly mé mnohonásobné strážně, takže jsem se tady teď u vás objevil v takovém zuboženém stavu.“

„Říkáte, že ta loď ztroskotala. Kde se to stalo?“

„U jižního cípu ostrova Mullu,“ odpověděl jsem. „A vlny mě zanesly na ostrůvek, který se jmenuje Earraid.“

„Aha!“ řekl s úsměvem. „Vyznáte se v zeměpise líp než já! Ale mohu vám povědět, že tohle skoro přesně souhlasí s jinými údaji, které mám po ruce. Řekl jste, že jste byl unesen – v jakém smyslu?“

„V obvyčejném smyslu toho slova prosím,“ odpověděl jsem. „Byl jsem na cestě k vám, když najednou mě lští zavlekli na brigu, kde mě srazili k zemi krutou ranou, pak mě v bezvědomí hodili do podpalubí, a já jsem se vzpamatoval, teprve když jsme byli na širém moři. Chtěli mě prodat na plantáže, ale s Boží pomocí jsem takovému osudu unikl.“

„Ta briga byla pohřešena 27. června,“ řekl, dívaje se do zápisníku, „a dnes je 24. srpna. Uplynula tedy od toho dne dost dlouhá doba, pane Balfoure, skoro dva měsíce. Vaším příbuzným to už způsobilo spoustu nepříjemností a přiznám se vám, že nebudu spokojen, dokud se to řádně neobjasní.“

„Mohu vám snadno vysvětlit prosím, jak jsem ty měsíce strávil. Ale nežli vám vypovím své osudy, rád bych věděl, jestli mluvím s přítelem.“

„Takhle bychom se točili pořád dokolečka,“ řekl notář. „Nemohu být o tom přesvědčen, dokud vás nevyslechnu, a nemohu být vaším přítelem, dokud mi všechno řádně nevysvětlíte. Ve vašem věku by vám slušelo líp, kdybyste byl důvěřivější. A snad znáte, pane Balfoure, zdejší přísloví, že zlí lidé všude větrí zlo.“

„Nesmíte prosím zapomínat,“ namítl jsem, „že jsem svou důvěřivost už jednou zle odpykal – že mě naložil na loď jako budoucího otroka týž člověk, jehož jste právním zástupcem, jestliže jsem správně pochopil.“

Zatím jsem už u pana Rankeillora získával půdu, a čím víc jsem jí získával, tím větší sebedůvěry jsem nabýval. Ale při téhle

osobní narážce, kterou jsem vyřkl trochu s úsměvem, dal se pan Rankeillor málem nahlas do smíchu.

„Kdepak, kdepak,“ odpověděl, „tak zlé to není. *Fui, non sum.*⁵ Byl jsem vskutku právním zástupcem vašeho strýce, ale zatím co vy jste se *imberbis juvenis custode remoto*⁶ potloukal na západě, uplynulo už hodně vody, a jestli vám neznělo v uších, neznamená to ještě, že se o vás nemluvílo. V týž den, kdy vás stihla pohroma na moři, přišel ke mně do kanceláře pan Campbell a začal se vyptávat, kde vlastně jste. Jakživ jsem o vás předtím neslyšel, ale znal jsem vašeho otce a podle všelijakých informací, které jsem měl a o kterých se ještě zmíním, začal jsem se obávat nejhoršího. Pan Ebenezer se přiznal, že se s vámi setkal. Prohlásil, že vám dal značnou peněžní částku, což se zdálo nepravděpodobné, a že jste se vydal na evropskou pevninu, kde jste se chtěl dále vzdělávat, což bylo docela pravděpodobné a chvalitebné. Když jsem se ho dotazoval, jak to, že jste o tom vůbec nepodal zprávu panu Campbellovi, vypověděl, že jste si velice přál skoncovat se svou minulostí. Když jsem se ho vyptával dál, kde jste teď, prohlásil, že o tom nic neví, ale domníval se, že jste v Leydenu. To jsou asi tak stručně jeho údaje. Nejsem si docela jist, že jim někdo uvěřil,“ pokračoval s úsměvem pan Rankeillor. „Některé mé výrazy mu nějak obzvlášť nebyly po chuti, a tak mě zkrátka vyhodil. Byli jsme v úzkých – byli jsme sice natolik chytří, že jsme měli všelijaká podezření, ale ani stopu důkazů. A najednou přijde kapitán Hoseason a začne nám vykládat, že jste se utopil, a tak jsme byli úplně v koncích – výsledek znamenal jen zármutek pro pana Campbella, újmu pro mou kapsu a novou skvrnu na pověsti vašeho strýce, který si něco takového už těžko může dovolit.

5 Byl jsem, už nejsem (lat.).

6 Holobrádek bez strážce (lat.).

Pane Balfoure, teď snad chápete, jak se to všechno vyvíjelo,“ řekl, „a posuďte tedy sám, do jaké míry mi můžete důvěřovat.“

Byl ještě pedantičtější, než jak ho tady líčím, a svou řeč ještě hojněji prokládal útržky latinských citátů, ale při tom se na mne díval tak pěkně a srdečně a choval se tak vlídně, že mou nedůvěru úplně zdolal. A mimo to jsem si uvědomoval, že se mnou jedná, jako by už vůbec nepochyboval, že já jsem skutečně já, a tak jsem mu zřejmě aspoň prokázal prozatím svou totožnost.

„Když vám však vypovím své osudy,“ řekl jsem, „musím vám tím vyzradit tajemství svého přítele, a to by ho mohlo stát život. Dejte mi slovo, že vám bude svaté, a pokud jde o mne, stačí mi jako záruka váš poctivý obličej.“

Dal mi slovo velice vážně. „Ale váš úvod mě dost znepokojuje,“ dodal. „Jestliže váš příběh obsahuje něco jen trochu závadného ve smyslu zákona, prosím vás, abyste měl na paměti, že jsem právník, a abyste se o tom zmínil jen letmo.“

Vypověděl jsem mu tedy své osudy hned od počátku a on mě poslouchal, s brýlemi pošinutými na čelo a se zavřenýma očima, až jsem se chvílemi bál, že snad spí. Ale kdež! Pochytil každé slovo, jak jsem později zjistil, a to tak bystře a tak dobře si je zapamatoval, až mě to často překvapilo. Zapamatoval si i divná, cizokrajná gaelská jména, která tehdy slyšel po prvé a naposled, a ještě po letech mi je připomínal. Ale když jsem vyslovil celé jméno Alana Brecka, došlo mezi námi k podivnému výstupu. Alanovo jméno se samozřejmě rozhlásilo po celém Skotsku, zároveň se zprávou o vraždě v Appinu a vypsání odměny. Jen jsem je vybrebl, a notář se zavrtěl na židli a otevřel oči.

„Já bych zbytečně nikoho nejmenoval, pane Balfoure,“ řekl, „a hlavně žádné horaly, protože mnozí z nich přestoupili zákon.“

„No, snad by to tak bylo lepší,“ připustil jsem, „ale i když jsem to jméno už vybrebl, mohu snad přesto vyprávět dál.“

„Mně to vůbec nevadí,“ řekl pan Rankeillor. „Jsem trochu nedoslýchavý, jak jste snad upozoroval, a opravdu nevím, jestli jsem je správně zaslechl. Abychom se vyhnuli nějakým nedorozuměním, budeme třeba říkat vašemu příteli pan Thomson. I nadále bych si na vašem místě počínal tak nějak podobně s každým horalským jménem, které budete snad muset uvést – ať je to jméno živého člověka, nebo mrtvého.“

Podle toho jsem poznal, že jméno slyšel až příliš zřetelně, a vytušil, že se asi dostanu k té vraždě. Co mi bylo po tom, jestli si chtěl hrát na nevědomého? Usmál jsem se jen a řekl jsem, že to jméno je sice u člověka z hor dost nepravděpodobné, ale že plně souhlasím. V celém mém ostatním vyprávění byl tedy Alan pan Thomson, a mne to bavilo tím víc, že taková opatrnost by byla Alanovi jistě po chuti. A tak jsem se zmínil o Jakubu Stewartovi jen jako o příbuzném pana Thomsona, Colina Campbella jsem překřtil na pana Glena, a když jsem se ve svém vyprávění dostal ke Clunymu, pojmenoval jsem ho „pan Jameson, náčelník horalského klanu“. Byla to úplná fraška a já jsem se divil, že může notáře tak dlouho bavit. Bylo to však docela podle vkusu tehdejších časů, kdy byly ve státě dvě strany a poklidní občané, kteří si tu svou nijak zvlášť nepovažovali, všemožně hleděli, aby si tu druhou nerozhněvali.

Když jsem skončil, řekl notář: „Tak vida, tohle je báječný epos, ta vaše Odyssea. Až jednou nabudete ještě důkladnějšího vzdělání, budete ji muset vylicít latinsky, nebo třeba anglicky, chcete-li, ačkoliv já pro svou osobu dávám přednost latině, protože je zvuknější. Pochodil jste toho hodně – *quae regio in terris*⁷ – do které

7 Do které končiny světa (lat.).

farnosti ve Skotsku, abych to přeložil do naší prosté řeči, jste vlastně nezabloudil? Mimo to jste osvědčil zvláštní schopnost, jak se ocitat v situacích, které znamenají porušení zákona, a celkem jste si v nich počínal dobře. Zdá se mi, že ten váš pan Thomson má některé výtečné vlastnosti, ačkoliv je snad trošku krvelačný. Je možná znamenitý člověk, ale vůbec bych nelitoval, kdyby byl žuchnul do Severního moře, protože vám ještě bude moc na obtíž, pane Davide. Ale je to nepochybně docela správné, že jste při něm, protože on beze vší pochyby byl při vás: *It comes*⁸ – dá se opravdu říci, že byl věrný kamarád, ale nicméně – *paribus curis vestigia figit*⁹ – bylo by vám asi oběma náramně divně, kdybyste se měli houpat na šibenici. No, ty doby jsou na štěstí už za vámi, a mám-li mluvit lidsky, myslím, že jste už skoro u konce svých strázní.“

Když pronášel tyto mravní úvahy o mých dobrodružstvích, díval se při tom na mne tak šibalsky a dobromyslně, že jsem ani nemohl utajit své uspokojení. Dlouho jsem se toulal s lidmi mimo zákon a spal jsem pod širým nebem v horách, a když jsem se zas jednou octl pod střechou, ve spořádaném domě, a mohl jsem si přátelsky popovídat s pánem v jemném sukně, zdálo se mi, že jsem se náramně povznesl. Při takovýchto úvahách jsem najednou zavadil pohledem o své nevzhledné cáry a znovu jsem upadl do rozpaků. Notář si toho povšiml a pochopil mě. Vstal; zavolal na schody, aby prostřeli na stůl ještě pro pana Balfoura, který u něho zůstane na oběd, a zavedl mě do ložnice v horním patře. Dal mi vodu, mýdlo a hřeben, vytáhl ze skříně šaty, které patřily jeho synovi, a po několika případných škádlivých slovech mě tam zanechal, abych se dal do pořádku.

8 Kamarád jde (lat.).

9 A pospíchaje ze stejných důvodů (lat.).

KAPITOLA XXVIII

Domáhám se svého dědictví

Změnil jsem svůj zevnějšek, pokud jsem byl s to, a byl jsem blažený, když jsem se podíval do zrcadla a viděl jsem, že žebrák už patří minulosti a David Balfour zase vstal z mrtvých. Ale přitom jsem se za tu proměnu i styděl, především za vypůjčené šaty. Když jsem se ustrojil, chytil mě na schodech pan Rankeillor, pochválil mě a odvedl si mě zas do své pracovny.

„Posaďte se, pane Davide,“ řekl, „a teď když jste si zas trochu podobný, rád bych vám pověděl nějaké novinky. Bezpochyby vám asi bude divné, jak to vlastně bylo s vaším otcem a strýcem, že? Je to věru zvláštní případ, a mám-li vám jej vysvětlit, musím se při tom červenat.“ A pak dodal vskutku rozpačitě: „Vězí za tím totiž láska.“

„Láska?“ podivil jsem se. „Něco takového si v souvislosti se strýcem ani nedovedu představit!“

„Jenže váš strýc, pane Davide, nebyl vždycky ošklivý. Býval to krasavec a švihák a lidé vybíhali ze stavení a dívali se za ním, když jel kolem na bujném koni. Vídal jsem to sám na vlastní oči, a řeknu vám upřímně, že jsem mu tak trochu záviděl – byl jsem totiž docela obyčejný mladík, syn docela obyčejného člověka, a v tehdejších dobách platilo *Odi te, qui bellus es, Sabelle*¹⁰.“

„To zní jako sen,“ řekl jsem.

„Jo, jo, tak už to s mládím a stářím bývá,“ povzdechl si notář. „Ale nejen to, byl to mladík bystrého ducha, který v budoucnosti sli-

10 Nenávidím tě, že jsi krásný, Sabelle (lat.).

boval velké věci. A co myslíte, že udělal v roce 1715? Utekl a chtěl se přidat k povstalcům. Váš otec se za ním pustil, našel ho někde v příkopě a přivedl ho zpátky *multum gementem*¹¹ – celý kraj si z toho dělal legraci. Ale to víte, *majora canamus*¹² – oba ti mladíci se pak zamilovali, jenže oba do jedné slečny. Panu Ebenezerovi se všichni obdivovali, měli ho rádi a rozmazlovali ho, a tak samozřejmě věřil, že to u ní vyhraje, ale když viděl, že se zmýlil, rozvzteklil se jako páv. Dověděl se o tom celý kraj – nějaký čas ležel nemocný doma v posteli a pošetilí rodiče nad ním prolévali slzy, a pak najednou začal jezdit z hospody do hospody a hlučně se všelijakým kamarádům svěřoval se svým zármutkem. Váš otec, pane Davide, byl milý člověk, ale slabý, žalostně slabý. Snášel, nešťastník, dlouho to bláznění, ale jednoho dne – představte si to! – se slečny vzdal. Jenže ona nebyla tak pošetilá – jistě jste po ní podědil svůj znamenitý rozum – nepřipustila, aby si s ní házeli jako s míčem. Padli před ní oba na kolena a prozatím to dopadlo tak, že jim oběma ukázala dveře. To bylo v srpnu – jemináčku, v tom roce, kdy jsem ukončil střední školu! Byl to jistě náramně legrační výstup!“

Také jsem si pomyslně, že to bylo dost hloupé, nemohl jsem však zapomenout, že se to týkalo i mého otce. „Ale byl v tom jistě i kus tragédie,“ namítl jsem.

„Kdepak, vůbec ne!“ zvolal notář. „Tragédie přece předpokládá, že se jedná se o něco závažného, o nějaký *dignus vindice nodus*¹³, ale tady šlo o svévolný rozmar rozmazleného mladého osla, který jen potřeboval svázat do kozelce a dostat pořádný výprask. Ale váš otec se na to takhle nedíval, a tak začal ustupovat, když váš

11 Náramně zkroušeného (lat.).

12 Opěvujeme větší věci (lat.).

13 Uzel, hodný soudce (který by jej rozpletl; lat.).

sobecký strýc mu začal dělat ubrečené sentimentální výstupy, až nakonec spolu usmlouvali jakýsi obchod, na jehož následky jste donedávna tolik trpěl. Jeden měl dostat slečnu a druhý statek. Vidíte, pane Davide, tolik se mluví o lidskosti a šlechetnosti, ale já si často myslím, že tady na tom hádavém světě udělá snad člověk vždycky nejlíp, když se poradí s advokátem a sebere si všechno, co mu podle zákona patří. Tahle donkichotiáda vašeho otce se už sama o sobě přičila zákonu a zavinila pak ještě ohromnou spoustu všelijakých bezpráví. Vaši rodiče zemřeli chudí a vy jste byl vychován v chudobě – a co zatím zakusili chudáci nájemci na statku Shawů! Mohl bych i dodat: co zatím zakusil pan Ebenezer! Jenže na tom mi moc nezáleží.“

„Nejpodivnější jistě je to,“ řekl jsem, „že se lidská povaha může tak změnit!“

„Věru,“ odpověděl pan Rankeillor. „Ale mně se zdá, že to bylo docela přirozené. Nemohl si přece myslet, že se zachoval hezky. Lidé, kteří ten případ znali, se mu vyhýbali, a ti, kteří jej neznali, začali rozkřikovat, že byla spáchána vražda, když jeden bratr najednou zmizel a druhý se ujal majetku. A tak viděl, že s ním nikdo nechce nic mít. Z toho obchůdku vyzískal jen peníze, nic víc, a tak na těch penězích začal víc a víc lpět. V mládí byl velký sobec, a v stáří ještě větší, a sám jste se přesvědčil, k čemu vede takové pěkné počínání a krásné smýšlení.“

„Nu, a jak jsem na tom teď já, prosím?“ zeptal jsem se.

„Statek patří vám, o tom není pochyby,“ odpověděl notář. „Na tom vůbec nezáleží, co váš otec podepsal, pravoplatný dědic jste vy. Jenže váš strýc je člověk, který bude hájit i to, co se vůbec nedá uhájit, a patrně uvede v pochybnost vaši totožnost. Soudní spor je vždycky drahá věc, a mezi příbuznými je vždycky ostudný. A mimo to, kdyby mělo vyjít najevo, že jste měl něco společného

s panem Thomsonem, mohli bychom si hodně popálit prsty. Ten únos by byl pro nás před soudem ovšem trumf, jen kdybychom jej mohli dokázat. Ale to by možná bylo dost těžké, a tak bych vám nakonec radil, abyste se nějak se strýcem dohodl, což by možná bylo snadné – mohl byste mu snad ponechat statek Shawů, zapustil tam už kořeny, vždyť tam žije čtvrt století, a mohl byste se zatím spokojit slušným podílem z výnosu.“

Prohlásil jsem, že jsem k takové dohodě úplně svolný a že mi je přirozeně proti mysli pouštět se veřejně do rodinných sporů. Při tom se mi už začínal v duchu rýsovat plán, podle kterého jsme pak jednali.

„Záleží tedy hlavně na tom,“ řekl jsem, „abych ho usvědčil z únosu.“ „Zajisté,“ odpověděl pan Rankeillor, „a pokud možná ne před soudem. Podívejte se, pane Davide – jistě by se nám podařilo sehnat nějaké námořníky z *Úmluvy*, kteří by odpřisáhli, že jste byl na lodi uvězněn. Ale jakmile by stáli před soudem jako svědci, nemohli bychom mít vliv na jejich svědecké výpovědi a jistě by něco vybrebtali i o vašem příteli panu Thomsonovi. A podle toho, co jste mi o něm prozradil, myslím, že by to nebylo zrovna žádoucí.“

„Nu, však já mám nápad, jak bychom to navlekli!“ A vyložil jsem mu svůj plán.

„Ale to by znamenalo, jak se mi zdá, že se mám s tím Thomsonem setkat?“ otázal se, když jsem domluvil.

„To byste asi musel,“ odpověděl jsem.

„Namoutě!“ zvolal a začal si mnout čelo. „Namoutě! Kdepak, pane Davide, obávám se, že váš plán je nepřijatelný. Neříkám nic proti vašemu příteli, panu Thomsonovi, nic na něj nevím, a kdybych věděl – pamatujte si to, pane Davide! – bylo by mou povinností, abych ho dal zatknout. A tak řekněte sám – bylo by moudré, abych se s ním setkal? Má možná všelicos na svědomí, snad vám ani nepověděl

všechno. Snad se ani nejmenuje Thomson!“ vykřikl a šibalsky na mne zamrkal. „Takoví chlapíci si totiž někdy dávají všelijaká jména, seberou je někde po cestě, jako jiní sbírají maliny.“

„Tohle musíte posoudit sám, prosím,“ řekl jsem.

Ale můj plán se mu zřejmě dost zamlouval, protože se zahloubal do úvah, až nás zavolali k obědu, k němuž jsme zasedli s paní Rankeillorovou. Jakmile nás pak nechala o samotě při láhvi vína, začal hned zas dělat narážky na můj plán. Vyptával se mne, kdy a kde se mám s panem Thomsonem setkat, zda jsem přesvědčen o jeho mlčenlivosti, zda jsem ochoten k takovým a takovým podmínkám dohody, kdybychom toho starého lišáka přece chytili do pasti – takové a podobné otázky mi kladl každou chvíli a při tom zamyšleně usrkával vína. Když jsem je všechny zodpověděl, patrně k jeho spokojenosti, zabral se ještě víc do úvah, a zapomněl dokonce i na víno. Potom vzal papír a tužku, začal něco psát a rozvažoval si při tom každé slovo. Posléze zazvonil a zavolal do pracovny svého písaře.

„Torranci,“ řekl mu, „do večera musím mít tohle pěkně opsané. Až to bude hotovo, budete tak hodný, nasadíte si klobouk a půjdete s tímhle pánem a se mnou, protože vás možná budeme potřebovat jako svědka.“

„Vy se toho tedy odvážíte?“ podivil jsem se, když písař odešel.

„Nu, zdá se,“ odpověděl a nalil si víno. „Ale teď už o tom dost. Když jsem uviděl Torrance, vzpomněl jsem si na drobnou směšnou příhodu, která se udála před několika lety – tehdy jsem si dal s chudákem Torrancem schůzku u kříže v Edinburghu. Oba jsme tam měli co vyřizovat, každý zvlášť, a ve čtyři hodiny odpoledne už Torrance tolik vypil, že mě ani nepoznal. Já jsem si zapomněl brýle a byl jsem bez nich úplně slepý, takže jsem zas nepoznal svého vlastního písaře, věřte mi to.“ A dal se do srdečného smíchu.

Řekl jsem, že to byla opravdu zvláštní náhoda, a ze zdvořilosti jsem se usmál. Ale bylo mi divné, že se k té příhodě celé odpoledne ustavičně vracel a znovu a znovu mi o ní vykládal, vždy s novými podrobnostmi, a pořád se tomu smál, až mě to přivádělo do rozpaků a začínal jsem se za jeho pošetilé počínání stydět.

Když se přiblížila doba mé schůzky s Alanem, vyšli jsme z domu. Pan Rankeillor se do mne zavěsil a Torrance šel kousek za námi, v kapse měl dědickou smlouvu a v ruce nesl zakrytý košík. Celou cestu městem se notář ukláněl napravo nalevo a ustavičně ho přátelsky zastavovali pánové, kteří se s ním pouštěli do řečí o záležitostech městských i svých soukromých, takže jsem viděl, že si ho lidé v hrabství náramně považují. Konečně jsme byli z města venku a šli jsme dál podél přístavu k Hawesově hostinci a molu, kde přistával převozní prám – k místům, kde mě stihla ta pohroma. Nemohl jsem se na ně dívat bez pohnutí, když jsem si vzpomněl, kolik z těch lidí, kteří tam tehdy se mnou byli, už není mezi živými – Ransome byl, jak jsem doufal, vysvobozen od zlého osudu, který ho patrně čekal – Shuan se dostal tam, kam by se mi za ním moc nechtělo – a co ti nebožtíci, kteří se nakonec potopili i s brigou! Přežil jsem je všechny, i tu brigu, a vyvázl jsem z těch strážní a příšerných nebezpečí bez pohromy. Byl bych měl pociťovat jen vděčnost, ale nemohl jsem hledět na ta místa bez zármutku nad druhými a bez mrazení v zádech, když jsem si vzpomněl na ty hrůzy.

Obíral jsem se vzpomínkami, když najednou pan Rankeillor vykřikl, plácl si rukou na kapsu a dal se do smíchu.

„Jestli to není legrační příhoda!“ zvolal. „Po tom všem, co jsem vám vyprávěl, zase jsem si zapomněl brýle!“

Tu jsem teprve pochopil, proč mi vyprávěl tu směšnou příhodu, a bylo mi jasné, že nechal-li brýle doma, udělal to naschvál, aby mohl použít Alanovy pomoci, ale přitom se k němu nemusel

znát, a nedostal se tak do choulostivé situace. Bylo to věru dobře vymyšleno, neboť i kdyby to mělo dopadnout nejhůř, nemohl by pan Rankeillor přísahat na totožnost mého přítele a tak mi svou svědeckou výpověď ublížit. Ale trvalo mu nějak dlouho, než na to přišel, že mu chybějí brýle, neboť po cestě se pouštěl do hovoru s pěknou řádkou lidí, které poznal docela dobře, a proto jsem nepochyboval, že vidí slušně i bez brýlí.

Jakmile jsme minuli Hawesův hostinec (spatřil jsem tam ve dveřích hostinského, který kouřil dýmku, a žasl jsem, že mezitím vůbec nezestárl), změnil pan Rankeillor pořádek, jakým jsme dosud šli – zůstal s Torrancem pozadu a mně poslal na výzvědy. Pustil jsem se vzhůru do kopce a chvílemi jsem si pískal tu gaelskou písničku, až jsem se konečně zaradoval, když jsem uslyšel její ozvěnu a když jsem uviděl Alana, který se vynořil z křoví. Byl trochu sklíčený na duchu, neboť se musel celý den osaměle potloukat po kraji a jen trochu se najedl v jedné hospodě poblíž Dundasu. Jakmile však viděl, jak jsem vystrojený, obličej se mu rozjasnil, a když jsem mu řekl, jak se naše záležitosti zatím vyvinuly a jakou úlohu má hrát v dalším průběhu, celý se proměnil v jiného člověka.

„Tos měl moc dobrý nápad,“ prohlásil, „a řeknu ti směle, že sis k tomu nemohl vybrat lepšího člověka, než je Alan Breck. To víš, něco takového by hned tak někdo nesvedl, k tomu je zapotřebí důvtipu. Ale tak si myslím, že tvůj notář ze setkání se mnou asi nebude mít velkou radost,“ dodal.

Zavolal jsem na pana Rankeillora a zamával jsem na něho – přišel k nám samotný a já jsem ho představil svému příteli panu Thomsonovi.

„Těší mě, pane Thomsone,“ řekl. „Ale zapomněl jsem si brýle a tady náš přítel pan David,“ (plácl mě při tom na rameno), „vám

poví, že jsem bez nich skoro slepý, a proto vás nesmí překvapit, když vás zítra na ulici třeba nepoznám.“

Domníval se, že se tou zdvořilou omluvou Alanovi zavděčí, ale pyšného a nedůtklivého horala popudila i taková maličkost.

„Nu, na tom tolik nezáleží,“ řekl upjatě, „protože jsme se tady setkali v určité věci, abychom panu Balfourovi dopomohli k tomu, co mu právem patří, a nezdá se mi moc pravděpodobné, že bychom spolu někdy měli ještě mít co dělat. Ale vaši omluvu přijímám, je docela na místě.“

„A to je víc, než jsem mohl očekávat, pane Thomsons,“ prohlásil srdečně pan Rankeillor. „Myslím, že bychom se spolu mohli pěkně dohodnout, poněvadž my dva budeme hrát v téhle věci hlavní úlohu, a tak vám navrhuji, abyste mi nabídl rámě. Nevidím dobře na cestu, je šero a já nemám brýle. A vy, pane Davide, se zatím pobavte s Torrancem, uvidíte, že si s ním člověk může docela příjemně popovídat. Jen dovolte, abych vás upozornil, že je docela zbytečné, aby se toho moc dověděl o vašich dobrodružstvích a o dobrodružstvích pana – hm – Thomsona.“

Vykročili tedy kupředu v důvěrném rozhovoru a já jsem šel s Torrancem za nimi.

Když jsme uviděli statek Shawů, byla už tma. Bylo dost dlouho po desáté, noc byla tmavá a mírná a větřík od jihozápadu příjemně šuměl v listí, takže naše kroky nebylo ani slyšet. Když jsme se přiblížili k domu, neviděli jsme nikde ani zákmit světla. Strýc už asi byl v posteli, a to se nám věru moc dobře hodilo. Asi padesát yardů od domu jsme se ještě honem šeptem poradili a pak jsme se s notářem a s Torrancem připlížili a skrčili jsme se za rohem. Jakmile jsme zaujali své stanoviště, přikročil Alan směle ke dveřím a začal na ně klepat.

KAPITOLA XXIX

Vstupuji do svého království

Alan bušil na dveře dost dlouho, ale jeho klepání vyvolalo jen ozvěnu v domě a kolem domu. Konečně jsem uslyšel, jak se tiše otvírá okno, a věděl jsem, že strýc je na své pozorovatelně. V šeru jistě viděl Alana, který stál jako stín na schůdkách. Tři svědkové byli schováni, ty nemohl vidět, takže nic nenasvědčovalo tomu, že by se počestný obyvatel domu měl čeho obávat. Ale strýc si přesto návštěvníka chvíli mlčky prohlížel, a když promluvil, hlas se mu trochu bojácně chvěl.

„Co je?“ zeptal se. „Takhle pozdě v noci nechodí slušní lidé na návštěvu, a já nechci s takovými nočními pobudy nic mít. Co tady chcete? Mám hákovnici!“

„Jste to vy, pane Balfoure?“ otázal se Alan, ustoupil trochu zpátky a zadíval se vzhůru do tmy. „Budte s tou hákovnicí opatrný, mohlo by to dopadnout zle, kdyby vystřelila!“

„Co tu chcete? Kdo jste?“ vykřikl zlostně strýc.

„Nemám chuť rozkřikovat svoje jméno po kraji,“ řekl Alan, „ale co tady chci, to je něco jiného, to se týká víc vás než mne. A jestli to opravdu chcete vědět, složím na to písničku a hned vám ji zazpívám.“

„Čeho se to týká?“ ptal se strýc.

„Davida,“ odpověděl Alan.

„Cože?“ vykřikl strýc náramně změněným hlasem.

„Chcete slyšet také jeho druhé jméno?“ otázal se Alan.

Chvíli bylo ticho, a potom strýc váhavě řekl: „Snad bude líp, když vás pustím dovnitř.“

„To bych myslel,“ odpověděl Alan, „jen jestli k vám půjdu! Já vám povím, jak to uděláme. Myslím, že si radši pohovoříme tady na schůdkách – buďto tady, nebo nikde! Chtěl bych vám totiž dát na srozuměnou, že jsem zrovna tak tvrdohlavý jako vy a že jsem z lepší rodiny.“

Tenhle změněný tón Ebenezera znepokojil – chvíli uvažoval a pak řekl: „No, když to musí být –,“ a zavřel okno. Trvalo mu to však dlouho, než sešel dolů, a ještě déle, než odšoupl závory – patrně ho při každém kroku a každé petlici a závoře přepadaly čím dál tím větší výčitky svědomí a záchvaty strachu. Konečně jsme uslyšeli skřípání veřejí, strýc opatrně vyklouzl z domu, a když viděl, že Alan o několik kroků ustoupil, posadil se s hákovnicí v ruce na nejhořejší schůdek přede dveřmi.

„Vidíte, že mám hákovnici,“ řekl, „a jestli se přiblížíte jen o krok, je z vás mrtvola.“

„Náramně zdvořilé uvítání, jen co je pravda,“ podotkl Alan.

„No, tohle také nejsou zrovna slušné způsoby,“ odpověděl strýc, „a tak se musím mít na pozoru. Když si už tedy rozumíme, můžete začít, co mi vlastně chcete.“

„Jste velice chápavý, jak je vidět,“ řekl Alan, „a tak jste si bezpochyby už všiml, že jsem pán z hor. Mé jméno s touhle věcí nemá docela nic společného, ale hrabství, kde žijí moji příbuzní, není moc daleko od ostrova Mullu, o kterém jste asi už slyšel. Někde tam ztroskotala jakási loď, a když druhý den jeden můj příbuzný sbíral v písku dříví z vraku, aby si mohl rozdělat oheň, našel tam mladíka, který byl napůl utopený. Vzkrísil ho a ještě s jedním pánem ho zavřeli do starého polozbořeného hradu, kde se zdržuje až dodnes na útraty mých příbuzných, které jsou nemalé. Moji příbuzní jsou trochu divocí lidé a neberou zákony tak přísně jako někteří lidé, které bych mohl jmenovat. Když se dověděli, že ten

mladík je ze slušné rodiny a váš vlastní synovec, pane Balfoure, požádali mě, abych vás navštívil a abych si s vámi o té věci pohovořil. A mohu vám říci předem, že jestli se nějak nedohodneme, je dost nepravděpodobné, že byste ho ještě někdy uviděl. Moji příbuzní totiž na tom nejsou moc dobře," dodal Alan upřímně.

Strýc si odkašlal. „Mně na něm vůbec nezáleží," řekl. „Nebyl to moc hodný chlapec, a tak pro něho ani nehnu prstem.“

„Já rozumím, jak to myslíte," řekl Alan. „Děláte, jako by vám na něm nezáleželo, abyste nemusil platit velké výkupné.“

„No, máte pravdu," odpověděl strýc. „Nemám o toho chlapce zájem a žádné výkupné nezaplatím. Dělejte si s ním, co chcete, mně je to docela jedno.“

„Oho, pane!" vykřikl Alan. „Krev není voda, k čertu! Nemůžete přece opustit svého synovce v nouzi, musel byste se stydět! Kdyby se o tom lidé dověděli, neměli by vás tady moc v lásce, jestli se nemýlím.“

„Stejně mě tu moc v lásce nemají," odpověděl Ebenezer. „A také nechápu, jak by se o tom mohli dovědět! Ode mne jistě ne, ani od vás nebo od vašich příbuzných. Tak nechte takových zbytečných řečí, panáčku!“

„No, musí to tedy rozhlásit David," řekl Alan.

„Jak to?" vzkřikl pronikavě strýc.

„No, docela jednoduše," odpověděl Alan. „Moji příbuzní si vašeho synovce nechají u sebe jen tak dlouho, dokud si mohou myslet, že z toho vytlučou nějaké peníze, ale když uvidí, že žádné nedostanou, je mi jasné, že ho nechají, aby si šel po svých, spánembohem.“

„No, mně to je docela jedno," řekl strýc, „já se proto nezblázním!“

„To jsem si právě myslel," podotkl Alan.

„Jak to?" zeptal se Ebenezer.

„Protože, pane Balfoure, podle toho, co jsem tady slyšel, jsou dvě možnosti: buď máte Davida rád a zaplatíte za něho výkupné, nebo o něj z nějakých důvodů nestojíte, a tak nám zaplatíte, abychom si ho nechali u nás. Tu první možnost musíme vyloučit, jak se zdá, a tak zbývá jen ta druhá. Jsem rád, že to vím, protože to mně a mým příbuzným vynese pěkné peníze.“

„Já vám nerozumím,“ řekl strýc.

„Ne? No tak se podívejte: nechcete toho mladíka dostat zpátky, co tedy s ním máme udělat a kolik nám chcete dát?“

Strýc neodpověděl, jen se na schůdku nepokojně zavrhl.

„No tak, prosím!“ zvolal Alan. „Uvědomte si laskavě, že jsem urozený, že mám královské jméno, že nejsem nějaký pobuda, abyste mi mohl zavřít dveře před nosem. Buď mi dáte zdvořilou a přímou odpověď, nebo vám, jářku, vrazím do břicha tři stopy ocele!“

„Člověče,“ vykřikl strýc a honem vstal, „dejte mi minutu na rozmyšlenou! Co jsem vám udělal? Vždyť jsem jenom obyčejný člověk a žádný taneční mistr! Snažím se k vám být co možná zdvořilý, a takovéhle divoké řeči vám zrovna neslouží ke cti! Vrazíte mi ocel do břicha? A co moje hákovnice, to není nic?“ zavrčel.

„Prach a vaše staré ruce jsou proti lesklé oceli v Alanových rukou jako hlemýžď proti vlašťovce!“ vykřikl Alan. „Nežli váš roztřesený prst najde spoušť, vrazím vám do prsou meč až po jílec!“

„Achich, člověče, kdo se s vámi o to hádá?“ naříkal strýc. „Řekněte honem, co chcete, ať je tedy po vašem, nerad bych vás rozzlobil. Jen mi řekněte, kolik asi budete chtít, a uvidíte, že se dohodneme.“

„Já věru nechci nic jiného, pane, než se s vámi dohodnout. A tak mi povězte stručně: Máme ho zabít, nebo nechat na živu?“

„Jemine, jemine!“ vykřikl Ebenezer. „S vámi není žádná řeč!“

„Zabít, nebo nechat na živu?“ opakoval Alan.

„Nechat na živu, nechat na živu!“ zaúpěl strýc. „Jenom ne žádné krveprolití, prosím vás!“

„No, jak chcete,“ řekl Alan, „ale to bude dražší?“

„Dražší?“ vykřikl Ebenezer. „Snad byste si nechtěli poskvřnit ruce zločinem?“

„Oho, vždyť je to obojí zločin!“ řekl Alan. „A zabít je přece lehčí, rychlejší a jistější! Nechat ho na živu, to je ošemetná věc, to není tak lehké a dá to starosti!“

„Ale já chci, abyste ho nechali na živu!“ opakoval strýc. „Já jsem jakživ nechtěl ani slyšet o takových nelidskostech, a nezačnu si s něčím takovým pro radost nějakému divochu z hor!“

„Vy jste příliš svědomitý,“ řekl Alan posměšně.

„Mám svoje zásady,“ odpověděl prostě Ebenezer, „a jestli musím na to doplatit, tak doplatím. A pak, nezapomínejte, že ten chlapec je syn mého bratra!“

„Dobrá, dobrá,“ řekl Alan. „Teď se jen musíme dohodnout, kolik to má stát. Není to pro mne snadná věc určit, kolik to má být, musím nejdřív ještě vyšetřit několik maličkostí. Rád bych na příklad věděl, jaký závdavek jste dal Hoseasonovi.“

„Hoseasonovi?“ vykřikl strýc, celý užaslý. „Zač?“

„Za to, že Davida unesl.“

„To je lež!“ vykřikl strýc. „Vůbec ho neunesl! Ten, kdo vám to řekl, v hrdlo lhal! Davida nikdo neunesl!“

„Já za to nemohu, a vy také ne,“ řekl Alan, „ani Hoseason, jestli je to člověk, kterému se může věřit.“

„Jak to myslíte? Copak vám Hoseason něco říkal?“

„Jak bych to jinak věděl, vy hloupý dědku?“ vykřikl Alan. „Vždyť jsme se s Hoseasonem spolčili a dělíme se o peníze, tak tady vidíte, že vám to nic nepomůže, když budete lhát. Povídám vám, že jste byl blázen, když jste toho námořníka zasvětil tak dalece do svých

soukromých záležitostí. Ale už se bohužel stalo – jak si kdo ustele, tak si lehne! Tady se teď jedná o to, kolik jste mu zaplatil.“

„Víte to opravdu od něho?“ ptal se strýc.

„To je má věc,“ odpověděl Alan.

„No, ať vám říkal, co chtěl,“ křičel strýc, „já vám povídám, že lhal! Já jsem mu dal jen dvacet liber, jak je Bůh nade mnou! Ale řeknu vám poctivě: měl toho chlapce prodat v Carolinách, a tak by byl dostal ještě jednou tolik, víte, jenže ne z mojí kapsy.“

„Děkuji vám, pane Thomsone. Tohle mi úplně stačí,“ řekl notář, který k nim přistoupil. A pak náramně zdvořile strýce pozdravil: „Dobrý večer, pane Balfoure.“

Já jsem pak také řekl: „Dobrý večer, strýčku Ebenezere.“

„Je moc pěkná noc, pane Balfoure, že?“ dodal Torrance.

Strýc ze sebe nevypravil ani slovo, dobré ani zlé, seděl tam na schůdku přede dveřmi a vytřeštil na nás oči, jako by byl na místě zkameněl. Alan mu vytrhl hákovnici a notář ho vzal pod paží, pozdvihl ho ze schůdku, odvedl ho do kuchyně, kam jsme šli všichni za nimi, a posadil ho na židli u ohniště. Oheň už vyhasl a v kuchyni svítila jen olejová lampička.

Stáli jsme tam všichni kolem něho a chvíli jsme se na něj mlčky dívali, rozradostněni svým úspěchem, ale přitom nám ho bylo i trochu líto, že se tak zahanbil.

„No tak, pane Ebenezere,“ řekl notář, „neberte si to tak k srdci – ujišťuji vás, že se snadno dohodneme. Nejdříve nám dejte klíč od sklepa a Torrance nám natočí láhev vína, které jste zdědil po otci, abychom tuhle událost nějak oslavili.“ Pak se obrátil ke mně a vzal mne za ruku. „Pane Davide, upřímně vám blahopřeji, jste teď boháč, a jistě si to zasloužíte.“ Potom řekl trochu posměšně Alanovi: „Dovolte, pane Thomsone, abych vám složil poklonu. Provedl jste

to náramně chytře, ale v jedné věci jsem jaksi na pochybách. Jmenujete se Jakub, nebo Karel? Nebo snad Jiří?“

„A proč bych se vlastně měl tak nějak jmenovat, prosím?“ otázal se Alan upjatě, jako by se cítil uražen.

„No, zmínil jste se přece, že máte královské jméno,“ odpověděl Rankeillor. „A poněvadž jsme nikdy neměli žádného krále jménem Thomson – já jsem aspoň o tom slavném jménu jakživ neslyšel – tak jsem tedy soudil, že se to snad vztahuje na vaše křestní jméno.“

Takováhle věc se mohla Alana nejvíc dotknout, a mohu vám prozradit, že ho to velice dopálilo. Neodpověděl ani slovo, vzdálil se až na druhý konec kuchyně, tam se posadil a náramně se mračil. Teprve když jsem tam šel za ním, podal jsem mu ruku a právem jsem mu děkoval za to, že se nejvíc zasloužil o mé vítězství, začal se zas trochu usmívat a dal se konečně přemluvit, aby si k nám přisedl.

Zatím už Torrance rozdělal oheň, odzátkoval láhev vína a vytáhl z košíku dobrou večeři, k níž jsme s ním já a Alan zasedli. Notář se strýcem se zatím šli radit do vedlejší místnosti. Zůstali tam o samotě asi hodinu a za tu dobu uzavřeli výhodnou dohodu, kterou jsme pak se strýcem formálně podepsali. Podle podmínek této smlouvy se strýc zavázal, že Rankeillovi zaplatí za zprostředkování a mně že bude vyplácet čisté dvě třetiny z ročního výnosu statku Shawů.

Žebrák z balady se tedy navrátil domů, a když jsem téže noci ulehal v kuchyni na truhly, byl jsem zámožný člověk, který měl vážnost v kraji. Alan, Torrance a Rankeillor spali a chrápali na tvrdých ložích, ale mne, který jsem tolik dnů a nocí spal venku pod širým nebem v blátě a kamení, často s prázdným žaludkem a v ustavičném strachu před smrtí, ten šťastný obrat osudu zdolal víc než všechna minulé zla – a tak jsem nemohl usnout, díval jsem se do ohně a do stropu a až do svítání jsem si spřádal plány do budoucnosti.

KAPITOLA XXX

Sbohem

Já jsem byl pro svou osobu v suchu, ale musel jsem se ještě postarat o Alana, kterému jsem byl tolik zavázán, a mimo to mě velice tížilo pomyšlení na vraždu a na Jakuba ze Strže. S oběma těmito starostmi jsem se nazítří ráno svěřil Rankeillorovi, když jsem se s ním asi v šest hodin procházel před domem Shawů a před námi se prostíraly lesy a pole, majetek mých předků a nyní i můj. Ačkoliv jsem mluvil o takových vážných věcech, rozhlížel jsem se radostně po krajině a srdce mi tlouklo pýchou.

Notář vůbec nepochyboval, že mám vůči svému příteli samozřejmou povinnost, že mu stůj co stůj musím pomoci, aby se dostal ze Skotska. Ale pokud šlo o Jakuba, nebyl stejného mínění.

„Něco jiného je pan Thomson,“ řekl, „a něco jiného jeho příbuzný. Nejsem do těch věcí moc zasvěcený, ale dověděl jsem se, že se o ně zajímá jeden vznešený šlechtic, kterému budeme říkat třeba vévoda z Argyllu, a dokonce se prý k nim staví dost nepřátelsky. Vévoda z Argyllu je jistě výtečný a vznešený muž, ale *timeo qui nocuere deos*¹⁴, pane Davide. Nechcete-li na sebe přivolat jeho pomstu, měl byste si uvědomit, že je jen jeden způsob, jak vás zbavit svědectví – to jest, když vás posadí na lavici obžalovaných. A to byste pak byl zrovna v takové bryndě jako ten příbuzný pana Thomsona. Namítnete mi, že jste nevinný, ale to je on také. A být souzen pro hrdelní zločin na horalovi horalskou porotou a před tribunálem, kterému předsedá šlechtic z hor, to znamená dostat se rovnou na šibenici.“

14 Bojím se těch, kdo uškodili bohům (lat.).

Tohle všechno jsem uvážil už dříve a nedovedl jsem na to nalézt odpověď. Proto jsem řekl s nejnaivnější tváří: „V tom případě bych tedy musel viset, že?“

„Můj milý,“ vykřikl, „dělejte si s pánembohem, co pokládáte za správné. Je to smutné, že vám takový starý člověk jako já má radit, abyste pro záchranu svého života dal přednost hanebnému jednání, a proto se omlouvám a беру svou radu zpátky. Konejte tedy svou povinnost, a když to musí být, dejte se pověsit, jako poctivý člověk. Na světě jsou ještě horší věci než smrt na šibenici.“

„Moc jich asi není,“ řekl jsem s úsměvem.

„Ale ano, je, velice mnoho,“ odpověděl. „Nemusíme chodit ani moc daleko – pro vašeho strýce by bylo desetkrát lepší, kdyby se houpal na šibenici, jak se sluší.“

Pak zase vešel do domu velice rozčilený, takže jsem viděl, že je se mnou upřímně spokojen, a napsal tam pro mne dva dopisy. Zároveň mi při tom dával pokyny.

„Tenhle dopis je na mou banku, Britskou plátenickou společnost, kde vám poskytnou úvěr. Poradte se v té věci s panem Thomsonem, on se v tom jistě vyzná, a za peníze, které vám tam vyplatí, můžete si pak opatřit všechno potřebné. Doufám, že s těmi penězi budete umět dobře hospodařit, ale když jde o takového přítele, jako je pan Thomson, dovedl bych být až marnotratný. Pokud se týká jeho příbuzného, bude nejlepší, když se nějak dostanete k nejvyššímu prokurátorovi, povíte mu všechno, co o tom víte, a nabídnete se jako svědek. Jestli vaši nabídku přijme, či ne, to je jiná věc, to bude záležet na vévodovi z Argyllu. Abyste měl nějaké doporučení k nejvyššímu prokurátorovi, dám vám dopis pro vašeho jmenovce, učeného pana Balfoura z Pigrigu, kterého si velice vážím. Bude to vypadat líp, když vás doporučí někdo stejného jména jako vy. Pan z Pigrigu požívá na fakultě velké úcty a je také zadobře s nejvyšším prokurátorem Grantem. Na vašem

místě bych ho moc neobtěžoval podrobnostmi, a myslím, že by bylo také zbytečné zmiňovat se o panu Thomsonovi. Řiďte se radami pána z Pigrigu, je to dobrý rádce, a při jednání s prokurátorem buďte opatrný. Kéž vás při tom všem ochraňuje Bůh, pane Davide!“

Potom se s námi rozloučil a vrátil se s Torrancem do Ferry, kdežto my s Alanem jsme se pustili směrem k Edindburghu. Když jsme šli po té pěšině, kolem pilířů brány a nedostavěné vrátnice, pořád jsme se ohlíželi na dům mých předků. Stál tam holý, veliký a jako opuštěný – z komínů se nekouřilo, jen v jednom okně nahoře jsme uviděli špičatou noční čepičku, jak vykukuje a zase se schovává, jako když králík vystrkuje hlavičku mezi brázdami. Když jsem tam přišel, nedostalo se mi vlídného uvítání, za mého pobytu se tam ke mne nechovali vlídně, ale aspoň se za mnou někdo díval, když jsem odcházel.

Kráčeli jsme s Alanem zvolna kupředu a nebylo nám moc do kroku ani do řeči. Oba jsme měli hlavně na mysli jednu a tutéž věc – že se máme brzy rozloučit, a oba nás bolestně tížila vzpomínka na minulé dny. Mluvili jsme o tom, co máme dál dělat, a rozhodli jsme se, že se Alan musí zdržovat na venkově a musí střídát pobyt, ale jednou denně že přijde na určené místo, abych se s ním mohl dorozumívat, buď osobně, nebo prostřednictvím nějakého posla. Já jsem měl zatím vyhledat advokáta – totiž Stewarta z Appinu, kterému jsem mohl plně důvěřovat, a ten se měl pak postarat o nějakou loď a zařídit, aby se Alan dostal v bezpečí ze Skotska. Když jsme si to všechno ujednali, zase nám nějak nebylo do řeči. Snažil jsem se sice trochu žertovat a dobíral jsem si Alana jménem pana Thomsona, a on zas dělal vtipy na mé nové šaty a na mé bohatství, ale oba jsme cítili, že je nám spíše do pláče než do smíchu.

Přišli jsme na vrch Corstorpine, a když jsme se přiblížili k božím mukám a dívali jsme se dolů na corstorpinské močály a přes ně

na hlavní město a hrad na kopci, oba jsme se zastavili, neboť jsme věděli, aniž jsme si řekli jediné slovo, že se tam naše cesty dělí. Alan mi znovu zopakoval všechno, na čem jsme se usnesli: adresu advokátovu, hodinu, kdy má každodenně dojít k naší schůzce, a znamení, které se Alanovi má dát, ať tam za ním přijde kdokoliv. Potom jsem mu dal všechny peníze, které jsem měl (totiž několik guinejí od pana Rankeillora), aby zatím neumřel hladem. A pak jsme tam spolu chvíli postáli a mlčky jsme se dívali na Edinburgh.

„No tak sbohem,“ řekl Alan a podal mi levou ruku.

„Sbohem,“ opáčil jsem, trochu jsem tu ruku stiskl a pustil jsem se z kopce dolů.

Nepodívali jsme se jeden druhému do obličeje, a dokud jsem měl svého přítele na dohled, neohlédl jsem se po něm ani jedinkrát. Ale když jsem kráčet k hlavnímu městu, cítil jsem se tak ztracený a opuštěný, že bych se byl nejradši posadil někde u cesty a dal do hlasitého pláče jako malé dítě.

Bylo už skoro poledne, když jsem minul Západní kostel a přes Zelený trh jsem vstoupil do ulic hlavního města. Vysokánské domy, desetipatrové až patnáctipatrové, úzké klenuté průchody, z kterých se ustavičně hrnuli chodci, zboží ve výkladních skříních, ruch a nekonečný shon, hnilobný zápach a krásné šatstvo a spousta jiných podrobností, které snad ani nestojí za zmínku, to všechno mě tak překvapilo, že jsem z toho až otupěl a nechal jsem se unášet davem sem a tam. Pořád jsem však myslel jen na Alana, jak jsme spolu stáli u těch božích muk, a pořád jsem cítil – ačkoliv byste si mohli myslet, že všechny ty krásné a nevídané věci mi přece musely působit jen potěšení – takové podivné hlodání v srdci, jakoby nějakou zlou výčitku.

Když jsem tak bloudil ulicemi, octl jsem se nakonec řízením Prozřetelnosti před bankou Britské plátenické společnosti.

Robert Louis Stevenson

Únos

Překlad Jarmila Fastrová

Ilustrace na obálce Unique Design Team / Shutterstock.com

Korektura Martina Němcová

Technická redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 31. 7. 2026

ISBN 978-80-274-5128-9 (epub)

ISBN 978-80-274-5129-6 (pdf)

ISBN 978-80-274-5130-2 (prc)

KNIHOVNA? KNIHOVNA!

Využijte **prostor**
pro studium, setkání,
kulturu i relax.

Stahujte **e-knihy zdarma**
z e-knihovna.cz, prohlížejte
digitalizované tituly na
digitalizovane.cz.

Sledujte **videocasty**
a přednášky na
youtube.com/@knihovnaPraha.

Půjčte si obraz v Artotéce,
audioknihu, CD, film
nebo deskovou hru.

Tvořte se dřevem, papírem,
barvami, kůží i látkami.
Otevřený ateliér DOK16,
Atelier Jezerka a Kreativní
centrUM v Ústřední knihovně.

Navštivte přednášky,
koncerty, autorská čtení,
filmové projekce, akce
pro děti. Sledujte
mlp.cz/akce.

**Městská
knihovna
v Praze**

Vyzkoušejte svět
virtuální reality.
Více na mlp.cz/vr.